

ΠΛΑΤΩΝ
Νόμοι
Γ' τόμος
(Βιβλία Ε', ΣΤ')

Εισαγωγή - Μετάφραση - Σχόλια
Η. Π. ΝΙΚΟΛΟΥΔΗΣ

Δ Α Ι Δ Α Λ Ο Σ
Ι. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ε΄

ΑΘ. Ἀκούει δὴ πᾶς ὅσπερ νυνδὴ τὰ περὶ θεῶν τε ἤκουε 726a
καὶ τῶν φίλων προπατόρων· πάντων γὰρ τῶν αὐτοῦ κτημά-
των μετὰ θεοῦς ψυχὴ θειότατον, οἰκειότατον ὄν. Τὰ δ' αὐτοῦ
διττά πάντ' ἐστὶ πᾶσιν. Τὰ μὲν οὖν κρείττω καὶ ἀμείνω δε-
σπόζοντα, τὰ δὲ ἦττω καὶ χείρω δοῦλα· τῶν οὖν αὐτοῦ τὰ δε-
σπόζοντα ἀεὶ προτιμητέον τῶν δουλευόντων. Οὕτω δὴ τὴν
αὐτοῦ ψυχὴν μετὰ θεοῦς ὄντας δεσπότης καὶ τοὺς τούτους 727a
ἐπομένους τιμᾶν δεῖν λέγων δευτέραν, ὀρθῶς παρακαλεῖομαι.
Τιμᾶ δ' ὡς ἔπος εἰπεῖν ἡμῶν οὐδεὶς ὀρθῶς, δοκεῖ δέ· θεῖον
γὰρ ἀγαθὸν πού τιμῆ, τῶν δὲ κακῶν οὐδὲν τιμῶν, ὁ δ' ἡγού-
μενος ἢ τισὶ λόγοις ἢ δώροις αὐτὴν ἀξίζει ἢ τισιν ὑπείξεισιν,
μηδὲν βελτίω δὲ ἐκ χείρονος αὐτὴν ἀπεργαζόμενος, τιμᾶν μὲν
δοκεῖ, ὀρθᾷ δὲ τοῦτο οὐδαμῶς. Αὐτίκα παῖς εὐθὺς γενόμενος

ΒΙΒΛΙΟ Ε΄

ΑΘ. Εἶθε τότε νὰ μᾶς ἀκούει καθεὶς, ὁ ὁποῖος ἀκούγε τῶ- 726a
ρα δὰ τὰ σχετικὰ μὲ τοὺς θεοῦς καὶ τοὺς προσφιλεῖς προγό-
νους μας· διότι ἀπ' ὅλα τὰ ἀποκτήματά του τὸ πιό θεῖο μετὰ
ἀπὸ τοὺς θεοῦς εἶναι ἡ ψυχὴ, ὄντας τὸ πιό οἰκείο. Ὅλα τῶρα
τὰ δικά του, εἶναι γιὰ ὅλους δύο εἰδῶν. Ἀπὸ αὐτὰ τῶρα, λοι-
πόν, τὰ ἰσχυρότερα καὶ καλύτερα εἶναι κύρια, ἐνῶ τὰ ἀσθε-
νέστερα καὶ χειρότερα ὑπόδουλα· ἀπὸ τὰ δικά του, λοιπόν,
πρέπει πάντοτε νὰ προτιμᾶ τὰ κύρια ἀπὸ τὰ ὑπόδουλα.
Ἔτσι, τότε, ὅταν λέω ὅτι πρέπει νὰ τιμᾶ τὴν ψυχὴ του δευτέ-
ρη μετὰ τοὺς θεοῦς, οἱ ὁποῖοι εἶναι τὰ κύρια ὄντα καὶ ἐκεί- 727a
νους μετὰ ἀπὸ αὐτοὺς (ἐνν. τοὺς δαίμονες), σωστά προτρέ-
πω. Ὡστόσο, κανεὶς ἀπὸ ἐμᾶς δὲν τιμᾶ, πού λείπει ὁ λόγος, σω-
στά τὴν ψυχὴ του, ἀπλῶς τὸ νομίζει· ἢ τιμῆ, πράγματι, εἶναι
χωρὶς ἀμφιβολία ἕνα θεῖο ἀγαθὸ, ἀπὸ τὰ κακὰ κανένα ἄλλο
δὲν εἶναι τιμητικό, καὶ αὐτὸς πού νομίζει ὅτι ἐξυψώνει τὴν
ψυχὴ του εἶτε μὲ ὀρισμένου εἶδους λόγια, ἢ ὀρισμένα δῶρα,
ἢ ὀρισμένες ὑπαναχωρήσεις, χωρὶς ὅμως σὸ ἐλάχιστο νὰ τὴν
κάνει καλύτερη ἀπὸ χειρότερη πού ἦταν, νομίζει βέβαια ὅτι
τὴν τιμᾶ, πλην ὅμως δὲν πράττει αὐτὸ μὲ κανέναν τρόπο.
Ἀμέσως μόλις κάθε ἄνθρωπος γίνει παιδί, νομίζει ὅτι εἶναι

ἄνθρωπος πᾶς ἡγείται πάντα ἱκανὸς εἶναι γινώσκων, καὶ
 τιμᾶν οἶεται ἐπαινῶν τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, καὶ προθυμούμενος
 ἐπιτρέπει πράττειν ὃ τι ἂν ἐθέλῃ, τὸ δὲ νῦν λεγόμενον ἔστιν
 ὡς δρῶν ταῦτα βλάπτει καὶ οὐ τιμᾷ· δεῖ δέ, ὡς φραμεν, μετὰ γε
 θεοῦς δευτέραν. Οὐδὲ γε ὅταν ἄνθρωπος τῶν αὐτοῦ ἐκάστοτε
 ἄμαρτημάτων μὴ ἑαυτὸν αἴτιον ἡγήται καὶ τῶν πλείστων
 κακῶν καὶ μεγίστων, ἀλλὰ ἄλλους, ἑαυτὸν δὲ δεῖ ἀναίτιον
 ἔξαιρῆ, τιμῶν τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, ὡς δὴ δοκεῖ, ὃ δὲ πολλοῦ δεῖ
 δρᾶν τοῦτο· βλάπτει γάρ. Οὐδ' ὁπότεν ἡδοναῖς παρὰ λόγον
 τὸν τοῦ νομοθέτου καὶ ἔπαινον χαρίζεται, τότε οὐδαμῶς
 τιμᾷ, ἀτιμᾷ δὲ κακῶν καὶ μεταμελείας ἐμπιπλάς αὐτήν.
 Οὐδὲ γε ὁπότεν αὐτὸν τάναντία τοῖς ἐπαινουμένοις πόνους καὶ
 φόβους καὶ ἀλγηδόνας καὶ λύπας μὴ διαπονή καρτερῶν ἀλλὰ
 ὑπέικη, τότε οὐ τιμᾷ ὑπέικων· ἄτιμον γάρ αὐτὴν ἀπεργάζεται
 δρῶν τὰ τοιαῦτα σύμπαντα. Οὐδ' ὁπότεν ἡγήται τὸ ζῆν πά-
 ντως ἀγαθὸν εἶναι, τιμᾷ, ἀτιμᾷ δ' αὐτήν καὶ τότε· τὰ γὰρ
 ἐν Ἄιδου πράγματα κακὰ ἡγουμένης τῆς ψυχῆς εἶναι, ὑπέικ-
 κει καὶ οὐκ ἀντιτείνει διδάσκων τε καὶ ἐλέγχων ὡς οὐκ οἶδεν
 οὐδ' εἰ τάναντία πέφικεν μέγιστα εἶναι πάντων ἀγαθῶν ἡμῖν
 τὰ περὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἐκεῖ. Οὐδὲ μὴν πρὸ ἀρετῆς ὁπότεν αὐ-
 προτιμᾷ τις κάλλος, τοῦτ' ἔστιν οὐχ ἕτερον ἢ ἡ τῆς ψυχῆς
 ὄντως καὶ πάντως ἀτιμία. Ψυχῆς γὰρ σῶμα ἐντιμότερον
 οὔτος ὁ λόγος φησὶν εἶναι, ψευδόμενος· οὐδὲν γάρ γηγενές

ἱκανὸς νὰ γνωρίζει τὰ πάντα καὶ ἔχει τὴν ἐντύπωση ὅτι τιμᾷ
 τὴν ψυχὴν του μὲ τὸ νὰ τὴν ἐπαινεῖ, καὶ δείχνοντας μεγάλη
 προθυμία τῆς ἐπιτρέπει νὰ κάμνει ὅ,τι θὰ ἤθελε, ἐνῶ αὐτὸ
 ποῦ λέμε τώρα εἶναι ὅτι πράττοντας αὐτὰ βλάπτει καὶ δὲν
 τιμᾷ τὴν ψυχὴν του· πρέπει ὁμως, ὅπως ἰσχυρίζομαστε, (ἐνν.
 νὰ τὴν τιμᾷ) δευτέρη μετὰ ἀπὸ τοὺς θεοὺς. Οὔτε ἀσφαλῶς
 ὅταν ἓνας ἄνθρωπος δὲν θεωρεῖ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ὑπάτιου γιὰ τὰ
 δικά του κάθε φορὰ σφάλματα καὶ γιὰ τὰ πιὸ πολλὰ καὶ τὰ
 πιὸ μεγάλα κακὰ, ἀλλὰ ἄλλους, μὲ τὸ νὰ ἀπαλλάσσει πάντο-
 τε τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ὡς ἀναίτιο, φέρεται νὰ τιμᾷ τὴν ψυχὴν του
 βέβαια, ὅπως πιστεῦει, ἀλλὰ ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὸ νὰ πράττει
 τοῦτο· διότι τὴν βλάπτει. Οὔτε καὶ ὅταν συμβαίνει νὰ τὴν
 εὐχαριστεῖ μὲ ἡδονὲς ἐναντία στοὺς ὀρισμοὺς καὶ στὶς πα-
 ραινέσεις τοῦ νομοθέτη, οὔτε καὶ τότε τὴν τιμᾷ μὲ κανέναν
 τρόπο, ἀλλὰ τὴν ἀτιμᾷ φορτῶνόντάς τὴν μὲ δεινὰ καὶ με-
 ταμέλειες. Οὔτε ἄλλωστε ὅταν πάλι, ἀντιθέτως, συμβαίνει νὰ
 μὴ καταβάλλει ἐπιπόνους προσπάθειες, ἐπιδεικνύοντας καρ-
 τερικότητα στοὺς κόπους, τοὺς φόβους, τοὺς πόνους (ἐνν.
 ποῦ συνιστῶνται ἀπὸ τὸν νομοθέτη) ἀλλὰ συμβαίνει νὰ ὑπο-
 κύπτει, οὔτε καὶ τότε τὴν τιμᾷ ὑποκύπτοντας· διότι τὴν κα-
 θιστᾷ, πράττοντας ὅλα αὐτὰ, ἀνυπόληπτη. Οὔτε καὶ ὅταν θε-
 ωρεῖ ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι ἐξάπαντος ἀγαθὴ, τὴν τιμᾷ, ἀλλὰ καὶ τό-
 τε τὴν ἀτιμᾷ· διότι, θεωρώντας ἡ ψυχὴ ὅτι ὅλα τὰ πράγ-
 ματα στὸν Ἄδη εἶναι κακὰ, ὑποκύπτει καὶ συνεπῶς δὲν ἀντι-
 τείνει μαθαίνοντας καὶ ἐλέγχοντας (ἐνν. τὴν ἀντίληψη αὐτὴ)
 ὅτι οὔτε κἂν γνωρίζει ἂν, ἀντιθέτως, δὲν εἶναι ἀπὸ τῆ φύση
 τῶν πραγμάτων τὰ πιὸ μεγάλα γιὰ μᾶς ἀπ' ὅλα τὰ ἀγαθὰ τὰ
 ὅσα ἰσχύουν γιὰ τοὺς ἐκεῖ θεοὺς. Οὔτε, ἄλλωστε, ὅταν προ-
 τιμᾷ κάποιος τὸ κάλλος ἀπὸ τὴν ἀρετὴν, αὐτὸ δὲν εἶναι ὄντως
 τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν ἀπόλυτη ἀτιμωση. Πράγματι, αὐτὴ ἡ
 γνώμη, ψευδόμενη, ἰσχυρίζεται ὅτι τὸ σῶμα εἶναι περισσότε-
 ρο ἄξιο τιμῆς ἀπὸ τὴν ψυχὴν· διότι τίποτε στὴ γῆ δὲν εἶναι πε-

Ἵλυμπίῳ ἐντιμότερον, ἀλλ' ὁ περὶ ψυχῆς ἄλλως δοξάζων ἀγνοεῖ ὡς θαυμαστοῦ τούτου κτήματος ἀμελεῖ. Οὐδέ γε ὅπο-
ταν χρήματά τις ἐρᾷ κτᾶσθαι μὴ καλῶς, ἢ μὴ δυσχερῶς φέρῃ 728a
κτώμενος, δώροις ἄρα τιμᾷ τότε τὴν αὐτοῦ ψυχὴν –παντός
μὲν οὖν λείπει– τὸ γὰρ αὐτῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν ἀποδίδο-
ται σμικροῦ χρυσοῦ· πᾶς γὰρ ὁ τ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσοῦς
ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιός. Ὡς δὲ εἰπεῖν συλλήβδην, ὅς ἄπερ ἂν νο-
μοθέτης αἰσχρὰ εἶναι καὶ κακὰ διαριθμούμενος τάττη καὶ
τοῦναντίον ἀγαθὰ καὶ καλά, τῶν μὲν ἀπέχεσθαι μὴ ἐθέλῃ
πάσῃ μηχανῇ, τὰ δὲ ἐπιτηδεύειν σύμπτασαν κατὰ δύναμιν, οὐκ
οἶδεν ἐν τούτοις πᾶσιν πᾶς ἄνθρωπος ψυχὴν θειότατον ὃν b
ἀτιμώτατα καὶ κακοσημονέστατα διατιθεῖς. Τὴν γὰρ λεγομέ-
νην δίκην τῆς κακουργίας τὴν μεγίστην οὐδεὶς ὡς ἔπος εἰπεῖν
λογίζεται, ἔστιν δ' ἢ μεγίστη τὸ ὁμοιοῦσθαι τοῖς οὐδὲν κακοῖς
ἀνδράσιν, ὁμοιοῦμενον δὲ τοῖς μὲν ἀγαθοῦς φεύγειν ἄνδρας
καὶ λόγους καὶ ἀποσχίζεσθαι, τοῖς δὲ προσκολλησθαι διώκον-
τα κατὰ τὰς συνουσίας· προσπεφυκότες δὲ τοῖς τοιοῦτοις c
ἀνάγκη ποιεῖν καὶ πάσχειν ἂ πεφύκασιν ἀλλήλους οἱ τοιοῦτοι
ποιεῖν καὶ λέγειν. Τοῦτο οὖν δὴ τὸ πάθος δίκην μὲν οὐκ ἔστιν
–καλὸν γὰρ τὸ γε δίκαιον καὶ ἡ δίκην– τιμωρία δέ, ἀδικίας
ἀκόλουθος πάθη, ἧς ὁ τε τυχὼν καὶ μὴ τυγχάνων ἄθλιος, ὁ
μὲν οὐκ ἰατρευόμενος, ὁ δέ, ἵνα ἕτεροι πολλοὶ σώζωνται,

ρισσότερο ἄξιον τιμῆς ἀπὸ τοῦς Ἵλυμπίους θεοῦς, ἀλλὰ βέ-
βαια αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἔχει διαφορτικὴν ἰδέαν σχετικὰ μὲ τὴν
ψυχὴν, ἀγνοεῖ τὸ πόσο παραμελεῖ ἕνα ἀξιοθαύμαστο ἀπόκτη-
μα. Οὔτε καὶ ὅταν βέβαια ἀγαθὰ κάποιος ν' ἀποκτᾷ χρήματα
μὲ τρόπο ἀνέντιμο ἢ συμβαίνει νὰ μὴν τὸ φέρει βαρῶς ὅταν 728a
τὰ ἀποκτᾷ, δὲν καταφέρει οὔτε καὶ τότε νὰ τιμᾷ τὴν ψυχὴν
του μὲ δῶρα –ἀντιθέτως ὑπολείπεται κατὰ πολὺ–, διότι τὸ
ἄξιότιμο σ' αὐτὴν μαζὶ καὶ ὥραϊο ἀνταλλάσσεται μ' ἕνα μι-
κρὸ ποσὸ χρυσοῦ· ὅταν μάλιστα ὁλος ὁ χρυσοῦς πάνω στὴ γῆ
καὶ κάτω ἀπὸ τὴ γῆ δὲν εἶναι ἀντάξιός τῆς ἀρετῆς. Καὶ γιὰ
νὰ τὸ πῶ μὲ συντομία, ὁποῖος συμβαίνει, αὐτὰ τὰ ὅποια ὁ
νομοθέτης ὀρίζει ἀπαριθμῶντας ὅτι εἶναι ἀσχημα καὶ κακὰ
καὶ ἀντιθέτως καλὰ καὶ ὥραϊα, νὰ μὴ θέλει ν' ἀπέχει ἀπὸ τὰ
πρῶτα μὲ κάθε τρόπο καὶ νὰ ἐφαρμόζει μὲ ὄλες του τίς δυ-
νάμεις τὰ δεύτερα, δὲν γνωρίζει ὅτι κάθε ἄνθρωπος σὲ ὄλες
αὐτῆς τίς περιπτώσεις συμπεριφέρθηκε στὴν ψυχὴ του, ποῦ b
εἶναι τὸ πιὸ θεῖο, μὲ τὸν πιὸ ἀτιμωτικό καὶ ἀπρεπὴ τρόπο.
Διότι τὴ λεγόμενη πιὸ μεγάλη καταδίκη τῶν κακουργημάτων
κανεῖς, ποῦ λέει ὁ λόγος, δὲν τὴν ὑπολογίζει, καὶ εἶναι ἢ πιὸ
μεγάλῃ τὸ νὰ γίνεται κανεῖς ὁμοῖος μ' αὐτοῦς ποῦ εἶναι κα-
κοὶ ἄνθρωποι, καὶ μὲ τὸ νὰ γίνεται ὁμοῖος, ν' ἀποφεύγει
τοῦς καλοῦς ἀνθρώπους καὶ λόγους καὶ ν' ἀποκόπτεται ἀπ'
αὐτοῦς, ἐπιδιώκοντας ἀντιθέτως νὰ συναναστρέφεται τοῦς
ἄλλους στὶς συνάξεις· αὐτὸς τώρα ποῦ συγχρωτίσθηκε μὲ τέ-
τοιους ἀνθρώπους εἶναι ἀναπόφευκτο νὰ ἐνεργεῖ καὶ νὰ πά-
σχει αὐτὰ ποῦ εἶναι γεννημένοι νὰ ἐνεργοῦν καὶ νὰ λένε c
ἐκεῖνοι μεταξὺ τους. Τοῦτο ὁμως τὸ πάθημα, δὲν εἶναι δικαιο-
σύνη –διότι καὶ τὸ δίκαιο καὶ ἡ δικαιοσύνη εἶναι ὥραϊα–
ἀλλὰ εἶναι τιμωρία, διότι τὰ παθήματα εἶναι ἐπακόλουθο
ἀδικίας, ἔξ αἰτίας τῆς ὁποίας τόσο ἐκεῖνος ποῦ ἔτυχε (ἐνν. νὰ
ὑποστῇ τὴν τιμωρία) ὅσο καὶ αὐτὸς ποῦ δὲν τυχαίνει νὰ εἶναι
δυστυχῆς, ὁ ἕνας ἐπειδὴ δὲν θεραπεύεται, ὁ ἄλλος ἐπειδὴ, προ-

ἀπολλύμενος. Τιμὴ δ' ἐστὶν ἡμῖν, ὡς τὸ ὅλον εἰπεῖν, τοῖς μὲν ἀμείνοισιν ἐπεσθαι, τὰ δὲ χεῖρονα, γενέσθαι δὲ βελτίω δυνατά, τοῦτ' αὐτὸ ὡς ἄριστα ἀποτελεῖν.

Ψυχῆς οὖν ἀνθρώπων κτήμα οὐκ ἔστιν εὐφρύτερον εἰς τὸ φυγεῖν μὲν τὸ κακόν, ἰχνεῦσαι δὲ καὶ ἐλεῖν τὸ πάντων ἄριστον, καὶ ἐλόντα αὐτὸ κοινῇ συνοικεῖν τὸν ἐπίλοιπον βίον· διὸ δευτέρου ἐτάχθη τιμῆ, τὸ δὲ τρίτον – πᾶς ἂν τοῦτο γέ νοήσειεν – τὴν τοῦ σώματος εἶναι κατὰ φύσιν τιμὴν· τὰς δ' αὐτὰς δεῖ σκοπεῖν, καὶ τούτων τίνες ἀληθεῖς καὶ ὄσαι κίβδηλοι, τοῦτο δὲ νομοθέτου. Μηνύειν δὴ μοι φαίνεται τάσδε καὶ τοιάσδε τινὰς αὐτάς εἶναι, τίμιον εἶναι σῶμα οὐ τὸ καλόν οὐδὲ ἰσχυρόν οὐδὲ τάχος ἔχον οὐδὲ μέγα, οὐδὲ γέ τὸ ὑγιεινόν – καί τοι πολλοῖς ἂν τοῦτο γέ δοκοῖ – καὶ μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γ' ἔναντία, τὰ δ' ἔν τῳ μέσῳ ἀπάσης ταύτης τῆς ἕξεως ἐφαπτόμενα σωφρονέστατα ἅμα τε ἀσφαλέστατα εἶναι μακρῶ· τὰ μὲν γάρ χαύνους τὰς ψυχὰς καὶ θρασεῖας ποιεῖ, τὰ δὲ ταπεινάς τε καὶ ἀνελευθέρους. Ὡς δ' αὐτῶς ἢ τῶν χρημάτων καὶ κτημάτων κτήσις, καὶ τιμῆσεως κατὰ τὸν αὐτὸν ὄρθμον ἔχει· τὰ μὲν ὑπέρογκα γάρ ἐκάστων τούτων ἔχθρας καὶ στάσεις ἀπεργάζεται ταῖς πόλεσιν καὶ ἰδίᾳ, τὰ δ' ἔλλείποντα δουλείας ὡς τὸ πολὺ. Μὴ δὴ τις φιλοχρημονεῖτω παίδων γ' ἔνεκα, ἵνα ὅτι πλοουσιωτάτους καταλίπη· οὔτε γάρ ἐκείνους οὔτε αὐτῇ πόλει

κειμένου νὰ σωθοῦν πολλοὶ ἄλλοι, χάνεται. Εἶναι ὁμως γιὰ μᾶς τιμὴ, γιὰ νὰ μιλήσω γενικά, ν' ἀκολουθοῦμε τὰ καλύτερα καί, γιὰ τὰ χειρότερα, πού εἶναι δυνατόν νὰ βελτιωθοῦν, νὰ φέρομε εἰς πέρας αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα μὲ τὸν καλύτερο δυνατόν τρόπο.

Δὲν ὑπάρχει, λοιπόν, στὸν ἄνθρωπο ἐκ φύσεως καταλληλότερο ἀπόκτημα ἀπὸ τὴν ψυχὴν, γιὰ ν' ἀποφύγει τὸ κακὸ καὶ ν' ἀνιχνεύσει καὶ νὰ ἐπιλέξει τὸ καλύτερο ἀπ' ὅλα, καὶ ἀφοῦ πάλι τὸ ἐπιλέξει νὰ τὸν συντροφεύει στὴν ὑπόλοιπὴ ζωὴ του· γι' αὐτὸ κατατάχθηκε δεύτερο ἀπὸ τὴν ἀποψὲ τῆς τιμῆς καὶ τὸ τρίτο – ὁ καθένας θὰ μπορούσε νὰ τὸ καταλάβει – ὅτι εἶναι, ἢ σύμφωνα μὲ τὴ φύση τιμὴ στὸ σῶμα· πρέπει, ἔξ ἄλλου, καὶ πάλι νὰ ἐξετάζονται οἱ τιμές, καὶ ποῖες ἀπὸ αὐτὲς εἶναι ἀληθινές καὶ πόσες εἶναι ψευτικες, καὶ αὐτὸ εἶναι ἔργο τοῦ νομοθετη. Ἔχω, λοιπόν, τὴν ἐντύπωση ὅτι μᾶς πληροφοροεῖ αὐτὸς ὅτι εἶναι αὐτὲς ἐδῶ καὶ αὐτοῦ τοῦ εἶδους, ὅτι εἶναι δηλαδὴ ἄξιον τιμῆς σῶμα ὄχι τὸ ὠραῖο, οὔτε τὸ δυνατό οὔτε τὸ ταχύ οὔτε τὸ μεγάλο, οὔτε ἀκόμη καὶ τὸ ὑγιές – ἂν καὶ σὲ πολλοὺς αὐτὸ ἀσφαλῶς θὰ θεωρεῖται – καὶ πάντως οὔτε τὰ ἀντίθετα ἀσφαλῶς ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ ἐκεῖνα πού πλησιάζουν στὸ μέσον τῆς ὅλης αὐτῆς κατάστασης, εἶναι κατὰ πολὺ τὰ πιὸ ἐγκρατῆ καὶ συγχρόνως τὰ πιὸ ἀσφαλῆ· διότι τὰ πρῶτα μὲν κἀνουν τίς ψυχὰς ἀλαζονικὰ καὶ ἀπόκοτες καὶ τὰ δευτέρως ἀναξιοπρεπεῖς καὶ δουλοπρεπεῖς. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ μὲ τὴν ἀπόκτηση χρημάτων καὶ ἀγαθῶν, καὶ ἡ ἀποτίμησις γίνεται μὲ τὸν ἴδιον τρόπο· δηλαδὴ τὰ ὑπέρογκα μεγέθη τοῦ ἐνός ἢ τοῦ ἄλλου ἀπὸ αὐτὰ προκαλοῦν ἔχθρας καὶ ἐξεγέρσεις στοὺς κόλπους τῶν πόλεων καὶ στίς ἰδιωτικὰς σχέσεις, ἐνῶ ἡ ἔλλειψή τους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καταστάσεις δουλείας. Νὰ μὴ γίνεται, λοιπόν, κανεὶς φιλοχρημάτος γιὰ χάρη δῆθεν τῶν παιδίων του, γιὰ νὰ τ' ἀφήσει τάχα ὅσο πιὸ πλοῦσια εἶναι δυνατόν· διότι δὲν εἶναι τὸ καλύτερο οὔτε γιὰ ἐκεῖνα, οὔτε ἀ-

ἄμεινον. Ἡ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευτος οὐσία, τῶν δ' ἀνα-
 γκαίων μὴ ἐνδεῆς, αὕτη πασῶν μουσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη·
 συμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ συναρμόττουσα εἰς ἅπαντα ἄλυ-
 πον τὸν βίον ἀπεργάζεται. Παισὶν δὲ αἰδῶ χρητὴν πολλήν, οὐ
 χρυσὸν καταλείπειν. Οἰόμεθα δὲ ἐπιπλήττοντες τοῖς νέοις
 ἀναισχυντοῦσιν τοῦτο καταλείπειν· τὸ δ' ἔστιν οὐκ ἐκ τοῦ
 νῦν παρακελεύματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύο-
 νται λέγοντες ὡς δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον. Ὁ δὲ
 ἔμφρων νομοθέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελύ-
 οῖτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, καὶ πάντων μάλιστα εὐλα-
 βεῖσθαι μὴ ποτὲ τις αὐτὸν ἴδῃ τῶν νέων ἢ καὶ ἐπακούσῃ
 δρῶντα ἢ λέγοντά τι τῶν αἰχρῶν, ὡς ὄπου ἀναισχυντοῖσι γέ-
 ροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδισταῦτους· παι-
 δεῖα γὰρ νέων διαφέρουσα ἔστιν ἅμα καὶ ἐαυτῶν οὐ τὸ νου-
 θετεῖν, ἀλλ' ἄπερ ἂν ἄλλον νουθετῶν εἰποῖ τις, φαίνεσθαι
 ταῦτα αὐτὸν δρῶντα διὰ βίου. Συγγένειαν δὲ καὶ ὁμογνίων
 θεῶν κοινωνίαν πᾶσαν ταῦτοφύσιν αἵματος ἔχουσαν τιμῶν
 τις καὶ σεβόμενος, εὐνοῦς ἂν γενεθλίους θεοὺς εἰς παῖδων
 αὐτοῦ σποράν ἴσχοι κατὰ λόγον. Καὶ μὴν τὸ γε φίλων καὶ
 ἑταίρων πρὸς τὰς ἐν βίῳ ὁμιλίας εὐμενεῖς ἂν τις κτῶτο, μεί-
 ζους μὲν καὶ σεμνοτέρας τὰς ἔκεινων ὑπηρεσίας εἰς αὐτὸν
 ἠγούμενος ἢ κείνοι, ἐλάττους δ' αὖ τὰς αὐτοῦ διανοούμενος
 εἰς τοὺς φίλους χάριτας αὐτῶν τῶν φίλων τε καὶ ἑταίρων. Εἰς

λι καὶ γιὰ τὴν πόλην. Διότι ἡ μὴ ἐπιδεκτικὴ κολακείας περι-
 ουσία τῶν νέων καὶ μὴ ἑλλειπὴς τῶν ἀναγκαίων, αὕτη ἄπ'
 ὄλες εἶναι ἢ πιὸ ἀρμονικὴ καὶ ἢ πιὸ καλὴ· διότι μὲ τὸ νὰ εἶναι
 στὰ μέτρα μας καὶ νὰ ταιριάζει μὲ ὄλες τίς καταστάσεις
 ἀπαλλάσσει τὴ ζωὴ ἀπὸ κάθε τολαιπωρία. Στὰ παιδιὰ, ἄλλο-
 ωστε, χρειάζεται νὰ κληροδοτεῖ κανεὶς πολλὴ κοσμιότητα, ὄχι
 χρυσό. Καὶ εἴμαστε τῆς γνώμης, ὅτι θὰ κληροδοτήσουμε
 τοῦτο μὲ τὸ νὰ ἐπιπλήττουμε τοὺς νέους ποὺ ἀσχημονοῦν·
 αὐτὸ ὥστόσο τὸ ἀποτέλεσμα θὰ προκύψῃ ὄχι ἀπὸ τὴ σύστα-
 ση ποὺ γίνεται σήμερα στοὺς νέους, δηλαδὴ ἀπὸ αὐτὸ τὸ
 ὅποιο τοὺς συνιστοῦν λέγοντας ὅτι ὁ νέος ὀφείλει νὰ σέβεται
 τὸν καθένα. Ἀντίθετα, ὁ φρόνιμος νομοθέτης θὰ συνιστοῦσε
 μᾶλλον στοὺς γεροντότερους νὰ σέβονται τοὺς νέους καὶ νὰ
 προσέχουν πάνω ἄπ' ὄλα νὰ μὴ δεῖ ποτὲ κάποιος ἀπὸ τοὺς
 νέους αὐτὸν (ἐνν. τὸν γεροντότερο) νὰ πράττει, ἢ καὶ νὰ τὸν
 ἀκούσει νὰ λέει κάτι ἀπὸ τὰ ἀσχημα πράγματα, καθότι ὄπου
 δὲν ντρέπονται οἱ γέρο, εἶναι ἀναπόφευκτο νὰ εἶναι καὶ οἱ
 νέοι ἐκεῖ ἀναιδέστατοι· διότι ἐνδιαφέρουσα παιδεία τῶν νέ-
 ων καὶ συνάμα αὐτῶν τῶν ἰδίων (ἐνν. τῶν γεροντότερων)
 εἶναι ὄχι τὸ νὰ νουθετεῖ κάποιος, ἀλλὰ αὐτὰ ἀκριβῶς ποὺ θὰ
 ἔλεγε στὸν ἄλλον γιὰ νὰ τὸν νουθετήσῃ, αὐτὰ νὰ ἐμφανίζεται
 ὅτι πράττει αὐτὸς σὲ ὄλη του τὴ ζωὴ. Ὅποιος τιμᾷ τῶρα καὶ
 σέβεται τὴ συγγένεια καὶ τὴν ὄλη κοινωνία (ἐνν. ποὺ τελεῖ
 ὑπὸ τὴ σκέπη) τῶν προστατῶν θεῶν τῆς οἰκογένειας, ἢ ὅποια
 ἔχει ὄλη φυσικὸ δεσμὸ τὸ ἴδιο αἷμα, θὰ περιέμενε δικαιολογη-
 μένα νὰ ἔχει εὐνοϊκοὺς τοὺς θεοὺς τῶν γεννήσεων κατὰ τὴ
 σπορὰ τῶν δικῶν του παιδιῶν. Ἐπὶ πλέον, θὰ μποροῦσε κά-
 ποιος νὰ ἐξασφαλίσῃ νὰ εἶναι οἱ φίλοι του καὶ οἱ σύντροφοί
 του εὐμενεῖς πρὸς αὐτὸν στὶς καθημερινές του σχέσεις, μὲ
 τὸ νὰ θεωρεῖ μεγαλύτερες καὶ πολυτιμότερες τίς ὑπηρεσίες
 τοὺς πρὸς αὐτὸν ἄπ' ὅ,τι ἐκείνοι, καὶ ἐπίσης μὲ τὸ νὰ φρονεῖ
 ὅτι εἶναι μικρότερες οἱ δικές του χάρες πρὸς τοὺς φίλους του

μήν πόλιν και πολίτας μακρῷ ἄριστος δοτις πρὸ τοῦ Ὀλυμπιασιν και ἀπάντων ἀγῶνων πολεμικῶν τε και ειρηνικῶν νικᾶν δεῖξαιτ' ἂν δόξη ὑπηρεσίας τῶν οἴκοι νόμων, ὡς ὑπηρετικῶς πάντων κάλλιστ' ἀνθρώπων αὐτοῖς ἐν τῷ βίῳ. Πρὸς e
 δ' αὐ τοὺς ξένους διανοητέον ὡς ἀγιώτατα συμβόλαια ὄντα· σχεδὸν γάρ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ξένων και εἰς τοὺς ξένους ἀμαρτήματα παρὰ τὰ τῶν πολιτῶν εἰς θεὸν ἀνηρητημένα τιμωρὸν μάλλον. Ἐρῆμος γάρ ὢν ὁ ξένος ἐταίρων τε και συγγενῶν ἔλεινότερος ἀνθρώποις και θεοῖς· ὁ δυνάμενος οὖν τιμωρεῖν μάλλον βοηθεῖ προθυμότερον, δύναται δὲ διαφερόντως ὁ ξέ- 730a
 νιος ἐκάστων δαίμων και θεὸς τῷ ξενίῳ συνεπόμενοι Διί. Πολλῆς οὖν εὐλαβείας, ἣ και σμικρὸν προμηθείας ἐνι, μηδὲν ἀμάρτημα περὶ ξένους ἀμαρτόντα ἐν τῷ βίῳ πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ πορευθῆναι. Ξενικῶν δ' αὐ και ἐπιχωρίων ἀμαρτημάτων τὸ περὶ τοὺς ἰκέτας μέγιστον γίνεται ἀμάρτημα ἐκάστοις· μεθ' οὗ γάρ ἰκετεύσας μάρτυρος ὁ ἰκέτης θεοῦ ἔτυχεν ὁμολογιῶν, φύλαξ διαφέρων οὗτος τοῦ παθόντος γίνεταί, ὥστ' οὐκ ἂν ποτε ἀτιμώρητος πάθει ὁ τυχὼν ὢν ἔπαθε.

Τὰ μὲν οὖν περὶ γονέας τε και ἑαυτὸν και τὰ ἑαυτοῦ περὶ b
 πόλιν τε και φίλους και συγγένειαν ξενικά τε και ἐπιχώρια

ἀπ' ὅ,τι φρονοῦν οἱ φίλοι του και οἱ σύντροφοί του. Ἀπέναντι στήν πόλην και στοὺς πολίτες, ἐξ ἄλλου, θὰ ἦταν κατὰ πολὺ καλύτερος ἀπ' ὄλους ὄποιος, ἀντί στίς Ὀλυμπιάδες και σὲ ὄλους ἀνεξαιρέτως τοὺς ἀγῶνες, τόσο πολεμικοὺς ὅσο και ειρηνικοὺς, θ' ἀποδεχόταν νὰ νικᾷ στὴ δόξα γιὰ τίς ὑπηρεσίες του στοὺς νόμους τῆς πατρίδας, ὡς ἐκεῖνος ποὺ τοὺς εχει ὑπηρετήσει σὲ ὄλη του τῆ ζωῆ καλύτερα ἀπ' ὄλους τοὺς e
 ἀνθρώπους. Σὲ σχέση πάλι μὲ τοὺς ξένους, πρέπει νὰ εχει στόν νοῦ του ὅτι ὑπάρχουν οἱ πιὸ ἱερῆς γραπτῆς ὑποχρεώσεις· διότι ὄλα περίπου τὰ σφάλματα τῶν ξένων και ἐκεῖνα σὲ βάρος τῶν ξένων, ὑπάγονται περισσότερο ἀπὸ τὰ ὄσα ἀφοροῦν στοὺς πολίτες σ' ἕναν θεὸ τιμωρό. Διότι καθὼς ὁ ξένος εἶναι ἀπομονωμένος ἀπὸ συντρόφους και συγγενεῖς γίνεταί συμπαθέστερος σὲ ἀνθρώπους και θεοὺς· αὐτὸς συνεπῶς ποὺ εχει μεγαλύτερη δυνατότητα νὰ τιμωρεῖ, βοηθεῖ μὲ μεγαλύτερη προθυμία και εχει πολὺ μεγαλύτερη δυνατότητα ὁ ξένιος δαίμονας και θεὸς καθενὸς (ἐνν. ἀπὸ τοὺς ξένους) 730a
 ποὺ εἶναι ἀκόλουθοι τοῦ ξενίου Δία. Αὐτὸς στόν ὄποιο ὑπάρχει και ἐλάχιστη ἰκανότητα πρόβλεψης, θὰ ἐπιδειξεὶ χωρὶς ἄλλο μεγάλη προσοχή ὄστε, μὴ διαπράττοντας τὸ παραμικρὸ παράπτωμα σχετικὰ μὲ τοὺς ξένους στὴ διάρκεια τῆς ζωῆς του, νὰ πορευθεῖ πρὸς τὸ τέλος τῆς. Ἀπὸ τὰ ἠθικά, ἐξ ἄλλου, παραπτώματα σὲ βάρος τῶν ξένων και τῶν ἐγχωρίων, τὸ μεγαλύτερο ἀπ' ὄλα εἶναι σὲ κάθε περίπτωση τὸ παράπτωμα σχετικὰ μὲ τοὺς ἰκέτες· διότι ὁ ἰκέτης ποὺ ἐπικαλέσθηκε ὡς μάρτυρα τὸν θεὸ ὄταν ἰκέτευσε, ἔλαβε ἐγγυήσεις γιὰ τὴν ἀσφάλειά του, αὐτὸς (ἐνν. ὁ θεὸς) γίνεταί ὁ κατ' ἔξοχὴν φύλακας τοῦ παθόντος, ὄστε νὰ μὴ πάθει ποτὲ αὐτὸς, ὄσα ἔτυχε νὰ πάθει, χωρὶς νὰ πάρει ἰκανοποίηση.

Τὰ σχετικὰ, λοιπόν, μὲ τοὺς γονεῖς, τὸν ἑαυτὸ μας και τὰ πράγματα ποὺ μᾶς ἀνήκουν, μὲ τὴν πόλην, τοὺς φίλους και συγγενεῖς και ὄσα ἀφοροῦν στίς συναναστροφές μας μὲ ξέ- b

διεληλύθαμεν σχεδόν όμυλήματα, τό δέ ποιός τις ών αυτός άν κάλλιστα διαγάγοι τόν βίον, επόμενον τούτω διεξελεθειν· όσα μη νόμος, άλλ' έπαινος παιδεύων και φύγος εκάστου εϋηνίους μάλλον και ευμενεΐς τοΐς τεθήσεσθαι μέλλουσιν νόμοις άπεργάζεται, ταυτ' έστιν μετά τούτο ήμΐν ζητέον. 'Αλήθεια δή πάντων μέν αγαθών θεοΐς ήγειται, πάντων δέ άνθρώποις· ής ό γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε και ευδαΐμων έξ αρχής ευθύς μέτοχος ειη, ίνα ώς πλείστον χρόνον αλήθης ών διαβιοΐ. Πιστός γάρ· ό δέ άπιστος ψ φίλον ψευδός εκούσιον, ότω δέ ακούσιον, άνους. *Ων ουδέτερον ζηλωτόν. *Αφιλος γάρ δή πās ό γε άπιστος και άμαθής, χρόνου δέ προϊόντος γνωσθείς, εις τό χαλεπόν γήρας έρημίαν αυτώ πάσαν κατεσκευάσατο επί τέλει τοϋ βίου, ώστε ζώντων και μη εταίρων και παιδων σχεδόν όμοίως όρφανόν αυτώ γενέσθαι τόν βίον. Τίμιος μέν δή και ό μηδέν άδικών, ό δέ μηδ' επιτρέπων τοΐς άδικούσιν άδικειν πλέον ή διπλάσιος τιμής άξιός εκείνου· ό μέν γάρ ενός, ό δέ πολλών άντάξιός έτέρων, μηνών την τών άλλων τοΐς άρχουσιν άδικίαν. *Ο δέ και συγκολάζων εις δύναμιν τοΐς άρχουσιν, ό μέγας άνήρ έν πόλει και τέλειος ούτος αναγορευέσθω, νικηφόρος άρετῆ. Τόν αυτόν δή τούτον έπαινον

νοους και εγγώριους, σχεδόν τά εξετάσαμε όλα διεξοδικά, και τό τί ειδους άνθρωπος όντας κάποιος θα μπορούσε να περάσει με τόν ώραιότερο τρόπο τῆ ζωῆ του, είναι τό επόμενο θέμα μετά από τούτο, πού πρέπει να εξετάσουμε διεξοδικά· όσα δηλαδή κάμνει όχι ό νόμος αλλά ό έπαινος και ό φύγος με τό να μαθαίνει σε όλους να είναι περισσότερο ευπειθείς και καλοπροαίρετοι απέναντι στους νόμους πού πρόκειται να τεθούν στο μέλλον, αυτά είναι μετά από τούτο εκείνα για τά όποια πρέπει να κάμνουμε λόγο. *Η αλήθεια, πράγματι, απ' όλα τά αγαθά προηγείται για τους θεούς, απ' όλα για τους ανθρώπους· μακάρι αυτός πού μέλλει να γίνει ευλογημένος και ευτυχιμένος να είναι μέτοχος αυτής ευθύς έξ αρχῆς, για να μπορεί να ζει τόν περισσότερο δυνατό χρόνο όντας αληθής. Καθότι είναι αξιόπιστος· ενώ είναι αναξιόπιστος εκείνος στόν όποιο είναι αγαπητό τό εκούσιο ψέμα, και σε όποιον τό ακούσιο είναι άμυαλος. Κανένας από τους δύο αυτούς δεν είναι αξιοζήλευτος. Διότι είναι άφιλος κάθε αναξιόπιστος και άμαθής, και όταν με την πάροδο τοϋ χρόνου, θα γινόταν γνωστός (ένν. ώς τέτοιος), θα είχε ετοιμάσει για τόν εαυτό του στα δύσκολα χρόνια τών γηρατιών, κοντά στο τέλος τῆς ζωῆς του, μιαν άπόλυτη μοναξιά, ώστε ανεξάρτητα τοϋ άν ζοϋν ή όχι οι σύντροφοι και τά παιδιά του, ή ζωή του θα είναι τό ίδιο άποφραμισμένη. *Αξιός τιμῆς βεβαίως είναι και αυτός πού δεν άδικεί στο παραμικρό, αυτός όμως πού δεν επιτρέπει σ' εκείνους πού διαπράττουν άδικίες ν' άδικούν είναι διπλάσια αξιός τιμῆς απ' ό,τι εκείνος· διότι ενώ ό πρώτος έχει την αξία ενός, ό δεύτερος είναι ισάξιός με πολλούς άλλους, με τό να καταγγέλλει την άδικία τών άλλων στους άρχοντες. Αυτός τώρα πού και μετέχει κατά δύναμιν στόν κολασμό μαζί με τους άρχοντες, αυτός να αναγορευείται ό πιό μέγας και ό πιό τέλειος άνθρωπος τῆς πόλεως, νικητής στήν άρετή. *Ο ίδιος αυτός, άλλωστε, έπαινος πρέπει

καὶ περὶ σωφροσύνης χρῆ λέγειν καὶ περὶ φρονήσεως, καὶ ὅσα ἄλλα ἀγαθὰ τις κέκτηται δυνατὰ μὴ μόνον αὐτὸν ἔχειν ἀλλὰ καὶ ἄλλοις μεταδιδόναι· καὶ τὸν μὲν μεταδιδόντα ὡς ἀκρότατον χρῆ τιμᾶν, τὸν δ' αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλοντα δέ, ἔαν δεύτερον, τὸν δὲ φθονοῦντα καὶ ἐκόντα μηδενὶ κοινωνόν διὰ φιλίας γιγνόμενον ἀγαθῶν τινῶν αὐτὸν μὲν ψέγειν, τὸ δὲ κτήμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κεκτημένον ἀτιμάζειν, ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύναμιν. Φιλονικεῖτω δὲ ἡμῖν πᾶς πρὸς ἀρετὴν ἀφθόνως. Ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος τὰς πόλεις αὔξει, ἀμιλλώμενος μὲν αὐτός, τοὺς ἄλλους δὲ οὐ κολοῦσιν διαβολαῖς· ὁ δὲ φθονερός, τῇ τῶν ἄλλων διαβολῇ δεῖν οἰόμενος ὑπερέχειν, αὐτός τε ἤττον συντείνει πρὸς ἀρετὴν τὴν ἀληθῆ, τοὺς τε ἀνθαμιλλωμένους εἰς ἀθυμίαν καθίστησι τῷ ἀδίκως ψέγεσθαι, καὶ διὰ ταῦτα ἀγύμναστον τὴν πόλιν ὄλην εἰς ἀμιλλαν ἀρετῆς ποιῶν, σμικροτέραν αὐτὴν πρὸς εὐδοξίαν τὸ ἑαυτοῦ μέρος ἀπεργάζεται. Θυμοειδῆ μὲν δὴ χρῆ πάντα ἄνδρα εἶναι, πρῶτον δὲ ὡς ὅτι μάλιστα. Τὰ γὰρ τῶν ἄλλων χαλεπὰ καὶ δυσίατα ἢ καὶ τὸ παράπαν ἀνίατα ἀδικήματα οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκφυγεῖν ἢ μαχόμενον καὶ ἀμυνόμενον νικῶντα καὶ τῷ μηδὲν ἀνιέναι κολάζοντα, τοῦτο δὲ ἄνευ θυμοῦ γενναίου ψυχῇ πᾶσα ἀδύνατος δρᾶν. Τὰ δ' αὖ τῶν ὄσοι ἀδικουσιν μὲν, ἰατὰ δέ, γινώσκειν χρῆ πρῶτον μὲν ὅτι πᾶς ὁ ἀδικὸς οὐκ ἐκὼν ἀδικός·

731a

b

c

νὰ λέγεται καὶ ἀναφορικὰ μὲ τῇ σωφροσύνῃ καὶ τῇ φρόνησιν, καὶ μὲ ὅσα ἄλλα ἀγαθὰ ἔχει κάποιος στὴν κατοχῇ του, ἐπιδεικτικὰ νὰ μὴν τὰ κατέχει αὐτός μόνον, ἀλλὰ νὰ τὰ μεταδίδει καὶ σὲ ἄλλους· καὶ αὐτός πού τὰ μεταδίδει πρέπει νὰ τιμᾶται στὸ ἔπακρο, αὐτὸς πάλι πού δὲν εἶναι σὲ θέση ἀλλὰ τὸ θέλει, νὰ μείνει δεύτερος, ἐνῶ αὐτός πού φθονεῖ καὶ δὲν μοιράζεται μὲ τῇ θέλησῇ του μὲ κανέναν ἀπὸ φιλία κάποια ἀγαθὰ του, αὐτὸς πρέπει νὰ ψέγεται, τὸ ἀγαθὸ ὅμως πού αὐτὸς κατέχει δὲν πρέπει στὸ παραμικρὸ μᾶλλον ἐξ αἰτίας τοῦ κατόχου του ν' ἀπαξιώνεται, ἀλλὰ ἀντιθέτως νὰ προσπαθεῖ κανεὶς μὲ ὅλες του τίς δυνάμεις νὰ τὸ ἀποκτᾷ. Νὰ συναγωνίζεται καθένας ἀπὸ μᾶς γιὰ τὴν ἀρετῇ χωρὶς φθόνου. Διότι, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος αὐτοῦ τοῦ εἶδους θ' αὔξανε τὴ δύναμη τῶν πόλεων μὲ τὸ ν' ἀμιλλᾶται ὁ ἴδιος καὶ νὰ μὴν ἐμποδίζει τοὺς ἄλλους μὲ διαβολές, ὁ φθονερός, ὁ ὁποῖος φαντάζεται ὅτι μπορεῖ μὲ τῇ διαβολῇ νὰ ὑπερέχει σὲ βάρος τῶν ἄλλων, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ ἴδιος καταβάλλει λιγότερες προσπάθειες γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς ἀληθινῆς ἀρετῆς καὶ τοὺς ἀνταγωνιστὲς του ἀποθαρρύνει μὲ τὸ νὰ τοὺς κατηγορεῖ ἀδίκου, καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῶν, κάμνοντας τὴν πόλιν ὀλόκληρη νὰ εἶναι ἀπροετοιμασθὴ στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς ἀρετῆς, τὴν καθιστᾷ, ὅσο ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτόν, πιὸ ἀδύναμη ὡς πρὸς τὴν καλὴ φήμη. Κάθε ἄνδρας πρέπει νὰ εἶναι βεβαίως ὀρηκτικὸς ἀλλὰ καὶ ὅσο τὸ δυνατόν πρῶτος. Διότι δὲν ὑπάρχει ἄλλος τροπὸς νὰ ἀπαλλαγεῖ κανεὶς ἀπὸ τίς βαριεὶς καὶ δυσίατες ἢ καὶ ἐντελῶς ἀνίατες ἀδικίες τῶν ἄλλων, παρὰ μὲ τὸ νὰ βγαίνει νικητὴς μαχόμενος καὶ ἀμυνόμενος ἐναντίον τους καὶ μὲ τὸ νὰ τοὺς τιμῶρεῖ ἀμειλικτα, αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ τὸ πράξει καμμία ψυχὴ χωρὶς γενναῖο φρόνημα. Ὡς πρὸς τίς ἀδικίες πάλι, ἐκείνων πού διαπράττουν βέβαια ἀδικία, πλὴν ὅμως εἶναι δυνατόν νὰ θεραπευθοῦν, πρέπει κανεὶς νὰ γνωρίζειε πρὶν ἀπ' ὅλα ὅτι κάθε μὴ δίκαιος ἄνθρωπος δὲν εἶναι

731a

b

c

τῶν γὰρ μεγίστων κακῶν οὐδεὶς οὐδαμοῦ οὐδὲν ἐκὼν κεκτητὸ ἦν ποτε, πολὺ δὲ ἤκιστα ἐν τοῖς τῶν ἑαυτοῦ τιμωτάτοις. Ψυχὴ δ', ὡς εἶπομεν, ἀληθεία γέ ἐστιν παῖσι τιμώτατον· ἐν οὖν τῷ τιμωτάτῳ τὸ μέγιστον κακὸν οὐδεὶς ἐκὼν μὴ ποτε λάβῃ καὶ ζῆ διὰ βίου κεκτημένος αὐτό. Ἄλλὰ ἐλευνός μὲν πάντως ὁ γε ἄδικος καὶ ὁ τὰ κακὰ ἔχων, ἐλευεῖν δὲ τὸν μὲν ἰάσιμα ἔχοντα ἐγγωρεῖ καὶ ἀνείργοντα τὸν θυμὸν πραῖνειν καὶ μὴ ἀκραχολοῦντα γυναικείως πικραίνόμενον διατελεῖν, τῷ δ' ἀκράτως καὶ ἀπαραμυθῆτως πλημμελεῖ καὶ κακῶ ἐφίεναι δεῖ τὴν ὀργήν· διὸ δὴ θυμοειδῆ πρέπειν καὶ προῦδον φαμεν ἐκαστοτε εἶναι δεῖν τὸν ἀγαθόν.

Πάντων δὲ μέγιστον κακῶν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστίν, οὐ πᾶς αὐτῷ συγγνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται· τοῦτο δ' ἐστίν ὁ λέγουσιν ὡς φίλος αὐτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐστιν καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον. Τὸ δὲ ἀληθεία γε πάντων ἀμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλιαν αἴτιον ἐκάστῳ γίγνεται ἐκαστοτε. Τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλοῦμενον ὁ φιλῶν, ὥστε τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς αἰε τιμᾶν δεῖν ἡγούμενος· οὔτε γὰρ ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρῆ τὸν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν, ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἔαντε παρ' αὐτῷ ἔαντε παρ' ἄλλῳ μᾶλλον πρα-

μὲ τῆ θέλησῃ του ἄδικος· διότι δὲν θά μπορούσε κανεὶς ποτὲ μὲ κανένα τρόπο νὰ ἔχει μέσα του ἐκούσια τὸ παραμικρὸ ἀπὸ τὰ πιὸ μεγάλα κακὰ, πολὺ λιγότερο μάλιστα μέσα στὰ πιὸ ἄξια τιμῆς ἀπὸ τὰ δικά του ἀγαθὰ. Καὶ ὅπως εἶπαμε, ἡ ψυχὴ εἶναι στ' ἀλήθεια γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τὸ πολυτιμότερο ἀγαθὸ· στὸ πολυτιμότερο συνειπῶς ἀπ' ὅλα ἀγαθὰ κανεὶς μὲ τῆ θέλησῃ του δὲν θά δεχθεῖ (ἐνν. νὰ ἐντάξει) ποτὲ τὸ μέγιστο κακὸ καὶ δὲν θά ζεῖ σὲ ὅλη του τὴ ζωὴ ἔχοντας στήν κατοχὴ του αὐτὸ τὸ κακὸ. Ἐνῶ ὁμως ὁ ἄδικος ὅσο καὶ αὐτὸς ποῦ ἔχει (ἐνν. μέσα του) τὰ κακὰ εἶναι χωρὶς ἄλλο ἄξιος εὐσπλαχνίας, συγχωρεῖται ὥστόσο νὰ δείχνει κανεὶς εὐσπλαχνία μόνο σὲ αὐτὸν ποῦ ἔχει κακὰ θεραπεύσιμα καὶ ἀφοῦ ἐμποδίζει τὸν θυμὸ του νὰ μαλακώσει καὶ νὰ μὴ ζεῖ ὅπως μία γυναίκα πικροχόλη, ἐνῶ ἀντίθετα πρέπει ν' ἀφήνει τὴν ὀργή του νὰ ξεσπᾷ ἐναντίον τοῦ ἀσυγκράτητα καὶ ἀδιόρθωτα παραβάτη καὶ τοῦ κακοῦ· γι' αὐτὸ εἶπαμε, λοιπόν, ὅτι πρέπει κατὰ περίπτωσιν νὰ εἶναι ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ὀρηκτικὸς καὶ πρῶος.

Τὸ πιὸ μεγάλο ἄπ' ὅλα τὰ κακὰ εἶναι ἔμφυτο στὶς ψυχὰς τῶν περισσότερων ἀνθρώπων, τὸ ὅποιο, ἐπειδὴ ὁ καθένας τὸ συγχωρεῖ στὸν ἑαυτὸ του, δὲν ἀναζητεῖ νὰ βρεῖ τὸ παραμικρὸ πρὸς ἀποφυγὴν του· καὶ τοῦτο εἶναι αὐτὸ ποῦ λέγεται, ὅτι ἀπὸ τῆ φύση του κάθε ἄνθρωπος εἶναι φίλουτος καὶ ὀρθῶς ἔχει ὅτι πρέπει νὰ εἶναι τέτοιος. Καὶ στ' ἀλήθεια ἡ αἰτία γιὰ κάθε ἄνθρωπο ὅλων τῶν σφαλμάτων εἶναι σὲ κάθε περίπτωση ἡ ὑπερβολικὴ φιλαυτία του. Διότι αὐτὸς ποῦ ἀγαπᾷ τυφλώνεται σὲ σχέση μὲ αὐτὸ ποῦ ἀποτελεῖ ἀντικείμενο τῆς ἀγάπης του, ἔτσι ποῦ κρίνει λαθεμένα τὰ δίκαια, τὰ καλὰ καὶ τὰ ὠραῖα, διότι θεωρεῖ ὅτι πρέπει πάντοτε νὰ τιμᾷ τὸ δικὸ του ἀγαθὸ ἀντὶ τὸ ἀληθινὸ· διότι αὐτὸς τοῦλάχιστον ποῦ θέλει νὰ γίνεῖ μεγάλος ἄνδρας δὲν πρέπει ν' ἀγαπᾷ οὔτε τὸν ἑαυτὸ του, οὔτε τὰ δικά του πράγματα, ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἔαν τυχαίνει νὰ γίνονται αὐτὰ εἴτε ἀπὸ τὸν ἴδιον, εἴτε πολὺ

τόμενα τυγχάνη. Ἐκ ταύτου δὲ ἀμαρτήματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἀμαθίαν τὴν παρ' αὐτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι γέγονε πᾶσιν ὄθεν οὐκ εἰδότες ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδέν, οἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέναι, οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἄλλοις ἢ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἀμαρτάνειν αὐτοὶ πράττοντες. Διὸ πάντα ἀνθρώπων χρῆ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὐτόν, τὸν δ' ἑαυτοῦ βελτίω διώκειν ἀεὶ, μηδεμίαν αἰσχύνῃ ἐπὶ τῷ τοιοῦτῳ πρόσθεν ποιούμενον.

Ἄ δὲ σμικρότερα μὲν τούτων καὶ λεγόμενα πολλάκις ἐστίν, χρῆσιμα δὲ τούτων οὐχ ἦντον, χρῆ λέγειν ἑαυτὸν ἀναμνήσκοντα. Ὡσπερ γάρ τις ἀπορρέοντος ἀεὶ δεῖ τοῦναντίον ἐπιρρεῖν· ἀνάμνησις δ' ἐστὶν ἐπιρροή φρονήσεως ἀπολειπούσης· διὸ δὴ γελῶτων τε εἰργεσθαι χρῆ τῶν ἔξαισιων καὶ δακρύων, παραγγέλλειν δὲ παντὶ πάντ' ἄνδρα, καὶ ὅλην περιχάρειαν πᾶσαν ἀποκρυπτόμενον καὶ περιωδυνίαν εὐσημιονεῖν πειρᾶσθαι, κατὰ τε εὐπραγίας ἰσταμένου τοῦ δαίμονος ἐκάστου, καὶ κατὰ τύχας οἷον πρὸς ὑψηλά καὶ ἀνάτη δαιμόνων ἀνθισταμένων τισὶν πράξεσιν, ἐλπίζειν δ' ἀεὶ τοῖς γε ἀγαθοῖσι τὸν θεὸν ἃ δωρεῖται πόνων μὲν ἐπιπιπτόντων ἀντὶ μείζονων ἐλάττους ποιήσῃ τῶν τ' αὖθις παρόντων ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολάς, περὶ δὲ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐναντία τούτων ἀεὶ πάντ' αὐτοῖς παραγενήσεσθαι μετ' ἀγαθῆς τύχης. Ταύταις δὴ ταῖς ἐλλπίσιν ἕκαστον χρῆ ζῆν καὶ ταῖς ὑπομνήσει πάντων

περισσότερο ἀπὸ ἄλλων. Αὐτὸ τὸ ἴδιο τώρα σφάλμα ὑπῆρξε γιὰ ὄλους ἢ αἰτία τοῦ νὰ θεωρεῖ ὁ καθένας ὅτι ἡ ἀμάθειά του εἶναι σοφία· γι' αὐτὸ χωρὶς νὰ γνωρίζουμε, πού λέει ὁ λόγος, τίποτε, φανταζόμεστε ὅτι τὰ γνωρίζουμε ὅλα, καὶ μὴ ἐπιτρέποντας σὲ ἄλλους νὰ πράττουν αὐτὰ πού ἔμεῖς δὲν γνωρίζουμε, ὀδηγούμαστε ἀναγκαστικά στὸ νὰ σφάλουμε πράττοντάς τα ἔμεῖς οἱ ἴδιοι. Γι' αὐτὸ κάθε ἀνθρώπος ὀφείλει ν' ἀποφεύγει ν' ἀγαπᾷ τὸν ἑαυτοῦ του ὑπερβολικά, καὶ νὰ ἀναζητῆ πάντοτε τὸν καλύτερο ἀπὸ τὸν ἴδιο, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται καμμίαν ἐντροπὴ γιὰ κάτι τέτοιο πού πρωτύτερα πράττει.

Αὐτὰ τώρα τὰ ὁποῖα εἶναι μικρότερης σημασίας ἀπὸ τούτα καὶ λέγονται πολλές φορές, ἀλλὰ δὲν εἶναι λιγότερο χρῆσιμα ἀπὸ τούτα, πρέπει μὲ τὸ νὰ τὰ θυμάται νὰ τὰ λέει κανεὶς στὸν ἑαυτό του. Ὅπως ἀκριβῶς κάποιον ἄνθρωπο πού ἐκρέει ἀπὸ κάπου πρέπει πάντοτε νὰ συρρέει πρὸς τὴν ἀντίθετη κατεύθυνσιν· ἔτσι καὶ ἡ ἀνάμνησις εἶναι συρροή, ὅταν ἐκλείπει ἡ φρόνησι· γι' αὐτὸ τότε πρέπει ν' ἀποφεύγονται τὰ ὑπερβολικά γέλια καὶ δάκρυα καὶ κάθε ἀνθρώπος νὰ προτρέπει κάθε ἄλλον, καὶ νὰ προσπαθεῖ, ἀποκρυπτόντας κάθε ὑπερβολικὴ χαρὰ καὶ κάθε ὑπερβολικὴ ὀδύνη, νὰ φέρεται εὐπρεπῶς τόσο κατὰ τὶς εὐτυχεῖς στιγμῆς πού τοῦ συμπαρίσταται ἢ προστάτιδα θεότητα, ὅσο καὶ κατὰ τὶς μεταβολές τῆς τύχης, ὅταν ὀρισμένες θεότητες ἐναντιώνονται σὲ ὀρισμένες πράξεις του, σὺν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ πράγματα ὑπερβολικά ὑψηλά καὶ ἀπρόσιτα, καὶ νὰ ἐλπίζει πάντοτε ὅτι ὁ θεὸς μὲ τὰ καλὰ πού χαρίζει, θὰ κάμνει ἀπὸ μεγαλύτερα μικρότερα τὰ βάσανα πού πέφτουν πάνω του καὶ ὅτι πάλι θὰ μεταβάλλει τὰ παρόντα πρὸς τὸ καλύτερο, ἐνῶ ὅσον ἀφορᾷ στὰ καλὰ πράγματα, τὰ ἀντίθετα ἀπ' ὅ,τι τὰ παραπάνω, ὅτι πάντοτε ἀπὸ μίαν καλὴ τύχη ὅλα αὐτὰ θὰ αὐξάνουν. Κάθε ἀνθρώπος, λοιπόν, πρέπει νὰ ζεῖ μὲ τὶς ἐλλπίδες αὐτῆς καὶ μὲ τὶς ἀναμνήσεις ὄλων αὐτῶν, χωρὶς νὰ φείδεται τοῦ παραμικροῦ κόπου, ἀλλὰ πᾶ-

των τοιούτων, μηδὲν φειδόμενον, ἀλλ' ἄει κατὰ τε παιδιὰς καὶ σπουδᾶς ἀναμνησκόνα ἕτερόν τε καὶ ἑαυτὸν σαφῶς.

Νῦν οὖν δὴ περὶ μὲν ἐπιτηδευμάτων, οἷα χρῆ ἐπιτηδεύειν, καὶ περὶ αὐτοῦ ἑκάστου, ποῖόν τινα χρεῶν εἶναι, λέλεκται e
 σχεδὸν ὅσα θεῖά ἐστι, τὰ δὲ ἀνθρώπινα νῦν ἡμῖν οὐκ εἴρηται, δεῖ δὲ ἀνθρώποις γὰρ διαλεγόμεθα ἄλλ' οὐ θεοῖς. Ἔστιν δὴ φύσει ἀνθρώπειον μάλιστα ἡδοναὶ καὶ λύπαι καὶ ἐπιθυμίαι, ἐξ ὧν ἀνάγκη τὸ θνητὸν πᾶν ζῶον ἀτεχνῶς οἶον ἐξηρητῆσθαι τε καὶ ἐκκρεμάμενον εἶναι σπουδαῖς ταῖς μεγίσταις· δεῖ δὴ τὸν κάλλιστον βίον ἐπαινεῖν, μὴ μόνον ὅτι τῷ σχήματι κρατεῖ 733a
 πρὸς εὐδοξίαν, ἀλλὰ καὶ ὥς, ἂν τις ἐθέλῃ γεύεσθαι καὶ μὴ νέος ὦν φυγᾶς ἀπ' αὐτοῦ γένηται, κρατεῖ καὶ τούτῳ ὃ πάντες ζητοῦμεν, τῷ χαίρειν πλείω, ἐλάττω δὲ λυπεῖσθαι παρὰ τὸν βίον ἅπαντα. Ὡς δὲ ἔσται τοῦτο σαφές, ἂν γεύηται τις ὀρθῶς, ἐτοίμως καὶ σφόδρα φανήσεται. Ἡ δὲ ὀρθότης τις; τοῦτο ἤδη παρὰ τοῦ λόγου χρῆ λαμβάνοντα σκοπεῖν· εἴτε οὕτως ἡμῖν κατὰ φύσιν πέφυκεν εἴτε ἄλλως παρὰ φύσιν, βίον χρῆ παρὰ βίον ἥδιω καὶ λυπηρότερον ὧδε σκοπεῖν. Ἡδονὴν βουλόμεθα ἡμῖν εἶναι, λύπην δὲ οὐθ' αἰρούμεθα οὐτε βουλόμεθα, τὸ δὲ μῦθερον ἀντί μὲν ἡδονῆς οὐ βουλόμεθα, λύπης δὲ ἀλλάττε- b
 σθαι βουλόμεθα· λύπην δ' ἐλάττω μετὰ μειζονος ἡδονῆς βου-

ντοτε τόσο στά παιγνίδια ὅσο καὶ στοὺς ἀγῶνες τῆς ζωῆς νὰ τὰ ὑπενθυμίζει μὲ σαφήνεια καὶ στοὺν ἄλλον καὶ στοὺν ἑαυτοῦ.

Μέχρι τώρα, λοιπόν, εἶναι ἀλήθεια, ὅτι σχετικὰ μὲ τὰ ἔργα, στὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἐπιδίδεται κάποιος καὶ γιὰ κάθε ἄτομο χωριστά, τί εἶδους ἄνθρωπος εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶναι, ἔχουν λεχθεῖ ὅλα σχεδὸν ὅσα σχετίζονται μὲ τὸ θεῖο, ὅσα ὡστόσο ἀναφέρονται στὰ ἀνθρώπινα δὲν ἔχουν ἀκόμα συζητηθεῖ ἀπὸ μᾶς, πρέπει ὁμως (ἐνν. νὰ συζητηθῶν)· διότι μὲ ἀνθρώπους συζητοῦμε, ὄχι μὲ θεοὺς. Εἶναι κάτι τὸ φύσει μάλιστα ἀνθρώπινο οἱ ἡδονές, οἱ λύπες καὶ οἱ ἐπιθυμίες, ἀπὸ τίς ὁποῖες ἀναγκαστικὰ τὸ κάθε θνητὸ ζῶο σὰν ὅλως διόλου νὰ ἐξαπ- τᾶται καὶ νὰ κρέμεται (ἐνν. φαίνεται) μὲ τίς μεγίστες ἐπι- πτώσεις ποὺ ἔχουν αὐτὲς πάντα του· πρέπει τότε νὰ ἐπαινεῖ κανεὶς τὸν πιὸ ὠραῖο βίο, ὄχι μόνον ἐπειδὴ ἐπικρατεῖ ἐξωτε- ρικὰ ὡς πρὸς τὴν καλὴ φήμη, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ, ἂν κάποιος 733a
 θέλει νὰ τὸν γεύεται καὶ νὰ μὴ λιποτακτεῖ ἀπ' αὐτὸν ὅταν εἶναι νέος, ἐπικρατεῖ καὶ σὲ τοῦτο τὸ ὁποῖο ὅλοι ἐπιζητοῦμε, τὸ νὰ χαίρομαστε περισσότερο καὶ νὰ λυπόμαστε λιγότερο καθ' ὅλον τὸν βίο μας. Τὸ ὅτι θὰ εἶναι τώρα τοῦτο ἡ καθαρὴ ἀλήθεια, ἂν θὰ τὸν γεύονταν κάποιος μὲ τρόπο σωστό, θὰ γί- νει ἄμεσως καὶ ἐντέλως προφανές. Ποῖος εἶναι ὁμως ὁ σω- στός τρόπος; Τοῦτο τώρα πλέον εἶναι ἀνάγκη, ἐκλαμβάνον- τὰς τὸ ἀπὸ τῆ λογικῆ του πλευρᾶ, νὰ ἐξετάσουμε· εἶναι ἀνά- γκη δηλαδὴ νὰ ἐξετάσουμε ἓνα εἶδος βίου σὲ σύγκρισιν μ' ἓναν ἄλλο, τὸν πιὸ εὐχάριστο μὲ τὸν πιὸ δυσάρεστο, μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν κατὰ πόσον, ἔτσι ὅπως ἔχει, εἶναι σύμφωνο μὲ τὴ φύσιν μας ἢ μ' ἓναν ἄλλο τρόπο ἀντίθετο μὲ τὴ φύσιν μας. Ἐμεῖς θέλομε νὰ ὑπάρχει γιὰ μᾶς ἡδονή, ἐνῶ τὴ λύπη οὐτε b
 τὴν διαλέγομε οὐτε τὴν θέλομε, αὐτὸ ποὺ δὲν εἶναι οὐτε τὸ ἓνα οὐτε τὸ ἄλλο δὲν τὸ θέλομε βέβαια στὴ θέση τῆς ἡδονῆς, ἐνῶ θέλομε νὰ τὸ ἀνταλλάξουμε μὲ τὴ λύπη· λιγότερη λύπη

λόμεθα, ἡδονὴν δ' ἐλάττω μετὰ μειζονος λύτης οὐ βουλόμεθα, ἴσα δὲ ἀντὶ ἴσων ἐκάτερα τούτων οὐχ ὡς βουλόμεθα ἔχομεν ἂν διασαφεῖν. Ταῦτα δὲ πάντα ἐστὶν πληθεὶ καὶ μεγέθει καὶ σφοδρότησιν ἰσότησιν τε, καὶ ὅσα ἐναντία ἐστὶν πᾶσι τοῖς τοιούτοις πρὸς βούλησιν, διαφερόντα τε καὶ μηδὲν διαφέροντα πρὸς αἴρεσιν ἐκάστων. Οὕτω δὴ τούτων ἐξ ἀνάγκης διακεκοσμημένων, ἐν ᾧ μὲν βίῳ ἔνεστι πολλά ἐκάτερα καὶ μεγάλα καὶ σφοδρά, ὑπερβάλλει δὲ τὰ τῶν ἡδονῶν, βουλόμεθα, ἐν ᾧ δὲ τὰ ἐναντία, οὐ βουλόμεθα· καὶ αὖ ἐν ᾧ ὀλίγα ἐκάτερα καὶ σμικρὰ καὶ ἡρεμαῖα, ὑπερβάλλει δὲ τὰ λυπηρά, οὐ βουλόμεθα, ἐν ᾧ δὲ τὰναντία, βουλόμεθα. Ἐν ᾧ δ' αὖ βίῳ ἰσορροπεῖ, καθάπερ ἐν τοῖς πρὸσθεν δεῖ διανοεῖσθαι· τὸν ἰσορροπὸν βίον ὡς τῶν μὲν ὑπερβαλλόντων τῷ φίλῳ ἡμῖν βουλόμεθα, τῶν δ' αὖ τοῖς ἐχθροῖς οὐ βουλόμεθα. Πάντας δὴ δεῖ διανοεῖσθαι τοὺς βίους ἡμῶν ὡς ἐν τούτοις ἐνδεδεμένοι πεφύκασιν, καὶ δεῖ διανοεῖσθαι ποίους φύσει βουλόμεθα· εἰ δὲ τι παρὰ ταῦτα ἄρα φαμὲν βούλεσθαι, διὰ τίνα ἄγνοιαν καὶ ἀπειρίαν τῶν ὄντων βίων αὐτὰ λέγομεν.

Τίνας δὴ καὶ πόσοι εἰσὶ βίοι, ὧν πέρι δεῖ προελόμενον τὸ βουλητόν τε καὶ ἐκούσιον ἀβουλητόν τε καὶ ἀκούσιον ἰδόντα εἰς νόμον ἑαυτῷ ταξάμενον, τὸ φίλον ἅμα καὶ ἡδὴ καὶ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον ἐλόμενον, ζῆν ὡς οἷόν τ' ἐστὶν ἀνθρώ-

μὲ μεγαλύτερη ἡδονὴ τὴν θέλομε ἐπίσης, λιγότερη ὁμως ἡδονὴ μὲ μεγαλύτερη λύπη δὲν τὴν θέλομε, ἂν τώρα εἶχαμε ἴσες (ἐνν. ἡδονὴ καὶ λύπη), στή μία καὶ τὴν ἄλλη ἀπὸ τῆς δύο αὐτὲς περιπτώσεις, δὲν θά μπορούσαμε νὰ ποῦμε μὲ ἀκριβεια τί θέλομε. Αὐτὰ τώρα ὅλα πού σχετίζονται μὲ τὸν μεγάλο ἀριθμὸ ἢ τὸ μέγεθος, μὲ τῆς ἐντάσεις ἢ τῆς ἰσότητες, καὶ ὅσα εἶναι ἀντίθετα σὲ ὅλες τοῦ εἶδους αὐτοῦ τῆς κατηγορίας στή διαμόρφωση τῆς βούλησης, ἀσκοῦν ἢ δὲν ἀσκοῦν ἐπίδραση στὴν ἐπιλογὴ καθενὸς ἀπὸ μᾶς. Ἔτσι τότε τακτοποιημένα αὐτὰ ἀπὸ ἀνάγκη, τὸν τρόπο βίου στὸν ὁποῖο ἐνυπάρχουν πολλὰ ἀπὸ καθένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ δύο καὶ μεγάλα καὶ ἔντονα καὶ ὑπερτεροῦν τὰ σχετικὰ μὲ τῆς ἡδονῆς, τὸν θέλομε, ἐνῶ ἐκείνον στὸν ὁποῖο (ἐνν. ἰσχύουν) τὰ ἀντίθετα, δὲν τὸν θέλομε· καὶ πάλι αὐτὸν στὸν ὁποῖο ἐνυπάρχουν λίγα ἀπὸ καθένα ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ καὶ μικρὰ στὸ μέγεθος καὶ ἡρεμα, καὶ ὑπερτεροῦν τὰ σχετικὰ μὲ τῆς λύπης, δὲν τὸν θέλομε, ἐνῶ ἐκείνον στὸν ὁποῖον (ἐνν. ἰσχύουν) τὰ ἀντίθετα, τὸν θέλομε. Τὸν τρόπο βίου πάλι στὸν ὁποῖο ἰσορροποῦν, πρέπει νὰ τὸν δοῦμε ὅπως ἀκριβῶς στὰ προηγούμενα: θέλομε τὸν ἰσορροπημένο τρόπο βίου ἐφόσον ὑπερτεροῦν αὐτὰ πού μᾶς εἶναι προσφιλεῖ, καὶ δὲν τὸν θέλομε ἀντιθέτως μὲ τὰ ἀντιπαθῆ. Πρέπει τότε ὅλους τοὺς βίους μας νὰ τοὺς δοῦμε ὅτι εἶναι ἀπὸ τὴ φύση συνδεδεμένοι μ' αὐτῆς τῆς ἐναλλαγῆς καὶ πρέπει νὰ δοῦμε ποίους θέλομε σύμφωνα μὲ τὴ φύση· ἂν τώρα ἰσχυρίζομαστε ὅτι θέλομε κάτι τι πέρα ἀπὸ αὐτὰ, τὰ λέμε αὐτὰ ἀπὸ ἄγνοια καὶ ἑλλειψη πείρας τῶν ὑπαρκτῶν βίων.

Ποιοὶ τότε καὶ πόσοι εἶναι οἱ τρόποι βίου σχετικὰ μὲ τοὺς ὁποίους πρέπει, ἔχοντας κάμνει κάποιος μία προκριματικὴ ἐπιλογὴ ἀνάμεσα στὸ ἠθελημένο καὶ ἐκούσιο καὶ ἀθέλητο καὶ ἀκούσιο, μὲ ἐπίγνωση ἀναγνόντάς τὴν σὲ νόμο γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἔχοντας ἐπιλέξει τὸ προσφιλεῖς καὶ τὴν ἴδια στιγμή εὐχάριστο καὶ καλύτερο ὅσο καὶ ὠραιότερο, νὰ ζεῖ μὲ τὸν πλοῦ

πον μακαριώτατα; λέγωμεν δὴ σώφρονα βίον ἕνα εἶναι καὶ φρόνιμον ἕνα καὶ ἕνα τὸν ἀνδρείον, καὶ τὸν ὑγιεινὸν βίον ἕνα ταξώμεθα· καὶ τούτοις οὖσιν τέτταρσιν ἐναντίους ἄλλους τέτταρας, ἄφρονα, δειλόν, ἀκόλαστον, νοσῶδη. Σώφρονα μὲν οὖν βίον ὁ γινώσκων θήσει πρῶτον ἐπὶ πάντα καὶ ἡρεμαίαις 734a μὲν λύπας, ἡρεμαίαις δὲ ἡδονάς, μαλακάς δὲ ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτας οὐκ ἐμμανεῖς παρεχόμενον, ἀκόλαστον δέ, ὅξυν ἐπὶ πάντα, καὶ σφοδράς μὲν λύπας, σφοδράς δὲ ἡδονάς, συντόνους δὲ καὶ οἰστρωδεις ἐπιθυμίας τε καὶ ἔρωτας ὡς οἶόν τε ἐμμανεστάτους παρεχόμενον, ὑπερβαλλούσας δὲ ἐν μὲν τῷ σώφρονι βίῳ τὰς ἡδονὰς τῶν ἀχθηδόνων, ἐν δὲ τῷ ἀκολάστῳ τὰς λύπας τῶν ἡδονῶν μεγέθει καὶ πληθει καὶ πυκνότησιν. Ὅθεν ὁ μὲν ἡδίων ἡμῖν τῶν βίων, ὁ δὲ λυπηρότερος ἔξ ἀνάγκης συμβαίνει κατὰ φύσιν γίνεσθαι, καὶ τὸν γε βουλόμενον ἡδέως ζῆν οὐκέτι παρέρκει ἐκόντα γε ἀκολάστως ζῆν, ἀλλ' ἤδη δῆλον ὡς, εἰ τὸ νῦν λεγόμενον ὀρθόν, πᾶς ἔξ ἀνάγκης ἄκων ἐστὶν ἀκόλαστος· ἢ γὰρ δι' ἀμαθίαν ἢ δι' ἀκράτειαν ἢ δι' ἀμφοτέρα, τοῦ σωφρονεῖν ἐνδεής ὢν ζῆ ὁ πᾶς ἀναθρώπινος ὄχλος. Ταῦτά δὲ περὶ νοσῶδους τε καὶ ὑγιεινοῦ βίου διανοητέον, ὡς ἔχουσι μὲν ἡδονὰς καὶ λύπας, ὑπερβάλλουσι δὲ ἡδοναί μὲν λύπας ἐν ὑγείᾳ, λύπαι δὲ ἡδονας ἐν νόσοις. Ἡμῖν δὲ ἢ βουλήσας τῆς αἰρέσεως τῶν βίων οὐχ ἵνα τὸ λυπηρὸν ὑπερβάλλῃ· ὅπου δ' ὑπερβάλλεται, τοῦτον τὸν βίον ἡδῖω κεκρίκα-

εὐλογημένο τρόπον ποῦ εἶναι δυνατόν νὰ ζεῖ ἄνθρωπος; Ἄς ποῦμε τότε διὸ ἕνας εἶναι ὁ σώφρων βίος, ἕνας ἄλλος ὁ φρόνιμος, ἕνας τρίτος ὁ ἀνδρείος καὶ τὸν ὑγιεινὸν βίον ὡς κατατάξουμε ὡς ἕναν ἄλλο· καὶ σ' αὐτούς, οἱ ὅποιοι εἶναι τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, (ἐνν. ἀντιστοιχοῦν) τέσσαρες ἄλλοι ἀντίθετοι: ὁ ἄφρων, ὁ δειλός, ὁ ἀκόλαστος καὶ ὁ φιλάσθενος. Αὐτὸς τώρα ὁ ὅποιος γνωρίζει τὸν σώφρονα βίον, θὰ τὸν ὀρίσει ὡς πρῶτο σὲ ὄλα, καὶ ποῦ παρέχει ὄχι μόνον ἡπιες λύπες ἀλλὰ 734a καὶ ἡπιες χαρὲς, καὶ ἀπαλὲς ἐπιθυμίες καὶ ὄχι μανιώδεις ἔρωτες, ἐνῶ τὸν ἀκόλαστο βίον βίαιον σὲ ὄλα καὶ ποῦ παρέχει ὄχι μόνον ἐντονες λύπες, ἀλλὰ καὶ ἐντονες χαρὲς, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τόσο βίαιες καὶ μανιώδεις ἐπιθυμίες ὅσο καὶ παθιασμένους ὅσο γίνεται ἔρωτες, καὶ διὸ ἐνῶ στὸν σώφρονα βίον ὑπερτεροῦν οἱ χαρὲς ἀπὸ τῆς στενωχῶριες, στὸν ἀκόλαστο βίον ὑπερτεροῦν οἱ λύπες σὲ σύγκρισον μὲ τῆς χαρὲς, ὡς πρὸς τὸ μέγεθος, τὸν μεγάλο ἀριθμὸν καὶ τὴν ἐνταση. Γι' αὐτὸ κατ' ἀνάγκην ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς βίους συμβαίνει νὰ γίνεται σύμφωνα μὲ τὴ φύσιν τοῦ εὐχάριστος γιὰ μᾶς καὶ ὁ ἄλλος πιὸ θλιβερός, καὶ αὐτὸς ποῦ θέλει νὰ ζεῖ εὐχάριστος δὲν ἐπιτρέπεται πλέον νὰ ζεῖ τοῦλάχιστον μὲ τὴ θέλησὴ τοῦ ἀκόλαστα, ὡστόσο εἶναι ἤδη ὀλοφάνερο, ἂν αὐτὸ ποῦ τώρα λέμε εἶναι σωστό, διὸ κάθε ἄνθρωπος εἶναι κατ' ἀνάγκην ἀκόλαστος χωρὶς τὴ θέλησὴ του· διότι εἴτε ἀπὸ ἀμάθειαν, εἴτε ἀπὸ ἀκράτεια, εἴτε καὶ ἀπὸ τὰ δύο αὐτά, συμβαίνει νὰ ζεῖ ὀλόκληρο τὸ ἀνθρώπινο πλῆθος ὄντας ἐλλιπεῖς στὸ νὰ εἶναι σώφρον. Τὰ ἴδια αὐτὰ ὅμως πρέπει νὰ σκεφθοῦμε τόσο γιὰ τὸν ὑγιεινὸν ὄσο καὶ γιὰ τὸν νοσηρὸν βίον, διὸ ἔχουν δηλαδὴ χαρὲς καὶ λύπες καὶ διὸ ὑπερτεροῦν στὴν ὑγείαν οἱ χαρὲς σὲ σύγκρισον μὲ τῆς λύπης καὶ οἱ λύπες σὲ σύγκρισον μὲ τῆς χαρὲς στὶς νόσους. Ἡ δικὴ μας τώρα θέλησιν στὸ θέμα ἐπιλογῆς βίων, δὲν ἔγκειται στὸ νὰ ὑπερτερεῖ τὸ στοιχεῖο τῆς λύπης· καὶ ἐκεῖ ὅπου αὐτὸ ὑπερκεράζεται, ἔχουμε κρίνειν διὸ αὐτὸς ὁ βίος εἶναι πιὸ

μεν. Ὁ δὴ σώφρων τοῦ ἀκολάστου καὶ ὁ φρόνιμος τοῦ ἄφρονος, φαίμεν ἄν, καὶ ὁ τῆς ἀνδρείας τοῦ τῆς δειλίας ἐλάττωνα καὶ σμικρότερα καὶ μανότερα ἔχων ἀμφοτέρω, τῆ τῶν ἡδονῶν ἐκάτερος ἐκάτερον ὑπερβάλλων, τῆ τῆς λύπης ἐκείνων ὑπερβαλλόντων αὐτούς, ὁ μὲν ἀνδρείος τὸν δειλόν, ὁ δὲ φρόνιμος τὸν ἄφρονα νικῶσαι, ὥστε ἡδίους εἶναι τοὺς βίους τῶν βίαν, σώφρονα καὶ ἀνδρεῖον καὶ φρόνιμον καὶ ὑγιεινόν δειλοῦ καὶ ἄφρονος καὶ ἀκολάστου καὶ νοσώδους, καὶ συλλήβδην τὸν ἀρετῆς ἔχόμενον κατὰ σῶμα ἢ καὶ κατὰ ψυχὴν τοῦ τῆς μοχθηρίας ἔχομένου βίου ἡδίω τε εἶναι καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπερέχειν ἐκ περιττοῦ κάλλει καὶ ὀρθότητι καὶ ἀρετῇ καὶ εὐδοξία, ὥστε τὸν ἔχοντα αὐτὸν ζῆν εὐδαιμονέστερον ἀπεργάζεσθαι τοῦ ἐναντίου τῷ παντὶ καὶ δλω.

Καὶ τὸ μὲν προοίμιον τῶν νόμων ἐνταυθοῖ λεχθέν τῶν λόγων τέλος ἔχέτω, μετὰ δὲ τὸ προοίμιον ἀναγκαῖόν που νόμον ἔπεσθαι, μᾶλλον δὲ τὸ γε ἀληθὲς νόμους πολιτείας ὑπογράφειν. Καθάπερ οὖν δὴ τινα συνυφὴν ἢ καὶ πλέγμ' ἄλλ' ὅτιοῦν, οὐκ ἐκ τῶν αὐτῶν οἰόν τ' ἐστὶν τὴν τε ἐφυφὴν καὶ τὸν στήμονα ἀπεργάζεσθαι, διαφέρειν δ' ἀναγκαῖον τὸ τῶν σημόνων πρὸς ἀρετὴν γένος –ισχυρόν τε γάρ καὶ τινα βεβαιότητα ἐν τοῖς τρώποις εἰληθός, τὸ δὲ μαλακώτερον καὶ ἐπιεικεία τινὶ δικαίᾳ χρώμενον– ὅθεν δὴ τοὺς τὰς ἀρχὰς ἐν ταῖς πόλεσιν

εὐχάριστος. Θὰ μπορούσαμε νὰ βεβαιώσουμε ὅτι, ἐπειδὴ ὁ σώφρων βίος ἔχει ἐναντι τοῦ ἀκολάστου –καὶ ὁ φρόνιμος ἐναντι τοῦ ἄφρονα καὶ αὐτὸς τῆς ἀνδρείας ἐναντι ἐκείνου τῆς δειλίας– λιγότερα σὲ ἀριθμῷ, μικρότερα σὲ μέγεθος καὶ χαλαρότερα σὲ ἐνταση καὶ τὰ δύο (ἐνν. χαρὰ καὶ λύπη), καὶ ἐπειδὴ καθένα ἀπὸ τοὺς πρώτους ὑπερερεῖ ἐναντι τοῦ ἀντιθέτου του ἀπὸ τοὺς δευτέρους ὡς πρὸς τὴ χαρὰ, ἐνῶ οἱ τελευταῖοι ὑπερερεοῦν ἐκείνων ὡς πρὸς τὴ λύπη, ὁ ἀνδρείος ὑπερερχεῖ τοῦ δειλοῦ καὶ ὁ φρόνιμος τοῦ ἄφρονα, ὥστε νὰ ὑπάρχουν βίοι πιὸ εὐχάριστοι ἀπὸ ἄλλους, ὁ σώφρων, ὁ ἀνδρείος, ὁ φρόνιμος καὶ ὁ ὑγιεινὸς ἀπὸ τὸν δειλῷ, τὸν ἄφρονα, τὸν ἀκόλαστο καὶ τὸν νοσηρῷ, καὶ μὲ λίγα λόγια ὁ βίος ποῦ εἶναι πλησιέστερα στὴν ἀρετὴ σωματικὰ ἢ καὶ ψυχικὰ εἶναι πιὸ εὐχάριστος ἀπὸ τὸν βίο ποῦ εἶναι πλησιέστερα στὴ μοχθηρία καὶ καὶ σὲ δλα τ' ἄλλα εἶναι κατὰ πολὺ ἀνώτερος ἀπ' αὐτόν, δηλαδὴ στὴν ὁμορφιά, τὴν ὀρθὴ στάση καὶ τὴν καλὴ φήμη, ἔτσι ποῦ νὰ κάμνει νὰ ζεῖ αὐτὸς ποῦ τὸν ἔχει πιὸ εὐτυχιωμένους σὲ δλα καὶ ἀπὸ κάθε ἄποψη σὲ σύγκρισμὲ τὸν ἀντίθετο.

Καὶ τὸ προοίμιό τῶν νόμων ποῦ διατυπώθηκε στὸ σημεῖο αὐτὸ τῶν συζητήσεων ἄς πάρει τέλος καὶ μετὰ τὸ προοίμιό εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖο νὰ ἀκολουθεῖ ὁ νόμος, καὶ αὐτὸ ποῦ εἶναι περισσότερο ἀληθὲς νὰ γράφει (ἐνν. ὁ νομοθέτης) τοὺς νόμους τῆς πολιτείας. Καθὼς ἀκριβῶς, λοιπόν, καὶ προκειμένου γιὰ ἓνα ὑφάντο ἢ ἓνα ὀποιοδήποτε ἄλλο πλεκτό, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κάμνει κανεὶς τὸ ὑφάδι καὶ τὸ στήμονι ἀπὸ τὰ ἴδια ὕλικά, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκη τὸ ὑλικὸ τῶν σημονῶν ὑπερέχει κατὰ τὸ εἶδος τῆς ποιότητος –εἶναι γερό καὶ ἔχει ἀποκτῆσει μὲ τὰ στριφώματα μίαν ὀρισμένην στερεότητα, ἐνῶ τὸ ὑφάδι εἶναι μαλακώτερο καὶ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ κάποια δικαιολογημένη εὐκαμψία– ἔξ αὐτοῦ προκύπτει ὅτι πρέπει νὰ διακρίνονται σὲ κάθε περίπτωσι κατ' ἀναλογία αὐτοῖ

ἄρξοντας δεῖ διακρίνεσθαι τινα τρόπον ταύτη καὶ τοὺς συμ-
κρῆ παιδεία βασανισθέντας ἐκάστοτε κατὰ λόγον. Ἐστὸν γάρ
δὴ δύο πολιτείας εἶδη, τὸ μὲν ἀρχῶν καταστάσεις ἐκάστοις,
τὸ δὲ νόμοι ταῖς ἀρχαῖς ἀποδοθέντες.

Τὸ δὲ πρὸ τούτων ἀπάντων δεῖ διανοεῖσθαι τὰ τοιαῦτα.
Πᾶσαν ἀγέλην ποιμῆν καὶ βουκόλος τροφεὺς τε ἵππων καὶ
δοσα ἄλλα τοιαῦτα παραλαβὼν, οὐκ ἄλλως μὴ ποτε ἐπιχειρήσει
θεραπεύειν ἢ πρῶτον μὲν τὸν ἐκάστη προσήκοντα καθαρισμὸν
καθῆρη τῆ συνοικίῃσι· διαλέξας δὲ τὰ τε ὑγιῆ καὶ τὰ μὴ καὶ τὰ
γενναῖα καὶ ἀγεννῆ, τὰ μὲν ἀποπέμψει πρὸς ἄλλας τινὰς ἀγέ-
λας, τὰ δὲ θεραπεύσει, διανοοῦμενος ὡς μάταιος ἂν ὁ πόνος
εἴη καὶ ἀνήνυτος περὶ τε σῶμα καὶ ψυχᾶς, ἅς φύσις καὶ πο-
νηρὰ τροφή διεφθαρκυῖα προσαπόλλυσιν τὸ τῶν ὑγιῶν καὶ
ἀκρᾶτων ἡθῶν τε καὶ σωμάτων γένος ἐν ἐκάστοις τῶν κτη-
μάτων, ἂν τις τὰ ὑπάρχοντα μὴ διακαθαίρηται. Τὰ μὲν δὴ τῶν
ἄλλων ζώων ἐλάττων τε σπουδῆ καὶ παραδείγματος ἕνεκα μόνον
ἄξια παραθέσθαι τῷ λόγῳ, τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων σπουδῆς
τῆς μεγίστης τῷ τε νομοθέτῃ διερευνᾶσθαι καὶ φράζειν τὸ
προσῆκον ἐκάστοις καθαρισμῷ τε πέρι καὶ συμπασῶν τῶν
ἄλλων πράξεων. Αὐτίκα γάρ τὸ περὶ καθαρισμοὺς πόλεως ὧδ'
ἔχον ἂν εἴη· πολλῶν οὐσῶν τῶν διακαθάρσεων αἰ μὲν ὄφους
εἰσίν, αἰ δὲ χαλεπώτεραι, καὶ τὰς μὲν τύραννος μὲν ὢν καὶ νο-
μοθέτης ὁ αὐτός, ὅσα χαλεπαῖ τ' εἰσίν καὶ ἄρισται, δύναται
ἂν καθῆραι, νομοθέτης δὲ ἄνευ τυραννίδος καθιστάς πολι-

ποῦ θ' ἀναλάβουν τὰ ἀξιώματα στὶς πόλεις μ' ἕνα παρόμοιο
τρόπο ἀπ' αὐτοὺς ποῦ ἔχουν ὑποστῆ μία περιορισμένη παι-
δεία. Διότι ὑπάρχουν, εἶναι ἀλήθεια, δύο εἶδη πολιτευματος,
τὸ ἕνα οἱ ἀναθέσεις τῶν ἀξιωματῶν σὲ κατ' ἰδίαν ἄτομα καὶ
τὸ ἄλλο οἱ νόμοι ποῦ ἀποδίδονται στὶς ἀρχές.

Αὐτὸ ὁμῶς τὸ ὅποιο πρέπει νὰ ἐξετάσουμε πρὶν ἀπ' ὅλα
τοῦτα, εἶναι αὐτὰ ἐδῶ. Ἐνας βοσκὸς προβάτων ἢ ἕνας γελα-
δάρης, ἕνας ἐκτροφεὺς ἀλόγων καὶ κάθε ἄλλος ποῦ παρέλα-
βε ἕνα ὁποιοδήποτε κοπάδι, δὲν θὰ ἐπιχειρήσει ποτὲ νὰ τὸ
φροντίσει μὲ ἄλλον τρόπο, παρὰ μόνον μὲ τὸ νὰ καθάρει πρὶν
ἀπὸ κάθε τι ἄλλο μὲ τὸ εἶδος καθαρισμοῦ ποῦ ταιριάζει σὲ κά-
θε εἶδος συμβίωσης· ἀφοῦ διαχωρίσει τὰ ὑγιῆ ἀπὸ τὰ μὴ ὑγιῆ
καὶ τὰ καλῆς γενιᾶς ἀπὸ τὰ κακῆς γενιᾶς, θὰ ἐξαποστείλει τὰ
μὲν σὲ κάποια ἄλλα κοπάδια καὶ θὰ φροντίσει τὰ ἄλλα, σκε-
πτόμενος πόσο μάταιος καὶ ἀνώφελος θὰ ἦταν ὁ κόπος γιὰ
τὸ σῶμα καὶ τὶς ψυχές, τὶς ὁποῖες, ἔχοντας ἢ φύση καὶ ἢ κακὴ
τροφῆ διαφθείρει, θὰ καταστρέφει ἐπὶ πλεόν γιὰ καθένα ἀπὸ
τὰ ζῶα, ἂν κάποιος δὲν καθάρει καλὰ τὰ κοπάδια ποῦ ὑπάρ-
χουν, τὰ ὑγιῆ καὶ ἀμόλυντα ἦθη καὶ σώματα. Καὶ προκειμέ-
νου βέβαια γιὰ τὰ ἄλλα ζῶα, αὐτὰ ἔχουν μικρότερη σημασία
καὶ μόνον χάριν παραδείγματος ἀξίζουν νὰ παρατεθοῦν στὴ
συζήτηση, ἐνῶ προκειμένου γι' αὐτὰ ποῦ ἰσχύουν γιὰ τοὺς
ἀνθρώπους, ἔχει τὴν πιὸ μεγάλην σημασία γιὰ τὸν νομοθέτη
ποῦ ὀφείλει νὰ ἀναζητῆ καὶ νὰ ἐκφράζει αὐτὸ ποῦ ταιριάζει
σὲ κάθε περίπτωση τόσο γιὰ τὸν καθαρισμὸν ὅσο καὶ γιὰ ὅλες
ἀνεξαιρέτως τὶς ἄλλες πράξεις. Τὰ σχετικὰ, ἐπὶ παραδειγμα-
τι, μὲ τοὺς καθαρισμοὺς τῆς πόλεως θὰ μπορούσαν νὰ ἔχουν
ὡς ἐξῆς: καθὼς εἶναι πολλοὶ οἱ τρόποι λυσιτελοῦς κάθαρσης,
ἄλλοι ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι εὐκόλοι καὶ ἄλλοι δυσκολότεροι, καὶ
ὄσοις εἶναι δύσκολοι καὶ οἱ πιὸ καλοί, μόνον ἕνας τύραννος,
ποῦ εἶναι καὶ νομοθέτης ὁ ἴδιος, θὰ μπορούσε νὰ ἐφαρ-
μόσει, ἐνῶ ἕνας νομοθέτης χωρὶς τυραννικὴ ἐξουσία ποῦ θὰ

τείαν καινήν καί νόμους, εἰ καί τὸν πρῶτατον τῶν καθαρῶν καθήρειεν, ἀγατώντως ἂν καί τὸ τοιοῦτον δρᾷσειεν. Ἔστι δ' ὁ μὲν ἄριστος ἀλγεινός, καθάπερ ὄσα τῶν φαρμάκων τοιοῦτότροπα, ὁ τῆ δίκη μετὰ τιμωρίας εἰς τὸ κολάζειν ἄγων, θάνατον ἢ φυγὴν τῆ τιμωρία τὸ τέλος ἐπιτιθεῖς· τοὺς γὰρ μέγιστα ἐξημαρτηκότας, ἀνιάτους δὲ ὄντας, μεγίστην δὲ οὖσαν βλάβην πόλεως, ἀπαλλάττειν εἴωθεν. Ὅ δὲ πρῶτερός ἐστι τῶν καθαρῶν ὁ τοιούδε ἡμῖν· ὅσοι διὰ τὴν τῆς τροφῆς ἀπορίαν τοῖς ἡγεμόσιν ἐπὶ τὰ τῶν ἐχόντων μὴ ἔχοντες ἐτοιμοὺς αὐτοὺς ἐνδείκνυνται παρεσκευαστότερες ἐπεσθαί, τούτοις ὡς νοσήματι πόλεως ἐμπεφυκότι, δι' εὐφημίας ἀπαλλαγὴν, ὄνομα ἀποικίαν τιθέμενος, εὐμενῶς ὅτι μάλιστα ἐξεπέμψατο. Παντὶ μὲν οὖν νομοθετοῦντι τοῦτο ἁμῶς γέ πως κατ' ἀρχὰς δραστήειον, ἡμῖν μὴν ἔτι τούτων ἀποπώτερα τὰ περὶ ταῦτ' ἐστὶ συμβεβηκότα νῦν· οὔτε γὰρ ἀποικίαν οὐτ' ἐκλογὴν τινα καθάρσεως δεῖ μηχανᾶσθαι πρὸς τὸ παρὸν, ὅσον δὲ τινων συρρέοντων ἐκ πολλῶν τὰ μὲν πηγῶν τὰ δὲ χειμάρρων εἰς μίαν λίμνην, ἀναγκαῖον προσέχοντας τὸν νοῦν φυλάττειν ὅπως ἐπιθροῦνται, ἀποχετεύοντας καὶ παρατρέποντας. Πόνος δ', ὡς εἰοικεν, καὶ κίνδυνός ἐστιν ἐν πάσῃ κατασκευῇ πολιτικῇ. Τὰ δ' ἐπιείπερ λόγῳ γ' ἐστὶν τὰ νῦν ἄλλ' οὐκ ἔργῳ πραττόμενα, πεπερᾶνθω τε ἡμῖν ἢ συλλογῇ καὶ κατὰ νοῦν ἢ καθαρότης αὐτῆς

ἐγκαθιστοῦσε ἓνα νέο πολίτευμα καὶ νόμους, ἂν θὰ μπορούσε νὰ ἐφαρμόσει ἀκόμη καὶ τὸν πιὸ πρῶτο καθαρισμό, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι εὐχαριστημένος, ἂν κατάφερε νὰ πραγματοποιήσει ἀκόμη καὶ κάτι τέτοιο. Ὡστόσο ὁ πιὸ καλὸς καθαρισμὸς εἶναι ὀδυνηρὸς, καθὼς ἀκριβῶς καὶ ὄσα φάρμακα εἶναι τοῦ ἴδιου αὐτοῦ εἶδους, καθότι ὀδηγεῖ στὸν κολασμὸ μὲ τὴ δίκαιη τιμωρία, ἐπιβάλλοντας ὡς ἐσχάτη ποινὴ τὸν θάνατο ἢ τὴν ἐξορία· διότι συνθηθεῖ νὰ ἀπομακρύνει αὐτοὺς ποὺ διαπράττουν τὰ πιὸ μεγάλα ἐγκλήματα, ὅταν μάλιστα εἶναι ἀδιόρθωτοι, καθότι εἶναι τὸ πιὸ μεγάλο κακὸ γιὰ τὴν πόλη. Ὁ πιὸ πρῶτος τώρα γιὰ μᾶς ἀπὸ τοὺς καθαρμούς αὐτοὺς εἶναι ὁ ἐξῆς· ὅσοι ἀπὸ ἑλληνη μέσων διατροφῆς ἀφήνουν νὰ φανεῖ ὅτι ἔχουν καταστήσει τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς ἐτοιμοὺς ν' ἀκολουθοῦν τοὺς ἄρχηγούς, αὐτοὶ ποὺ δὲν κατέχουν περιουσίες, κατὰ τῶν περιουσιῶν τῶν κατεχόντων, αὐτοὺς ποὺ φτυρνουν στὴν πόλη σὰν ἀρρώστια, τοὺς ἐξαπέστειλαν ὄσο γίνονται πιὸ φιλόφρονα, δίνοντας χάριν εὐφημισμοῦ στὴν ἀπαλλαγὴ τὸ ὄνομα ἀποικία. Καθέννας, λοιπόν, ποὺ νομοθετεῖ τοῦτο πρέπει νὰ ἐνεργεῖ μ' ὀλιονδηποτε τρόπο στὴν ἀρχή, πλην ὅμως σ' ἐμᾶς τὰ σχετικὰ μ' αὐτὰ ἔχουν στίς μέρες μας συμβεῖ μὲ τρόπο ἀκόμη πιὸ παράξενο· διότι δὲν εἶναι ἀνάγκη πρὸς τὸ παρὸν νὰ μηχανευθοῦμε κάποια ἀποικία ἢ κάποια διαλογὴ μὲ κάθαρση, ἀλλὰ, ὅπως κάποια ὕδατα ἐκτρέφουν σὲ μία λίμνη, ἄλλα ἀπὸ πολλὰς πηγὰς καὶ ἄλλα ἀπὸ πολλοὺς χειμάρρους, νὰ ἔχουμε τὸν νοῦ μᾶς, ὥστε τὸ ὕδωρ ποὺ συρρέει νὰ εἶναι ὄχι τὸ πιὸ καθαρό, μὲ τὸ ν' ἀδειάζουμε ὀριμένα καὶ ἄλλα νὰ τ' ἀποχετεύουμε καὶ ἄλλα νὰ ἐκτρέψουμε. Ὑπάρχει ὅμως, ὅπως φαίνεται, κόπος καὶ κίνδυνος σὲ κάθε ἴδρυση πολιτείας. Ἐπειδὴ ὅμως μὲ λόγια, χωρὶς ἄλλο, καὶ ὄχι μὲ ἔργα εἶναι ποὺ γίνονται αὐτὰ πρὸς τὸ παρὸν, ἄς θεωρήσουμε ὅτι ἔχει ὀλοκληρωθεῖ ἡ διαλογὴ μᾶς, καὶ ὅτι κατὰ πᾶς τὸ ἐννοοῦμε ἔχει ἀκολουθήσει ἡ κάθαρση· δηλαδὴ ὅτι

ἔστω συμβεβηκυῖα· τοὺς γὰρ κακοὺς τῶν ἐπιχειρούντων εἰς τὴν νῦν πόλιν ὡς πολιτευσομένους συνίναι πειθοῖ πάσῃ καὶ ἱκανῷ χρόνῳ διαβασανίσαντες, διακωλύσομεν ἀφικνεῖσθαι, τοὺς δ' ἀγαθοὺς εἰς δύναμιν εὐμενεῖς ἴλεψ' τε προσαγάμεθα.

Τόδε δὲ μὴ λανθανέτω γιγνόμενον ἡμᾶς εὐτύχημα, ὅτι καθάπερ εἶπομεν τὴν τῶν Ἑρακλειδῶν ἀποικίαν εὐτυχεῖν, ὡς γῆς καὶ χρεῶν ἀποκοπῆς καὶ νομῆς πέρι δεινὴν καὶ ἐπικίνδυνον ἔξιν ἐξέφυγεν, ἣν νομοθετεῖσθαι ἀναγκασθεῖσι πόλει τῶν ἀρχαίων οὔτε ἔαν οἷόν τε ἀκίνητον οὔτ' αὐ κινεῖν δυνατόν ἐστί τινα τρόπον, εὐχὴ δὲ μόνον ὡς ἔπος εἰπεῖν λείπεται, καὶ σμικρὰ μετάβασις εὐλαβῆς ἐν πολλῷ χρόνῳ σμικρὸν μεταβιάζουσιν, ἥδε· τῶν κινουμένων αἰ κεκτημένων μὲν αὐτῶν γῆν ἄφθονον ὑπάρχειν, κεκτημένων δὲ καὶ ὀφειλέτας αὐτοῖς πολλοὺς ἐθελούντων τε τούτων πη τοῖς ἀπορομένοις δι' ἐπιείκειαν κοινωνεῖν, τὰ μὲν ἀφιέντας, τὰ δὲ νεμομένους, ἂμῃ γέ πη τῆς μετριότητος ἔχομένους καὶ πενίαν ἡγουμένους εἶναι μὴ τὴν οὐσίαν ἐλάττω ποιεῖν ἀλλὰ τὴν ἀπληστίαν πλεῖω. Σωτηρίας τε γὰρ ἀρχὴ μάλιστα πόλεως αὕτη γίνεταί, καὶ ἐπιταύτης οἷον κρηπίδος μονίμου ἐποικοδομεῖν δυνατόν ὄντινα ἂν ὕστερον ἐποικοδομῆ τις κόσμον πολιτικὸν προσήκοντα τῇ τοιαύτῃ καταστάσει· ταύτης δὲ σαθρᾶς οὐσης τῆς μεταβά-

πρέπει τοὺς κακοὺς ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἐπιχειροῦν νὰ εἰσεύσων στὴν παρούσα πόλη ὡς ἐλεύθεροι πολῖτες νὰ τοὺς ἐμποδίσουμε ἀπολύτως νὰ φθάσουν μὲ κάθε εἶδους πειθῶ καὶ ἀφοῦ τοὺς δοκιμάσουμε γιὰ ἀρκετὸ χρόνο, ἐνῶ τοὺς καλοὺς νὰ τοὺς προσελκύσουμε ὅσο τὸ δυνατόν εὐμενεῖς καὶ φιλόφρονες.

Καὶ ὅς μὴ διαφεύγει τὴν προσοχὴν μας τὸ εὐτυχὲς γιὰ μᾶς γεγονός, ὅτι, δηλαδή, καθὼς ἀκριβῶς εἴπαμε, ἡ ἀποικία τῶν Ἑρακλειδῶν ἔχει τὴν τύχη μὲ τὸ μέρος της, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι διέφυγε ἀπὸ τὴ φοβερὴ καὶ ἐπικίνδυνη φιλονικία σχετικὰ μὲ τὴν ἀνακατανομὴ τῶν γαιῶν καὶ τὴν ἀπόσβεση τῶν χρεῶν, τὴν ὁποία μία ἀπὸ τῆς ἀρχαίας πόλεις ποῦ θ' ἀναγκασθεῖ νὰ ρυθμίσει νομοθετικὰ, δὲν μπορεῖ ν' ἀφήνει ἀμετάβλητη (ἐν τὴν κατάστασιν) οὔτε πάλι εἶναι δυνατόν νὰ τὴν μεταβάλλει μὲ κάποιο τρόπο, καὶ τὸ μόνο τὸ ὁποῖο ἀπομένει, ποῦ λείπει ὁ λόγος, εἶναι μία εὐχὴ, καὶ μία μικρὴ καὶ προσεκτικὴ μεταβολὴ σὲ μεγάλο χρονικὸ διάστημα, μὲ τὴν ὁποία ἀνεπαίσθητως μεταβιάζουσιν ἓνα μικρὸ μέρος περιουσίας, αὐτὴν ἐδῶ μεταξὺ τῶν καινοτόμων συμβαίνει νὰ ὑπάρχουν πάντοτε ἐκείνοι οἱ ὅποιοι, ἔχοντας ἀφθονὴ γῆ δική τους καί, ἀφ' ἑτέρου, πολλοὺς ὀφειλέτες στὸ ἐνεργητικὸν τους, ἔχουν τὴν καλὴ διάθεσιν νὰ μεταβιάσουν σ' ἓνα πνεῦμα ἀγαθότητος ἓνα κάποιο μέρος ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά τους αὐτὰ σ' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν ἐλλείψεις, εἴτε χαρίζοντας, εἴτε παραχωρώντας τὸ δικαίωμα νὰ καρποῦνται περιουσιακὰ τους ἀγαθὰ, προσηλωμένοι κατὰ κάποιον τρόπο στὴν ἀρχὴ τοῦ μέτρου καὶ πεπεισμένοι πὼς πενία εἶναι ὄχι τὸ νὰ ἐλαττώνεται ἡ περιουσία κάποιου, ἀλλὰ τὸ ν' αὐξάνεται ἡ ἀπληστία του. Διότι καὶ ἡ πιὸ μεγάλη ἀρχὴ γιὰ τὴ σωτηρία τῆς πόλεως γίνεται αὕτη καὶ πάντα σὲ αὐτὴν ὡς ἐπὶ στέρεου θεμελίου εἶναι δυνατόν νὰ οἰκοδομῆ ὁποῖος θὰ ἤθελε νὰ οἰκοδομήσει ὕστερα κάποια πολιτικὴ ὀργάνωσιν, ἡ ὁποία ταιριάζει σ' αὐτὴν τὴν κατά-

σεως, οὐκ εὐπορος ἢ μετὰ ταῦτα πολιτικῆ πρᾶξις οὐδεμιᾷ γί- 737a
 γνοιτ' ἂν πόλει. Ἦν ἡμεῖς μὲν, ὡς φραμεν, ἐκφεύγομεν· ὄμως
 δὲ εἰρησθαι γε ὀρθότερον, εἰ καὶ μὴ ἐξεφεύγομεν, ὅπη ποτ' ἂν
 ἐπιούμεθα αὐτῆς τὴν φυγὴν. Εἰρησθω δὴ νῦν ὅτι διὰ τοῦ μὴ
 φιλοχρηματεῖν μετὰ δίκης, ἄλλη δ' οὐκ ἔστιν οὐτ' εὐρεία οὔτε
 στενή τῆς τοιαύτης μηχανῆς διαφυγῆ· καὶ τοῦτο μὲν ὅσον ἔριμα
 πόλεως ἡμῖν κείσθω τὰ νῦν. Ἄνεγκλήτους γὰρ δεῖ τὰς οὐσίας b
 πρὸς ἀλλήλους κατασκευάζεσθαι ἅμῳς γέ πως, ἢ μὴ προῦέναι
 πρότερον εἰς τοῦμπροσθεν ἐκόντα εἶναι τῆς ἄλλης κατα-
 σκευῆς οἷς ἢ παλαιὰ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους, [καὶ] ὄσοις
 νοῦ καὶ σμικρὸν μετῆ· οἷς δέ, ὡς ἡμῖν νῦν, θεὸς ἔδωκε και-
 νὴν τε πόλιν οἰκίζειν καὶ μὴ τινος ἔχθρας εἶναι πῶ πρὸς
 ἀλλήλους, τούτους ἔχθρας αὐτοῖς αἰτίους γενέσθαι διὰ τὴν
 διανομὴν τῆς γῆς τε καὶ οἰκίσεων οὐκ ἀνθρώπινος ἂν εἴη
 μετὰ κακῆς πάσης ἁμαθία.

Τίς οὖν δὴ τρόπος ἂν εἴη τῆς ὀρθῆς διανομῆς; πρῶτον μὲν c
 τὸν αὐτῶν ὄγκον τοῦ ἀριθμοῦ δεῖ τάξεσθαι, πόσον εἶναι χρε-
 ῶν· μετὰ δὲ τοῦτο τὴν διανομὴν τῶν πολιτῶν, καθ' ὅποσα μέ-
 ρη πλήθει καὶ ὀπηλικά διαιρετέον αὐτοῦς, ἀνομολογητέον·
 ἐπὶ δὲ ταῦτα τὴν τε γῆν καὶ τὰς οἰκίσεις ὅτι μάλιστα ἴσας ἐπι-
 νεμητέον. Ὅγκος δὴ πλήθους ἱκανὸς οὐκ ἄλλως ὀρθῶς γί-

σταση· ἂν, ὥστόσο, ἢ μεταβίβαση αὐτῆ θεμελιωνόταν σὲ σα- 737a
 θρῆ βάση, ἢ ἐν συνεχείᾳ πολιτικῆ πρακτικῆ δὲν θά ἦταν εὐκο-
 λη γιὰ καμμία πόλη. Αὐτὴν (ἐνν. τὴ δυσκολία) ἡμεῖς βέβαια,
 ὅπως διατεινόμαστε, τὴν ἀποφεύγομε· θά ἦταν ὄμως πιὸ σω-
 στὸ ἀσφαλῶς νὰ εἶχαμε πεῖ, ἂν δὲν τὴν ἀποφεύγαμε, μὲ ποῖον
 τρόπο θά μπορούσαμε νὰ πετύχομε τὴν ἀποφυγὴ τῆς. Ἄς
 ποῦμε, λοιπόν, ὅτι σ' ἕνα πνεῦμα δικαιοσύνης μὲ τὸ νὰ μὴ
 εἶμαστε φιλοχρημάτοι, καὶ δὲν ὑπάρχει ἄλλη οὔτε εὐρεία
 οὔτε στενή, ἀπὸ τοῦ εἶδους αὐτοῦ τὴν ἐπινόηση ἔξοδος δια-
 φυγῆς· καὶ συνεπῶς ἄς τὸ ἐννοήσουμε αὐτὸ ὡς ἔριμα τῆς πό-
 λεως στὴν περίπτωσή μας. Πρέπει, δηλαδή, νὰ κάμνουν μὲ b
 τέτοιον τρόπον περιουσίες, ποῦ δὲν γίνονται αἰτία ἀνεγκ-
 λήσεων μεταξύ τους, μὲ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο ἢ νὰ μὴ
 προτρέχουν πρῶτοι μὲ τὴ θέλησή τους (ἐνν. οἱ ἐνδιαφερόμε-
 νοι), σὲ ὄσους τοῦλάχιστον ὑπάρχει ἀκόμα λίγο μυαλό, στὴν
 πραγματοποιοίηση τῆς ἄλλης πολιτικῆς ὀργάνωσης γιὰ ἀνθρώ-
 πους μεταξύ τῶν ὁποίων συμβαίνει νὰ ὑπάρχουν παλαιές
 ἀλληλοκατηγορίες· σὲ ὄσους ὄμως, ὅπως σὲ μᾶς τώρα, ἕνας
 θεὸς ἔδωσε νὰ ἰδρῦσουν νέα πόλη καὶ συγχρόνως νὰ μὴ
 ὑπάρχουν μέχρι τώρα κανενὸς εἶδους ἔχθρας μεταξύ τους, τὸ
 νὰ γίνων αὐτοὶ οἱ ἴδιοι αἰτίοι ἔχθρας ἔξ αἰτίας τῆς κατα-
 νομῆς τῆς γῆς καὶ τῶν κατοικιῶν, θά ἦταν (ἐνν. ἡ ἔχθρα) μαζί
 μὲ ὄλη τὴν κακία μὴ ἀνθρώπινη ἀπαιδευσία.

Ποῖος θά ἦταν τότε ὁ τρόπος τῆς σωστῆς διανομῆς; Πρῶ- c
 τον, πρέπει νὰ καθορισθεῖ τὸ μέγεθος τοῦ πληθυσμοῦ τῶν
 πολιτῶν, δηλαδή πόσοι εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶναι· μετὰ ἀπ' αὐτὸ
 πρέπει νὰ συμφωνήσουμε γιὰ τὴν κατανομὴ τῶν πολιτῶν, σὲ
 πόσα μέρη καὶ τί μεγέθους τὸ καθένα πρέπει νὰ τοὺς διαιρέ-
 σουμε· καὶ μεταξύ αὐτῶν (ἐνν. τῶν μερῶν) πρέπει νὰ μοιρά-
 σουμε ὄσο τὸ δυνατόν ἴση γῆ καὶ ἴσες κατοικίες. Τὸ ἱκανο-
 ποιητικὸ μέγεθος τοῦ πληθυσμοῦ δὲν θά μπορούσε ἄλλῶς νὰ

γνοιτ' ἄν λεχθεῖς ἢ πρὸς τὴν γῆν καὶ πρὸς τὰς τῶν πλησιοχῶρων πόλεις· γῆ μὲν ὀπόση πόσους σῶφρονας ὄντας ἰκανὴ τρέφειν, πλείονος δὲ οὐδὲν προσοδεῖ, πλήθους δέ, ὅποσοι τοὺς προσχώρους ἀδικούντας τε αὐτοὺς ἀμύνασθαι δυνατοὶ καὶ γείτοσιν ἑαυτῶν ἀδικουμένους βοηθήσαι μὴ παντάτασιν ἀπόρως δύναντ' ἄν. Ταῦτα δέ, ἰδόντες τὴν χώραν καὶ τοὺς γείτονας, ὀριοῦμεθα ἔργῳ καὶ λόγοις· νῦν δὲ σχήματος ἕνεκα καὶ ὑπογραφής, ἵνα περαίνηται, πρὸς τὴν νομοθεσίαν ὁ λόγος ἴτω.

Πεντάκις μὲν χίλιοι ἔστωσαν καὶ τετταράκοντα, ἀριθμὸς τινος ἕνεκα προσήκοντος, γεωμόροι τε καὶ ἀμνουνόντες τῆ νομῆ· γῆ δὲ καὶ οἰκήσεις ὡσαύτως τὰ αὐτὰ μέρη διανεμηθῆτων, γενόμενα ἀνήρ καὶ κλῆρος συννομή. Δύο μὲν δὴ μέρη τοῦ παντός ἀριθμοῦ τὸ πρῶτον νεμηθήτω, μετὰ δὲ ταῦτα τρία τὸν αὐτὸν πέφυκε γὰρ καὶ τέτταρα καὶ πέντε καὶ μέχρι τῶν δέκα ἔφεξῆς. Δεῖ δὴ περὶ ἀριθμῶν τὸ γε τοσοῦτον πάντα ἄνδρα νομοθετοῦντα νενοπήκεναι, τίς ἀριθμὸς καὶ ποῖος πάσαις πόλεσιν χρησιμώτατος ἄν εἴη. Λέγωμεν δὴ τὸν πλείστας καὶ ἔφεξῆς μάλιστα διανομάς ἐν αὐτῷ κεκτημένον. Ὅ μὲν δὴ πᾶς εἰς πάντα πάσας τομάς εἴληχεν· ὁ δὲ τῶν τετταράκοντα καὶ πεντακισχιλίων εἰς τε πόλεμον καὶ ὄσα κατ' εἰρήνην πρὸς ἅπαντα τὰ συμβόλαια καὶ κοινωνήματα, εἰσφορῶν τε περὶ καὶ διανομῶν, οὐ πλείους μιᾶς δεουσῶν ἐξήκοντα δύναντ' ἄν τε-

ὑπολογισθεὶ παρὰ μόνον σὲ συνάρτηση μὲ τῆ γῆ καὶ τίς δημορες πόλεις· ἢ γῆ πρέπει νὰ εἶναι τόση, ὅσους σῶφρονες ἀνθρώπους εἶναι ἰκανὴ νὰ τρέφει, καὶ δὲν χρειάζεται ἐπὶ πλεόν τιποτε περισσότερο, καὶ ὁ πληθυσμὸς τόσο ὅσοι νὰ ἔχουν τὴ δυνατότητα, ὅταν οἱ κοντινοὶ τοὺς λαοὶ τοὺς ἀδικούν, νὰ ὑπερασπίζονται τοὺς ἑαυτοὺς τους, καὶ νὰ μὴ εἶναι ἐντελῶς ἀνῆμποροι νὰ βοηθήσουν τοὺς γείτονές τους ὅταν αὐτοὶ ἀδικούνται. Αὐτὰ τώρα, ἀφοῦ ἔχομε δεῖ τὴ χώρα καὶ τοὺς γείτονές της, θὰ τὰ προσδιορίσουμε μὲ ἔργα καὶ λόγια· τώρα δμως χάριν τοῦ σχεδίου καὶ τοῦ διαγράμματος (ἐνν. τῶν νόμων), ἄς προχωρήσει ἡ συζήτηση στὸ νομοθετικὸ ἔργο, προκειμένου νὰ ὁλοκληρωθεῖ.

Ἔστω, γιὰ νὰ δώσουμε ἕναν ἀριθμὸ πού ταιριάζει, ὅτι εἶναι πέντε χιλιάδες σαράντα κληροῦχοι ἰκανοὶ νὰ ὑπερασπίζονται τὸ μεριδίό τους· μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ἄς διανεμηθοῦν στὰ ἴδια αὐτὰ μερίδια καὶ ἡ γῆ καὶ οἱ κατοικίες, ἀποτελῶντας κάθε ἄνδρας καὶ κλῆρος ἕνιαῖο μερίδιο. Ἐν πρώτοις, ἄς διαιρεθεῖ ὁ ὅλος ἀριθμὸς σὲ δύο μέρη, καὶ μετὰ ἀπ' αὐτὸ σὲ τρία ὁ ἴδιος ἀριθμὸς· πράγματι, ἀπὸ τὴ φύση του (ἐνν. μπορεῖ νὰ διαιρεῖται) καὶ μὲ τὸ τέσσερα καὶ τὸ πέντε καὶ μὲ ὅλους τοὺς ἀριθμοὺς στὴ σειρά μὲχρι τὸ δέκα. Πρέπει, προκειμένου γιὰ ἀριθμοὺς, καθένας πού νομοθετεῖ νὰ ἔχει κατανοήσει σὲ τέτοιο βαθμὸ ποῖος καὶ τί εἶδους ἀριθμὸς θὰ ἦταν ὁ πιὸ χρήσιμος γιὰ ὅλες τίς πόλεις. Ἐὰν ἐπιλέξουμε τότε, λοιπόν, ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἐπιδέχεται τίς πιὸ πολλὰς καὶ ὅσο τὸ δυνατόν πιὸ συνεχεῖς διαιρέσεις. Ὁ ἀπόλυτος ἀριθμὸς θὰ συνέβαινε νὰ ἐμπεριέχει γιὰ κάθε σκοπὸ ὅλες τίς διαιρέσεις· ἐνῶ ὁ πέντε χιλιάδες σαράντα τόσο γιὰ τὸν πόλεμο ὅσο καὶ γιὰ ὄσα συμβαίνουν στὴ διάρκειά της εἰρήνης, τὰ σχετικὰ δηλαδή μὲ ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ συμβόλαια καὶ τίς συναλλαγές, καθὼς ἐπίσης καὶ γιὰ τίς εἰσφορὰς καὶ τίς διανομές, δὲν θὰ ἦταν δυνατόν νὰ δεχθεῖ οὔτε μία παραπάνω ἀπὸ τίς ἀπαι-

μνεσθαι τομῶν, συνεχεῖς δὲ ἀπὸ μιᾶς μέχρι τῶν δέκα.

Ταῦτα μὲν οὖν δὴ καὶ κατὰ σχολὴν δεῖ βεβαίως λαβεῖν, οἷς ἂν ὁ νόμος προστάτῃ λαμβάνειν· ἔχει γὰρ οὖν οὐκ ἄλλως ἢ ταύτη, δεῖ δὲ αὐτὰ ῥηθῆναι τῶνδε ἕνεκα κατοικίζοντι πόλιν. Οὐτ' ἂν καινὴν ἐξ ἀρχῆς τις ποιῇ οὐτ' ἂν παλαιὰν διεφθαρμένην ἐπισκευάζηται, περὶ θεῶν γε καὶ ἱερῶν, ἅττα τε ἐν τῇ πόλει ἑκάστοις ἰδρῦσθαι δεῖ καὶ ὄντινων ἐπονομάζεσθαι θεῶν ἢ δαιμόνων, οὐδεὶς ἐπιχειρήσει κινεῖν νοῦν ἔχων ὅσα ἐκ Δελφῶν ἢ Δωδώνης ἢ παρ' Ἄμμωνος ἢ τινες ἔπεισαν παλαιοὶ λόγοι ὀπρῆ τινας πείσαντες, φασμάτων γενομένων ἢ ἐπιπνοίας λεχθείσης θεῶν, πείσαντες δὲ θυσίας τελεταῖς συμμείκτους κατεστήσαντο εἴτε αὐτόθεν ἐπιχωρίους εἴτ' οὖν Τυρρηνικὰς εἴτε Κυπριας εἴτε ἄλλοθεν ὄθεν οὖν, καθιέρωσαν δὲ τοῖς τοιοῦτοις λόγοις φήμας τε καὶ ἀγάλματα καὶ βωμοὺς καὶ ναοὺς, τεμένη τε τούτων ἑκάστης ἐτεμένισαν· τούτων νομοθέτῃ τὸ σμικρότατον ἀπάντων οὐδὲν κινήτεον, τοῖς δὲ μέρεσιν ἑκάστοις θεῶν ἢ δαίμονα ἢ καὶ τινα ἥρωα ἀποδοτέον, ἐν δὲ τῇ τῆς γῆς διανομῇ πρῶτοις ἐξαίρετα τεμένη τε καὶ πάντα τὰ προσήκοντα ἀποδοτέον, ὅπως ἂν σύλλογοι ἑκάστων τῶν μερῶν κατὰ χρόνους γινόμενοι τοὺς προσταχθέντας εἰς τε τὰς χρεῖας ἑκάστας εὐμάρειαν παρασκευάζωσι καὶ φιλοφρονῶνται τε ἀλλήλους μετὰ θυσιῶν καὶ οἰκειῶνται καὶ γνω-

b

c

d

τούμενες πενήντα ἐννέα διαιρέσεις, πλὴν ὁμοῦ συνεχεῖς ἀπὸ τὸ ἓνα ἕως τὸ δέκα.

Ἔτι ταῦτα, λοιπόν, πρέπει καὶ μάλιστα μὲ ἄνεση νὰ προσληφθῶν βεβαίως ἀπὸ ἐκείνου· οἷς ὅποιους ὁ νόμος ὀρίζει νὰ τὰ προσλαμβάνουν· διότι δὲν μπορεῖ νὰ συμβαίνει διαφορετικὰ παρὰ ἓτοι μόνο, καὶ πρέπει αὐτὰ νὰ εἰπωθῶν σ' αὐτὸν ποῦ ἰδρῦει μία πόλη γιὰ τοὺς ἐξῆς λόγους. Οὔτε κὶ ἂν συγκροτῆ κάποιοι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ μία νέα πόλη, οὔτε κὶ ἂν ἀνασκευάζει μία παλαιὰ ποῦ ἔχει καταστραφεί, σχετικὰ τοῦλάχιστον μὲ τοὺς θεοὺς καὶ τὰ ἱερά, τὸ ποῖα θὰ πρέπει νὰ ἰδρῦθῶν γιὰ καθένα καὶ ποῖων θεῶν ἢ δαιμόνων θὰ πάρουν τὸ ὄνομα, κανεὶς ποῦ ἔχει μυαλὸ δὲν θὰ ἐπιχειρήσει ν' ἀλλάξει τὰ ὄσα (ἐνν. ἐμπορευόμεναι) ἀπὸ τοὺς Δελφούς ἢ τὸ ματεῖο τῆς Δωδώνης ἢ τοῦ Ἄμμωνος ἢ κάποιες παλαιὰς διηγήσεις ἔπεισαν ὀρισμένους ἀνθρώπους μ' ἓναν ὀποιοιδήποτε τρόπο, ἐπειδὴ ὑπῆρξαν (ἐνν. θεϊκά) σημεῖα εἴτε ἐπειδὴ μίλησε ἢ ἔμπνευση κάποιου θεοῦ, καὶ ἀφοῦ τοὺς ἔπεισαν θέσπισαν θυσίες σὲ συνδυασμὸ μὲ τελετὴς εἴτε καθαρὰ ἐγχώριες εἴτε τυρρηνικῆς ἢ κυπριακῆς προέλευσης εἴτε ἀπὸ ὀπουδήποτε ἄλλου προερχόμενες, καὶ μέσφ αὐτῶν τῶν διηγήσεων καθάγιασαν χρησμούς, ἀγάλματα, βωμοὺς καὶ ναοὺς καὶ ἀφιέρωσαν σὲ καθένα ἀπ' αὐτὰ ἱεροὺς χώρους· ἀπὸ τοῦτα ὄλα δὲν ἐπιτρέπεται στὸν νομοθέτῃ ν' ἀλλάξει στὸ ἐλάχιστο τὸ παραμικρὸ, καὶ πρέπει σὲ καθένα ἀπὸ τὰ μέρη χωριστὰ ν' ἀποδώσει ἓναν θεὸ ἢ δαίμονα ἢ ἀκόμη καὶ κάποιον ἥρωα, ἐνὼ κατὰ τὴν διανομῇ τῆς γῆς πρέπει νὰ τοὺς ἀποδώσει πρῶτα ἐξαίρετους ἱεροὺς χώρους καὶ ὄλα ἐκεῖνα τὰ ὀποῖα τοὺς πρόεπον, ἔτσι ὄποτε οἱ συνάξεις ποῦ γίνονται ἀπὸ καθεμῖα ἀπὸ τὶς τάξεις, σὲ χρονικῆς στιγμῆς ποῦ ἔχουν ἀπὸ πρὶν ὀρισθεῖ, νὰ μποροῦν καὶ νὰ ἐξασφαλίζου τὴν ἱκανοποίησιν σὲ κάθε ἀνάγκη καὶ νὰ φέρονται φιλικὰ ὁ ἓνας πρὸς τὸν ἄλλον κατὰ τὶς θυσίες καὶ νὰ ἐξοικειῶνται καὶ νὰ γνωρίζονται μεταξῦ

b

c

d

ρίζωσιν, οὐ μείζον οὐδὲν πόλει ἀγαθὸν ἢ γνωρίζουσ αὐτοὺς e
αὐτοῖς εἶναι. Ὅπου γὰρ μὴ φῶς ἀλλήλοις ἐστὶν ἀλλήλων ἐν
τοῖς τρόποις ἀλλὰ σκότος, οὐτ' ἂν τιμῆς τῆς ἀξίας οὐτ'
ἀρχῶν οὔτε δίκης ποτέ τις ἂν τῆς προσηκούσης ὀρθῶς τυγ-
χάνοι· δεῖ δὴ πάντα ἄνδρα ἐν πρὸς ἐν τοῦτο σπευδεῖν ἐν πά-
σαις πόλεσιν, ὅπως μήτε αὐτὸς κίβδηλός ποτε φανεῖται
ὀτφῶν, ἀπλοῦς δὲ καὶ ἀληθῆς αἰεὶ, μήτε ἄλλος τοιοῦτος ὦν
αὐτὸν διαπατήσει.

Ἡ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο φορὰ, καθάπερ πεττῶν ἀφ' ἱεροῦ, τῆς 739a
τῶν νόμων κατασκευῆς, ἀήθης οὖσα, τάχ' ἂν θαυμάσαι τὸν
ἀκούοντα τὸ πρῶτον ποιήσειεν· οὐ μὴν ἀλλ' ἀναλογιζομένη
καὶ πειρωμένῃ φανεῖται δευτέρως ἂν πόλις οἰκείσθαι πρὸς
τὸ βέλτιστον. Τάχα δ' οὐκ ἂν τις προσδέξαιτο αὐτὴν διὰ τὸ
μὴ σύνθετος νομοθέτη μὴ τυραννόντι· τὸ δ' ἐστὶν ὀρθότατον
εἰπεῖν μὲν τὴν ἀρίστην πολιτείαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην, b
δοῦναι δὲ εἰπόντα αἴρῃσιν ἑκάστῃ τῷ τῆς συνοικίσεως κυ-
ρίῳ. Ποιῶμεν δὴ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ τὰ νῦν ἡμεῖς,
εἰπόντες ἀρετῇ πρώτην πολιτείαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην·
τὴν δὲ αἴρῃσιν Κλεινίῳ τε ἀποδιδόμεν τὰ νῦν καὶ εἰ τις ἄλλος
αἰεὶ ποτε ἐθελήσειεν ἐπὶ τὴν τῶν τοιούτων ἐκλογὴν ἐλθῶν

τους, μεγαλύτερο ἀγαθὸ ἀπὸ τὸ ὁποῖο (ἐνν. δὲν θὰ μπορούσε
νὰ ὑπάρξει) κανένα γιὰ μία πόλη ἀπὸ τὸ νὰ εἶναι οἱ πολίτες
γνωστοὶ μεταξύ τους. Διότι ἐκεῖ, πράγματι, ὅπου δὲν ὑπάρ- e
χει διαφάνεια γιὰ τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον ὡς πρὸς τοὺς χαρα-
κτῆρες, ἀλλὰ σκοτάδι, οὔτε τὴν τιμὴ πού ἀξίζει οὔτε τὰ ἀξιώ-
ματα οὔτε τὴ δικαιοσύνη ποτέ κανεῖς πού τοῦ ἀρμόζει θ'
ἀπολαμβάνει μὲ τρόπο σωστό· πρέπει σὲ ὅλες τότε τίς πόλεις
κάθε ἄνθρωπος βῆμα βῆμα νὰ ἐπιδιώκει μὲ ζῆλο τοῦτο, μήτε
νὰ φανερωθεῖ δηλαδὴ ποτὲ ὁ ἴδιος δόλιος ἀπέναντι σὲ ὅποι-
ονδήποτε ἄλλον, ἀλλὰ νὰ εἶναι πάντοτε ἀπλὸς καὶ ἀληθινός,
μήτε ἄλλος πού εἶναι αὐτοῦ τοῦ εἶδους (ἐνν. δόλιος) νὰ τὸν
ἐξαπατήσει.

Ἡ μετὰ ἀπὸ τοῦτο κίνηση σχετικὰ μὲ τὴ σύνταξη τῶν νό- 739a
μων, ὅπως ἀκριβῶς πεσοῶν ἀπὸ τὴν ἱερῇ γραμμῇ, ὄντας ἀσυ-
νήθιστη, θὰ ἔκανε ἴσως αὐτὸν πού τὴν ἀκούει γιὰ πρώτη
φορὰ νὰ ἀπορήσει· πλὴν ὁμως, σ' αὐτὸν πού τὸ ὑπολογίζει
σωστά καὶ τὸ ἀποπειράται, θὰ φανεῖ καθαρὰ ὅτι μία πόλη θὰ
μπορούσε προφανῶς νὰ ἰδρωθεῖ κατὰ δεύτερον λόγο πρὸς
τὴν κατεῦθυνσιν τοῦ ἀριστοῦ (ἐνν. πολίτευματος). Ἐνδεχο-
μένως θὰ μπορούσε ὁμως κάποιος νὰ μὴν τὴν ἀποδεχθεῖ γιὰ
τὸν λόγο ὅτι δὲν εἶναι συνηθισμένο γιὰ ἕνα νομοθέτη νὰ μὴ
νομοθετεῖ τυραννικά· αὐτὸ πάντως πού εἶναι τὸ πιὸ σωστό,
εἶναι νὰ περιγράψει κανεῖς τὸ ἀριστὸ πολίτευμα καὶ τὸ δεύ-
τερο καὶ τὸ τρίτο καὶ νὰ δώσει, ἀφοῦ τὰ περιέγραψε, τὴν
εὐχέρεια ἐπιλογῆς σὲ κάθε ἕναν κύριο γιὰ τὴν ἴδρωση τοῦ
συνοικισμοῦ. Ἄς ἐνεργήσουμε τότε καὶ μεῖς γιὰ τὴν ὥρα σύμ- b
φωνα μὲ τὴ λογικὴ αὐτὴν, περιγράφοντας τὸ πρῶτο ὡς πρὸς
τὴν ἀρετῇ πολίτευμα, μετὰ τὸ δεύτερο καὶ τέλος τὸ τρίτο· ὅσο
γιὰ τὴν εὐχέρεια ἐπιλογῆς, ἄς τὴν παραχωρήσουμε γιὰ τὴν
ὥρα στὸν Κλεινίῳ, καὶ ἂν κάποιος ἄλλος θὰ ἤθελε ὀποτεδή-
ποτε νὰ ἔχει τὴ δυνατότητα ἐκλογῆς σὲ αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὰ
πράγματα, σύμφωνα μὲ τὸν δικό του τρόπο ν' ἀπονεμίει τὸ

κατά τὸν ἑαυτοῦ τρόπον ἀπονεύμασθαι τὸ φίλον αὐτῷ τῆς αὐτοῦ πατρίδος.

Πρώτη μὲν τοίνυν πόλις τέ ἐστιν καὶ πολιτεία καὶ νόμοι ἄριστοι, ὅπου τὸ πάλαι λεγόμενον ἂν γίγνηται κατὰ πάσαν τὴν πόλιν ὅτι μάλιστα λέγεται δὲ ὡς ὄντως ἐστὶ κοινὰ τὰ φίλων. Τοῦτ' οὖν εἶτε που νῦν ἐστιν εἴτ' ἔσται ποτέ –κοινὰς μὲν γυναῖκας, κοινούς δὲ εἶναι παῖδας, κοινὰ δὲ χρήματα σύμπαντα– καὶ πάση μηχανῇ τὸ λεγόμενον ἴδιον πανταχόθεν ἐκ τοῦ βίου ἅπαν ἐξήρηται, μεμηχάνηται δ' εἰς τὸ δυνατόν καὶ τὰ φύσει ἴδια κοινὰ ἄμῃ γέ πη γεγονέναι, οἷον δῆματα καὶ ὄντα καὶ χεῖρας κοινὰ μὲν ὄραν δοκεῖν καὶ ἀκοῦειν καὶ πράττειν, ἐπαινεῖν τ' αὐτὸ καὶ ψέγειν καθ' ἓν ὅτι μάλιστα σύμπαντας ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς χαίροντας καὶ λυπούμενους, καὶ κατὰ δύναμιν οἴτινες νόμοι μίαν ὅτι μάλιστα πόλιν ἀπεργάζονται, τούτων ὑπερβολῇ πρὸς ἀρετὴν οὐδεὶς ποτε ὄρον ἄλλον θέμενος ὀρθότερον οὐδὲ βελτίω θήσεται. Ἡ μὲν δὴ τοιαύτη πόλις, εἶτε που θεοὶ ἢ παῖδες θεῶν αὐτὴν οἰκοῦσι πλείους ἑνός, οὕτω διαζώντες εὐφραίνονται κατοικοῦσι· διὸ δὴ παράδειγμα γέ πολιτείας οὐκ ἄλληλ' ἤδη σκοπεῖν, ἀλλ' ἔχομένους ταύτης τὴν ὅτι μάλιστα τοιαύτην ζητεῖν κατὰ δύναμιν. Ἦν δὲ νῦν ἡμεῖς ἐπιχειροῦσαμεν, εἴη τε ἂν γενομένη πως ἀθανασίας ἐγγύτατα καὶ τιμὰ δευτέρως· τρίτην δὲ μετὰ ταῦτα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, διαπερανοῦμεθα. Νῦν δ' οὖν ταύτην τίνα λέγομεν καὶ πῶς γενομέ-

προσφιλές στὸν ἴδιο ἀπὸ τὰ ἀνήκοντα στὴν πατρίδα του.

Ἡ πρώτη, λοιπόν, πόλη καὶ τὸ πρῶτο πολίτευμα καὶ οἱ ἄριστοι νόμοι ὑπάρχουν ἐκεῖ ὅπου γίνεται στὸν μέγιστο βαθμὸς σὲ ὅλη τὴν πόλη αὐτὸ ποῦ λέγεται ἀπὸ τὸν παλαιὸ καιρὸ καὶ λέγεται ὅτι εἶναι πράγματι κοινὰ τὰ ἀγαθὰ τῶν φίλων. Τοῦτο, λοιπόν, εἶτε ὑπάρχει κάπου σήμερα εἶτε θὰ ὑπάρξει κάποτε –δηλαδὴ τὸ νὰ εἶναι κοινές οἱ γυναῖκες, κοινὰ καὶ τὰ παιδιά καὶ κοινὰ ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ ὑπάρχοντά τους– καὶ μὲ κάθε τρόπο αὐτὸ ποῦ λέγεται δικό μου συμβεῖ νὰ ἐκλείψει παντοῦ ἀπὸ τῆ ζωῆ μας καὶ ἔχει βρεθεῖ τρόπος νὰ γίνουν ὅσο τὸ δυνατόν ἀκόμη καὶ αὐτὰ ποῦ ἀπὸ τῆ φύση τους εἶναι προσωπικά μὲ κάποιον τρόπο κοινὰ, ὅπως ἂν τὰ μάτια, τὰ αὐτιά καὶ τὰ χεῖρα δίνουν τὴν ἐντύπωση ὅτι βλέπουν, ἀκούουν καὶ κἀμὸνουν κάτι, ἀντιστοίχως, ἀπὸ κοινού, καὶ συμβεῖ νὰ ἐπιανοῦμε καὶ νὰ μεμφόμεσθε ὅλοι ἀνεξαιρέτως ὅσο γίνεται περισσότερο μ' ἓναν τρόπο ἐνιαῖο ἔτσι ὥστε νὰ χαροῦμαστε καὶ νὰ λυπόμαστε γιὰ τὰ ἴδια πράγματα, καὶ στὸ μέτρο τοῦ δυνατοῦ (ἐνν. νὰ θεοῦν) ὅλοι ἐκείνοι οἱ νόμοι οἱ ὅποιοι ἐξασφαλίζουν στὸν μέγιστο βαθμὸ τὴν ἐνότητα τῆς πόλεως, διότι κανεὶς ποτὲ δὲν ἔθεσε ἄλλο σωστότερο κριτήριον γιὰ τὴν ὑπεροχὴ τους σὲ ἀρετὴ οὔτε θὰ θέσει καλύτερο. Αὐτοῦ τοῦ εἶδους, πράγματι, ἡ πόλη εἶτε ἐνδεχομένως τὴν κατοικοῦν θεοὶ καὶ παιδιὰ θεῶν περισσότεροι τοῦ ἑνός, ἔτσι διάγοντας τὸν βίον τους εὐχαριστιμένοι, τὴν κατοικοῦν· γι' αὐτὸ τότε δὲν χρειάζεται ν' ἀναζητῆ κανεὶς παράδειγμα πολιτεύματος ἄλλοῦ, ἀλλὰ προσηλωμένοι σ' αὐτὸ ν' ἀναζητοῦμε μὲ ὅλες μας τὶς δυνάμεις ἐκεῖνο ποῦ τοῦ μοιάζει ὅσο γίνεται περισσότερο. Αὐτὸ πάντως ποῦ ἡμεῖς τώρα προβάλαμε, θὰ εἶναι, ἂν ἐπρόκειτο νὰ γίνε μὲ κάποιον τρόπο πράξη, τὸ πλησιέστερον στὴν ἀθανασία καὶ τὸ δεύτερο ὡς πρὸς τὴν ἀξία· στὴ συνέχεια, ἂν θέλει ὁ θεός, θὰ ἐπιχειρήσομε νὰ φέρομε εἰς πέρας ἓνα τρίτο πολίτευμα. Τώρα, λοιπόν, (ἐνν. δεύτερο πολίτευμα) ποῖο

νην ἂν τοιαύτην;

Νειμάσθων μὲν δὴ πρῶτον γῆν τε καὶ οἰκίας, καὶ μὴ κοινή 740α
γεωργούντων, ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον μείζον ἢ κατὰ τὴν νῦν γέ-
νεσιν καὶ τροφὴν καὶ παιδείουσιν εἰρηται· νειμάσθων δ' οὖν
τοιᾶδε διανοία πως, ὡς ἄρα δεῖ τὸν λαχόντα τὴν λῆξιν ταύ-
την νομίζειν μὲν κοινήν αὐτὴν τῆς πόλεως συμπάσης, πατρι-
δος δὲ οὐσης τῆς χώρας θεραπεύειν αὐτὴν δεῖ μειζόνως ἢ μη-
τέρα παῖδας, τῷ καὶ δέσποιναν θεὸν αὐτὴν οὖσαν θνητῶν
ὄντων γεγονέναι, ταῦτα δ' ἔχειν διανοήματα καὶ περὶ τοὺς
ἐγγωρίους θεοὺς τε ἅμα καὶ δαίμονας.

Ὅπως δ' ἂν ταῦτα εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον οὕτως ἔχοντα ὑπάρ- b
χη, τάδε προσδιανοητέον, ὅσαι εἰσὶ τὰ νῦν ἡμῖν ἐστὶαι διανε-
μηθεῖσαι τὸν ἀριθμὸν, ταύτας δεῖν ἀεὶ τοσαύτας εἶναι καὶ μή-
τε τι πλείους γίνεσθαι μήτε τί ποτε ἐλάττους. Ὡδ' οὖν ἂν τὸ
τοιοῦτον βεβαίως γίνοντο περὶ πᾶσαν πόλιν· ὁ λαχὼν τὸν
κλῆρον καταλειπέτω ἀεὶ ταύτης τῆς οἰκίσεως ἓνα μόνον κλη-
ρονόμον τῶν ἑαυτοῦ παίδων, ὃν ἂν αὐτῷ μάλιστα ἢ φίλον,
διάδοχον καὶ θεραπευτὴν θεῶν καὶ γένους καὶ πόλεως τῶν τε
ζώντων καὶ ὄσους ἂν ἦδη τέλος εἰς τὸν τότε χρόνον ἔχη· τοὺς c
δὲ ἄλλους παῖδας, οἷς ἂν πλείους ἐνὸς γίνωνται, θηλείας τε
ἐκδόσθαι κατὰ νόμον τὸν ἐπιταχθησόμενον, ἀρρενάς τε, οἷς
ἂν τῆς γενέσεως ἔλλειπῃ τῶν πολιτῶν, τοῦτοις ὕψις διανεμειν,
κατὰ χάριν μὲν μάλιστα, ἐὰν δὲ τισὶν ἔλλειπωσιν χάριτες, ἢ

λέμε καὶ πῶς θὰ μπορούσε νὰ ἔχει γίνεαι ἓνα τέτοιο;

Ἐπειδὴ μωραστοῦν τότε πρῶτα (ἐνν. οἱ ἄποικοι) τὴ γῆ καὶ τὶς 740α
οἰκίαι, καὶ ἄς μὴν καλλιεργοῦν τὴ γῆ ἀπὸ κοινοῦ, ἐπειδὴ
αὐτὸ τὸ καθεστῶς ἔχει θεωρηθεῖ ἀνώτερο μὲ τὴ σημερινὴ κα-
ταγωγῇ, ἀνατροφή καὶ ἐκπαίδευσί· ἄς μοιράζονται τοῦλάχισ-
τον τὴ γῆ ἔχοντας στὸν νοῦ τους αὐτὴν ἐδῶ τὴ σκέψη, ὅτι
πρέπει αὐτός, στὸν ὅποιο ἔτυχε μὲ τὴν κλήρωσι αὐτὴν ἓνα
μερίδιο, νὰ τὸ θεωρεῖ ὡς κοινὸ κτήμα δόλοκληρης τῆς πόλεως,
καὶ ὅτι ἀφοῦ ἡ χώρα εἶναι ἡ πατρίδα του πρέπει νὰ τὴν φρο-
ντίζει περισσότερο ἂπ' ὅτι μῆτερα τὰ παιδιὰ της, πολὺ πε-
ρισσότερο μάλιστα ἐπειδὴ μὲ τὸ νὰ εἶναι αὐτὴ (ἐνν. ἡ γῆ) κυ-
ρίαρχη ἔχει γίνεαι θεὸς τῶν θνητῶν ὄντων, καὶ νὰ ἔχει τὶς
ἴδιες σκέψεις γιὰ τοὺς ἐγγωρίους θεοὺς καὶ δαίμονες.

Γιὰ νὰ εἶναι δυνατόν νὰ ὑφίστανται, ἔτσι ὅπως ἔχουν b
τοῦτα, στὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα, πρέπει ἐπὶ πλεόν νὰ ἔχει κα-
νεῖς στὸν νοῦ του αὐτὰ ἐδῶ, ὅσες δηλαδὴ εἶναι σήμερα ὡς
πρὸς τὸν ἀριθμὸ σὲ μᾶς οἱ ἐστῆς πού διανεμήθηκαν, τόσες
πρέπει πάντοτε νὰ εἶναι αὐτὲς καὶ μήτε στὸ ἐλάχιστο ν'
αἰξάνονται μήτε ποτὲ νὰ μειώνονται στὸ παραμικρό. Μ'
αὐτὸν ἐδῶ τὸν τρόπο θὰ μπορούσε λοιπὸν νὰ γίνεαι μετὰ βε-
βαιότητος σὲ κάθε ἐν γένει πόλη· αὐτός στὸν ὅποιο ἔτυχε ὁ
κλῆρος ἄς ἀφήνει πάντοτε ἓνα μοναδικὸ κληρονόμο αὐτῆς
τῆς κατοικίας ἀπὸ τὰ παιδιὰ του, αὐτὸ πού θὰ εἶναι στὸν
ἴδιο περισσότερο ἀγαπητό, ὡς διάδοχο καὶ διάκονο τῶν
θεῶν τῆς οἰκογένειας καὶ τῆς πόλεως, καὶ ὄσων ζοῦν ἀκόμα
καθὼς ἐπίσης καὶ ὄσων ἔχουν ἦδη τελευτήσει μέχρι ἐκεῖνο c
τὸν καιρὸ· ὅσο γιὰ τὰ ἄλλα παιδιὰ, ὅπου συμβαίνει νὰ γεν-
νοῦνται περισσότερα ἀπὸ ἓνα, τὰ θηλυκὰ νὰ παντρευθοῦν
σύμφωνα μὲ τὸν νόμο πού πρόκειται νὰ ἐκδοθεῖ, ἐνῶ τὰ
ἀρρενικά, στοὺς πολίτες οἱ ὅποιοι συμβαίνει νὰ στεροῦνται
ἐκ γενετῆς (ἐνν. ἀπογόνους), σὲ αὐτοὺς νὰ τὰ διανέμουν ὡς
γυιοὺς, σύμφωνα μὲ τὴ φιλικὴ κατὰ τὸ δυνατόν προτίμησι,

πλείους ἐπίγονοι γίνωνται θήλεις ἢ τινες ἄρρενες ἐκάστων, ἢ καὶ τοῦναντίον ὅταν ἐλάττους ᾖσιν, παιδῶν ἀφορίας γενομένης, πάντων τούτων ἀρχὴν ἦν ἂν θώμεθα μεγίστην καὶ τιμωτάτην, αὐτὴ σκεψαμένη τί χρῆ χρῆσθαι τοῖς περιγενομένοις ἢ τοῖς ἐλλείπουσι, πορίζετο μηχανὴν ὅτι μάλιστα ὄπως αἱ πεντακισχίλια καὶ τετταράκοντα οἰκῆσεις αἰεὶ μόνον ἔσονται. Μηχαναὶ δ' εἰσὶν πολλαί· καὶ γὰρ ἐπισχέσεις γενέσεως οἷς ἂν εὐρῶς ἢ γένεσις, καὶ τοῦναντίον ἐπιμέλεια καὶ σπουδαὶ πλήθους γεννημάτων εἰσὶν· τιμαῖς τε καὶ ἀτιμαῖς καὶ νουθητήσεσι πρεσβυτῶν περὶ νέους διὰ λόγων νουθητητικῶν ἀπαντῶσαι, δύνανται ποιεῖν ὃ λέγομεν. Καὶ δὴ καὶ τὸ γε τέλος, ἂν πᾶσα ἀπορία τὴν ἀνίσωσιν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετταράκοντα οἰκῶν γίνηται, ἐπίχουσι δὲ ὑπερβάλλουσα ἡμῖν πολιτῶν διὰ φιλοφροσύνην τὴν τῶν συνοικούντων ἀλλήλοις συμβαίη καὶ ἀπορῶμεν, τὸ παλαιὸν ποὺ ὑπάρχει μηχανήμα ὃ πολλὰκις εἶπομεν, ἐκπομπὴ ἀποικιῶν, φίλη γιγνομένη παρὰ φίλων, ὧν ἂν ἐπιτήδειον εἶναι δοκῇ. Ἐάν τ' αὖ καὶ τοῦναντίον ἐπέλθῃ ποτὲ κῆμα κατακλινομὸν φέρων νόσων, ἢ πολέμων φθορὰ, ἐλάττους δὲ πολὺ τοῦ τεταγμένου ἀριθμοῦ δι' ὄρφανίας γέωνται, ἐκόντας μὲν οὐ δεῖ πολίτας παρεμβάλλειν νόθη παιδεία πεπαιδευμένους, ἀνάγκη δὲ οὐδὲ θεός

καὶ ἂν σὲ ὀρισμένους συμβαίνει νὰ μὴν ὑπάρχουν φιλικῆς προτιμήσεις ἢ νὰ γεννιοῦνται πάρα πολλοὶ θηλυκοὶ ἀπόγονοι ἢ κάποιοι ἄρρениκοὶ στὴ μία ἢ τὴν ἄλλη οἰκογένεια ἢ, καὶ ἀντίθετα, ὅταν συμβαίνει νὰ εἶναι πολὺ λίγοι, ἐπεὶδὴ ὑπῆρξε ἀκαρπία παιδιῶν, σὲ ὅλες αὐτὲς τίς περιπτώσεις ἢ ἀρχὴ τὴν ὁποία θὰ τοποθετήσομε ὡς ὕψιστη καὶ πιὸ ἀξιόπιστη, αὐτὴ, ἀφοῦ σκεφθεῖ τί πρέπει νὰ πράξῃ γιὰ τίς οἰκογένειες ποὺ ἔχουν περίσσειμα παιδιῶν ἢ γι' αὐτὲς ποὺ ἔχουν ἔλλειμμα, ἄς μηχανευθεῖ τρόπο, ὅσο καλύτερο γίνεται, ὥστε οἱ πέντε χιλιάδες σαράντα κατοικίαι νὰ εἶναι πάντοτε μόνο τόσες. Τρόποι βεβαίως ὑπάρχουν πολλοί· διότι καὶ περιορισμοὶ τῶν γεννήσεων, στίς περιπτώσεις ποὺ θὰ συμβαίνει νὰ ὑπάρχουν ἄφθονες γεννήσεις, εἶναι δυνατοὶ καὶ ἀντιθέτως ὑπάρχουν μέριμνες καὶ ἐπιμελημένες προσπάθειες γιὰ τὴν ἀύξηση τῶν γεννήσεων· αὐτὸ ποὺ λέμε εἶναι δυνατόν νὰ τὸ κάμνῃ κανεὶς τόσο μὲ τὴν ἀπονομὴ τιμῶν καὶ μὲ ἀτιμωτικῆς κυρώσεις, ὅσο καὶ μὲ νουθητήσεις τῶν γερόντων στοὺς νέους ποὺ γίνονται μὲ συμβουλευτικὰ λόγια. Καὶ προπάντων, ἂν τελικῶς ὑπάρχει πλήρης ἀδυναμία γιὰ τὴν ἐξίσωση τῶν πενήντα χιλιάδων σαράντα νοικοκυριῶν, καὶ τυχόν προκύπτει μία ὑπερβολικὴ συρροὴ πολιτῶν ποὺ σὲ μᾶς, λόγω τῶν φιλικῶν αἰσθημάτων ποὺ ἀναπτύσσονται μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ποὺ συζοῦν, καὶ τυχόν νὰ βρισκόμαστε σὲ ἀδιέξοδο, ὑπάρχει ἡ παλαιὰ πάντως μεθόδευση γιὰ τὴν ὁποία πολλὲς φορὲς μιλῆσαμε, ἡ ἀποστολὴ σὲ ξένη χώρα γιὰ ἀποικία, φίλοι ἀποχωριζόμενοι φίλους, ὅσοι στὸν ἀριθμὸ θεωρηθεῖ ὅτι εἶναι χρῆσιμο. Ἄν πάλι, συνέβαινε, ἀντιθέτως, νὰ ἐπέλθῃ ποτὲ ἓνα κῆμα ποὺ φέρνει κατακλινομὸ ἀπὸ ἀρώστικες, ἢ καταστροφὴ ἀπὸ πολέμου, καὶ νὰ γίνονται (ἐνν. οἱ πολῖτες) λιγότεροι ἀπὸ τὸν κανονικὸ ἀριθμὸ ἐξ αἰτίας τῶν ἀπωλειῶν, δὲν πρέπει μὲ τὴ θέλησή μας νὰ ἐντάσσομε πολῖτες ποὺ ἔχουν λάβει μία νόθη παιδεία, τὴν ἀνάγκη οὐτὲ ὁ ἴδιος ὁ θεός

είναι λέγεται δυνατός βιάζεσθαι.

Ταῦτ' οὖν δὴ τὸν νῦν λεγόμενον λόγον ἡμῖν φῶμεν παραινεῖν λέγοντα· Ὡ πάντων ἀνδρῶν ἄριστοι, τὴν ὁμοιότητα καὶ ἰσότητα καὶ τὸ ταῦτόν καὶ ὁμολογούμενον τιμῶντες κατὰ φύσιν μὴ ἀνίετε κατὰ τε ἀριθμὸν καὶ πάσαν δύναμιν τὴν τῶν καλῶν καγαθῶν πραγμάτων· καὶ δὴ καὶ νῦν τὸν ἀριθμὸν μὲν πρῶτον διὰ βίου παντός φυλάξατε τὸν εἰρημένον, εἴτα τὸ τῆς οὐσίας ὕψος τε καὶ μέγεθος, ὃ τὸ πρῶτον ἐνείμασθε μέτριον ὄν, μὴ ἀτιμάσθε τῷ τε ἀνεῖσθαι καὶ τῷ πωλεῖν πρὸς ἀλλήλους—οὔτε γὰρ ὁ νείμας κληρὸς ὢν θεὸς ὑμῖν σύμμαχος οὔτε ὁ νομοθέτης— νῦν γὰρ δὴ πρῶτον τῷ ἀπειθοῦντι νόμος προστάττει, προειπὼν ἐπὶ τούτοις κληροῦσθαι τὸν ἐθέλοντα ἢ μὴ κληροῦσθαι, ὡς πρῶτον μὲν τῆς γῆς ἱεράς οὐσης τῶν πάντων θεῶν, εἴτα ἱερέων τε καὶ ἱερείων εὐχάς ποιησομένων ἐπὶ τοῖς πρώτοις θύμασι καὶ δευτέροις καὶ μέχρι τριῶν, τὸν πριάμενον ἢ ἀποδόμενον ὧν ἔλαχεν οἰκοπέδων ἢ γηπέδων τὰ ἐπὶ τούτοις πρέποντα πάσχειν πάθῃ· γράψαντες δὲ ἐν τοῖς ἱεροῖς θήσουσι κυπαριττίνας μνήμας εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον καταγεγραμμένας, πρὸς τούτοις δ' ἔτι φυλακτήρια τούτων, ὅπως ἂν γίνγηται, καταστήσουσιν ἐν ταύτῃ τῶν ἀρχῶν ἥτις ἂν ὀξύντατον ὄραν δοκῇ, ἵνα αἱ παρὰ ταῦτα ἐκάστοτε παραγωγαὶ γιγνώμεναι μὴ λανθάνωσιν αὐτούς, ἀλλὰ κολάζωσι τὸν ἀπειθοῦντα ἅμα νόμῳ καὶ τῷ θεῷ. Ὅσον γὰρ δὴ τὸ νῦν ἐπιτατόμενον ἀγαθὸν ὃν τυγχάνει πάσαις ταῖς πειθομέναις πόλε-

λέγεται ὁμως δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ τὴν ἀποτρέπει.

Ἄς ποῦμε τότε, λοιπόν, ὅτι τοῦτα ὁ λόγος ποῦ λέγεται τώρα σὲ μᾶς προτρέπει, λέγοντας: «Ὡ ἄριστοι, ἀνάμεσα ἀπ' ὄλους τοὺς ἀνδρες, μὴ παύετε νὰ τιμᾶτε σύμφωνα μὲ τὴ φύσιν τὴν ὁμοιότητα, τὴν ἰσότητα, τὴν ταυτότητα καὶ τὴν ὁμολογία τόσο ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸ ὅσο καὶ ὡς πρὸς κάθε ἄλλη ἱκανότητα γιὰ τὴν ἐπιτέλεση ὁραίων καὶ καλῶν πραγμάτων· καὶ προπᾶντων τώρα νὰ διαφυλάξατε πρῶτα ἀπ' ὅλα τὸν εἰπωμένο ἀριθμὸ σὲ ὅλη σας τὴ ζωὴ, στὴ συνέχεια μὴ ἀτιμάσετε, μὲ τὸ ν' ἀγοράσετε καὶ νὰ πουλάτε ὁ ἕνας στὸν ἄλλο, τὸ ὕψος καὶ τὸ μέγεθος τῆς περιουσίας ποῦ σᾶς ἀπονεμήθηκε ὡς μερίδιο στὴν ἀρχὴ ὄντας μέσα στὰ δῶρα τοῦ μέτρου—διότι οὔτε ὁ κληρὸς ποῦ διένειμε ὄντας θεὸς θὰ εἶναι σύμμαχος σας οὔτε ὁ νομοθέτης— διότι τώρα, ὁ νόμος ὀρίζει, ἐν πρώτοις, γιὰ τὸν ἀνυπάκουο, ἀφοῦ προηγουμένως εἶπε ὅτι αὐτὸς ποῦ θέλει θὰ πάρει μέρος στὴν κλήρωση μ' αὐτοὺς τοὺς δροῦς, ἀλλίως νὰ μὴ πάρει μέρος, ὅτι—ἐπειδὴ πρὶν ἀπὸ κάθε τι ἄλλο ἢ γῆ εἶναι ἱερὴ ὅλων τῶν θεῶν, ἔπειτα τῶν ἱερέων καὶ τῶν ἱερείων ποῦ θὰ κάμνουν εὐχές μὲ τίς πρώτες, τίς δεύτερες μέχρι καὶ τίς τρίτες θυσίες— ὅποιος ἀγοράζει ἢ πωλεῖ τὰ οἰκοδομήματα καὶ τὰ ἀγροτοτεμάχια ποῦ τοῦ ἔπεισαν στὸν κληρὸ ὑφίσταται τὰ δεινὰ ποῦ ἀρμόζουσιν σ' αὐτὲς τίς πράξεις· καὶ ἀφοῦ τὰ γράψουν αὐτὰ σὲ κυπαρισμένα μνημόνια στὰ μετέπειτα χρόνια (ἐνν. γιὰ νὰ εἶναι ἐκεῖ) καταγεγραμμένα, θὰ τὰ τοποθετήσουν στὸ ἐσωτερικὸ τῶν ναῶν καὶ ἐπὶ πλέων θὰ συστήσουν φυλακτήρια ἀρχῇ γι' αὐτὰ, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ γίνονται, αὐτὴν ἀπὸ τίς ἀρχές, ἢ ὁποῖα θὰ θεωρεῖται ὡς ἡ πιὸ ὀξυδερκῆς, ὥστε νὰ μὴ διαφεύγουν τὴν προσοχὴ οἱ παρεκτροπές ποῦ γίνονται κάθε φορὰ κατὰ παράβαιον αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ τιμωροῦν αὐτὸν ποῦ δὲν ὑπακούει τὴν ἴδια στιγμή σύμφωνα μὲ τὸν νόμο καὶ τὸν θεό. Τὸ πόσο πράγματι, ἀλήθεια, αὐτὸ ποῦ τώρα ἐπιτάσσεται τυγχάνει νὰ εἶναι

σι, τὴν ἐπομένην κατασκευὴν προσλαβόν, κατὰ τὴν παλαιὰν παροιμίαν οὐδεὶς εἰσεται ποτε κακὸς ὢν, ἀλλ' ἔμπειρός τε καὶ ἐπεικῆς ἔθεσι γενόμενος· χρηματισμὸς γάρ οὐτ' ἔνεστιν σφόδρα ἐν τῇ τοιαύτῃ κατασκευῇ, συνέπεται τε αὐτῇ μηδὲ δεῖν μηδ' ἔξεῖναι χρηματίζεσθαι τῶν ἀνελευθέρων χρηματισμῶν μηδενὶ μηδένα, καθ' ὅσον ἐπονειδιστος λεγομένη βαναυσία ἦθος ἀποτρέπει ἐλεύθερον, μηδὲ τὸ παράπαν ἄξιον ἐκ τῶν τοιούτων συλλέγειν χρήματα.

Πρὸς τούτοις δ' ἔτι νόμος ἔπεται πᾶσι τούτοις, μηδ' ἔξεῖναι χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον κεκτῆσθαι μηδένα μηδενὶ ἰδιώτῃ, νόμισμα δὲ ἕνεκα ἀλλαγῆς τῆς καθ' ἡμέραν, ἣν δημοσουργοῖς τε ἀλλάττεσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, καὶ πᾶσιν ὁπόσων χρεῖα τῶν τοιούτων μισθοὺς μισθωτοῖς, δούλοις καὶ ἐποίκοις, ἀποτίνειν. Ὡν ἕνεκα φαμεν τὸ νόμισμα κητέον αὐτοῖς μὲν ἔντιμον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀνθρώποις ἀδόκιμον· κοινὸν δὲ Ἑλληνικὸν νόμισμα ἕνεκά τε στρατειῶν καὶ ἀποδημιῶν εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, οἷον πρεσβειῶν ἢ καὶ τινος ἀναγκαίας ἄλλης τῇ πόλει κηρυκείας, ἐκπέμπειν τινὰ ἂν δέη, τούτων χάριν ἀνάγκη ἐκάστοτε κεκτῆσθαι τῇ πόλει νόμισμα Ἑλληνικόν. Ἰδιώτῃ δὲ ἂν ἄρα ποτὲ ἀνάγκη τις γίγνηται ἀποδημεῖν, παρέμενος μὲν τοὺς ἄρχοντας ἀποδημεῖτω, νόμισμα δὲ ἂν ποθεν ἔχων ξενικὸν οἶμαδε ἀφίκηται περιγενόμενον, τῇ

καλὸ γιὰ ὅλες τίς πόλεις ποὺ συμμορφώνονται σ' αὐτό, ὅταν αὐτὸ προσλαμβάνει τὴν ἐπακόλουθη θεσμικὴ ὀργάνωση, κανεῖς, σύμφωνα μὲ τὴν παλιὰ παροιμία, ποὺ εἶναι κακὸς, δὲν θὰ γνωρίσει ποτὲ, παρὰ τότε μόνον ὅταν θὰ γίνεῖ ἐμπειρὸς καὶ μὲ χρηστὰ ἦθ'· διότι οὐτε ὑπάρχει πάρα πολλὴ μεγάλη δυνατότητα κερδοσκοπίας σὲ μία τέτοια ὀργάνωση καὶ ἔχει αὐτὴ ὡς συνεπακόλουθο μῆτε νὰ ὑπάρχει ἀνάγκη μῆτε νὰ ἐπιτρέπεται σὲ κανένα νὰ κερδοσκοπεῖ μὲ ὅποιονδήποτε ἀπὸ τοὺς ἀνελευθέρους τρόπους κερδοσκοπίας, καθόσον ἡ λεγόμενη ἐπονειδιστὴ ἄσκηση βαναυσῶν ἐπαγγελμάτων ἀποτρέπει τὸ ἐλεύθερο ἦθος (ἐνν. ἀπὸ κάτι τέτοιο), οὕτε νὰ κρίνει ἄξιο στὸ παραμικρὸ τὸ νὰ συλλέγει χρήματα ἀπὸ τέτοιες δραστηριότητες.

Κατόπιν αὐτῶν, ἐξ ἄλλου, ἀκολουθεῖ ὁλων αὐτῶν τῶν κανόνων ἕνας νόμος (ἐνν. ποὺ ὀρίζει) ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται σὲ κανέναν ἰδιώτῃ νὰ ἔχει στὴν κατοχὴ του χρυσὸ μῆτε ἀσήμι σὲ καμμία ποσότητα, παρὰ μόνον σὲ νόμισμα λόγῳ τῶν καθημερινῶν συναλλαγῶν, ὅπου εἶναι σχεδὸν ἀναγκαῖο γιὰ τοὺς τεχνίτες νὰ συναλλάσσονται καὶ γιὰ ὄλους ὅσοι ἔχουν ἀνάγκη τειοτων (ἐνν. νομιμάτων) γιὰ νὰ πληρῶνουν μισθοὺς σὲ μισθωτοὺς, δούλους καὶ μετανάστες. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς λέμε ὅτι τὸ νόμισμα ποὺ πρέπει αὐτοὶ νὰ κατέχουν εἶναι νόμισμο (ἔγκυρο) γι' αὐτοὺς (ἐνν. γιὰ τίς μεταξὺ τοὺς συναλλαγές), ἐνῷ γιὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους εἶναι μὴ ἔγκυρο· πρέπει νὰ ὑπάρχει καὶ ἓνα κοινὸ ἑλληνικὸ νόμισμα λόγῳ τόσο τῶν ἐκστρατειῶν ὅσο καὶ τῶν μεταβάσεων στὸν ὑπόλοιπο κόσμον, ὅπως εἶναι οἱ πρεσβεῖες ἢ καὶ κάποια ἄλλη ἀναγκαῖα γιὰ τὴν πόλιν ἀποστολῆ κήρυκα, ἐφ' ὅσον χρειάζεται ν' ἀποστέλλει κάποιον, χάριν αὐτῶν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχει ἡ πόλις στὴ διάθεσὴ της ἓνα ἑλληνικὸ νόμισμα. Ἄν ἐπομένως παρουσιασθεῖ κάποτε κάποια ἀνάγκη νὰ μεταβεῖ στὸ ἔξωτερικὸ ἓνας ἰδιώτης, ἂς μεταβεῖ ἀφοῦ πάρει τὴν ἄδεια τῶν ἀρχόντων, ἂν ὁμως συμβαίνει ὅταν ἐπιστρέφει νὰ ἔχει στὴν κατο-

πόλει αὐτὸ καταβαλλέτω πρὸς λόγον ἀπολαμβάνων τὸ ἐπιχώριον· ἰδιούμενος δὲ ἂν τις φαίνεται, δημόσιόν γε γινέσθω καὶ ὁ συνειδῶς καὶ μὴ φράζων ἀρχῆ καὶ ὄνειδει μετὰ τοῦ ἀγαγόντος ἔνοχος ἔστω, καὶ ζημίᾳ πρὸς τοῦτους μὴ ἐλάττωνι τοῦ ξενικοῦ κομισθέντος νομίματος. Γαμοῦντα δὲ καὶ ἐκδιδόντα μήτ' οὖν διδόναι μήτε δέχεσθαι προίκα τὸ παράπαν μηδ' ἦντινοῦν, μηδὲ νόμισμα παρακατατίθεσθαι ὅτω μὴ τις πιστεύει, μηδὲ δανείζειν ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἔξον μὴ ἀποδιδόναι τὸ παράπαν τῷ δανεισαμένῳ μήτε τόκον μήτε κεφάλαιον· ταῦτα δ' ὅτι βέλτιστ' ἐστὶν πόλει ἐπιτηδεύματα ἐπιτηδεύειν, ὧδε ἂν τις σκοπῶν ὀρθῶς ἂν αὐτὰ διακρίνοι, ἐπαναφέρων εἰς τὴν ἀρχὴν αἶε καὶ τὴν βούλησιν. Ἔστιν δὲ τοῦ νοῦν ἔχοντος πολιτικοῦ βούλησις, φαμέν, οὐχ ἦνπερ ἂν οἱ πολλοὶ φαίεν δεῖν βούλεσθαι τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην, ὡς μεγίστην τε εἶναι τὴν πόλιν ἢ νοῶν εὖ νομοθετοῖ καὶ ὅτι μάλιστα πλουσίαν, κεκτημένην δ' αὖ χρύσεια καὶ ἀργύρεια, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἄρχουσαν ὅτι πλείωτων προσθεῖεν δ' ἂν καὶ ὡς ἀρίστην δεῖν βούλεσθαι τὴν πόλιν εἶναι καὶ ὡς εὐδαιμονεστάτην τὸν γε ὀρθῶς νομοθετοῦντα. Τούτων δὲ τὰ μὲν δυνατὰ ἐστὶν γίγνεσθαι, τὰ δ' οὐ δυνατὰ· τὰ μὲν οὖν δυνατὰ βούλοιτ' ἂν ὁ

χὴ τοῦ ἀπὸ ὁπουδήποτε προερχόμενου ξένο νόμισμα περισευούμενο, ἅς τὸ παραδίδει στὴν πόλιν λαμβάνοντας τὸ ἀνάλογο ἐγχώριο νόμισμα· ἂν ὁμως ἀποδειχθῆι ὅτι κάποιος τὸ οἰκειοποιεῖται, τότε πρέπει νὰ περιέχεται αὐτὸ στὸ δημόσιο καὶ αὐτὸς ὁ ὁποῖος τὸ γνωρίζει καὶ δὲν τὸ καταγγέλλει πρέπει μαζί μὲ αὐτὸν ποῦ τὸ ἔφερε νὰ κρίνεται ἔνοχος μὲ ἀναθεματισμὸ καὶ κατασχὴν καὶ ἐπὶ πλεόν μὲ τὴν καταβολὴ προσίμου ἐνὸς ὄχι μικρότερου ποσοῦ ἀπὸ ἐκεῖνου τοῦ ξένου νομίματος ποῦ εἰσήχθη. Αὐτὸς ποῦ νυμφεύεται καὶ αὐτὸς ποῦ δίνει σὲ γάμο τὴν κόρη του οὔτε νὰ δίνει ἐπομένως οὔτε νὰ δέχεται τὴν παραμικρὴ προίκα οὔτε (ἐνν. νὰ ἔχει) ὅποιαδήποτε ἄλλη δοσοληψία, οὔτε νὰ παραδίδει κανεὶς πρὸς φύλαξη χρήματα σὲ κάποιον τὸν ὁποῖο δὲν ἐμπιστεύεται, οὔτε νὰ δανείζει ἐντόκως, καθὼς εἶναι δυνατόν ὁ δανειζόμενος νὰ μὴν ἀποδίδει τίποτα ἀπολύτως σ' αὐτὸν ὁ ὁποῖος θὰ δανείσει, μήτε τόκο μήτε κεφάλαιο· ὅτι αὐτὰ τῶρα εἶναι οἱ καλύτερες δυνατὲς συνήθειες γιὰ τὴν πόλιν νὰ καλλιεργεῖ, θὰ μποροῦσε κάποιος, ὁ ὁποῖος θὰ τὸ εἶπε, ἐπαναφέροντάς τα, θὰ διακρίνει μὲ αὐτὸν ἐδῶ τὸν τρόπο, ἐπαναφέροντάς τα δηλαδή πάντοτε στὴν (ἐνν. ἰθνητήρια) ἀρχὴ καὶ τὴν (ἐνν. ἀρχικὴ πολιτικὴ) βούληση. Ἡ βούληση ὡστόσο, διατεινόμεσθε, τοῦ πολιτικοῦ ποῦ ἔχει μυαλὸ δὲν εἶναι ἐκεῖνη τὴν ὁποία θὰ ὑποστήριζαν οἱ πολλοί, ὅτι πρέπει δηλαδή ὁ καλὸς νομοθέτης θὰ θέλει νὰ εἶναι ἡ πόλη, γιὰ τὴν ὁποία νομοθετεῖ πρόθυμα μὲ καλὴ θέληση, ὅσο γίνεται πῶς μεγάλη καὶ ὅσο τὸ δυνατόν πλουσιότερη, μὲ τὸ νὰ κατέχει χρυσὰ καὶ ἀσημένια ἀντικείμενα καὶ μὲ τὸ νὰ ἄρχει καὶ στὴν ξηρὰ καὶ στὴ θάλασσα σὲ ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερους ἀνθρώπους· θὰ μποροῦσαν νὰ προσθέσουν (ἐνν. οἱ πολλοὶ) ὅτι πρέπει νὰ θέλει, αὐτὸς τοῦλάχιστον ποῦ νομοθετεῖ σωστά, νὰ εἶναι ἡ πόλη καὶ ἡ καλύτερη ἀπ' ὅλες καὶ ἡ πῶς εὐτυχομένη. Ἀπὸ αὐτὰ τῶρα ἔνα μέρος μποροῦν νὰ πραγματοποιηθοῦν καὶ ἔνα ἄλλο εἶναι

διακοσμῶν, τὰ δὲ μὴ δυνατὰ οὐτ' ἂν βούλοιο ματαίαις βουλήσεις οὐτ' ἂν ἐπιχειροῖ. Σχεδὸν μὲν γάρ εὐδαίμονας ἅμα καὶ ἀγαθοὺς ἀνάγκη γίγνεσθαι —τοῦτο μὲν οὖν βούλοιοι' ἀν-
 πλουσίους δ' αὐ σφόδρα καὶ ἀγαθοὺς ἀδύνατον, οὓς γε δὴ
 πλουσίους οἱ πολλοὶ καταλέγουσι· λέγουσιν δὲ τοὺς κεκτη-
 μένους ἐν ὀλίγοις τῶν ἀνθρώπων πλείστου νομίματος ἄξια
 κτήματα, ἃ καὶ κακὸς τις κεκτηῖτ' ἂν. Εἰ δ' ἔστιν τοῦτο οὕτως 743a
 ἔχον, οὐκ ἂν ἐγωγε αὐτοῖς ποτε συγχωροίην τὸν πλοῦσιον
 εὐδαίμονα τῇ ἀληθείᾳ γίγνεσθαι μὴ καὶ ἀγαθὸν ὄντα· ἀγαθὸν
 δὲ ὄντα διαφόρως καὶ πλοῦσιον εἶναι διαφερόντως ἀδύνα-
 τον. «Τί δή;» φαίη τις ἂν ἴσως. Ὅτι, φαῖμεν ἂν, ἥ τε ἐκ δι-
 καιου καὶ ἀδίκου κτήσις πλέον ἢ διπλάσια ἐστὶν τῆς ἐκ τοῦ
 δικαίου μόνον, τὰ τε ἀναλώματα μῆτε καλῶς μῆτε αἰσχρῶς
 ἐθέλοντα ἀναλίσκεσθαι τῶν καλῶν καὶ εἰς καλὰ ἐθελόντων
 δαπανᾶσθαι διπλάσιω ἐλάττονα· οὐκον ποτὲ ἂν τῶν ἐκ δι-
 πλασίον μὲν κτημάτων ἡμίσεων δὲ ἀναλωμάτων ὁ τὰ ἐναντία
 τούτων πρᾶττων γένοιτ' ἂν πλουσιώτερος. Ἔστιν δὲ ὁ μὲν
 ἀγαθὸς τούτων, ὁ δὲ οὐ κακὸς ὅταν ἦ φειδωλός, τοτὲ δὲ ποτε
 καὶ πάγκακος, ἀγαθὸς δὲ, ὅπερ εἰρηται τὰ νῦν, οὐδέποτε. Ὅ
 μὲν γάρ δικαίως καὶ ἀδίκως λαμβάνων καὶ μῆτε δικαίως μῆ-
 τε ἀδίκως ἀναλίσκων πλοῦσιος, ὅταν καὶ φειδωλός ἦ, ὁ δὲ

ἀπραγματοποιήτα· αὐτὸς ἐπομένως ποῦ ὀργανώνει τὴν ἔννο-
 μη τᾶξη ἐνῶ θὰ ἤθελε τὰ δυνατὰ, τὰ ἀδύνατα οὐτε θὰ τὰ ἤθε-
 λε ὡς μάταιαις ἐπιθυμίαις οὔτε θὰ τὰ ἐπιχειροῦσε. Ἐνῶ δηλαδὴ
 εἶναι κατὰ κανόνα ἀνάγκη νὰ εἶναι οἱ ἄνθρωποι εὐτυχισμέ-
 νου καὶ καλοὶ —αὐτὸ βεβαίως θὰ τὸ ἤθελε— εἶναι ἀδύνατον
 ὡστόσο νὰ εἶναι αὐτοὶ πάρα πολὺ πλούσιοι καὶ καλοὶ,
 αὐτοὺς τοὺς ὁποίους θεωρεῖ πλοῦσιους ὁ πολὺς κόσμος· καὶ
 ἔννοεῖ τοὺς ὀλίγους ἐκείνους ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποῦ ἔχουν
 στήν κατοχὴ τους περιουσιακὰ στοιχεῖα τῆς μεγαλύτερης δυ-
 νατῆς χρηματικῆς ἄξιας, τὰ ὁποῖα μόνον ἓνας κακὸς θὰ μπο-
 ροῦσε ν' ἀποκτήσει. Ἄν ἀληθεύει ὅτι ἔτσι εἶναι τοῦτο, ἐγώ 743a
 τοῦλάχιστον δὲν θὰ συμφωνοῦσα ποτὲ μ' αὐτούς, ὅτι ὁ
 πλοῦσιος μπορεῖ νὰ γίνεῖ στ' ἀλήθεια εὐτυχισμένος χωρὶς νὰ
 εἶναι καὶ καλός· ἂν εἶναι καλὸς ἓνας σὲ βαθμὸ ἑξωριστό,
 εἶναι ἀδύνατο νὰ εἶναι συγχρόνως καὶ πλοῦσιος μὲ τρόπο ἑξ-
 χωριστό. «Γιατὶ αὐτό;» θὰ μπορούσε ἴσως κάποιος νὰ πεῖ.
 Διότι, θὰ τοῦ λέγαμε, ἡ ἀπόκτηση περιουσίας ἀπὸ δικαίη καὶ
 ἄδικη δραστηριότητα εἶναι περισσότερο ἀπὸ διπλάσια ἀπὸ
 ἐκείνην ποῦ προέρχεται ἀπὸ δικαίη μόνον δραστηριότητα, ἐνῶ
 οἱ δαπάνες ἐκείνων ποῦ δὲν θέλουν νὰ καταναλώνουν μῆτε
 γιὰ καλοὺς μῆτε γιὰ κακοὺς σκοποὺς (ἐνν. θὰ εἶναι) δύο
 φορὲς λιγότερες ἀπὸ τῶν καλῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι θέ-
 λουν νὰ δαπανοῦν σὲ καλὰ ἔργα· ποτὲ, λοιπόν, ἀπὸ ἐκείνους
 οἱ ὁποῖοι ἔχουν διπλάσια ἔσοδα καὶ μισὰ ἔξοδα αὐτὸς ποῦ
 κάμνει τ' ἀντίθετα ἀκριβῶς ἀπ' αὐτὰ δὲν θὰ μπορούσε νὰ γί-
 νει πλουσιώτερος. Ἀπὸ τοὺς δύο αὐτούς, ὁ ἓνας εἶναι βέβαια
 καλός, ὁ ἄλλος ὅμως ποῦ δὲν εἶναι κακός, ἂν εἶναι φειδωλός,
 καὶ κάποτε σὸ ἑπακρον κακός, πάντως καλός, ὅπως τώρα
 δὰ εἶπαμε, δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ εἶναι. Αὐτὸς, πράγματι, ποῦ
 εἰσπράττει δίκαια καὶ ἄδικα καὶ δὲν ἑοδοεῖ μῆτε δίκαια μῆ-
 τε ἄδικα εἶναι βέβαια πλοῦσιος, ὅταν τυχαίνει νὰ εἶναι καὶ
 φειδωλός, ἐνῶ ὁ σὸ ἑπακρον κακός, ἐπειδὴ συνήθως εἶναι

πάγκρακος, ὡς τὰ πολλὰ ἂν ἄσωτος, μάλα πένης· ὁ δὲ ἀναλί-
σκων τε εἰς τὰ καλὰ καὶ κτώμενος ἐκ τῶν δικαίων μόνον οὐτ'
ἂν διαφέρων πλοῦτῳ ῥαδίως ἂν ποτε γένοιτο οὐδ' αὐτὸ σφό-
δρα πένης. Ὡστε ὁ λόγος ἡμῖν ὀρθός, ὡς οὐκ εἰσὶν οἱ πα-
μπλοῦσοι ἀγαθοί· εἰ δὲ μὴ ἀγαθοί, οὐδὲ εὐδαιμόνες.

Ἡμῖν δὲ ἡ τῶν νόμων ὑπόθεσις ἐνταῦθα ἐβλεπεν, ὅπως ὡς
εὐδαιμονέστατοι ἔσονται καὶ οἱ μάλιστα ἀλλήλοις φίλοι·
εἶεν δὲ οὐκ ἂν ποτε πολῖται φίλοι, ὅπου πολλοὶ μὲν δίκαι ἐν
ἀλλήλοις εἶεν, πολλοὶ δὲ ἀδικίαι, ἀλλ' ὅπου ὡς οἱ σμικρο-
τάται καὶ ὀλίγιστα. Λέγομεν δὴ μῆτε χρυσὸν δεῖν μῆτε ἄργυ-
ρον ἐν τῇ πόλει, μῆτε αὐτὸ χρηματισμὸν πολὺν διὰ βαναυσίας
καὶ τόκων μηδὲ βοσκημάτων αἰσχροῦν, ἀλλ' ὅσα γεωργία δι-
δωσι καὶ φέρει, καὶ τούτων ὅποσα μὴ χρηματιζόμενον ἀνα-
γκάσειεν ἀμελεῖν ὡς ἐνεκα πέφυκε τὰ χρήματα· ταῦτα δ' ἐστὶ
ψυχὴ καὶ σῶμα, ἃ χωρὶς γυμναστικῆς καὶ τῆς ἄλλης παιδεί-
ας οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄξια λόγου. Διὸ δὴ χρημάτων ἐπιμέ-
λειαν οὐχ ἄπαξ εἰρήκαμεν ὡς χρὴ τελευταῖον τιμᾶν· ὄντων
γάρ τριῶν τῶν ἀπάντων περὶ ἃ πᾶς ἄνθρωπος σπουδάζει, τε-
λευταῖον καὶ τρίτον ἐστὶν ἡ τῶν χρημάτων ὀρθῶς σπουδαζο-
μένη σπουδὴ, σώματος δὲ πέρι μέση, πρώτη δὲ ἡ τῆς ψυχῆς.
Καὶ ὅτι καὶ νῦν ἦν διεξερχόμεθα πολιτείαν, εἰ μὲν τὰς τιμὰς
οὕτω τάττεται, ὀρθῶς νομοθετήται· εἰ δὲ τις τῶν προστα-

ἄσωτος, εἶναι ἀντιθέτως πάρα πολὺ πτωχός· αὐτός, ἐξ
ἄλλου, ποῦ ἔσοδεύει σὲ καλὰ ἔργα καὶ ἀποκτὰ χρήματα ἀπὸ
τις δίκαιες μόνον δραστηριότητες οὔτε εὐκόλα θὰ μπορούσε
ποτέ νὰ ξεχωρίζει γιὰ τὸν πλοῦτο του οὔτε ὁμως ἀπὸ τὴν
ἄλλη πλευρὰ νὰ εἶναι καὶ πάρα πολὺ πτωχός. Ἐπομένως ὁ
διαλογισμὸς μας εἶναι σωστός, ὅτι δηλαδή οἱ ἀμπλοῦτοι
δὲν εἶναι καλοὶ ἄνθρωποι· ἂν ὁμως δὲν εἶναι καλοὶ, δὲν εἶναι
οὔτε εὐτυχημένοι.

Γιὰ μᾶς τώρα, τὸ ζητούμενο γιὰ τοὺς νόμους ἐδὼ ἀπέβλεπε
στό πῶς θὰ γίνουν οἱ πολῖτες στὸν μεγαλύτερο δυνατόν βαθ-
μὸ εὐτυχημένοι καὶ ὅσο τὸ δυνατόν μεταξύ τους φίλοι· δὲν
θὰ μπορούσαν, ὥστόσο, νὰ εἶναι ποτέ οἱ πολῖτες φίλοι, ἐκεῖ
ὅπου θὰ γίνονταν πολλὲς μεταξύ τους δίκες καὶ πολλὲς ἀδι-
κίες, ἀλλὰ ἐκεῖ ὅπου θὰ ἦσαν αὐτὲς ὅσο γίνεται πιὸ ἀσήμα-
ντες καὶ λιγότερες σὲ ἀριθμὸ. Λέμε τότε οἱ μῆτε χρυσὸς
χρειάζεται μῆτε ἀσήμι στὴν πόλη, μῆτε ἐξ ἄλλου μεγάλη συ-
σώρευση χρημάτων ἀπὸ τὴν ἀσκησιὴ ἐπαγγελμάτων καὶ ἀπὸ
τόκους, μῆτε ἀνάγκοστι κτηνοτροφία, ἀλλὰ ὅσα δίνει καὶ
ἀποφέρει ἡ γεωργία, καὶ ἀπὸ αὐτὰ τόσα ὅσα ἡ χρηματοθηρία
ἐν προκειμένῳ δὲν θὰ ἐξανάγκασε νὰ παραμελεῖ κανεὶς
ἐκεῖνα χάριν τῶν ὁποίων ἔγιναν τὰ χρήματα· καὶ αὐτὰ εἶναι
ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα, τὰ ὁποῖα χωρὶς γυμναστικῆς καὶ τὴν ὑπό-
λοιπῃ παιδείᾳ δὲν θὰ μπορούσαν ποτέ νὰ εἶναι ἄξια λόγου.
Γι' αὐτὸ, εἶναι ἀλήθεια, ἔχομε πεί, ὅχι μόνον μία φορὰ ὅτι τὸ
ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ χρήματα πρέπει νὰ τὸ τιμᾶμε τελευταῖο
στὴ σειρά· διότι καθὼς εἶναι, πράγματι, τρία ἀπ' ὅλα τὰ
πράγματα, ἐκεῖνα γιὰ τὰ ὁποῖα ἐνδιαφέρεται σοβαρὰ κάθε
ἄνθρωπος, τὸ τελευταῖο καὶ τρίτο σὲ σημασία εἶναι τὸ ἐνδια-
φέρον γιὰ τὴν ἀπόκτηση χρημάτων μὲ νόμιμα μέσα, τὸ σχε-
τικὸ μὲ τὸ σῶμα εἶναι στὴ μέση, ἐνῶ πρῶτο (ἐνν. εἶναι ἡ μέ-
ριμνα) γιὰ τὴν ψυχὴ. Ἰδίως, λοιπόν, καὶ προκειμένου γιὰ τὸ
πολίτευμα μὲ τὸ ὁποῖο καταγινόμαστε, ἂν ἔτσι κατατάσ-

τομένων αὐτόθι νόμων σωφροσύνης ἔμπροσθεν ὑγίαιαν ἐν τῇ 744a
 πόλει φανεῖται ποιῶν τιμίαν, ἢ πλοῦτον ὑγείας καὶ τοῦ σω-
 φρονεῖν, οὐκ ὀρθῶς ἀναφανεῖται τιθέμενος. Τοῦτ' οὖν δὴ
 πολλαῖς ἐπισημαίνεσθαι χρῆ τὸν νομοθέτην. —Τί τε βούλο-
 μαί; καὶ εἶ μοι συμβαίνει τοῦτο ἢ καὶ ἀποτυγχάνω τοῦ σκο-
 ποῦ;— καὶ οὕτω τάχ' ἂν ἴσως ἐκ τῆς νομοθεσίας αὐτός τε
 ἐκβαίνοι καὶ τοὺς ἄλλους ἀπαλλάττοι, κατ' ἄλλον δὲ τρόπον
 οὐδ' ἂν ἓνα ποτέ.

Ὁ δὴ λαχὼν κεκτήσθω, φαμέν, τὸν κληρον ἐπὶ τούτοις οἷς
 εἰρήκαμεν. Ἦν μὲν δὴ καλὸν καὶ τᾶλλα ἴσα πάντ' ἔχοντα ἓνα b
 ἕκαστον ἔλθειν εἰς τὴν ἀποικίαν· ἐπεὶ δὲ οὐ δυνατόν, ἀλλ'
 ὁ μὲν τις πλείω κεκτημένος ἀφίξεται χρήματα, ὁ δ' ἐλάττωνα,
 δεῖ δὴ πολλῶν ἕνεκα, τῶν τε κατὰ πόλιν καιρῶν ἰσότητος ἕνε-
 κα, τιμήματα ἄνισα γενέσθαι, ἵνα ἀρχαί τε καὶ εἰσφοραὶ καὶ
 διανομαὶ τὴν τῆς ἀξίας ἐκάστοις τιμὴν μὴ κατ' ἀρετὴν μόνον
 τὴν τε προγόνων καὶ τὴν αὐτοῦ, μηδὲ κατὰ σωμάτων ἰσχύς
 καὶ εὐμορφίας, ἀλλὰ καὶ κατὰ πλοῦτον χρῆσιν καὶ πενίαν, c
 τὰς τιμὰς τε καὶ ἀρχὰς ὡς ἰσαίτατα τῷ ἀνίσω συμμέτρῳ δὲ
 ἀπολαμβάνοντες μὴ διαφέρωνται. Τούτων χάριν τέτταρα με-
 γέθει τῆς οὐσίας τιμήματα ποιείσθαι χρεῶν, πρώτους καὶ δευ-
 τέρους καὶ τρίτους καὶ τετάρτους, ἢ τισιν ἄλλοις προσαγο-
 ρευομένους ὀνόμασιν, ὅταν τε μένωσιν ἐν τῷ αὐτῷ τιμήματι

σονται οἱ τιμές, οἱ νόμοι τοῦ ἔχοντος σωστά τεθεῖ· ἂν ὁμοῦ κά-
 ποιός ἀπὸ τοῦς προστιθέμενους νόμους σ' αὐτὸ φανεῖ ὅτι 744a
 καθιστὰ μέσα στήν πόλιν ἀξία τιμῆς τὴν ὑγεία μπροστά ἀπὸ
 τῆ σωφροσύνη, ἢ τὸν πλοῦτο μπροστά ἀπὸ τὴν ὑγεία καὶ ἀπὸ
 τῆ σώφρονα συμπεριφορὰ, θὰ εἶναι καταφανές ὅτι ὁ νόμος
 αὐτός δὲν ἔχει τεθεῖ σωστά. Τοῦτο, λοιπόν, ἔχει χρέος ὁ νο-
 μοθέτης νὰ ἐπισημαίνει συχνὰ στὸν ἑαυτό του (ἐνν. νὰ διε-
 ρωτᾶται) —Τί θέλω; καὶ Ἄν συνελπῶς μοῦ συμβαίνει αὐτὸ ἢ
 μήπως ἀποτυγχάνω τοῦ σκοποῦ μου;— καὶ εἶσι ἴσως θὰ μπο-
 ροῦσε καὶ αὐτός ὁ ἴδιος νὰ τελειῶνει μὲ τὸ ἔργο τῆς νομοθε-
 σίας καὶ τοὺς ἄλλους ν' ἀπαλλάσσει ἀπ' αὐτὸ, ἐνῶ μὲ ἄλλο
 τρόπο δὲν θὰ μποροῦσε οὐτ' ἓνα ποτέ (ἐνν. ν' ἀπαλλάσσει).

Αὐτός ὁ ὁποῖος ἀπέκτησε τότε, λέμε, ἓνα μέρος γῆς μὲ τὸν
 κληρο, ἂς τὸ κατέχει μὲ τοὺς ὄρους πού εἴπαμε. Θὰ ἦταν b
 πραγματικὰ καλὸ ἂν κάθε ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος θὰ ἐρχόταν
 στήν ἀποικία ἔχει στήν κατοχὴ του καὶ ὅλα τ' ἄλλα ἀγαθὰ
 ἴσα· ἐπεὶ δὲ ὁμοῦ αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατόν, ἀλλὰ ὁ ἓνας θὰ
 κἀναι ἔχοντας στήν κατοχὴ του περισσότερα χρήματα καὶ
 ἓνας ἄλλος λιγότερα, πρέπει γιὰ πολλοὺς λόγους, καὶ ἰδίως
 χάριν τῆς ἰσότητος τῶν εὐκαιριῶν στοὺς κόλπους τῆς πόλε-
 ως, νὰ γίνῃ ἄνιση φορολόγησι τῶν περιουσιῶν, ἔτσι ὥστε τὰ
 ἀξιώματα, οἱ εἰσφορῆς καὶ οἱ διανομῆς νὰ γίνονται μὲ τὴν
 ἀξιοτίμησι τοῦ καθενὰ ἀπ' αὐτοὺς, ὄχι μὲ ἀποκλειστικὸ μόν-
 ο κριτήριον τὴν ἀρετὴ τῶν προγόνων καὶ τὴ δική του, οὔτε
 ἀνάλογα μόνον μὲ τὴ σωματικὴ δύναμι καὶ τὴν ὁμορφιά, ἀλλὰ c
 καὶ ἀνάλογα μὲ τὴ χρῆσι τοῦ πλοῦτον καὶ μὲ τὴν πενία, καὶ
 ἔτσι ὥστε, ἀπολαμβάνοντας τίς τιμές καὶ τὰ ἀξιώματα σὸ
 μέτρο τῆς ἀναλογικῆς ἀνισότητος μὲ τὴ μεγαλύτερη δυνατὴ
 ἰσότητα, νὰ μὴ φιλονικοῦν. Χάριν τῶν σκοπῶν αὐτῶν χρειά-
 ζεται νὰ κάμνουμε, στὴ βάση τοῦ μεγέθους τῆς περιουσίας,
 τέσσερις οικονομικῆς τάξεις, πρώτους, δευτέρους, τρίτους
 καὶ τετάρτους, ἢ μὲ κάποια ἄλλα ὀνόματα κατονομάζοντάς

καὶ ὅταν πλουσιώτεροι ἐκ πενήτων καὶ ἐκ πλουσίων πένητες
γιγνόμενοι μεταβαίνωσιν εἰς τὸ προσήκον ἕκαστοι ἑαυτοῖσιν
τίμημα.

Τόδε δ' ἐπὶ τούτοις αὐτὸν νόμον σχῆμα ἔγωγε ἂν τιθεῖν ὡς
ἐπόμενον. Δεῖ γάρ ἐν πόλει που, φαιμέν, τῆ τοῦ μεγίστου νο-
σήματος οὐ μεθεξούση, ὁ διάστασιν ἢ στάσιν ὀρθότερον ἂν
εἴη κεκλήσθαι, μήτε πενίαν τὴν χαλεπὴν ἐνεῖναι παρά τισιν
τῶν πολιτῶν μήτε αὐτὸν πλοῦτον, ὡς ἀμφοτέρων τικτόντων
ταῦτα ἀμφοτέρα· νῦν οὖν ὄρον δεῖ τούτων ἑκατέρου τὸν νο-
μοθέτην φράζειν. Ἐστω δὴ πενίας μὲν ὄρος ἢ τοῦ κλήρου τι-
μή, ὃν δεῖ μένειν καὶ ὃν ἄρχων οὐδεὶς οὐδενὶ ποτε περιόφει-
ται ἐλάττω γιγνόμενον, τῶν τε ἄλλων κατὰ ταῦτα οὐδεὶς
ὅστις φιλότιμος ἐπ' ἀρετῆ. Μέτρον δὲ αὐτὸν θέμενος ὁ νο-
μοθέτης διπλάσιον ἑάσει τούτου κτᾶσθαι καὶ τριπλάσιον καὶ
μέχρι τετραπλάσιου· πλείονα δ' ἂν τις κτᾶται τούτων, εὐρῶν
ἢ δοθέντων ποθὲν ἢ χρηματισάμενος, ἢ τινι τύχῃ τοιαύτη κτη-
σάμενος ἄλλη τὰ περιγυγνόμενα τοῦ μέτρου, τῆ πόλει ἂν αὐτὰ
καὶ τοῖς τὴν πόλιν ἔχουσιν θεοῖς ἀπονέμων εὐδόκιμος τε καὶ
ἀξήμιος ἂν εἴη· ἂν δὲ τις ἀπειθῆ τούτῳ τῷ νόμῳ, φανεῖ μὲν
ὁ βουλόμενος ἐπὶ τοῖς ἡμίσεισιν, ὁ δὲ ἀφλῶν ἄλλο τὸ σούτων
μέρος ἀποτεῖσει τῆς αὐτοῦ κτήσεως, τὰ δ' ἡμίσεια τῶν θεῶν.
Ἡ δὲ κτήσις χωρὶς τοῦ κλήρου πάντων πᾶσα ἐν τῷ φανερωῷ
γεγράφθω παρά φύλαξιν ἄρχουσιν οἷς ἂν ὁ νόμος προστάξῃ,

τους (ἐνν. τοὺς πολίτες), τόσο ὅταν παραμένουν στὴν ἴδια
κατηγορία ὅσο καὶ ὅταν μὲ τὸ νὰ γίνονται ἀπὸ πτωχοὶ πλου-
σιότεροι καὶ ἀπὸ πλούσιοι πτωχοὶ, νὰ μεταπηδοῦν ὁ καθένας
τοὺς στὴν κατηγορία ποὺ ταιριάζει στοὺς ἴδιους αὐτοὺς.

Σύμφωνα μὲ αὐτὰ, τώρα, ἐγὼ θὰ κατέθετα ὡς ἐπακόλουθο
αὐτὸ ἐδῶ πάλι τὸ σχέδιο νόμου. Πρέπει ἐξάπαντος, δηλαδή,
σὲ μία πόλη, λέμε, ἢ ὁποῖα δὲν θὰ περικλείει τὴν πιὸ μεγάλη
ἀπ' ὅλες νόσο, ποὺ θὰ ἦταν σωστότερο διχασμὸς νὰ ἀποκα-
λεῖται παρά στάση, νὰ ὑπάρχει οὔτε φοβερὴ πενία σὲ ὀρισμέ-
νους πολίτες οὔτε πάλι μεγάλος πλοῦτος, διότι τὰ δύο αὐτὰ
γεννοῦν αὐτὲς τὶς δύο συμφορὲς· ὁ νομοθέτης πρέπει λοιπὸν
τώρα νὰ βάζει ἕνα φραγμὸ σὲ καθένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ φαινόμε-
να. Ἐστω τότε ὅτι ὄριο τῆς πενίας εἶναι ἡ ἀξία τοῦ κλήρου,
ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ παραμένει ἀναλλοίωτος καὶ τὸν ὁποῖο
κανένας ἄρχοντας ποτὲ γιὰ κανένα πολίτη δὲν θὰ παραβλέ-
ψει, ὅταν γίνεται μικρότερος, καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐπίσης
πολίτες κανένας, ὁ ὁποῖος εἶναι ζηλωτῆς τῆς ἀρετῆς κατὰ
τὸν ἴδιον αὐτὸ τρόπο. Ἀφοῦ θέσει τώρα αὐτὸν (ἐνν. τὸν
κλήρο) γιὰ μέτρο ὁ νομοθέτης, θὰ ἐπιτρέψει ν' ἀποκτᾶ κανεὶς
τὸ διπλάσιο ἀπὸ αὐτὸν καὶ τὸ τριπλάσιο καὶ μέχρι τὸ τετρα-
πλάσιο· ἂν ὅμως κάποιος ἀποκτᾶ περισσότερο ἀπὸ αὐτὰ εἶτε
διότι τὰ βρῆκε εἶτε διότι τοῦ δόθηκαν ἀπ' ὀπουδήποτε εἶτε
διότι τὰ κέρδισε συναλλασσόμενος, ἢ διότι ἀπὸ κάποια ἄλλη
παρόμοια συγκυρία ἀπέκτησε αὐτὰ ποὺ ὑπερβαίνουν τὸ μέ-
τρο, θὰ εἶναι εὐνυπόλητος καὶ ἀτιμώρητος, ἂν τὰ δίνει αὐτὰ
στὴν πόλη καὶ στοὺς πολιοῦχους θεοῦς τῆς· ἂν τώρα κάποι-
ος ἀπειθεῖ στὸν νόμο αὐτόν, θὰ τὸν καταγγέλλει ὁποῖος θέ-
λει μὲ τὸν ὄρο νὰ πάρει τὰ μισά, ὅσο γι' αὐτόν ποὺ καταδι-
κάζεται θὰ πληρώσει ἀπὸ τὴ δική του περιουσία ἄλλα τόσα,
ἐνῶ τ' ἄλλα μισά θ' ἀποδοθοῦν στοὺς θεοῦς. Ἡ ξεχωριστὴ,
ἐξ ἄλλου, ἀπὸ τὸν κλήρο περιουσία ὅλων τῶν πολιτῶν ἂς
εἰρηγραφῆται ὀλόκληρη σὲ δημόσιο πῖνακα, ἢ φύλαξη τοῦ

ὅπως ἂν αἱ δίκαι περι πάντων, ὅσαι εἰς χρήματα, ῥαδιαί τε
 ὦσι καὶ σφόδρα σαφεῖς. b

Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο πρῶτον μὲν τὴν πόλιν ἰδρῶσθαι δεῖ τῆς
 χώρας ὅτι μάλιστα ἐν μέσῳ, καὶ τᾶλλα ὅσα πρόσφορα πόλει
 τῶν ὑπαρχόντων ἔχοντα τόπον ἐκλεξάμενον, ἃ νοησαί τε καὶ
 εἰπεῖν οὐδὲν χαλεπὸν· μετὰ δὲ ταῦτα μέρη δώδεκα διελέσθαι,
 θέμενον Ἑστίας πρῶτον καὶ Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς ἱερόν, ἀκρό-
 πολιν ὀνομάζοντα, κύκλον περιβάλλοντα, ἅφ' οὗ τὰ δώδεκα c
 μέρη τέμνειν τὴν τε πόλιν αὐτὴν καὶ πᾶσαν τὴν χώραν. Ἴσα
 δὲ δεῖ γίνεσθαι τὰ δώδεκα μέρη τῷ τὰ μὲν ἀγαθῆς γῆς εἶναι
 σμικρὰ, τὰ δὲ χείρονος μείζω. Κλήρους δὲ διελεῖν τετταρά-
 κοντα καὶ πεντακισχιλίους, τούτων τε αὖ δίχα τεμῖν ἕκαστον
 καὶ συγκληρώσαι δύο τμήματα, τοῦ τε ἐγγύς καὶ τοῦ πόρρω
 μετέχοντα ἑκάτερον· τὸ πρὸς τῇ πόλει μέρος τῷ πρὸς τοῖς
 ἐσχατοῖς εἷς κλήρος, καὶ τὸ δεύτερον ἀπὸ πόλεως τῷ ἅπ' d
 ἐσχατῶν δευτέρω, καὶ τᾶλλα οὕτως πάντα. Μηχανᾶσθαι δὲ
 καὶ ἐν τοῖς δίχα τμήμασι τὸ νυνδὴ λεγόμενον φανότῃτος τε
 καὶ ἀρετῆς χώρας, ἐπανισοιμένους τῷ πληθεῖ τε καὶ ὀλιγό-
 τητι τῆς διανομῆς. Νείμασθαι δὲ δὴ καὶ τοὺς ἄνδρας δώδεκα
 μέρη, τὴν τῆς ἄλλης οὐσίας εἰς ἴσα ὅτι μάλιστα τὰ δώδεκα μέ-
 ρη συνταξάμενον, ἀπογραφῆς πάντων γενομένης· καὶ δὴ καὶ

ὁποῖον ἀνατίθεται σὲ ἄρχοντες ποῦ θά ὀρίσει ὁ νόμος, ἔτσι
 ὥστε οἱ δίκαι κάθε εἶδους, σὸ μέτρο ποῦ ἔχουν νά κάμνουν
 μὲ περιουσιακῆς διαφορῆς, νά εἶναι εὐκόλες καὶ ἀπολύτως
 ἑκάθαρες. b

Τὸ πρῶτο ποῦ πρέπει νά κάμνει ἀμέσως μετὰ ἀπὸ τοῦτο
 (ἐν. ὁ νομοθέτης) εἶναι νά κτίσει τὴν πόλη ὅσο γίνεται πε-
 ρισσότερο σὸ μέσον τῆς χώρας, καὶ ἀφοῦ κατὰ τ' ἄλλα
 προηγουμένως ἐπιλέξει ἕνα τόπο ποῦ ἔχει ἐπὶ πλέον καὶ ὅλα
 τ' ἄλλα πρόσφορα γιὰ μία πόλη ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ ὑπάρχουν,
 τὰ ὅποια δὲν εἶναι δύσκολο νά τ' ἀντιληφθεῖ κανεῖς καὶ νά τ'
 ἀναφέρει· μετὰ καὶ ἀπὸ αὐτὰ θά πρέπει νά ὀρίσει δώδεκα μέ-
 ρη, θέτοντας πρῶτο στὴ σειρά τὸ ἱερό τῆς Ἑστίας, τοῦ Δία
 καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, ὀνομάζοντάς το ἀκρόπολη, περικλειόντάς
 το μ' ἕνα κυκλικὸ περίβολο, ἅπ' ὅπου θά χωρίσει σὲ δώδεκα
 μέρη τόσο αὐτὴ τὴν ἴδια τὴν πόλη ὅσο καὶ ὀλόκληρη τὴ χῶ- c
 ρα. Τὰ δώδεκα, ἐξ ἄλλου, αὐτὰ μέρη θά πρέπει νά εἶναι ἴσα,
 μὲ τὸ νά εἶναι μικρὰ αὐτὰ μὲ καλὴ γῆ καὶ μεγαλύτερα ἐκεῖνα
 μὲ χειρότερη γῆ. Θά πρέπει νά ὀρίσει πέντε χιλιάδες σαράντα
 κλήρους καὶ καθέναν ἅπ' αὐτοὺς πάλι νά τὸν τεμαχίσει στὰ
 δύο καὶ νά κληρώσει μαζί δύο τμήματα, ἔτσι ὥστε κάθε
 κλήρος νά περιλαμβάνει (ἐνν. ἕνα τμήμα) καὶ κοντὰ σὸ κέ-
 ντρο καὶ μακριά· συγκεκριμένα, τὸ τεμάχιο πρὸς τὴν πόλη θ'
 ἀποτελεῖ ἕνα κλήρο μ' εἰκοῖνο πρὸς τὰ ἄκρα, καὶ τὸ δεύτερο
 σὲ ἀπόσταση ἀπὸ τὴν πόλη μὲ τὸ δεύτερο ἀπὸ τ' ἄκρα καὶ τ' d
 ἄλλα ὅλα μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Θά πρέπει, ἐξ ἄλλου, καὶ γιὰ τὰ
 δύο αὐτὰ τεμάχια τῶν κλήρων νά ἐφαρμόζεται αὐτὸ ποῦ τῶ-
 ρα δὲ λέγαμε γιὰ τὴν κακὴ καὶ καλὴ ποιότητα τῆς γῆς, ὅτι δη-
 λαδὴ θά ἐπανεξιῶνονται μὲ τὸ μεγάλο καὶ μικρὸ μέγεθος
 τῆς διανομῆς. Μὲ τὸ νά ἔχει τώρα ὁ νομοθέτης κατανεῖμει
 καὶ τοὺς ἄνδρες σὲ δώδεκα μέρη, θά ὀργανώσει τὴ διανομὴ
 τῶν ἄλλων περιουσιακῶν στοιχείων σὲ δώδεκα ὅσο τὸ δυ-
 νατὸν ἴσα μέρη, ἔχοντας γίνεῖ ἀπογραφῆ ὄλων αὐτῶν· τότε,

μετά τοῦτο δώδεκα θεοὶς δώδεκα κλήρους θέντας, ἐπονομάσαι καὶ καθιερώσαι τὸ λαχὸν μέρος ἐκάστῳ τῷ θεῷ, καὶ φυλὴν αὐτὴν ἐπονομάσαι. Τέμνειν δ' αὐτὰ καὶ τὰ δώδεκα τῆς πόλεως τμήματα τὸν αὐτὸν τρόπον ὄνπερ καὶ τὴν ἄλλην χώραν διένεμον· καὶ δύο νέμεσθαι ἑκαστον οἰκήσεις, τὴν τε ἐγγύς τοῦ μέσου καὶ τὴν τῶν ἐσχάτων. Καὶ τὴν μὲν κατοικήσῃον οὕτω τέλος ἔχειν.

Ἐννοεῖν δὲ ἡμᾶς τὸ τοιόνδε ἐστὶν χρεῶν ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς τὰ νῦν εἰρημένα πάντα οὐκ ἂν ποτε εἰς τοιοῦτους καιροὺς συμπέσοι, ὥστε συμβῆναι κατὰ λόγον οὕτω σύμπαυτα γενόμενα, ἀνδρας τε οἱ μὴ δυσχερανοῦσι τὴν τοιαύτην συνοικίαν, ἀλλ' ὑπομενοῦσιν χρήματά τε ἔχοντες τακτὰ καὶ μέτρια διὰ βίου παντὸς καὶ παιδῶν γενέσεις ἅς εἰρήκαμεν ἐκάστοις, καὶ χρυσοῦ στερόμενοι καὶ ἐτέρων ὄν δῆλος ὁ νομοθέτης προστάξων ἐστὶν ἐκ τούτων τῶν νῦν εἰρημένων, ἔτι δὲ χώρας τε καὶ ἄστεος, ὡς εἰρηκεν, μεσότητάς τε καὶ ἐν κύκλῳ οἰκήσεις πάντη, σχεδὸν ὅλον ὄνειρατα λέγων, ἢ πλάττων καθάπερ ἐκ κηροῦ τινα πόλιν καὶ πολιτάς. Ἔχει δὴ τὰ τοιαῦτα οὐ κακῶς τινα τρόπον εἰρημένα, χρῆ δ' ἐπαναλαμβάνειν πρὸς αὐτὸν τὰ τοιάδε. Πάλιν ἕρα ἡμῖν ὁ νομοθετῶν φράζει τόδε· «Ἐν τούτοις τοῖς λόγοις, ὦ φίλοι, μὴδ' αὐτὸν δοκεῖτέ με λεληθέναι τὸ νῦν λεγόμενον ὡς ἀληθῆ διεξέρχεται τινα τρόπον.

λοιπὸν, μετὰ καὶ ἀπ' αὐτοῦ, ἀφοῦ ὀρίσει δώδεκα κλήρους γιὰ τοὺς δώδεκα θεοῦς, θὰ δώσει στὸ μέρος ποῦ ἔτυχε σὲ κάθε θεὸ ὄνομα καὶ θὰ τοῦ τὸ ἀφιερῶσει, καὶ θὰ ὀνομάσει (ἐνν. μετὰ αὐτὸ) αὐτὴ τὴν ἴδια τὴ φυλὴ. Θὰ πρέπει πάλι νὰ διαιρέσει ἐπίσης καὶ τὰ δώδεκα μέρη τῆς πόλεως μετὸν ἴδιο τρόπο μετὸν ὅποιο ἀκριβῶς διένειμε καὶ τὴν ὑπόλοιπη χώρα· καὶ θὰ πρέπει κάθε πολίτης νὰ ἔχει δύο κατοικίες, αὐτὴν κοντὰ στὸ κέντρο τῆς πόλεως καὶ ἐκείνην κοντὰ στὰ σύνορα. Καὶ ἡ ἐγκατάσταση βέβαια τῶν ἀποικῶν θὰ πρέπει νὰ ὀλοκληρῶνεται ἔτσι.

Εἶναι ὡστόσο ἀνάγκη νὰ ἔχουμε μετὰ κάθε τρόπο στὸν νοῦ μας τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ὄλ' αὐτὰ ποῦ ἔχομε τώρα πεῖ δὲν θὰ μπορούσαν ποτὲ νὰ συμπέσουν μετὰ τέτοιες περιστάσεις, ὥστε νὰ συμβεῖ νὰ γίνουν ὅλες ἀνεξαιρέτως κατὰ γράμμα ἔτσι, (ἐνν. νὰ συμπέσει νὰ ὑπάρχουν) ἀνθρωποὶ οἱ ὅποιοι δὲν δυσανασχετοῦν μ' αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὴν κοινότητα, ἀλλὰ ν' ἀνέχονται νὰ ἔχουν σὲ ὄλη τους τὴ ζωὴ σταθερὰ καὶ περιορισμένα περιουσιακὰ στοιχεῖα καὶ γεννήσεις παιδιῶν ὄσες ἔχομε πεῖ γιὰ τὸν καθένα, ἐπίσης νὰ στεροῦνται ἀντικείμενα ἀπὸ χρυσοῦ καὶ ἄλλα τὰ ὅποια εἶναι φανερὸ ὅτι ὁ νομοθέτης ὑποχρεωτικὰ θὰ προσθέσει, ἔνεκα τῶν ὄσων μόλις τώρα εἰπώθηκα, καὶ ἐπὶ πλέον, προκειμένου γιὰ τὴν ὑπαιθρο καὶ τὸ ἀστικὸ κέντρο, τόσο τίς μεσαίες θέσεις ὄσο καὶ τίς διατεταγμένες κατοικίες σὲ κύκλο γύρω ἀπ' αὐτὸ σὲ ὀλόκληρη τὴ χώρα, ὄπως τὸ ἔχει πεῖ ὁ νομοθέτης λὲς καὶ διηγεῖται ὄνειρα ἢ ὄαν νὰ πλάθει μία πόλη καὶ πολίτες ἀπὸ κερί. Αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὰ πράγματα, εἶναι ἀλήθεια, δὲν τὰ ἔχει πεῖ κατὰ κάποιον τρόπο ἄστοχα ὁ νομοθέτης, πλὴν ὄμως πρέπει αὐτὸς νὰ τὰ ἐπαναλαμβάνει στὸν ἑαυτοῦ. Γιὰ μιαν ἀκόμη φορὰ ἐπομένως αὐτὸς ποῦ νομοθετεῖ μᾶς δηλώνει τοῦτο: «Μέσα σὲ ὄλα αὐτὰ τὰ λόγια, φίλοι μου, μὴ νομίζετε ὅτι ἔχει διαφύγει καὶ σὲ μένα τὸν ἴδιο τὸ γεγονὸς ὅτι αὐτὸ ποῦ τώρα λέγεται

Ἄλλὰ γάρ ἐν ἐκάστοις τῶν μελλόντων ἔσθαι δικαιοτάτων οἶμαι τότε εἶναι, τὸν τὸ παράδειγμα δεικνύοντα οἷον δεῖ τὸ ἐπιχειρούμενον γίνεσθαι, μηδὲν ἀπολείπειν τῶν καλλίστων τε καὶ ἀληθεστάτων, ᾧ δὲ ἀδύνατόν τι συμβαίνει τούτων γίνεσθαι, τοῦτο μὲν αὐτὸ ἐκκλίνειν καὶ μὴ πράττειν, ὃ τι δὲ τούτου τῶν λοιπῶν ἐγγύτατά ἐστιν καὶ συγγενέστατον ἔφου τῶν προσηκόντων πράττειν, τοῦτ' αὐτὸ διαμηχανᾶσθαι ὅπως ἂν γίγηται, τὸν νομοθέτην δ' ἔδῃσαι τέλος ἐπιθεῖναι τῇ βουλήσει, γενομένου δὲ τούτου, τότε ἤδη κοινῇ μετ' ἐκείνου σκοπεῖν ὃ τί τε συμφέρει τῶν εἰρημένων καὶ τί πρόσαντες εἰρηται τῆς νομοθεσίας· τὸ γάρ ὁμολογούμενον αὐτὸ αὐτῷ δεῖ που πανταχῆ ἀπεργάζεσθαι καὶ τὸν τοῦ φαυλοτάτου δημοουργὸν ἄξιον ἐσόμενον λόγου».

Νῦν δὴ τοῦτ' αὐτὸ προθυμητέον ἰδεῖν μετὰ τὴν δόξαν τῆς τῶν δώδεκα μερῶν διανομῆς, τὸ τίνα τρόπον δηλον δὴ τὰ δώδεκα μέρη, τῶν ἐντὸς αὐτοῦ πλείστας ἔχοντα διανομάς, καὶ τὰ τούτοις συνεπόμενα καὶ ἐκ τούτων γεννώμενα, μέχρι τῶν τετταράκοντά τε καὶ πεντακισχιλίων—ἄθεν φρατρίας καὶ δήμους καὶ κώμας, καὶ πρὸς γε τὰς πολεμικὰς τάξεις τε καὶ ἀγωγὰς, καὶ ἔτι νομίσματα καὶ μέτρα ξηρὰ τε καὶ ὑγρὰ καὶ σταθμά—πάντα ταῦτα ἔμμετρά τε καὶ ἀλλήλους σύμφωνα δεῖ τὸν γε νόμον τάττειν. Πρὸς δὲ τούτοις οὐδ' ἐκεῖνα φοβητέα, δείσαντα τὴν δόξαν ἂν γίνεσθαι σμικρολογίαν, ἂν τις

ἀναλύει κατὰ κάποιον τρόπο ἀληθινὰ πράγματα. Ὡστόσο, ὁμως, σὲ καθένα ἀπὸ τὰ μέλλοντα νὰ γίνουιν νομιζῶ ὅτι τὸ πιὸ δίκαιο εἶναι τοῦτο ἐδῶ, ὅτι δηλαδὴ ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἐκθέτει τὸ ὑπόδειγμα γιὰ τὴ πρόβει νὰ εἶναι αὐτὸ ποῦ ἐπιχειρεῖται νὰ γίνει, νὰ μὴν παραλείπει τίποτε ἀπὸ τὰ πιὸ ὠραῖα καὶ πιὸ ἀληθινὰ, σὲ ὅποιον ὠστόσο συμβαίνει νὰ εἶναι ἀδύνατο νὰ γίνεταί κάποιον ἀπ' αὐτὰ, τοῦτο νὰ τὸ παραμερίζει καὶ νὰ μὴ τὸ κάμνει, ὅτι ὁμως τώρα ἀπὸ τ' ἄλλα εἶναι πιὸ κοντὰ σ' αὐτὸ ἀπὸ κάθε τι ἄλλο καὶ τὸ πιὸ συναφὲς ἀπὸ τῆ φύση του σ' αὐτὰ ποῦ ἀμῶξεί νὰ κάμνει, αὐτὸ τοῦτο νὰ διαλογίζεταί με τί τρόπο θὰ μποροῦσε νὰ γίνεταί, καὶ ν' ἀφήνει τὸν νομοθέτη νὰ φέρι σὲ πέρασ σύμφωνα με τῆ θέλησή του, καὶ ἀφοῦ γίνε αὐτὸ, τότε μόνο ἀπὸ κοινοῦ μ' ἐκεῖνον νὰ ἐξετάσει (ἐνν. ὁ ἄποιος) τὸ τί ἀπ' ὅλα ὅσα ἔχουν εἰπωθεῖ συμφέρει καὶ τί τὸ ἀντιθετο ἔχει ὀρισθεῖ ἀπὸ τῆ νομοθεσία· διότι ὁ δημόσιος τεχνίτης καὶ τοῦ πιὸ ἀσημάντου ἀκόμη ἔργου, ὁ ὅποιος θέλει νὰ εἶναι ἄξιος νὰ γίνεταί λόγος γι' αὐτόν, πρέπει νὰ κάμνει τὸ τελευταῖο αὐτὸ σὲ κάθε περίπτωσι καὶ με κάθε τρόπο ἕνα ἔργο ποῦ εἶναι σύμφωνα με τὸν ἴδιο του τὸν ἑαυτό».

Τὸ ἴδιο τοῦτο πρέπει τώρα νὰ προθυμοποιηθεῖμε νὰ δοῖμε, μετὰ τὴν ἰδέα τῆς κατανομῆς σὲ δώδεκα μέρη, τὸ με ποῖον τρόπο ὀλοφάνερο τὰ δώδεκα μέρη, τὰ ὅποια ἔχουν στὸ ἐσωτερικὸ τους πολλὰς ὑποδιαίρεσεις καὶ αὐτὰ ποῦ ἐπακολουθοῦν καὶ ὅσα ἀπορροῦν ἀπ' αὐτὰ μέχρι νὰ φθάσουμε στοὺς πέντε χιλιάδες σαράντα πολῖτες—ἀπ' ὅπου (ἐνν. σχηματίζονται) οἱ φρατρίες, οἱ δήμοι καὶ οἱ κωμοπόλεις, καὶ κοντὰ σ' αὐτὲς βεβαίως οἱ πολεμικὲς παρατάξεις καὶ οἱ μονάδες πορείας, καὶ ἀκόμη τὰ νομίσματα καὶ τὰ μέτρα καὶ σταθμά στερεῶν καὶ ὑγρῶν—ὅλα αὐτὰ πρέπει ὁ νόμος νὰ τὰ ρυθμίζει ὥστε νὰ εἶναι σύμφωνα καὶ σύμφωνα μεταξὺ τους. Δὲν πρέπει, ἐξ ἄλλου, οὔτε ἐκεῖνα νὰ φοβᾶται, ἐπειδὴ τάχα θὰ

προστάτη πάντα ὀπόσ' ἂν σκευὴ κτῶνται, μὴδὲν ἄμετρον αὐτῶν ἔαν εἶναι, καὶ κοινῷ λόγῳ νομίσαντα πρὸς πάντα εἶναι 747a
 χρησίμους τὰς τῶν ἀριθμῶν διανομὰς καὶ ποικίλσεις, ὅσα τε αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ποικίλλονται καὶ ὅσα ἐν μήκει καὶ ἐν βάθει ποικίλματα, καὶ δὴ καὶ ἐν φθόγγῳ καὶ κινήσει ταῖς τε κατὰ τὴν εὐθυπορίαν τῆς ἄνω καὶ κάτω φορᾶς καὶ τῆς κύκλου περιφορᾶς· πρὸς γάρ ταῦτα πάντα δεῖ βλέψαντα τὸν γε νομοθέτην προστάττειν τοῖς πολίταις πᾶσιν εἰς δύναμιν τούτων μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς συντάξεως. Πρὸς τε γάρ οἰκονομίαν καὶ b
 πρὸς πολιτείαν καὶ πρὸς τὰς τέχνας πάσας ἐν οὐδὲν οὕτω δύναμιν ἔχει παιδεῖον μάθημα μεγάλην, ὡς ἡ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς διατριβή· τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι τὸν νυστάζοντα καὶ ἀμαθῆ φύσει ἐγείρει καὶ εὐμαθῆ καὶ μνήμονα καὶ ἀγχίνου ἀπεργάζεται, παρὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἐπιιδόντα θεῖα τέχνη. Ταῦτα δὴ πάντα, ἔαν μὲν ἄλλοις νόμοις τε καὶ ἐπιτηδεύμασιν ἀφαιρηθῆι τις τὴν ἀνελευθερίαν καὶ φιλοχρηματίαν ἐκ τῶν ψυχῶν τῶν μελλόντων αὐτὰ ἱκανῶς τε καὶ ὀνησίμως κτήσεσθαι, καλὰ τὰ παιδεύματα καὶ προσήκοντα γίγνεται· ἂν· εἰ δὲ μή, τὴν καλουμένην ἂν τις πανουργίαν ἀντὶ σοφίας ἀπεργασάμενος λάθοι, καθάπερ Αἰγυπτίους καὶ Φοίνικας καὶ πολλὰ ἕτερα ἀπεργασμένα γένη νῦν ἔστιν ἰδεῖν ὑπὸ τῆς τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων καὶ κτημάτων ἀνελευθερίας, εἴτε τις νομοθέ-

ὑπῆρχε φόβος νὰ θεωρηθοῦν ὅτι συνιστοῦν ὑπερβολικὴ λεπτολογία, ἂν κάποιος θὰ ρυθμιζοῦ καὶ ὅλα ὅσα σκευὴ ἔχουν τυχόν στήν κατοχὴ τους οἱ πολῖτες, καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπει κανένα ἄπ' αὐτὰ νὰ ὑπερβαίνει τὸ ἰσχύον μέτρο, καὶ νὰ θεωρεῖ ὅτι δυνάμει τῆς κοινῆς λογικῆς οἱ ὑποδιαίρεσεις καὶ διαποικίλσεις τῶν ἀριθμῶν εἶναι χρήσιμες γιὰ ὅλα καὶ ὅσα μέσα 747a
 στὰ ἴδια τους τὰ ὅρια αὐτοὶ ποικίλλουν καὶ ὅσα ποικίλματα (ἐνν. ἀναφέρονται) σὲ μήκη καὶ βάθη καὶ ἰδίως καὶ σὲ φθόγγους καὶ κινήσεις, τόσο αὐτὲς ποὺ ἀκολουθοῦν εὐθύγραμμῃ φορᾶ πρὸς τὰ πάνω ἢ πρὸς τὰ κάτω ὅσο καὶ ἐκεῖνες ποὺ διαγράφουν σὲ κύκλο περιστροφῆ· ἔχοντας στὸν νοῦ ὅλες αὐτὲς πρέπει ὁ νομοθέτης νὰ ἐπιτάσσει σὲ ὅλους τοὺς πολῖτες νὰ μὴ παραβαίνουν ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτοὺς τὸ μετρικὸ αὐτὸ σύστημα. Πράγματι, τόσο γιὰ τὴ διεύθυνση τοῦ οἴκου b
 ὅσο καὶ τῆς πολιτείας, καθὼς ἐπίσης καὶ γιὰ ὅλες τῖς τέχνες, κανένα ἀπολύτως μάθημα γιὰ παιδιὰ δὲν ἔχει τόσο μεγάλη σημασία, ὅσο ἡ ἐνασχόληση μὲ τοὺς ἀριθμοὺς· τὸ πιὸ σπουδαῖο ὅμως ἄπ' ὅλα εἶναι ὅτι διεγείρει τὸν ἀπὸ φυσικοῦ του νοθρὸ καὶ ἀνεπίδεκτο μαθήσεως καὶ τὸν κάμνει νὰ μαθαίνει εὐκόλα, νὰ ἔχει καλὸ μνημονικὸ καὶ νὰ εἶναι ὀξύνους, ὁ ὅποιος παρὰ τὴν ἴδια του τὴ φύση προοδεύει χάρις στὴ θεϊκὴ αὐτὴ τέχνη. "Ὅλα αὐτὰ, ἄλλωστε, τότε μόνον θὰ ἦσαν ὄρατα καὶ κατάλληλα, ἂν μὲ ἄλλους νόμους καὶ πρακτικὰ μέτρα κατορθῶνε κανεὶς ν' ἀφαιρέσει τὸ ἀνελεύθερο πνεῦμα καὶ τὴ φιλοχρηματία ἀπὸ τῖς ψυχὰς ἐκείνων ποὺ μέλλουν νὰ γίνον κατόχοι σὲ βαθμὸ ἱκανοποιητικὸ καὶ μὲ τρόπο ὀφέλιμο· ἂν ὄχι, δὲν θὰ ἔχει κανεὶς ἐπίγνωση ὅτι ἀπεργάζεται ἀντὶ γιὰ σοφία τὴν ἀποκαλούμενη πανουργία, καθὼς μοροῦμε σήμερα νὰ δοῦμε γιὰ τοὺς Αἰγύπτιους, τοὺς Φοίνικες καὶ πολλὰ ἄλλα ἔθνη, τὰ ὅποια ἔχουν διαμορφωθεῖ ἀπὸ τὴν ἀνελευθερία τῶν ἄλλων ἐνασχολήσεων καὶ ἀποκτημάτων τους, εἴτε θὰ τὸ εἶχε κάμνει αὐτὸ ἕνας κακὸς νομοθέτης παρουσιαζόμενος c

της αὐτοῖς φαῦλος ἂν γενόμενος ἐξηργάσατο τὰ τοιαῦτα εἴτε χαλεπή τύχη προσεπεσοῦσα εἴτε καὶ φύσις ἄλλη τις τοιαύτη.

Καὶ γάρ, ὦ Μέγιλλέ τε καὶ Κλεινία, μηδὲ τοῦθ' ἡμῶς λανθανέτω περὶ τόπων ὡς οὐκ εἰσὶν ἄλλοι τινὲς διαφέροντες ἄλλων τόπων πρὸς τὸ γεννᾶν ἀνθρώπους ἀμείνους καὶ χείρους, οἷς οὐκ ἐναντία νομοθετήτων· οἱ μὲν γέ που διὰ πνεύματα παντοῖα καὶ δι' εἰλήσεις ἀλλόκοτοὶ τέ εἰσιν καὶ ἐναῖοι αὐτῶν, οἱ δὲ δι' ὕδατα, οἱ δὲ καὶ δι' αὐτὴν τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν, ἀναδιδοῦσαν οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἀμείνω καὶ χείρω, ταῖς δὲ ψυχαῖς οὐχ ἦττον δυναμένην πάντα τὰ τοιαῦτα ἐμποιεῖν, τούτων δ' ἀπ' πάντων μέγιστον διαφέροισιν ἂν τόποι χώρας ἐν οἷς θεῖα τις ἐπίπνοια καὶ δαιμόνων λήξεις εἶεν, τοὺς αἰεὶ κατοικιζομένους ἴλεω δεχόμενοι καὶ τοῦναντίον. Οἷς ὁ γε νοῦν ἔχων νομοθέτης, ἐπισκεψάμενος ὧς ἀνθρώπων οἶόν τ' ἐστὶν σκοπεῖν τὰ τοιαῦτα, οὕτως πειροῖτ' ἂν τιθέναι τοὺς νόμους. Ὁ δὲ καὶ σοὶ ποιητέον, ὦ Κλεινία· πρῶτον τρεπτέον ἐπὶ τὰ τοιαῦτα μέλλοντί γε κατοικίξεν χώραν.

ΚΛ. Ἄλλ', ὦ ἕξεν Ἀθηναῖε, λέγεις τε παγκάλως ἐμοὶ τε οὕτως ποιητέον.

ἀνάμεσά τους εἴτε μία κακὴ τύχη ποῦ τοὺς ἔπεσε, εἴτε καὶ κάποιας ἄλλης φύσεως τέτοια αἰτία.

Διότι, Μέγιλλε καὶ Κλεινία, οὔτε τοῦτο πρέπει νὰ διαφεύγει τῆς προσοχῆς μας σχετικὰ μὲ τοὺς τόπους, ὅτι τάχα δὲν ὑπάρχουν ὀρισμένοι ποὺ διαφέρουν ἀπὸ ἄλλους τόπους ὡς πρὸς τὸ νὰ γεννοῦν ἀνθρώπους καλύτερους καὶ χειρότερους, γιὰ τοὺς ὁποίους δὲν πρέπει κανεὶς νὰ νομοθετεῖ τὰ ἐναντία· ὀρισμένοι ἀπὸ τοὺς τόπους αὐτοὺς, εἶναι ἀλήθεια, λόγῳ τῶν κάθε λογῆς ἀνέμων καὶ λόγῳ τῶν κυμάτων καύσωνα εἶναι τόσο ἀφιλόξενοι ὅσο καὶ πρόσφοροι γι' αὐτούς, ἐνῶ ἄλλοι λόγῳ τῶν ὑδάτων, καὶ μάλιστα κάποιοι καὶ λόγῳ αὐτῆς τῆς ἴδιας τῆς τροφῆς ἀπὸ τῆ γῆ, ἢ ὅποια προσφέρει ὄχι μόνο στὰ σώματα μία καλύτερη ἢ χειρότερη κατάσταση, ἀφοῦ δὲν εἶναι λιγότερο ἰκανὴ νὰ προξενήσῃ ὅλα αὐτὰ καὶ στὶς ψυχές, ἀπ' ὅλους αὐτοὺς πάλι τοὺς τόπους θὰ διέφεραν τὰ μέγιστα ἐκείνοι οἱ τόποι μᾶς χώρας στοὺς ὁποίους πνεῖ ἕνας θεϊκὸς ἄνεμος καὶ οἱ ὁποῖοι θὰ ἦσαν κληροὶ γῆς ποῦ ἔλαχαν σὲ δαίμονες, οἱ ὁποῖοι ὑποδέχονται αὐτοὺς ποῦ ἐγκαθίστανται κάθε φορὰ ἐκεῖ εὐνοῦκὰ ἢ τὸ ἀντίθετο. Σ' αὐτὲς (ἐνν. τὶς συνθήκες) ὁ ἐχέφρων νομοθέτης τοῦλάχιστον, ἀφοῦ θὰ τοὺς ἐπισκεφθεῖ καὶ μελετήσει, στὸ μέτρο ποῦ εἶναι σὲ θέση ἕνας ἀνθρώπος νὰ διερευνᾷ αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὰ πράγματα, ἔτσι θὰ προσπαθεῖ νὰ θέτῃ τοὺς νόμους. Πράγμα τὸ ὅποιο πρέπει καὶ σύ, χωρὶς ἄλλο, νὰ κάμνεις, Κλεινία· πρέπει πρῶτα σ' αὐτὰ τὰ θέματα νὰ στρέψεις τὴν προσοχὴ σου, ἂν τοῦλάχιστον ἐνδιαφέρεσαι νὰ ἰδρῶσεις ἀποικία σὲ μὰ περιοχὴ.

ΚΛ. Μὰ ναι, φιλοξενούμενε Ἀθηναῖε, καὶ ἐσὺ ὅσα λὲς εἶναι ὠραιότατα, καὶ ἐγὼ ἔτσι πρέπει νὰ πράξω.

ΑΘ. Ἄλλὰ μὴν μετὰ γε πάντα τὰ νῦν εἰρημένα σχεδὸν ἂν 751a
ἀρχῶν εἰέν σοι καταστάσεις τῇ πόλει.

ΚΛ. Ἔχει γὰρ οὖν οὕτω.

ΑΘ. Δύο εἶδη ταῦτα περὶ πολιτείας κόσμον γιγνώμενα
τυγχάνει, πρῶτον μὲν καταστάσεις ἀρχῶν τε καὶ ἀρχόντων,
δσας τε αὐτὰς εἶναι δεῖ καὶ τρόπον ὄντινα καθισταμένας·
ἔπειτα οὕτω δὴ τοὺς νόμους ταῖς ἀρχαῖς ἐκάσταις ἀποδοτέ-
ον, οὐστινὰς τε αὐτὰς καὶ ὄλους προσηκόν ἂν ἐκάσταις b
εἶη. Σμικρὸν δὲ ἐπισχόντες πρὸ τῆς αἰρέσεως, εἰπωμεν προ-
σῆκοντά τινα λόγον περὶ αὐτῆς ῥηθῆναι.

ΚΛ. Τίνα δὴ τοῦτον;

ΑΘ. Τόνδε. Παντὶ που δήλον τὸ τοιοῦτον, ὅτι μεγάλου τῆς
νομοθεσίας ὄντος ἔργου, τοῦ πόλιν εὖ παρεσκευασμένην
ἀρχᾶς ἀνεπιτηδεῖους ἐπιστῆσαι τοῖς εὖ κειμένοις νόμοις, οὐ

ΑΘ. Μὰ τότε, μετὰ βεβαίως ἀπ' ὅλα αὐτὰ ποῦ ἔχουν εἰπω- 751a
θεῖ ἕως τώρα, θὰ μπορούσες ἴσως νὰ ἐγκαταστήσεις τίς ἀρχές
στὴν πόλη.

ΚΛ. Ἔτσι ἔχει χωρὶς ἀμφιβολία ἡ κατάσταση.

ΑΘ. Αὐτὰ ποῦ γίνονται ἀναφορικά μὲ τὴν ὀργάνωση μιᾶς
πολιτείας εἶναι δύο εἰδῶν, πρῶτον θὰ ἐγκαταστήσεις τίς ἀρχές
καὶ αὐτοὺς ποῦ θὰ ἀρχουν, καὶ τὸ πόσες πρέπει νὰ εἶναι
αὐτὲς καὶ μὲ ποῖον τρόπο ἐγκαθίστανται· ἔπειτα (ἔνν. πρέπει
νὰ ὀρίσεις) γιὰ καθεμίᾳ ἀπὸ τίς ἀρχές μὲ τὸν ἴδιον τρόπο b
τοὺς νόμους, τόσο τὸ ποῖοι εἶναι πάλι, ὅσο καὶ πόσοι καὶ
ποιὰς φύσεως, ποῦ θὰ ταίριαζαν σὲ κάθε ἀρχή. Ἄφου ὁμως
σταθοῦμε γιὰ λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν ἐκλογή αὐτή, ἄς εἰπωθεῖ μία
πρόσφορη σκέψη γι' αὐτήν.

ΚΛ. Ποία συγκεκριμένα;

ΑΘ. Αὐτὴν ἐδῶ. Στόν καθένα εἶναι κάπως ὀλοφάνερο κατὶ
τέτοιο, ὅτι δηλαδὴ μολονότι τὸ νομοθετικὸ ἔργο εἶναι μεγά-
λο, τὸ νὰ ἐγκαθιδρύσει κάποιος σὲ μία καλὰ προετοιμασμένη
πόλη ἀκατάλληλες ἀρχές γιὰ τοὺς καλῶς κειμένους νόμους,
ὄχι μόνο δὲν θὰ προκλῆσει τίποτε περισσότερο ἀπὸ τὸ ὅτι
ἔχουν καλῶς τεθεῖ, οὔτε ὅτι θὰ προκαλοῦσε ἡ κατάσταση

μόνον οὐδὲν πλέον εὖ τεθέντων, οὐδ' ὅτι γέλωσ ἄν πάμπολυς c
 συμβαίνοι, σχεδὸν δὲ βλάβαι καὶ λῶβαι πολὺ μέγιστα ταῖς
 πόλεσι γίγνονται' ἄν ἐξ αὐτῶν.

ΚΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τοῦτο τοῖνυν νοησώμεν σοι περὶ τῆς νῦν, ὦ φίλε, πολ-
 ιτείας τε καὶ πόλεως συμβαίνον. Ὅρας γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν
 δεῖ τοὺς ὀρθῶς ἰόντας ἐπὶ τὰς τῶν ἀρχῶν δυνάμεις βάσανον
 ἰκανὴν αὐτοὺς τε καὶ γένος ἐκάστων ἐκ παιδῶν μέχρι τῆς
 αἰρέσεως εἶναι δεδωκότας, ἔπειτα αὐ τοὺς μέλλοντας αἰρή-
 σασθαι τεθράφθαι τε ἐν ἥθεσι νόμων εὖ πεπαιδευμένους πρῶ- d
 τούς δυσχεραίνοντάς τε καὶ ἀποδεχομένους ὀρθῶς κρίνειν
 καὶ ἀποκρίνειν δυνατοὺς γίγνεσθαι τοὺς ἀξιούς ἐκατέρων·
 ταῦτα δὲ οἱ νεωστὶ συνελήλυθότες ὄντες ἀλλήλων ἀγνώτες,
 ἔτι δ' ἀπαίδευτοι, πῶς ἄν ποτε δύναιντο ἀμέμπτως τὰς ἀρχὰς
 αἰρεῖσθαι;

ΚΛ. Σχεδὸν οὐκ ἄν ποτε.

ΑΘ. Ἄλλὰ γὰρ ἀγῶνα προφάσεις φασὶν οὐ πάνυ δέχεσθαι·
 καὶ δὴ καὶ σοὶ τοῦτο νῦν καὶ ἐμοὶ ποιητέον, ἔπειτα σὺ μὲν δὴ
 τὴν πόλιν ὑπέστης τῷ Κρητῶν ἔθνει προθύμως κατοικεῖν δέ- e
 κατος αὐτός, ὡς φῆς, τὰ νῦν, ἐγὼ δ' αὐ σοὶ συλλήψεσθαι κατὰ 752a
 τὴν παροῦσαν ἡμῖν τὰ νῦν μυθολογίαν. Οὐκουν δῆπου λέγων
 γε ἄν μῦθον ἀκέφαλον ἐκὼν καταλίπομι· πλανώμενος γὰρ ἄν
 ἀπάντη τοιοῦτος ὢν ἄμορφος φαίνοιτο.

ΚΛ. Ἄριστ' εἶρηκας, ὦ ξένη.

ΑΘ. Οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ δρᾶσω κατὰ δύναμιν οὕτω.

αὐτὴ πολλὰ γέλια, ἀλλὰ θὰ μπορούσαν ἐξ αἰτίας αὐτῶν τῶν c
 ἀρχῶν νὰ γίνονιν στὶς πόλεις σχεδὸν μὲ βεβαιότητα τεράστιες
 ζημίαι καὶ κακοποιήσεις.

ΚΛ. Πῶς ὄχι;

ΑΘ. Αὐτὸ ὅς ὑποθέσουμε, φίλε μου, ὅτι εἶναι κάτι ποὺ
 συμβαίνει στὸ παρὸν μὲ τὸ δικό σου πολίτευμα καὶ τὴ δική
 σου πόλη. Τὸ βλέπεις χωρὶς ἄλλο ὅτι, αὐτοὶ ποὺ ἐπιθυμοῦν
 νὰ ἀνέλθουν μὲ τὸν σωστὸ τρόπο στὴν ἀρχή, πρέπει ἐν πρῶ-
 τοις νὰ ἔχουν δοκιμασθεῖ, τόσο αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ὅσο καὶ ἡ οἰκο-
 γένεια καθενός, ἀπὸ παιδιὰ μέχρι τῆ στιγμῆ τῆς ἐκλογῆς,
 ἔπειτα, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, αὐτοὶ ποὺ μέλλουν νὰ ἐκλέξουν
 νὰ ἔχουν ἀνατραφεῖ στὸ ἠθικὸ πνεῦμα τῶν νόμων καὶ νὰ
 εἶναι οἱ πρῶτοι καλὰ πεπαιδευμένοι, ὥστε νὰ ἐκφράζουν τὴ d
 δυσἀρέσκειά τους καὶ τὴν ἀποδοχή τους, νὰ ἐγκρίνουν καὶ
 νὰ ἀποδοκιμάζουν τοὺς δυνάμενους νὰ γίνονιν ἀξιοὶ τοῦ
 ἐνός καὶ τοῦ ἄλλου· πλὴν ὁμως, στὴν περίπτωσή μας, αὐτοὶ
 ποὺ μόλις λίγο πρὶν συγκεντρώθηκαν καὶ οἱ ὅποιοι εἶναι
 ἀγνωστοὶ μεταξὺ τους, καὶ ἐπὶ πλέον ἀπαίδευτοι, πῶς θὰ
 μπορούσαν ποτὲ νὰ ἐκλέξουν μὲ τρόπο ἀμέμπτο τὶς ἀρχές;

ΚΛ. Δὲν θὰ μπορούσαν μᾶλλον ποτὲ.

ΑΘ. Ὁ ἀγῶνας ὁμως λένε δὲν δέχεται καθόλου προφάσεις·
 καὶ κυρίως καὶ σὺ κι ἐγὼ πρέπει τώρα αὐτὸ νὰ κάμνουμε,
 ἀφοῦ ἐσὺ, ἀπὸ τὴ μιὰ, ἀνέλαβες, ἔπως λές, πρόθυμα ὡς δέ- e
 κατος νὰ ἰδρῦσεις, γιὰ λογαριασμὸ τοῦ κρητικῶ ἔθνους, τὴ
 σημερινὴ ἀπουκία, ἐγὼ πάλι, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, νὰ σὲ βοη-
 θήσω, στὴν παρούσα φάση, νὰ συλλάβουμε τὸ προκείμενο 752a
 μυθολόγημα. Ἐγὼ τοῦλάχιστον, ἐκθετοντάς το δὲν θὰ μπο-
 ροῦσα μὲ τὴ θέλησή μου νὰ ἀφήσω τὸν μῦθο ἀκέφαλο, διότι,
 ἄν περιπλανᾶται παντοῦ ὄντας σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση, θὰ
 φαίνονταν ἄμορφος.

ΚΛ. Μίλησες μὲ τὸν πιὸ ὠραῖο τρόπο, φιλοξενούμενε.

ΑΘ. Ὅχι μόνο βέβαια, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐνεργήσω κατὰ δύνα-

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν ποιῶμεν ἥπερ καὶ λέγομεν.

ΑΘ. Ἔσται ταῦτ', ἂν θεὸς ἐθέλῃ καὶ γήρως επικρατῶμεν
τό γε τοσοῦτον.

ΚΛ. Ἄλλ' εἰκὸς ἐθέλειν.

ΑΘ. Εἰκὸς γάρ οὖν. Ἐπόμενοι δὲ αὐτῷ λάβωμεν καὶ τόδε.

ΚΛ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ὡς ἀνδρείως καὶ παρακεινδυνευμένως ἐν τῷ νῦν ἢ
πόλις ἡμῖν ἔσται κατφκισμένη.

ΚΛ. Περί τί βλέπων καὶ ποῖ μάλιστα αὐτὸ εἰρηκας τὰ νῦν;

ΑΘ. Ὡς εὐκόλως καὶ ἀφόβως ἄπειροις ἀνδράσι νομοθε-
τοῦμεν, ὅπως δέξονται ποτε τοὺς νῦν τεθέντας νόμους. Δῆλον
δὲ τό γε τοσοῦτον, ὃ Κλεινία, παντὶ σχεδὸν καὶ τῷ μὴ πάνυ
σοφῷ, τὸ μὴ ῥαδίως γε αὐτοὺς μηδένως προσδέξασθαι κατ'
ἀρχάς, εἰ δὲ μειναιμέν πως τοσοῦτον χρόνον ἕως οἱ γευσά-
μενοι παῖδες τῶν νόμων καὶ συντραφέντες ἰανῶς συνήθει-
τε αὐτοῖς γενόμενοι τῶν ἀρχαιρεσιῶν τῇ πόλει πάση κοινω-
νήσειαν· γενομένου γε μὴν οὐ λέγομεν, εἴπερ τινὶ τρόπῳ καὶ
μηχανῇ γίγνεται ὀρθῶς, πολλὴν ἔγωγε ἀσφάλειαν οἶμαι καὶ
μετὰ τὸν τότε παρόντα χρόνον ἂν γενέσθαι τοῦ μείναι τὴν
παιδαγωγηθεῖσαν οὕτω πόλιν.

ΚΛ. Ἐχει γοῦν λόγον.

ΑΘ. Ἴδωμεν τοίνυν πρὸς τοῦτο εἰ πῆ τινα πόρον ἰκανὸν
πορίζομεν ἂν κατὰ τάδε. Φημί γάρ, ὃ Κλεινία, Κνωσίσους

μιν ἀνάλογα.

ΚΛ. Βεβαίωτατα, ἄς πράξομε μετὰ τὸν τρόπον ἀκριβῶς ποῦ
λέμε.

ΑΘ. Ἔτσι θὰ γίνῃ, ἂν θέλῃ ὁ θεὸς καὶ ἂν μπορέσουμε νὰ
νικήσουμε τὰ γηρατειὰ σὲ τέτοιο τοῦλάχιστον βαθμῷ.

ΚΛ. Μὰ εἶναι φυσικὸ νὰ θέλῃ.

ΑΘ. Φυσικὸ, εἶναι γεγονὸς χωρὶς ἄλλο. Ὑπακούοντας
ὁμως στὸ θέλημά του, ἄς λάβωμε ὑπόψη μας καὶ αὐτὸ ἐδῶ.

ΚΛ. Τὸ ποῖο;

ΑΘ. Τὸ ὅτι ἡ πόλις μας θὰ ἔχει κάτω ἀπὸ τίς παρούσες
συνθήκες ἰδρυθεῖ μετὰ τρόπον τολμηρὸ καὶ ριψοκίνδυνο.

ΚΛ. Ποῦ ἀποβλέπεις καὶ γιὰ ποῖον ἀκριβῶς λόγο το εἶπες
αὐτὸ τώρα;

ΑΘ. Διότι νομοθετοῦμε (ἐνν. νομίζω) πολὺ εὐκόλα καὶ μετὰ
τρόπον ἐπικίνδυνο γιὰ ἀνθρώπους ἄπειρους, μετὰ τὴν ἐλπίδα
ὅτι θὰ δεχθοῦν κάποτε τοὺς νόμους ποῦ τώρα τέθηκαν. Εἶναι
ὁμως τόσο πολὺ φανερό, Κλεινία, γιὰ κάθε σχεδὸν ἄνθρωπο,
ἀκόμη καὶ γιὰ τὸν ὄχι ἰδιαίτερα εὐφυῆ, τὸ πὼς στὴν ἀρχὴ δὲν
πρόκειται χωρὶς δυσκολία νὰ ἀποδεχθοῦν κανέναν ἀπὸ
αὐτοὺς (ἐνν. τοὺς νόμους), ἂν ὁμως θὰ μπορούσαμε μετὰ κά-
ποιον τρόπο νὰ ἀντέξομε γιὰ ἓνα τόσο μεγάλο χρονικὸ διά-
στημα μέχρις ὅτου, αὐτοῖς ποῦ ἀπὸ παιδιὰ δοκίμασαν τοὺς
νόμους, ζυμώθηκαν μαζί τους καὶ ἔγιναν ἀρκετὰ οἰκτεῖοι μετὰ
αὐτοὺς, θὰ μπορούσαν νὰ πάρουν μέρος στίς ἀρχαιρεσίες
ὅλης τῆς πόλεως· ὅταν γίνῃ αὐτὸ γιὰ τὸ ὅποιο μιλάμε, ἂν θὰ
μποροῦσε νὰ γίνῃ μετὰ κάποιον τρόπο καὶ μηχανισμό σωστό,
ἐγὼ τοῦλάχιστον νομίζω ὅτι ἡ βεβαίωτατα θὰ εἶναι πολὺ με-
γάλῃ γιὰ τὸ ὅτι θὰ ἀντέξει ἡ πόλις ποῦ ἔχει ἔτσι διαπαιδαγω-
γηθεῖ καὶ μετὰ τὴν παρέλευση τοῦ τότε χρόνου.

ΚΛ. Ἔχει χωρὶς ἄλλο αὐτὸ τῆ λογικῆ του.

ΑΘ. Ἄς δοῦμε, λοιπόν, ἂν γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸν θὰ μπο-
ρούσαμε νὰ βροῦμε κάποιον ἀσφαλῆ δρόμο. Διότι διατεινο-

χρῆναι τῶν ἄλλων διαφερόντως Κρητῶν μὴ μόνον ἀφοσιώσασθαι περὶ τῆς χώρας ἣν νῦν κατοικίσετε, συντόμως δ' ἐπιμεληθῆναι τὰς πρώτας ἀρχάς εἰς δύναμιν ὅπως ἂν στῶσιν ὡς ἀσφαλέστατα καὶ ἄριστα. Τὰς μὲν οὖν ἄλλας καὶ βραχυτέρον ἔργον, νομοφυλάκας δ' ἕμιν πρώτους αἰρεῖσθαι ἀναγκαιότατον ἀπάση σπουδῇ.

ΚΑ. Τίνα οὖν ἐπὶ τούτῳ πόρον καὶ λόγον ἀνευρίσκομεν;

ΑΘ. Τόνδε. Φημί, ὦ παῖδες Κρητῶν, χρῆναι Κνωσίους, διὰ τὸ πρεσβεύειν τῶν πολλῶν πόλεων, κοινῇ μετὰ τῶν ἀφικομένων εἰς τὴν συνοίκησιν ταύτην ἐξ αὐτῶν τε καὶ ἐκείνων αἰρεῖσθαι τριάκοντα μὲν καὶ ἑπτὰ τοὺς πάντας, ἑννέα δὲ καὶ δέκα ἐκ τῶν ἐποικισιάντων, τοὺς δὲ ἄλλους ἐξ αὐτῆς Κνωσοῦ· τούτους δ' οἱ Κνώσιοι τῇ πόλει σοι δόντων, καὶ αὐτὸν σε πολίτην εἶναι ταύτης τῆς ἀποικίας καὶ ἕνα τῶν ὀκτωκαίδεκα, πείσαντες ἢ τῇ μετρικῇ δυνάμει βιασάμενοι.

ΚΑ. Τί δῆτα οὐ καὶ σὺ τε καὶ ὁ Μέγυλλος, ὃ ξένη, ἐκωνωνησάτην ἡμῖν τῆς πολιτείας;

ΑΘ. Μέγα μὲν, ὦ Κλεινία, φρονοῦσιν αἱ Ἀθηναίαι, μέγα δὲ καὶ ἡ Σπάρτη, καὶ μακρὰν ἀποικοῦσιν ἑκάτεραι· σοὶ δὲ κατὰ πάντα ἔμμελῶς ἔχει καὶ τοῖς ἄλλοις οἰκισταῖς κατὰ ταυτά, ὥσπερ τὰ περὶ σοῦ νῦν λεγόμενα. Ὡς μὲν οὖν γένοιτο ἂν ἐπιεικέστατα ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἡμῖν τὰ νῦν, εἰρήσθω, προελ-

μαι, Κλεινία, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Κνωσοῦ χρωστοῦν περισσότερο ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους Κρήτες νὰ μὴ περιορισθοῦν μόνον στὶς ἐνέργειες σχετικὰ μὲ τὴ χώρα ποῦ τώρα ἀποικίσετε, ἀλλὰ νὰ καταβάλουν κάθε δυνατὴ προσπάθεια προκειμένου νὰ μπορέσουν νὰ ἐγκαταστήσουν τὶς πρώτες ἀρχές μὲ τὸν πιὸ ἀσφαλῆ καὶ καλύτερο δυνατόν τρόπο. Ὅσον ἀφορᾷ στὶς ἄλλες, τὸ ἔργο εἶναι μικρότερο, ἐνῶ τὸ πιὸ ἀναγκαῖο εἶναι νὰ ἐκλέξετε (οἱ ἀποικιστὲς ἀπὸ τὴν Κνωσό), μὲ τὴ μεγαλύτερη δυνατὴ προσοχὴ, πρώτους ἀπ' ὅλους τοὺς νομοφύλακες.

ΚΑ. Ποία λοιπὸν διεξοδο ἢ λογικὴ βρῖσκομε γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτόν;

ΑΘ. Αὐτὴν ἐδῶ. Διατεινομαι, παιδιὰ τῶν Κρητῶν, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Κνωσοῦ χρωστοῦν, γιὰ τὸν λόγον ὅτι ἔχουν τὰ πρωτεῖα μετὰξὺ τῶν πολλῶν πόλεων, ἀπὸ κοινοῦ μ' ἐκείνους ποῦ ἔχουν ἔλθει στὴν ἀποικία αὐτῇ, νὰ ἐκλέξουν ἀπὸ τοὺς ἴδιους αὐτοὺς καὶ ἀπὸ ἐκείνους τριάντα ἑπτὰ στὸ σύνολο, δεκαεννέα ἀπὸ ἐκείνους ποῦ θὰ ἐποικίσουν τὴ χώρα καὶ τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Κνωσό· οἱ κάτοικοι τῆς Κνωσοῦ, ἀφοῦ δώσουν στὴν πόλιν σου αὐτούς, καὶ σένα τὸν ἴδιο καταστήσουν πολίτη αὐτῆς τῆς ἀποικίας καὶ ἕναν ἀπὸ τοὺς δεκαοκτώ, μὲ τὸ νὰ σε πείσουν ἢ νὰ σε ἐξαναγκάσουν μὲ τὴν ἄσκησι μίας μετρημένης ἐπιβολῆς.

ΚΑ. Γιατί τότε, λοιπὸν, τόσο εὐθὺς καὶ ὁ Μέγυλλος, φιλοξενούμενε, δὲν μετέχετε στὴν πολιτεία μας;

ΑΘ. Ἡ Ἀθήνα, Κλεινία, μεγαλοπιάνεται καὶ τὸ ἴδιο καὶ ἡ Σπάρτη, καί, ἄλλωστε, ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη βρῖσκονται μακριὰ ἐσένα ὅμως σοῦ ταιριάζει ἀπολύτως καὶ στοὺς ἄλλους ἀποίκους τὸ ἴδιο, ὅπως καὶ αὐτὰ ποῦ μόλις τώρα λέγαμε γιὰ σένα. Γιὰ τὸ πῶς λοιπὸν θὰ μποροῦσαν νὰ γίνουν μὲ τὸν πιὸ σωστὸ τρόπο τὰ πράγματα μὲ τὶς συνθήκες ποῦ ὑπάρχουν σήμερον σὲ μᾶς, ἄς θεωρηθῆι ὅτι ἀρκετὰ εἰπώθησαν, ἀφοῦ παρέλ-

θόντους δὲ χρόνου καὶ μεινάσης τῆς πολιτείας, αἴρεσις αὐτῶν
 ἔστω τοιαύτε τις· Πάντες μὲν κοινωνοῦντων τῆς τῶν ἀρχόν-
 των αἰρέσεως ὁπόσοιπερ ἂν ὄπλα ἰσπικὰ ἢ πεζικὰ τίθονται
 καὶ πολέμου κεκοινωνήκωσιν ἐν ταῖς σφετέραις αὐτῶν τῆς
 ἡλικίας δυνάμειν· ποιείσθαι δὲ τὴν αἴρεσιν ἐν ἱερῷ ὄπερ ἂν
 ἡ πόλις ἡγήται τιμώατον, φέρειν δ' ἐπὶ τὸν τοῦ θεοῦ βωμὸν
 ἕκαστον εἰς πινάκιον γράψαντα τοῦνομα πατρόςθεν καὶ φυλῆς
 καὶ δήμου ὁπόθεν ἂν δημοτεύηται, παρεγγράφειν δὲ καὶ τὸ
 αὐτοῦ κατὰ ταῦτά οὕτως ὄνομα. Τῷ βουλομένῳ δ' ἐξέστω
 τῶν πινακίων ὅτιπερ ἂν φαίνεται μὴ κατὰ νόον αὐτῷ γε-
 γραμμένον ἀνελόντα εἰς ἀγορὰν θεῖναι μὴ ἕλαττον τριάκοντα
 ἡμερῶν. Τὰ δὲ τῶν πινακίων κριθέντα ἐν πρώτοις μέχρι τρια-
 κοσίων δεῖξαι τοὺς ἀρχοντας ἰδεῖν πάση τῇ πόλει, τὴν δὲ πό-
 λιν ὡσαύτως ἐκ τούτων φέρειν πάλιν ὄν ἂν ἕκαστος βούλη-
 ται, τοὺς δὲ τὸ δεύτερον ἐξ αὐτῶν προκριθέντας ἑκατὸν
 δεῖξαι πάλιν ἅπασιν. Τὸ δὲ τρίτον φερέτω μὲν ἐκ τῶν ἑκατὸν
 ὁ βουλευθεὶς ὄν ἂν βούληται, διὰ τομίαν πορευόμενος· ἐπτά
 δὲ καὶ τριάκοντα, οἷς ἂν πλείοστα γένωνται ψῆφοι, κριναντες
 ἀποφηνάντων ἀρχοντας.

Τίνες οὖν, ὃ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, πάντα ἡμῖν ταῦτ' ἐν τῇ
 πόλει καταστήσουσι τῶν ἀρχῶν τε περίρ καὶ δοκιμασιῶν
 αὐτῶν; ἄρα ἐννοοῦμεν ὡς ταῖς πρώτων οὕτω καταξευγνυμέ-
 ναις πόλεσιν ἀνάγκη μὲν εἶναι τινας, οἵτινες δὲ εἶεν ἂν πρό-
 πασῶν τῶν ἀρχῶν γεγονότες, οὐκ ἔστιν; δεῖ μὴ ἄμῳς γέ πως,

θεὶ χρόνος καὶ τὸ πολίτευμα παραμένει σὲ ἰσχύ, ἢ ἐκλογὴ
 τοὺς ἄς γίνεαι μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο: στήν ἐκλογὴ τῶν ἀρχόντων
 ἄς συμμετέχουν ὅσοι φέρουν ὄπλα στοῖς ἰσπικῶ ἢ στοῖς πεζικῶ
 καὶ ὅσοι ἔχουν πάρει μέρος σὲ πόλεμο ἀνάλογα μὲ τῖς δυνά-
 μεις τῆς ἡλικίας τοὺς; θὰ πρέπει νὰ κάμνουν, ἐξ ἄλλου, τὴν
 ἐκλογὴ στὸν ἱερῶ τόπο τὸν ὁποῖο θὰ θεωρεῖ ἡ πόλη ὡς τὸν
 πιὸ ἀξιοσεβαστο, καὶ ὁ καθένας ν' ἀποθέσει στὸν βωμῶ τοῦ
 θεοῦ, ἀφοῦ τὸ γράφει σὲ δελτάριο, τὸ πατρικὸ ὄνομα καὶ τὸ
 ὄνομα τῆς φυλῆς (ἐνν. ἔκαστον ποῦ ψηφίζει), καθὼς καὶ τοῦ
 δήμου ἀπὸ τὸν ὁποῖο προέρχεται καὶ τοῦ ὁποῖου θὰ εἶναι
 τυχὸν δημότης, νὰ γράφει, ἐξ ἄλλου, δίπλα μὲ τὸν ἴδιον
 αὐτὸν τρόπο καὶ τὸ δικὸ του ὄνομα. Σὲ αὐτὸν ποῦ τὸ θέλει
 ἄς ἐπιτρέπεται, ἀφοῦ ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὰ δελτάρια ἕνα ὁποιοδῆ-
 ποτε (ἐνν. ὄνομα) ποῦ θὰ τοῦ φαινόταν ὅτι δὲν εἶναι γραμ-
 μένο σύμφωνα μὲ τὸ δικὸ του πνεῦμα, ἀφοῦ τὸ ἀφαιρέσει, νὰ
 τὸ ἐκθέσει στήν ἀγορὰ, μέσα σὲ ὄχι λιγότερες ἀπὸ τριάντα
 μέρες. Ἀπὸ τὰ δελτάρια τὰ πρώτα στή σειρά προτιμήσεως
 μέχρι τοῦ ἄριθμοῦ τῶν τριακοσίων, ποῦ ἔχουν κριθεῖ ἔγκυρα,
 θὰ πρέπει οἱ ἀρχοντας νὰ τὰ ἐκθέσουν σὲ κοινὴ θέα σὲ ὄλη
 τὴν πόλη, καὶ ἡ πόλη ψηφίζει πάλι μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ἀπὸ
 αὐτοὺς ἔκεινον ποῦ κάθε ψηφοφόρος θὰ ἤθελε νὰ ἐκλεγεῖ, καὶ
 τοὺς δεύτερους ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ θὰ προκριθοῦν νὰ ἐκθέσουν
 καὶ πάλι σὲ ἅπαντες τοὺς ἑκατό. Καὶ σὲ μία τρίτη ψηφοφο-
 ρία, ὁ ψηφοφόρος καλεῖται νὰ ἐκλέξει ἀπὸ τοὺς ἑκατό αὐτὸν
 ποῦ θὰ ἤθελε, βαδίζοντας ἀνάμεσα ἀπὸ σφάγια θυσιῶν τοὺς
 τριάντα ἐπτά τώρα, στοὺς ὁποίους πῆγαν οἱ περισσότερες
 ψῆφοι, ἀφοῦ τοὺς κρίνουν, τοὺς ἀνακηρύσσουν ἀρχοντας.

Ποῖοι, λοιπὸν, Κλεινία καὶ Μέγιλλε, θὰ διενεργήσουν ὄλα
 αὐτὰ στήν πόλη μας σχετικὰ μὲ τοὺς ἀρχοντας καὶ τῖς δοκι-
 μασίες αὐτῶν; Ἐννοοῦμε ἄραγε ὅτι, ἐνῶ εἶναι ἀνάγκη νὰ
 ὑπάρχουν γιὰ τῖς πόλεις, ποῦ γιὰ πρώτη φορὰ τίθενται κάτω
 ἀπὸ τὸν ζυγὸ τῶν νόμων, ὀρισμένοι ἀρχοντας, τὸ ποῖοι θὰ

καὶ ταῦτα οὐ φαύλους ἀλλ' ὅτι μάλιστα ἄκρους. Ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἡμῖν παντός ἐν ταῖς παροιμίαις ἔργου, καὶ τὸ γε καλῶς ἄρξασθαι πάντες ἐγκωμιάζομεν ἐκαστοτε· τὸ δ' ἔστιν τε, ὡς ἔμοι φαίνεται, πλέον ἢ τὸ ἡμῖν, καὶ οὐδεὶς αὐτὸ καλῶς 754a γενόμενον ἐγκωμιάζειν ἰκανῶς.

ΚΑ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Μὴ τοίνυν γινώσκοντές γε παρῶμεν αὐτὸ ἄρρητον, μηδὲν διασαφήσαντες ἡμῖν αὐτοῖς τίνα ἔσται τρόπον. Ἐγὼ μὲν οὖν οὐδαμῶς εὐπορῶ πλὴν γε ἐνός εἰπεῖν πρὸς τὸ παρὸν ἀναγκαίου καὶ συμφέροντος λόγου.

ΚΑ. Τίνος δῆ;

ΑΘ. Φημί ταύτη τῇ πόλει, ἣν οἰκίζειν μέλλομεν, οἶον πατέρα καὶ μητέρα οὐκ εἶναι πλὴν τὴν κατοικίζουσαν αὐτὴν πόλιν, οὐκ ἄγνων ὅτι πολλαὶ τῶν κατοικισθειῶν διαφοροὶ ταῖς κατοικησάσαις πολλὰκις εἶναι γηγόνασιν τε καὶ ἔσονται. Νῦν μὴν ἐν τῷ παρόντι, καθάπερ παῖς, εἰ καὶ ποτε μέλλει διάφορος εἶναι τοῖς γενήσασιν, ἐν γε τῇ παρουσίᾳ παιδείας ἀπορία στέργει τε καὶ στέργεται ὑπὸ τῶν γεννησάντων, καὶ φεύγων αἰεὶ πρὸς τοὺς οἰκείους, ἀναγκαίους μόνους εὐρίσκει συμμάχους· ἀ δὲ νῦν φημί Κνωσίους διὰ τὴν ἐπιμέλειαν πρὸς τὴν νέαν πόλιν καὶ τῇ νέᾳ πρὸς Κνωσὸν ὑπάρχειν ἐτοιμῶς γε- 754b γονότα.

Λέγω δῆ, καθάπερ εἶπον νυνδῆ, -δὶς γὰρ τὸ γε καλὸν ἦθρην οὐδὲν βλάπτει— Κνωσίους δεῖν ἐπιμεληθῆναι πάντων

μποροῦσαν νὰ εἶναι αὐτοί, οἱ ὅποιοι ἔχουν γίνεαι πρὶν ἀπὸ κάθε εἶδους ἀρχῆς, δὲν εἶναι (ἐνν. ἀνάγκη); Πρέπει ἐξάπαντος (ἐνν. νὰ τοὺς ἀναζητήσουμε) καὶ μάλιστα ὄχι ἀνάμεσα στοὺς ἀσήμαντους, ἀλλὰ στοὺς κατ' ἐξοχὴν σπουδαίους. Λέγεται, πράγματι, σὲ μᾶν ἀπὸ τῆς παροιμίας ὅτι ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ ἡμῖν κάθε ἔργου, καὶ τὴν καλὴ ἀρχὴ ὄλοι σὲ κάθε περίπτωσι τὴν ἐγκωμιάζομε· ὥστόσο αὐτὸ, καθὼς φαίνεται σὲ μένα, εἶναι περισσότερο ἀπὸ τὸ μισό, καὶ κανένας δὲν ἔχει 754a ἐγκωμιάσει αὐτὸ (ἐνν. τὴν ἀρχὴ) ποῦ ἔγινε ἄρκετὰ καλὰ.

ΚΑ. Λὲς πράγματα ἀπολύτως ὠστοῦ.

ΑΘ. Ἀφοῦ, λοιπόν, τὸ γνωρίζομε χωρὶς ἄλλο αὐτὸ ἄς μὴ τὸ παρασιωπήσουμε, χωρὶς νὰ διευκρινίσουμε στοὺς ἴδιους τοὺς ἑαυτοὺς μας μὲ ποῖον τρόπο θὰ τὸ ἀντιμετωπίσουμε. Ἐγὼ πάντως δὲν ἔχω νὰ πῶ πρὸς τὸ παρὸν πολλὰ, παρὰ νὰ ἐκφράσω μόνον μίαν σκέψιν ἀναγκαία καὶ συμφέρουσα.

ΚΑ. Ποία λοιπόν;

ΑΘ. Λέω ὅτι στὴν πόλιν αὐτὴν, τὴν ὁποία πρόκειται νὰ ἰδρῶσουμε, δὲν ὑπάρχει κατὶ σὴν πατέρα ἢ μητέρα, παρὰ μόνον ἡ πόλις ποῦ τὴν ἀποικίζει, χωρὶς νὰ ἄγνοῦ ὅτι ἀπὸ τῆς πόλεως ποῦ ἀποικισθῆκαν πολλὰς ὑπῆρξαν πολλὰς φορὰς, καὶ θὰ ὑπάρξουν, διαφορητικὰ ἀπὸ τῆς πόλεως ποῦ τῆς ἀποικισαν. Πλὴν ὁμως ἐπὶ τοῦ παρόντος τῶρα ὁπως ἀκριβῶς ἕνα παιδί, ἂν καὶ μέλλει κάποτε νὰ εἶναι ἐναντίον πρὸς τοὺς γονεῖς του, ἐν τούτοις στὴν παρούσα τοῦλάχιστον κατάστασι τῆς λόγῳ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀδυναμίας του, ἀποδέχεται εὐχαρίστως τοὺς γονεῖς του καὶ εἶναι εὐχαρίστως τὸ ἴδιο ἀποδεκτὸ ἀπὸ αὐτοὺς, καὶ καταφεύγοντας πάντοτε στοὺς οἰκείους του, αὐτοὺς μόνον βρῖσκει συμμάχους· τὰ ὅποια τῶρα ἀσφαλῶς (ἐνν. ἀμοιβαία συναισθημάτα) εἶναι ἀναπόφευκτα, λέω, γε- 754b γονότα γιὰ τοὺς Κνωσίους χάρις στῇ φροντίδᾳ τους γιὰ τὴν νέαν πόλιν, καὶ γιὰ τὴν νέαν πόλιν ὡς πρὸς τὴν Κνωσό.

Λέω, λοιπόν, καθὼς εἶπα καὶ τῶρα δᾶ—διότι σὲ τίποτε δὲν

τούτων κοινῆ, προσελομένους τῶν εἰς τὴν ἀποικίαν ἀφικο-
 μένων, τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ ἀρίστους εἰς δύναμιν ἐλο-
 μένους, μὴ ἔλαττον ἑκατὸν ἀνδρῶν· καὶ αὐτῶν Κνωσίων
 ἔστωσαν ἑκατὸν ἕτεροι. Τούτους δὲ ἐλθόντας φημί δεῖν εἰς
 τὴν καινὴν πόλιν συνεπιμεληθῆναι ὅπως αἱ τε ἀρχαὶ κατα-
 στῶσιν κατὰ νόμους, καταστᾶσαι τε δοκιμασθῶσι· γενομένων d
 δὲ τούτων, τὴν μὲν Κνωσὸν τοὺς Κνωσίους οἰκεῖν, τὴν δὲ νέ-
 αν πόλιν αὐτὴν αὐτὴν πειρᾶσθαι σφῆζειν τε καὶ εὐτυχεῖν. Οἱ
 δὲ δὴ γενόμενοι τῶν ἑπτὰ καὶ τριάκοντα νῦν τε καὶ εἰς τὸν
 ἔπειτα σύμπαντα χρόνον ἐπὶ τοιοδὲ ἡμῖν ἠρῆσθωσαν· πρῶτον
 μὲν φύλακες ἔστωσαν τῶν νόμων, ἔπειτα τῶν γραμμάτων ὧν e
 ἂν ἕκαστος ἀπογράψῃ τοῖς ἀρχουσι τὸ πλῆθος τῆς αὐτῶν
 οὐσίας, πλὴν ὃ μὲν μέγιστον τίμημα ἔχον τεττάρων μῶν, ὃ
 δὲ τὸ δευτέρον τριῶν, ὃ δὲ τρίτος δυοῖν μναῖν, μνάς δὲ ὃ τέ-
 ταρτος. Ἐάν δὲ τις ἕτερον φαίνεται τι παρὰ τὰ γεγραμμένα
 κερτημένος, δημόσιον μὲν ἔστω τὸ τοιοῦτον ἅπαν, πρὸς
 τούτῳ δὲ δίκην ὑπεχέτω τῷ βουλομένῳ μετεῖναι μὴ καλὴν
 μηδ' εὐώνυμον ἀλλ' αἰσχροῦ, ἐάν ἀλίσκηται διὰ τὸ κέρδος
 τῶν νόμων καταφρονῶν. Αἰσχροκερδείας οὖν αὐτὸν γραψά-
 μενος ὁ βουληθεὶς ἐπεξίτω τῇ δίκῃ ἐν αὐτοῖς τοῖς νομοφύλα-
 ξίν· ἐάν δ' ὁ φεύγων ὄφλη, τῶν κοινῶν κτημάτων μὴ μετεχέ- 755a
 τω, διανομὴ δὲ ὅταν τῇ πόλει γίγνηται τις, ἄμοιρος ἔστω πλὴν
 γε τοῦ κληροῦ, γεγράφθω δὲ ὠφληκῶς, ἕως ἂν ζῆ, ὅπου πᾶς ὁ

βλάπτει ἂν τὸ καλὸ τοῦλάχιστον εἰπωθεὶ δύο φορῆς, ὅτι
 πρέπει οἱ Κνώσιοι νὰ φροντίσουν γιὰ ὅλα αὐτὰ ἀπὸ κοινοῦ,
 ἀφοῦ ἐπιλέξουν ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἔχουν ἀφίχθῃ στὴν ἀποικία,
 ἐπιλέγοντας τοὺς πιὸ ἠλικιωμένους καὶ τοὺς ἀρίστους κατὰ
 τὸ δυνατόν, ὅχι λιγότερους ἀπὸ ἑκατὸ ἀνδρες· καὶ ἀπὸ
 τοὺς ἴδιους τοὺς Κνώσιους ἃς εἶναι ἄλλοι ἑκατό. Αὐτοί, λέω,
 ἀφοῦ ἔλθουν στὴ νέα πόλη πρέπει νὰ φροντίσουν ἀπὸ κοινοῦ
 προκειμένου νὰ ἐγκατασταθοῦν οἱ ἀρχεὶ σύμφωνα μὲ τοὺς
 νόμους, καὶ ἀφοῦ ἐγκατασταθοῦν νὰ δοκιμασοῦν· ἀφοῦ γίνου- d
 νουν ὅλα αὐτὰ, οἱ Κνώσιοι νὰ κατοικοῦν στὴν Κνωσό, ἐνῶ ἡ
 νέα πόλη νὰ προσπαθεῖ αὐτὴ ἢ ἴδια νὰ διατηρεῖται ἀκεραία
 καὶ νὰ εὐημερεῖ. Αὐτοὶ τώρα, ποὺ ἔχουν γίνει μέλη τοῦ σώ-
 ματος τῶν τριῶν ἐπτὰ, ἃς ἔχουν ἐκλεγεί ἀπὸ ἡμᾶς (ἐνν. ἐπι-
 φορτισμένους) στὸ παρὸν καὶ στὸν μετέπειτα γιὰ πάντα χρό-
 νο μὲ αὐτὰ τὰ καθήκοντα· πρῶτα ἀπ' ὅλα γιὰ νὰ εἶναι φύλα-
 κες τῶν νόμων, ἔπειτα τῶν καταλόγων στοὺς ὁποίους κάθε
 πολίτης θὰ ἀναγράψῃ γιὰ τοὺς ἀρχοντες τὸ μέγεθος τῆς πε-
 ριουσίας του, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ποσὸν τῶν τεσσάρων μῶν γι'
 αὐτὸν ποῦ ἔχει τὸ πιὸ ὑψηλὸ εἰσόδημα, τριῶν μῶν γιὰ τὸν e
 δεύτερο, δύο μῶν γιὰ τὸν τρίτο καὶ μιάς μνάς γιὰ τὸν τέ-
 ταρτο. Ἄν τώρα κάποιος ἀποκαλυπτόταν ὅτι ἔχει στὴν κα-
 τοχὴ του κάτι πέρα ἀπὸ τὰ ὅσα ἔχουν καταγραφεῖ, τὸ σύνολο
 αὐτοῦ θὰ περιέρχεται στὸ δημόσιο, καὶ ἐπὶ πλέον αὐτοῦ,
 ὅποιος θέλει μπορεῖ νὰ τὸν ὀδηγήσει σὲ δίκη μῆτε ὠραία μῆ-
 τε τιμητικὴ ἀλλὰ δυσφημιστικὴ, ἂν καταδικασθεῖ γιὰ κατα-
 φρόνηση τῶν νόμων χάριν τοῦ κέρδους. Αὐτός, λοιπόν, ποῦ
 θέλει νὰ τὸν καταγγεῖλει γιὰ αἰσχροκερδεῖα, ἃς τὸν προσά-
 γει σὲ δίκη σ' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους τοὺς νομοφύλακες· ἂν τῶ-
 ρα ὁ διωκόμενος καταδικασθεῖ, ἃς μὴ μετέχει τῶν κοινῶν 755a
 ἀγαθῶν καὶ ὅταν τυχόν γίνει κάποια διανομὴ στὴν πόλη, ἃς
 εἶναι χωρὶς μερίδιο ἔχοντας μόνο τὸν ἀρχικὸ κλῆρο του,
 ἐνῶ τὸ ὅτι ἔχει καταδικασθεῖ θὰ πρέπει νὰ εἶναι γραμμένο,

βουλόμενος αὐτὰ ἀναγνώσεται. Μὴ πλέον δὲ εἰκοσιν ἐτῶν νομοφύλαξ ἀρχέτω, φερέσθω δ' εἰς τὴν ἀρχὴν μὴ ἔλαττον ἢ πενήκοντα γεγονώς ἐτῶν· ἐξηκοντούτης δὲ ἐνεχθεῖς δέκα μόνον ἀρχέτω ἔτη, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον οὕτως· ἂν τις πλέον ὑπὲρ τὰ ἐβδομήκοντα ζῆ, μηκέτι ἐν τούτοις τοῖς ἄρχουσι τὴν τηλικαύτην ἀρχὴν ὡς ἄρξων διανοηθῆται. b

Τὰ μὲν οὖν περὶ τῶν νομοφυλάκων ταῦτα εἰρήσθω προσταγήματα τρία, προϋόντων δὲ εἰς τοῦμπροσθε τῶν νόμων ἕκαστος προστάξει τούτοις τοῖς ἀνδράσιιν ὄντινων αὐτούς δεῖ πρὸς τοῖς νῦν εἰρημένοις προσεπιμελεῖσθαι· νῦν δ' ἐξῆς ἄλλων ἀρχῶν αἰρέσεως περὶ λέγοιμεν ἄν.

Δεῖ γάρ δὴ τὰ μετὰ ταῦτα στρατηγούς αἰρεῖσθαι, καὶ τούτοις εἰς τὸν πόλεμον οἷόν τινας ὑπηρεσίας ἰσπάρχους καὶ φυλάρχους καὶ τῶν πεζῶν φυλῶν κοσμητὰς τῶν τάξεων, οἷς πρέπον ἂν εἴη τοῦτ' αὐτὸ τοῦνομα μάλιστα, οἷον καὶ οἱ πολλοὶ ταξιάρχους αὐτούς ἐπονομάζουσι. Τούτων δὴ στρατηγούς μὲν ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ταύτης οἱ νομοφύλακες προβαλλέσθω, αἰρεῖσθω δ' ἐκ τῶν προβληθέντων πάντες οἱ τοῦ πολέμου κοινωνοὶ γενόμενοι τε ἐν ταῖς ἡλικίας καὶ γινόμενοι ἕκαστοτε. Ἐάν δὲ τις ἄρα δοκῆ τι νῦν μὴ προβεβλημένων ἀμείνων εἶναι τῶν προβληθέντων τινός, ἐπονομάσας ἂνθ' ὅτου ὄντινα προβάλλεται, τοῦτ' αὐτὸ ὄμνυς ἀντιπροβαλλέσθω τὸν ἕτερον· ὁπότερος δ' ἂν δόξῃ διαχειροτονοῦμενος, c

ὄσο θὰ ζεῖ, ὅπου καθένας πού ἐπιθυμεῖ θὰ μπορεῖ νὰ τὸ διαβάσει. Δὲν μπορεῖ νομοφύλακας νὰ ἄρξει πάνω ἀπὸ εἰκοσι χρόνια, καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἀνέρχεται στὸ ἀξίωμα σὲ ἡλικία κάτω τῶν πενήντα ἐτῶν· ἂν τώρα συνέβαινε νὰ ἀνέλθει κάποιος στὰ ἐξήντα του, θὰ τὸ ἀσκει δέκα μόνο χρόνια, καὶ ἔτσι σύμφωνα μὲ αὐτὴ τὴν ἀρχή, ἂν κάποιος συμβαίνει νὰ ζεῖ περισσότερο ἀπὸ ἐβδομήντα ἔτη, ἄς μὴ διανοηθεῖ ὅτι μπορεῖ νὰ ἀσκήσει μαζί μὲ αὐτούς τοὺς ἄρχοντες τὸ τόσο μεγάλο ἀξίωμα. b

Ἐὰς θεωρηθῶν, λοιπόν, ἀρχετὰ τὰ ὄσα εἶπαμε γιὰ τὰ τρία αὐτὰ καθήκοντα γιὰ τοὺς νομοφύλακες, ὥστόσο ὄσο ἐξελισσονται οἱ νόμοι κάθε (ἐνν. νόμος) θὰ ὀρίζει γιὰ τοὺς ἄνδρες αὐτούς ἐκεῖνα τὰ ὄποια θὰ πρέπει αὐτοῖ, ἐπὶ πλέον τῶν ὄσων τώρα δὲ ἀναφέρθησαν, νὰ ἐπιτελοῦν· τώρα ὄμως θὰ μπορούσαμε στὴ συνέχεια νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴν ἐκλογὴ τῶν ἄλλων ἀρχῶν.

Διότι πρέπει, μετὰ ἀπὸ αὐτὰ, νὰ ἐκλέγονται οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ὡς κατὰ κάποιον τρόπο βοηθοὶ τοὺς στὸν πόλεμο, ἰσπαρχοὶ, φύλαρχοὶ καὶ διοικητὲς τῶν πεζῶν μονάδων τῶν φυλῶν, στοὺς ὁποίους θὰ ἔπρεπε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο νὰ τοὺς δώσουμε αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ ὄνομα, καθὼς, ἄλλωστε, καὶ ὁ πολὺς ὁ κόσμος τοὺς ἐπονομάζει αὐτοὺς ταξιάρχους. Ἐκ τῶν αὐτῶν τώρα, στρατηγούς θὰ προτείνουν ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν πόλιν οἱ νομοφύλακες καὶ θὰ τοὺς ἐκλέγουν ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς προτεινόμενους ὄλοι πού ἔχουν πάρει μέρος σὲ πόλεμο κατὰ τὴ διάρκεια τῆς στρατευσμῆς ἡλικίας καὶ ἐκεῖνοι πού παίρνουν μέρος κάθε φορὰ. Ἄν, ὥστόσο, κάποιος νομίζει ὅτι ἕνας ἀπὸ ἐκείνους πού δὲν προτάθηκαν εἶναι καλύτερος ἀπὸ κάποιον ἀπὸ ἐκείνους πού προτάθηκαν, ἀφοῦ κατονομάσει ἀντὶ αὐτοῦ ἐκεῖνον τὸν ὄποιο προτείνει, ββαιώνοντας μὲ ὄρκιο αὐτό, ἄς ἀντιπροτείνει τὸν ἄλλον· ὁποῖος τώρα ἀπὸ τοὺς δύο θεωρηθεῖ ὅτι προκρίνεται μὲ ἀνά- c

εἰς τὴν αἴρεσιν ἐγκρινέσθω. Τρεῖς δέ, οἷς ἂν ἡ πλείστη χειροτονία γίνγηται τούτους εἶναι στρατηγούς τε καὶ ἐπιμελητάς τῶν κατὰ πόλεμον, δοκιμασθέντων καθάπερ οἱ νομοφύλακες· ταξίαρχους δὲ αὐτοῖσι προβάλλεσθαι μὲν τοὺς αἰρεθέντας στρατηγούς δώδεκα, ἐκάστη φυλῆ ταξίαρχον, τὴν δ' ἀντιπροβολὴν εἶναι καθάπερ τῶν στρατηγῶν ἐγίνετο τὴν αὐτὴν καὶ περὶ τῶν ταξίαρχων, καὶ τὴν ἐπιχειροτονίαν καὶ τὴν κρίσιν. Τὸν δὲ σύλλογον τοῦτον ἐν τῷ παρόντι, πρὶν πρυτάνει τε καὶ βουλὴν ἡρῆσθαι, τοὺς νομοφύλακας συλλέξαντας εἰς χωρίον ὡς ἱερῶτατόν τε καὶ ἰκανώτατον καθίσει, χωρὶς μὲν τοὺς ὀπλίτας, χωρὶς δὲ τοὺς ἰππέας, τρίτον δ' ἐφεξῆς τούτοις πᾶν ὅσον ἐμπολέμιον· χειροτονοῦντων δὲ στρατηγούς μὲν καὶ ἰπάρχους πάντες, ταξίαρχους δὲ οἱ τὴν ἀσπίδα τιθέμενοι, 756a φυλάρχους δὲ αὐ τούτοις πᾶν τὸ ἰπικὸν αἰρείεσθω, ψιλῶν δὲ ἡ τοξοτῶν ἢ τινος ἄλλου τῶν ἐμπολεμίων ἡγεμόνας οἱ στρατηγοὶ ἑαυτοῖς καθιστάντων. Ἰπάρχων δὲ κατάστασις ἂν ἡμῖν ἔτι λοιπὴ γίνωιτο. Τούτους οὖν προβαλλέσθων μὲν οἷσπερ καὶ τοὺς στρατηγούς προουβάλλοντο, τὴν δὲ αἴρεσιν καὶ τὴν ἀντι<προ>βολὴν τούτων τὴν αὐτὴν γίνεσθαι καθάπερ ἡ τῶν στρατηγῶν ἐγίνετο, χειροτονεῖται δὲ τὸ ἰπικὸν αὐτοὺς ἐναντίον ὀρώντων τῶν πεζῶν, δύο δὲ οἷς ἂν πλείστη χειροτονία γίνγηται, τούτους ἡγεμόνας εἶναι πάντων τῶν ἰσπευότων. Τὰς δὲ ἀμφιοβητήσεις τῶν χειροτοნიῶν μέχρι δυοῖν

ταση τῶν χειρῶν, θὰ εἶναι δεκτὸς στὴν ἐκλογῇ. Οἱ τρεῖς πάλι γιὰ τοὺς ὁποίους θὰ ὑψωθοῦν τὰ περισσότερα χέρια γιὰ νὰ εἶναι αὐτοὶ στρατηγοὶ καὶ ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπιμελητείας κατὰ τὸν πόλεμο, θὰ πρέπει νὰ ὑποβληθοῦν σὲ δοκιμασία καθὼς ἀκριβῶς οἱ νομοφύλακες· αὐτοὶ ποὺ θὰ ἔχουν ἐκλεγεί στρατηγοὶ θὰ προτείνουν γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς τους (ἐνν. ὡς βοηθοὺς) δώδεκα ταξίαρχους, ἓνα ταξίαρχο γιὰ κάθε φυλῆ, ἡ ἀντιπρόταση πάλι καθὼς ἀκριβῶς γίνονται γιὰ τοὺς στρατηγούς νὰ εἶναι ἡ ἴδια προκειμένου καὶ γιὰ τοὺς ταξίαρχους, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἐπιψηφισι καὶ ἡ δοκιμασία. Τὸ σῶμα αὐτὸ πρὸς τὸ παρόν, προτοῦ νὰ ἔχουν δηλαδὴ ἐκλεγεί οἱ πρυτάνεις καὶ ἡ βουλὴ, ἀφοῦ τὸ συγκαλέσουν οἱ νομοφύλακες νὰ συνεδριάσει στὸν πιὸ ἱερὸ καὶ κατάλληλο χωρὶο, νὰ καθίσουν χώρια οἱ ὀπλίτες, χώρια οἱ ἰππεῖς καὶ τρίτοι ὄλοι ὅσοι μετὰ ἀπὸ αὐτοὺς ἀνήκουν στὸ πολεμικὸ δυναμικὸ· ἀπὸ αὐτοὺς μποροῦν μὲ ἀνάταση τῆς χειρὸς νὰ ἐκλέγουν τοὺς στρατηγούς καὶ τοὺς ἰπάρχους οἱ πάντες, ἐνῶ τοὺς ταξίαρχους ὅσοι φέρουν ἀσπίδα, τοὺς φυλάρχους, ἐξ ἄλλου (ἐνν. ὑπὸ τοὺς ταξίαρχους), γιὰ αὐτοὺς θὰ τοὺς ἐκλέγει ὄλο τὸ ἰπικὸ, ἐνῶ τοὺς ἀρχηγούς τῶν ἐλαφρὰ ὀπλισμένων ἢ τῶν τοξοτῶν ἢ κάποιου ἄλλου σώματος ποῦ ὑπολείπεται τοῦ στρατοῦ θὰ τοὺς ὀρίζουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι οἱ στρατηγοί. Ἡ τοποθέτηση ἐπομένως στὶς θέσεις τῶν ἰπάρχων θὰ ἦταν ἐκεῖνο ποῦ μᾶς μένει ἀκόμη νὰ ἐκθέσουμε. Θὰ τοὺς προτείνουν λοιπὸν αὐτοὺς ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι πρότεῖναν καὶ τοὺς στρατηγούς καὶ ἡ ἐκλογὴ τους, ὅσο καὶ ἡ ἀντιπρόταση σχετικὰ μὲ αὐτοὺς, θὰ γίνεται μὲ τὸν ἴδιο τρόπο καθὼς ἐκείνη γιὰ τοὺς στρατηγούς, θὰ ψηφίζει γι' αὐτοὺς μὲ ἀνάταση τῆς χειρὸς τὸ ἰπικὸ ἐνώπιον τοῦ πεζικοῦ, καὶ οἱ δύο γιὰ τοὺς ὁποίους θὰ ἀνυψωθοῦν τὰ περισσότερα χέρια, αὐτοὶ θὰ εἶναι οἱ ἡγέτες ὄλων τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἰπικοῦ. Οἱ ἀμφιοβητήσεις, ἐξ ἄλλου, τῶν ψηφοφοριῶν μὲ ἀνάταση τῆς χειρὸς μποροῦν νὰ εἶναι μέχρι

εἶναι· τὸ δὲ τρίτον ἔαν ἀμφισβητῆ τις, διαψηφίζεσθαι τούτους ὁσπερ τῆς χειροτονίας μέτρον ἑκάστοις ἕκαστον ἦν.

Βουλὴν δὲ εἶναι μὲν τριάκοντα δωδεκάδας—ἐξήκοντα δὲ καὶ τριακόσιοι γίνονται ἂν πρέποντες ταῖς διανομαῖς— μέρη δὲ διανείμαντας τέτταρα κατὰ ἐνενήκοντα τὸν ἀριθμὸν τούτων, ἐξ ἑκάστου τῶν τιμημάτων φέρειν ἐνενήκοντα βουλευτάς. Πρῶτον μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων ἅπαντας φέρειν ἐξ ἀνάγκης, ἢ ζημιουῖσθαι τὸν μὴ πειθόμενον τῇ δοξάσῃ ζημία· ἐπειδὰν δ' ἐνεχθῶσι, τούτους μὲν κατασημῆνασθαι, τῇ δὲ ὑστεραία φέρειν ἐκ τῶν δευτέρων τιμημάτων κατὰ ταῦτα καθάπερ τῇ πρόσθεν, τρίτη δ' ἐκ τῶν τρίτων τιμημάτων φέρειν μὲν τὸν βουλόμενον, ἐπάναγκες δὲ εἶναι τοῖς τῶν τριῶν τιμημάτων, τὸ δὲ τέταρτόν τε καὶ σμικροτάτον ἐλευθερον ἀφεῖσθαι τῆς ζημίας, ὅς ἂν αὐτῶν μὴ βούληται φέρειν. Τετάρτη δὲ φέρειν μὲν ἐκ τοῦ τετάρτου καὶ σμικροτάτου τιμήματος ἅπαντας, ἀζήμιον δ' εἶναι τὸν ἐκ τοῦ τετάρτου καὶ τρίτου τιμήματος, ἔαν ἐνεγκεῖν μὴ βούληται· τὸν δ' ἐκ τοῦ δευτέρου καὶ πρώτου μὴ φέροντα ζημιουῖσθαι, τὸν μὲν ἐκ τοῦ δευτέρου τριπλασία τῆς πρώτης ζημίας, τὸν δ' ἐκ τοῦ πρώτου τετραπλασία. Πέμπτη δὲ ἡμέρα τὰ κατασημανθέντα ὀνόματα ἐξενεγκεῖν μὲν τοὺς ἀρχοντας ἰδεῖν πᾶσι τοῖς πολίταις, φέρειν δ' ἐκ τούτων αὐτὰ πάντα ἄνδρα ἢ ζημιουῖσθαι τῇ πρώτῃ ζημία· ὀδοήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν ἐκλέξαντας ἀφ' ἑκάστων τῶν

δύο· ἂν συμβεῖ νὰ ἀμφισβητεῖ κάποιος γιὰ τρίτη φορά, νὰ ἀποφασίζουν μὲ ψηφοφορία αὐτοὶ στοὺς ὁποίους, σὲ κάθε περίπτωση, εἶχε ἀνατεθεῖ ἡ καταμέτρηση τῶν ἀνυψωμένων χειριῶν.

Ἡ Βουλὴ πρέπει τώρα νὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ τριάντα δωδεκάδες—οἱ τριακόσιοι ἐξήντα θὰ ἦσαν ἕνας πρόσφορος ἀριθμὸς γιὰ τοὺς διαμερισμούς— διαμοιρασμένες σὲ τέσσερα μέρη, ἀπὸ ἐνενήντα τὸ καθένα τους, καὶ νὰ ψηφίζονται ἐνενήντα βουλευτὲς ἀπὸ καθεμία ἀπὸ τῆς εἰσοδηματικῆς τάξεως. Πρῶτον, στίς ὑψηλότερες εἰσοδηματικῆς τάξεις πρέπει νὰ ψηφίζουν ὅλοι ὑποχρεωτικά, ἢ ἄλλως νὰ τιμωρεῖται, ὅποιος δὲν συμμορφώνεται, μὲ τὸ προβλεπόμενο πρόστιμο· μόλις θὰ ἔχουν αὐτοὶ ψηφισθεῖ, πρέπει νὰ καταγράφονται τὰ ὀνόματά τους, καὶ τὴν ἄλλη μέρα νὰ γίνεται ἡ ψηφοφορία ἀπὸ τῆς δευτέρας εἰσοδηματικῆς τάξεως, μὲ τὸν ἴδιον τρόπο καθὼς καὶ τὴν προηγούμενη, τὴν τρίτη πάλι μέρα νὰ ψηφίζει ἀπὸ τῆς τρίτης στῆ σειρά εἰσοδηματικῆς τάξεως ὅποιος θέλει, ὥστόσο εἶναι ἀναγκαῖο (ἐνν. νὰ ψηφίζουν) καὶ ἀπὸ τῆς τρίτης εἰσοδηματικῆς τάξεως, ἐνῶ γιὰ τὴν τέταρτη καὶ χαμηλότερη εἰσοδηματικὴ τάξη νὰ ἀπαλλάσσεται τοῦ προστίμου ἐκεῖνος ἀπὸ αὐτοὺς ὁ ὅποιος δὲν θέλει νὰ ψηφίσει. Τὴν τέταρτη μέρα νὰ ψηφίζουν ἀπὸ τὴν τέταρτη καὶ χαμηλότερη εἰσοδηματικὴ τάξη ὅλοι, νὰ μὴ τιμωρεῖται ὁμοως κάποιος, ἀπὸ τὴν τέταρτη καὶ τὴν τρίτη εἰσοδηματικὴ τάξη, ἂν δὲν θέλει νὰ ψηφίσει· ἐνῶ ἐκεῖνος ἀπὸ τῆς δευτέρας καὶ τὴν πρώτη πού δὲν ψηφίζει νὰ τιμωρεῖται, ἐκεῖνος ἀπὸ τῆς δευτέρας μὲ χρηματικὸ πρόστιμο τριπλασίου τοῦ ἀρχικοῦ καὶ ἐκεῖνος ἀπὸ τὴν πρώτη μὲ τετραπλασίου. Τὴν πέμπτη μέρα τὰ ὀνόματα πού ἔχουν καταγραφεῖ νὰ τὰ φέρουν οἱ ἀρχοντες γιὰ νὰ τὰ δοῦν ὅλοι οἱ πολῖτες, καὶ νὰ ψηφίζει πάλι κάθε ἄνδρας ἀπὸ αὐτοὺς ἢ ἄλλως νὰ τιμωρεῖται μὲ τὸ ἀρχικὸ πρόστιμο· ἔχοντας ἐκλέξει ἀπὸ κάθε εἰσοδηματικὴ τάξη ἑκατὸν ὀδοῦντα, ἀφοῦ ἐπιλέξουν μὲ κληρὸν τοὺς μι-

τιμημάτων, τοὺς ἡμίσεις τούτων ἀποκληρώσαντας δοκιμάσαι, τούτους δ' εἶναι τὸν ἑνιαυτὸν βουλευτάς.

Ἡ μὲν αἵρεσις οὕτω γιγνομένη μέσον ἂν ἔχοι μοναρχικῆς καὶ δημοκρατικῆς πολιτείας, ἥς αἰεὶ δεῖ μεσευεῖν τὴν πολιτείαν· δοῦλοι γάρ ἂν καὶ δεσποταὶ οὐκ ἂν ποτε γένοιτο φίλοι, 757a οὐδὲ ἐν ἴσας τιμαῖς διαγορευόμενοι φαῖλοι καὶ σπουδαῖοι—τοῖς γάρ ἀνίσοις τὰ ἴσα ἄνισα γίνονται· ἂν, εἰ μὴ τυγχάνοι τοῦ μέτρου—διὰ γὰρ ἀμφοτέρωτα ταῦτα στάσεων αἱ πολιτεία πληροῦνται. Παλαιὸς γὰρ λόγος ἀληθὴς ὢν, ὡς ἰσότης φιλότητα ἀπεργάζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς εἰρηται καὶ ἐμμελῶς· ἦτις δ' ἐστὶ ποτε ἰσότης ἢ τοῦτο αὐτὸ δυναμένη, διὰ τὸ μὴ σφόδρα σαφὴς εἶναι σφόδρα ἡμᾶς διαταράττει. Δυσὶν γάρ ἰσοτήτοι οὔσαι, ὁμωνύμοι μὲν, ἔργῳ δὲ εἰς πολλὰ σχεδὸν ἑναντίαν, τὴν μὲν ἑτέραν εἰς τὰς τιμὰς πᾶσα πόλις ἰκανὴ παραγαγεῖν καὶ πᾶς νομοθέτης, τὴν μέτρῳ ἴσην καὶ σταθμῷ καὶ ἀριθμῷ, κλήρω ἀπευθύνων εἰς τὰς διανομὰς αὐτήν· τὴν δὲ ἀληθεστάτην καὶ ἀρίστην ἰσότητα οὐκέτι ῥᾶδιον παντὶ ἰδεῖν. Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ἐστὶ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις αἰεὶ σμικρὰ μὲν ἐπαρκεῖ, πᾶν δὲ ὅσον ἂν ἐπαρκεῖσθαι πόλεσιν ἢ καὶ ἰδιώταις, πάντ' ἀγαθὰ ἀπεργάζεται· τῷ μὲν γὰρ μείζονι πλεῖω, τῷ δ' ἐλάττωι σμικρότερα νέμει, μέτρια διδοῦσα πρὸς τὴν αὐτῶν φύσιν ἐκατέρω, καὶ δὴ καὶ τιμὰς μείζουσι μὲν πρὸς ἀρετὴν αἰεὶ μείζους, τοῖς δὲ τοῦναντίον ἔχουσιν ἀρετῆς τε καὶ παιδείας τὸ

σοὺς ἀπὸ αὐτοῦ, νὰ τοὺς ὑποβάλουν σὲ δοκιμασία, καὶ αὐτοὶ νὰ εἶναι οἱ βουλευτὲς τοῦ ἔτους.

Ἡ ἐκλογὴ βέβαια ποῦ γίνεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ μπορούσε νὰ θεωρηθῆι ὅτι κατέχει τὸ μέσον μεταξὺ μοναρχικοῦ καὶ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος, σὲ σχέση μὲ τὸ ὅποιο πρέπει πάντοτε τὸ πολιτεῖμα νὰ κατέχει τὴν ἐνδιάμεση θέση· διότι οἱ δοῦλοι καὶ οἱ δεσπότες δὲν θὰ μπορούσαν ποτὲ νὰ γίνον φίλοι, οὔτε οἱ ἀσημαντοὶ καὶ οἱ σπουδαῖοι ποῦ θὰ ἀναγορευόνταν ἰσότημοι—διότι ἢ ἴση μεταχείριση τῶν ἀνίσων θὰ προκαλοῦσε ἀνισότητα, ἂν δὲν θὰ ἐτηρεῖτο τὸ σωστὸ μέτρο—ἀφοῦ ἐξ αἰτίας τῆς μίας καὶ τῆς ἄλλης (ἐνν. ἀνισότητος) γέμουν τὰ πολιτεύματα ἀπὸ διχόνοιας. Τὸ παλαιὸ πρᾶγματι γνωμικὸ ποῦ εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ ἰσότητα δημιουργεῖ φιλία, ἔχει πολὺ σωστά καὶ ταιριαστὰ εἰπωθεῖ· τὸ ποῖα ἰσότητα εἶναι ὁμως ἐνδεχομένως ἰκανὴ γι' αὐτὸ, μὲ τὸ νὰ μὴν εἶναι πάρα πολὺ σαφές, μᾶς σασιτίζει πολὺ. Διότι ἐνῶ ὑπάρχουν δύο εἰδὼν ἰσότητες μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα, ἀλλὰ στὴν πράξῃ σὲ πολλὰ σημεῖα εἶναι σχεδὸν ἀντίθετες, καὶ ὅσον ἀφορᾶ στὴ μίαν ἀπὸ αὐτῆς εἶναι σὲ θέση κάθε πόλη καὶ κάθε νομοθέτης νὰ τὴν ἐφαρμόσει ὡς πρὸς τὶς τιμητικὰς διακρίσεις, τὴν ἴση δηλαδὴ μεταχείριση σύμφωνα μὲ τὰ μέτρα, τὰ σταθμὰ καὶ τοὺς ἀριθμούς, μὲ τὸ νὰ ἐπαφίεται στὶς διανομὰς μὲ κλήρω τὴν πιὸ ἀληθινὴ ὁμως καὶ τὴν καλύτερη ἰσότητα δὲν εἶναι εὐκόλο στὸν καθένα νὰ τὴν δεῖ. Ἐγκραται, πρᾶγματι, αὐτὴ στὴν κρίση τοῦ Δία, καὶ πάντοτε στοὺς ἀνθρώπους προσφέρει ἐλάχιστα, ὅσο λίγω ὁμως καὶ ἂν προσφέρει σὲ πόλεις ἢ καὶ σὲ ἰδιώτες ἀπεργάζεται ὅλα τὰ καλά· ἀπονέμει, πρᾶγματι, στὸν πιὸ σπουδαῖο περιεσότερα καὶ στὸν πιὸ ἀσημαντο λιγότερα, δίνοντας στὸν καθένα ὅσα τοῦ ἀναλογοῦν σύμφωνα μὲ τὴ φύση του, καὶ ἐπομένως μεγαλύτερες πάντοτε τιμὲς στοὺς πιὸ ἐνάρετους, ἐνῶ σ' ἐκείνους ποῦ βρίσκονται στὴν ἀντίθετη κατάσταση ὡς πρὸς τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν παιδεία ἀπο-

πρέπον ἑκατέροις ἀπονέμει κατὰ λόγον. Ἔστιν γάρ δήπου καὶ τὸ πολιτικὸν ἡμῖν αἰεὶ τοῦτ' αὐτὸ τὸ δίκαιον· οὐ καὶ νῦν ἡμᾶς ὄρεγομένους δεῖ καὶ πρὸς ταύτην τὴν ἰσότητα, ὃ Κλεινία, ἀποβλέποντας, τὴν νῦν φυομένην κατοικίζειν πόλιν. Ἄλλην τε ἂν ποτέ τις οἰκίῃη, πρὸς ταῦτό τοῦτο σκοπούμενον χρεῶν νομοθετεῖν, ἀλλ' οὐ πρὸς ὀλίγους τυράννους ἢ πρὸς ἓνα ἢ καὶ κράτος δήμου τι, πρὸς δὲ τὸ δίκαιον αἰεὶ, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ νυνδὴ λεχθέν, τὸ κατὰ φύσιν ἴσον ἀνίσους ἑκάστοτε δοθέν· ἀναγκαῖόν γε μὴν καὶ τούτοις παρωνυμίοισι ποτε προσχρησασθαι πόλιν ἄπασαν, εἰ μέλλει στάσεων ἑαυτῇ μὴ προσκοινωνήσειν κατὰ τι μέρος –τὸ γὰρ ἐπιεικὲς καὶ σύγγνωμον τοῦ τελείου καὶ ἀκριβοῦς παρὰ δίκην τὴν ὀρθὴν ἐστὶν παρατεθραυμένον, ὅταν γίνηται– διὸ τῷ τοῦ κλήρου ἴσῳ ἀνάγκη προσχρησασθαι δυσκολίας τῶν πολλῶν ἕνεκα, θεὸν καὶ ἀγαθὴν τύχην καὶ τότε ἐν εὐχαις ἐπικαλουμένους ἀπορθοῦν αὐτοὺς τὸν κληρὸν πρὸς τὸ δικαιοτάτον. Οὗτω δὴ χρηστὸν ἀναγκαιῶς μὲν τοῖς ἰσοτήτοι ἀμφοῖν, ὡς δ' ὅτι μάλιστα ἐπ' 758a ὀλιγίστοις τῇ ἑτέρῃ, τῇ τῆς τύχης δεομένη.

Ταῦτα οὕτως διὰ ταῦτα, ὃ φίλοι, ἀναγκαῖον τὴν μέλλουσαν σφῆζεσθαι ὁρᾶν πόλιν· ἐπειδὴ δὲ ναὺς τε ἐν θαλάττῃ πλέουσα φυλακῆς ἡμέρας δεῖται καὶ νυκτὸς αἰεὶ, πόλις τε ὡσαύτως ἐν κλύδωνι τῶν ἄλλων πόλεων διαγομένη καὶ παντοδαπαῖσιν ἐπιβουλαῖς οἰκεῖ κινδυνεύουσα ἀλίσκεσθαι, δεῖ δὴ δι' ἡμέρας τε εἰς νύκτα καὶ ἐκ νυκτὸς συνάπτειν πρὸς ἡμέραν

νέμει στὸν καθένα αὐτὸ κατ' ἀναλογίαν ποῦ τοῦ πρέπει. εἶναι, πράγματι, γιὰ μᾶς χωρὶς ἄλλο πάντοτε ἢ πολιτικὴ ὀργάνωση αὐτὸ τοῦτο τὸ δίκαιο· τὸ ὁποῖο καὶ ἐπιθυμοῦμε πολὺ ἔμεις τῶρα καὶ ἀποβλέποντας σ' αὐτὴν τὴν ἰσότητα, πρέπει, Κλεινία, νὰ κατοικίσουμε τὴν πόλιν ποῦ τῶρα γεννιέται. Κι ἂν ποτέ συμβεῖ νὰ ἀποικίσει κάποιος μίαν ἄλλη πόλιν, ὀφείλει νὰ νομοθετῇ σκοπεύοντας αὐτὸν τὸν ἴδιο στόχο, καὶ πάντως ὄχι πρὸς ὄφελος ὀλίγων τυράννων ἢ ἐνὸς μόνον ἀνθρώπου ἢ ἀκόμη χάριν κάποιας κυριαρχίας τοῦ δήμου, ἀλλὰ πάντοτε χάριν τοῦ δικαίου, καὶ εἶναι τοῦτο, αὐτὸ ποῦ τῶρα δὰ εἰπώθηκε, δηλαδὴ τὸ σύμφωνα μὲ τὴ φύση ἴσο ποῦ ἔχει κάθε φορὰ δοθεῖ σὲ ἄνισους ἀνθρώπους· εἶναι ἀναγκαῖο πάντως κάποτε κάθε πόλιν νὰ καταφεύγει στὴ χρῆση ἐνίοτε καὶ ὄρων παραπλήσιας σημασίας μὲ αὐτούς, ἂν τὴν μέλλει νὰ μὴ παίρνει μέρος σὲ αὐτὴν κάποιο τμῆμα τοῦ πληθυσμοῦ σὲ στάσεις –διότι ὅταν ἢ ἐπιείκεια καὶ ἢ συγγνώμη συμβαίνει νὰ ἐφαρμόζονται, ἔχει διαρραγεῖ κάθε ἰδέα τοῦ τελείου καὶ ἀκριβοῦς τῆς ὀρθῆς δικαιοσύνης– γι' αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ κίνοῦμε ἐμπροσθέντος χρῆση τῆς ἰσότητας τοῦ κλήρου ἐξ αἰτίας τῆς δυσαρέσκειας τῶν πολλῶν, καλώντας σὲ βοήθεια καὶ τότε στίς προσευχῆς μας τὸν θεὸ καὶ τὴν καλὴ τύχη, γιὰ νὰ καταστήσει αὐτούς πάλι ἴσους ὁ κληρὸς μὲ τὸν πῖο δίκαιο τρόπο. Ἔτσι τότε πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦμε κατ' ἀνάγκην τίς δύο ἰσοότητες, πλὴν ὅμως ὅσο τὸ δυνατόν λιγότερες φορὲς 758a τὴν μία ἀπὸ τίς δύο, ἐκείνη δηλαδὴ ποῦ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τύχη. Ἔτσι εἶναι αὐτὰ ἀναγκαῖα γι' αὐτούς τοὺς λόγους νὰ πράξῃ ἢ πόλιν, φίλοι μου, ποῦ μέλλει νὰ σωθεῖ· ἀφοῦ καὶ ἓνα καράβι ποῦ διασχίζει τὴ θάλασσα ἔχει πάντοτε ἀνάγκη, μέρα καὶ νύκτα, ἀπὸ ἐπαγρύπνηση, τὸ ἴδιο καὶ μία πόλιν ποῦ παρασύρεται στοὺς κλυδωνισμοὺς τῶν ἄλλων πόλεων καὶ διατρέχει τὸν κίνδυνον, ζώντας σ' ἓνα κλίμα κάθε εἶδους συνωμοσιῶν, νὰ κυριευθεῖ, πρέπει καθ' ὅλη τὴ διάρκειά τῆς μέρας

ἄρχοντας ἄρχουσιν, φρουροῦντάς τε φρουροῦσιν διαδεχομενούς ἀεὶ καὶ παραδιδόντας μηδέποτε λήγειν. Πληθὺς δὲ οὐ δυνατὸν ὀξέως οὐδέποτε οὐδὲν τούτων πράττειν, ἀναγκαῖον δὲ τοὺς μὲν πολλοὺς τῶν βουλευτῶν ἐπὶ τὸν πλεῖστον τοῦ χρόνου ἔαν ἐπὶ τοῖς αὐτῶν ἰδίοισι μένοντας εὐθημονεῖσθαι τὰ κατὰ τὰς αὐτῶν οἰκίσεις, τὸ δὲ δωδέκατον μέρος αὐτῶν ἐπὶ δώδεκα μῆνας νειμάντας, ἔν ἑφ' ἐνὶ παρέχειν αὐτοὺς φύλακας ἰόντι τέ τινὶ ποθεν ἄλλοθεν εἶτε καὶ ἔξ αὐτῆς τῆς πόλεως ἐτοίμως ἐπιτυχεῖν, ἄντε ἀγγέλλειν βούληται τις ἔαντ' αὐτῶν θάνεσθαι τι τῶν ὧν προσήκει πόλει πρὸς πόλεις ἄλλας ἀποκρίνεσθαι τε, καὶ ἐρωτήσασαν ἐτέρας, ἀποδεξασθαι τὰς ἀποκρίσεις, καὶ δὴ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐκάστοτε νεωτερισμῶν ἕνεκα παντοδαπῶν εἰωθότων ἀεὶ γίνεσθαι, ὅπως ἂν μάλιστα μὲν μὴ γίνωνται, γενομένων δὲ, ὅτι τάχιστα αἰσθημένης τῆς πόλεως ἰαθῆ τὸ γενόμενον· διὸ συλλόγων τε ἀεὶ δεῖ τοῦτο εἶναι τὸ προκαθήμενον τῆς πόλεως κύριον καὶ διαλύσεων, τῶν τε κατὰ νόμους τῶν τε ἑξαίφνης προσπιπτουσῶν τῆ πόλει. Ταῦτα μὲν οὖν πάντα τὸ δωδέκατον ἂν μέρος τῆς βουλῆς εἴη τὸ διακοσμοῦν, τὰ ἔνδεκα ἀναπαύομενον τοῦ ἔνιατοῦ μέρη· κοινῇ δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχῶν δεῖ τὰς φυλακὰς ταῦτας φυλάττειν κατὰ πόλιν τοῦτο τὸ μόριον τῆς βουλῆς ἀεὶ.

Καὶ τὰ μὲν κατὰ πόλιν οὕτως ἔχοντα μετρίως ἂν εἶη δια-

καὶ μέχρι τῆ νύκτα καὶ ἀπὸ τῆ νύκτα μέχρι τὴν ἄλλη μέρα ἄρχοντες νὰ ἐνώνονται μὲ ἄρχοντες, καὶ φρουροὶ νὰ διαδέχονται συνεχῶς φρουροὺς καὶ νὰ μὴ παύουν ποτὲ νὰ παραδίδουν (ἐνν. ὁ ἕνας στὸν ἄλλο τῆ σκοπιά). Ἐπειδὴ ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς δὲν εἶναι ποτὲ δυνατὸν νὰ πράττει τίποτε ἀπὸ αὐτὰ μὲ ἀκριβεία, πρέπει κατ' ἀνάγκη οἱ περισσώτεροι ἀπὸ τοὺς βουλευτὰς νὰ ἔχουν τὴν ἄδεια, παραμένοντας τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ χρόνου τους κοντὰ στὶς ἰδιωτικὰς τους ἀσχολίες, νὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὴ διευθέτησι τῶν τοῦ οἴκου τους, ἐνῶ τὸ ἕνα δωδέκατο ἀπὸ αὐτοῦς, κατανεμημένο σὲ δώδεκα μῆνες, καθένα γιὰ ἕνα μῆνα, νὰ παρέχει φρουροὺς, ὥστε αὐτὸς ποὺ ἐρχεται ἀπὸ ὅπουδήποτε ἄλλοῦ εἶτε ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν πόλιν νὰ μπορεῖ νὰ τοὺς συναντᾷ εὐκόλα, εἶτε ἂν τυχὸν θέλει κάποιος νὰ ἀναγγεῖλει εἶτε πάλι νὰ πληροφορηθεῖ κάτι ἀπὸ ἐκεῖνα γιὰ τὰ ὅποια ἀρμόζει σὲ μίαν πόλιν νὰ ἄπαντὰ στὶς ἄλλες πόλεις, καὶ ὅταν ἔχει ἐρωτήσει κάτι σὲ ἄλλες πόλεις, νὰ εἶναι αὐτοὶ ποὺ θὰ δεχθοῦν τὶς ἀπαντήσεις, καὶ ἀναφορικὰ πάλι μὲ τοὺς νεωτερισμοὺς κάθε εἶδους ποὺ συνηθίζονται κάθε φορὰ νὰ γίνονται στὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλη πόλιν, ὅσο εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ γίνονται, καὶ ἂν γίνον ἀφοῦ μάθει ὅσο τὸ δυνατὸν γρηγορότερα ἢ πόλιν γι' αὐτοῦς, νὰ θεραπευθεῖ αὐτὸ ποὺ ἔγινε· γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν πρέπει πάντοτε τοῦτο (ἐνν. τὸ τμήμα τῆς βουλῆς) ποὺ προεδρεύει νὰ ἔχει τὴν ἀπόλυτη ἐξουσία νὰ συγκαλεῖ καὶ νὰ διαλύει τὶς συνελεύσεις τόσο τὶς σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους ὅσο καὶ ἐκεῖνες ποὺ ἀπροβλέπτα θὰ συνέπιπταν στὴν πόλιν. Ὅλα, λοιπόν, αὐτὰ τὰ θέματα θὰ εἶναι ἀρμόδιο νὰ τὰ διευθετῆ τὸ ἕνα δωδέκατο τῆς βουλῆς, τὸ ὅποιο ἀναπαύεται κατὰ τὰ ἔνδεκα ἄλλα μέρη τοῦ ἔτους· αὐτὸ τὸ τμήμα τῆς βουλῆς ἀπὸ κοινοῦ τώρα μὲ τὶς ἄλλες ἀρχὰς πρέπει νὰ ἐπαγρυπνεῖ πάντοτε σὲ ὅλη τὴν πόλιν.

Καὶ ἔτσι βέβαια ὡς ἔχουν τὰ πράγματα στὰ ἀστικά κέντρα

τεταγμένα· τῆς δὲ ἄλλης χώρας πάσης τίς ἐπιμέλεια καὶ τίς ε τάξις; ἄρα οὐχ ἥνικα πᾶσα μὲν ἢ πόλις, σύμπασα δὲ ἡ χώρα κατὰ δώδεκα μέρη διανενέμῃται, τῆς πόλεως αὐτῆς ὁδῶν καὶ οἰκήσεων καὶ οἰκοδομῶν καὶ λιμένων καὶ ἀγορᾶς καὶ κρηνῶν, καὶ δὴ καὶ τεμενῶν καὶ ἱερῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων, ἐπιμελητάς δεῖ τινὰς ἀποδεδειγμένους εἶναι;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Λέγωμεν δὴ τοῖς μὲν ἱεροῖς νεωκόρους τε καὶ ἱερέας 759a καὶ ἱερείας δεῖν γίνεσθαι· ὁδῶν δὲ καὶ οἰκοδομῶν καὶ κόσμον τοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα, ἀνθρώπων τε, ἵνα μὴ ἀδικώσιν, καὶ τῶν ἄλλων θηρίων, ἐν αὐτῷ τε τῷ τῆς πόλεως περιβόλῳ καὶ προαστείῳ ὅπως ἀν τὰ προσήκοντα πόλεσιν γίγνηται, ἐλέσθαι δεῖ τρία μὲν ἀρχόντων εἶδη, περὶ μὲν τὸ νυνδὴ λεχθέν ἀστυνόμους ἐπονομάζοντα, τὸ δὲ περὶ ἀγορᾶς κόσμον ἀγορανόμους. Ἱερῶν δὲ ἱερέας, οἷς μὲν εἰσιν πάτριαι ἱερωσύνη καὶ αἷς, μὴ κινεῖν· εἰ δέ, ὅσον τὸ πρῶτον κατοικιζομένοις εἰκόσ γίνεσθαι περὶ τὰ τοιαῦτα, ἢ μηδενὶ ἢ τισιν ὀλίγοις, οἷς μὴ καθεστήκοι καταστατέον ἱερέας τε καὶ ἱερείας νεωκόρους γίνεσθαι τοῖς θεοῖς. Τούτων δὴ πάντων τὰ μὲν αἰρετὰ χρῆ, τὰ δὲ κληρωτὰ ἐν ταῖς καταστάσεσι γίνεσθαι, μειγνύοντας πρὸς φιλίαν ἀλλήλοισι δῆμον καὶ μὴ δῆμον ἐν ἑκάστῃ χώρῃ καὶ πό-

θὰ μποροῦσαν νὰ θεωρηθοῦν ὅτι ἔχουν διευθετηθεῖ κατὰ τὸ ὀρθὸν μέτρο· ποῖα εἶναι ὁμως γιὰ ὅλη τὴν ἄλλη χώρα ἢ μέρος καὶ ἢ ὄργάνωση; Ἐραγε, ἀπὸ τῆ στιγμῆ ποῦ ὀλόκληρο τὸ ἀστικὸ κέντρο καὶ ὅλη ἀνεξαιρέτως ἡ χώρα ἔχει κατανεμηθεῖ σὲ δώδεκα μέρη, δὲν πρέπει καὶ γιὰ τοὺς δρόμους τοῦ ἴδιου τοῦ ἀστικοῦ κέντρου, τίς ἰδιωτικὲς κατοικίες, τὰ δημόσια κτίρια, τὰ λιμάνια, τίς ἀγορᾶς, τίς κρήνες καὶ κυρίως γιὰ τὰ τεμένη καὶ τὰ ἱερά, καθὼς ἐπίσης καὶ γιὰ ὄλους τοὺς τόπους νὰ ἔχουν ὀρισθεῖ κάποιοι ἐπόπτες;

ΚΑ. Πῶς ὄχι;

ΑΘ. Ἄς ποῦμε, λοιπόν, ὅτι γιὰ τὰ ἱερά πρέπει νὰ ὀρίζο- 759a νται νεωκόροι καὶ ἱερεῖς καὶ ἱερείες· γιὰ τοὺς δρόμους καὶ τὰ δημόσια κτίρια καὶ τὴν τάξη σχετικὰ μὲ αὐτὰ, ὅσο καὶ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, γιὰ νὰ μὴ διαπραττοῦν ἀδικήματα, καὶ ἐπίσης γιὰ τὰ ζῶα, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ λαμβάνονται, τόσο σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ τοῦ κέντρου ὅσο καὶ στὰ προάστια, τὰ μέτρα ποῦ ἀρμόζουν σὲ πόλεις, πρέπει νὰ ἐκλεγθοῦν τρία εἶδη ἀρχόντων, ἀπὸ τὰ ὅποια ἐκεῖνο ποῦ εἶναι ἀρμόδιο γι' αὐτὸ ποῦ τώρα δὰ ἐπιβόηκε τὸ ἐπονομάζον ἀστυνόμους καὶ ἐκεῖνο γιὰ τὴν τάξη τῆς ἀγορᾶς ἀγορανόμους. Οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἱερείες τῶν ναῶν γιὰ τοὺς ὁποίους καὶ τίς ὁποῖες ἡ ἱερωσύνη εἶναι κληρονομικὴ δὲν πρέπει νὰ μετακινῶνται· ἀν ὁμως, ὅπως εἶναι εἰλόγο νὰ συμβαίνοῦν αὐτὰ ὅπου γιὰ πρώτη φορὰ ἐγκαθίστανται ἄνθρωποι, ἢ δὲν ὑπάρχουν σὲ κανέναν ναὸ ἱερωμένοι ἢ σὲ ὀρισμένους μόνον ὀλίγοι, τότε σ' αὐτοὺς ποῦ δὲν ἔχουν ἐγκατασταθεῖ (ἐνν. κληρονομικῶ δικαίῳ) πρέπει νὰ διορίζονται ἱερεῖς καὶ ἱερείες γιὰ νὰ γίνουν ἐπιστάτες τῶν ναῶν τῶν θεῶν. Ἄπ' ὅλα τότε αὐτὰ (ἐνν. τὰ ἱερατικά ἀξιώματα), ὀρισμένα πρέπει νὰ εἶναι, ὡς πρὸς τοὺς διορισμούς, αἰρετὰ καὶ ἄλλα κληρωτὰ, ἀναμειγνύοντας μεταξὺ τοὺς χάριν τῆς ἀμοιβαίας φιλίας σὲ κάθε ἀγροτικὴ καὶ ἀστικὴ περιοχὴ λαὸ καὶ μὴ λαὸ, γιὰ νὰ ἐπικρατεῖ ἡ μεγαλύτε-

λει, ὅπως ἂν μάλιστα ὁμοιοῶν εἴη. Τὰ μὲν οὖν τῶν ἱερέων, τῷ θεῷ ἐπιτρέποντα αὐτῷ τὸ κεχαρισμένον γίνεσθαι, κληροῦσιν οὕτω τῇ θεῖα τύχῃ ἀποδιδόντα, δοκιμάζειν δὲ τὸν αἰ λαγχάνοντα πρῶτον μὲν ὀλοκλήρον καὶ γνήσιον, ἔπειτα ὡς ὅτι μάλιστα ἐκ καθαρειουσῶν οικήσεων, φόνου δὲ ἄγνων καὶ πάντων τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰς τὰ θεῖα ἁμαρτανομένων αὐτὸν καὶ πατέρα καὶ μητέρα κατὰ ταῦτα βεβιωκότας. Ἐκ Δελφῶν δὲ χρῆ νόμους περὶ τὰ θεῖα πάντα κομισαμένους καὶ καταστήσαντας ἐπ' αὐτοῖς ἐξηγητάς, τούτοις χρῆσθαι. Κατ' ἐνιαυτὸν δὲ εἶναι καὶ μὴ μακρότερον τὴν ἱερωσύνην ἐκάστην, ἔτη δὲ μὴ ἔλαττον ἐξήκοντα ἡμῖν εἴη γεγονώς ὁ μέλλων καθ' ἱερούς νόμους περὶ τὰ θεῖα ἱκανῶς ἀγιστεῦσειν· ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν ἱερείων ἔστω τὰ νόμιμα. Τοὺς δὲ ἐξηγητάς τρεῖς φερέτωσαν μὲν αἱ τέτταρες φυλαὶ τέτταρας, ἕκαστον ἐξ αὐτῶν, τρεῖς δὲ, οἷς ἂν πλείστη γένηται ψῆφος, δοκιμάσαντας, ἐννέα πέμπειν εἰς Δελφούς ἀνελεῖν ἐξ ἐκάστης τριάδος ἕνα· τὴν δὲ δοκιμασίαν αὐτῶν καὶ τοῦ χρόνου τὴν ἡλικίαν εἶναι καθάπερ τῶν ἱερέων. Οὗτοι δὲ ἔστων ἐξηγηταὶ διὰ βίου, τὸν δὲ γε λιπόντα προαιρείσθωσαν αἱ τέτταρες φυλαὶ ὅθεν ἂν ἐκλίπῃ. Ταμίαι δὲ δὴ τῶν τε ἱερῶν χρημάτων ἐκάστοις τοῖς ἱεροῖς καὶ τεμενῶν καὶ καρπῶν τούτων καὶ μισθώσεων κυρίους ἀρεῖσθαι μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων τρεῖς εἰς τὰ μέγιστα ἱε- 760α
ρά, δύο δ' εἰς τὰ σμικρότερα, πρὸς δὲ τὰ ἐμμελέστατα ἕνα· τὴν

ρη δυνατὴ ὁμόνοια. Ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἀνάδειξη τῶν ἱερέων, ἄς ἀφήσουμε νὰ γίνεται σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἐκείνου ποῦ τοῦ εἶναι ἀρεστός, καθὼς ὁ μὲ κλῆρο διορισμὸς ἀποδίδεται στὴ θεῖα τύχη καὶ αὐτὸς ποῦ σὲ κάθε περίπτωση κληρώνεται, πρέπει νὰ ἐξετάζεται πρῶτα ἂν εἶναι ἀρτιμελὴς καὶ γνήσιο τέκνο, ἔπειτα κατὰ πόσον προέρχεται στὸν μεγαλύτερο δυνατόν βαθμὸ ἀπὸ ἀμόλυντη οἰκογένεια, καὶ ἂν ἔχουν αὐτὸς ὁ ἴδιος καὶ ὁ πατέρας του καὶ ἡ μητέρα του ἐπίσης ζῆσει καθαρῶι, ἀστιγμάτιστοι ἀπὸ φόνου καὶ ἀπ' ὄλες ἐκείνες τίς πράξεις ποῦ συνιστοῦν ἁμαρτήματα ἐναντι τῶν θείων. Πρέπει, ἐξ ἄλλου, ἀφοῦ φέρουν ἀπὸ τοὺς Δελφούς νόμους γιὰ ὅλα τὰ θεῖα ζητήματα καὶ ἀφοῦ ὀρίσουν γι' αὐτοὺς ἐρμηνευτές, νὰ τοὺς εφαρμόζουν. Κάθε ἱερατικὸ ἀξίωμα εἶναι γιὰ ἕνα ἔτος καὶ ὄχι γιὰ μεγαλύτερο διάστημα, ἐνῶ αὐτὸς ποῦ πρόκειται σύμφωνα μὲ τοὺς ἱερούς κανόνες γιὰ τὰ θεῖα πράγματα νὰ ἱεουργεῖ ἐπαξίως θὰ πρέπει κατ' ἑμᾶς νὰ μὴ εἶναι μικρότερος ἀπὸ ἐξήντα ἐτῶν· οἱ ἴδιοι αὐτοὶ κανόνες ἄς ἰσχύουν καὶ γιὰ τίς ἱερεῖες. Τοὺς ἐρμηνευτὲς τῶρα ἄς ἐκλέγουν οἱ τρεῖς ὀμάδες ἀπὸ τέσσερις φυλές, τέσσερις, ἕνα ἀπὸ καθεμῖα τους, καὶ οἱ τρεῖς ποῦ θὰ πλειοψηφήσουν καὶ ἀφοῦ προηγουμένως θὰ ἔχουν ἐξετασθεῖ νὰ ἀποστέλλονται ἐννέα στοὺς Δελφούς προκεκμενὸν νὰ ἀναδείξουν ἕνα ἀπὸ κάθε ὀμάδα· γιὰ τὴν ἐξέταση τῶν τελευταίων αὐτῶν καὶ τὸ ὄριο τῆς ἡλικίας τους ἰσχύει ὁ,τι ἀκριβῶς καὶ γιὰ τοὺς ἱερεῖς. Αὐτοὶ πάντως θὰ εἶναι ἐρμηνευτὲς γιὰ ὅλη τους τὴ ζωὴ, τὸν τυχόν ἐκλιπόντα ἄς τὸν ἀναπληρῶνουν οἱ τέσσερις φυλές ἀπ' ὅπου ὁ ἐκλιπὼν προερχόταν. Γιὰ ταμίαις, ἐξ ἄλλου, τόσο τῶν ἱερῶν χρηματικῶν πόρων γιὰ κάθε ναὸ καὶ τὰ τεμένη δσο καὶ τῶν εἰσοδημάτων ἀπὸ αὐτὰ καθὼς καὶ τῶν μισθωμάτων νὰ ἐκλέγονται μὲ πλήρη ἐξουσία τρεῖς ὑπεύθυνοι ἀπὸ τίς μεγαλύτερες εἰσοδηματικὲς τάξεις γιὰ τοὺς τρεῖς μεγαλύ- 760α
τερους ναοὺς, δύο γιὰ τοὺς μικρότερους, ἐνῶ γιὰ τοὺς πιὸ

δὲ αἴρῃσιν τούτων καὶ τὴν δοκιμασίαν γίνεσθαι καθάπερ ἢ τῶν στρατηγῶν ἐγίγνετο. Καὶ τὰ μὲν αὖ περὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα γινέσθω.

Ἐφρουρήτων δὲ δὴ μὴδὲν εἰς δύναμιν ἔστω. Πόλεως μὲν οὖν αἱ φρουραὶ περὶ ταύτη γινέσθωσαν, στρατηγῶν ἐπιμελουμένων καὶ ταξιάρχων καὶ ἱππάρχων καὶ φυλάρχων καὶ πρυτάνεων, καὶ δὴ καὶ ἀστυνόμων καὶ ἀγορανόμων, ὁπόταν αἰρεθέντες ἡμῖν καταστῶσιν τινες ἰκανῶς· τὴν δὲ ἄλλην χώραν φυλάττειν πᾶσαν κατὰ τάδε. Δώδεκα μὲν ἡμῖν ἡ χώρα πᾶσα εἰς δύναμιν ἴσα μόρια νενέμηται, φυλὴ δὲ μία τῶ μορίῳ ἐκάστῳ ἐπικληρωθεῖσα κατ' ἐνιαυτὸν παρεχέτω πέντε οἶον ἀγρονόμους τε καὶ φρουράρχους, τούτους δ' ἔστω καταλέξεσθαι τῆς αὐτῶν φυλῆς ἐκάστῳ δώδεκα τῶν πέντε ἐκ τῶν νέων, μὴ ἔλαττον ἢ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη γεγονότας, μὴ πλεον δὲ ἢ τριάκοντα. Τούτοις δὲ διακληρωθήτω τὰ μόρια τῆς χώρας κατὰ μῆνα ἕκαστα ἐκάστοις, ὅπως ἂν πάσης τῆς χώρας ἔμπειροί τε καὶ ἐπιστήμονες γίνωνται πάντες. Δύο δ' ἔτη τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν φρουρὰν γίνεσθαι φρουροῖς τε καὶ ἀρχουσιν. Ὅπως δ' ἂν τὸ πρῶτον λάχουσιν τὰ μέρη, τοὺς τῆς χώρας τόπους, μεταλλάττοντας αἰεὶ τὸν ἕξῃς τόπον ἐκάστου μηνὸς ἡγεῖσθαι τοὺς φρουράρχους ἐπὶ δεξιὰ κύκλῳ· τὸ δ' ἐπὶ δεξιὰ γινέσθω τὸ πρὸς ἔω. Περιελθόντος δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ, τῷ δευτέρῳ ἔτει, ἵνα ὡς πλείστοι τῶν φρουρῶν μὴ μόνον ἔμπειροι τῆς χώρας γίνωνται κατὰ μίαν ὥραν τοῦ ἐνιαυτοῦ, πρὸς τῆ χώρα δὲ ἅμα καὶ τῆς ὥρας ἐκάστης περὶ ἕκαστον τὸν τόπον

ἀμελητέους ἕνας· ἢ ἐλογοὶ καὶ ἢ ἐξέτασή τους νὰ γίνονται καθὼς ἀκριβῶς γίνονταν ἐκεῖνες τῶν στρατηγῶν. Καὶ γιὰ τὰ σχετικὰ λοιπὸν μὲ τὰ θεῖα αὐτὰ ἄς γίνονται.

Τίποτα, λοιπὸν, κατὰ τὸ δυνατόν νὰ μὴ εἶναι ἀφρούρητο. Οἱ φρουρές, ἔξ ἄλλου, περὶξ τῆς πόλεως ἄς τελοῦν ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τῶν στρατηγῶν, τῶν ταξιάρχων, τῶν ἱππάρχων, τῶν φυλάρχων καὶ τῶν πρυτάνεων καὶ μάλιστα καὶ τῶν ἀστυνόμων καὶ τῶν ἀγορανόμων, ὅταν, ἔχοντας ἔκλεγει ἀπὸ μᾶς, ἐγκατασταθοῦν ἀρμοδίως· ὅσο γιὰ τὴν ὑπόλοιπὴ χώρα πρέπει νὰ φυλάσσειται ὀλόκληρη μὲ αὐτὸν ἔδω τὸν τρόπο. Ὅλόκληρη ἡ χώρα σὲ μᾶς ἔχει κατανεμηθεῖ σὲ δώδεκα κατὰ τὸ δυνατόν ἴσα μέρη, καὶ ἀφοῦ σὲ κάθε μέρος ἔχει ἀποδοθεῖ μὲ κληρὸ μία φυλὴ, θὰ πρέπει αὐτὴ κάθε χρόνον νὰ δίνει πέντε μέλη ὡς ἀγρονόμους καὶ φρουράρχους, καὶ γι' αὐτούς τὸ καθήκον θὰ εἶναι νὰ κατονομάσει ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς πέντε δώδεκα μέλη ἀπὸ τῆ φυλῆ του μεταξὺ τῶν νέων, ἡλικίας δχι μικρότερης τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν συμπληρωμένων καὶ δχι μεγαλύτερης τῶν τριάντα. Σὲ αὐτούς θὰ κατανεμηθοῦν μὲ κληρὸ τὰ μέρη τῆς χώρας ἐναλλάξ γιὰ ἕνα μῆνα, ἕνα γιὰ κάθε ομάδα ἔτσι ὥστε νὰ καταστοῦν ὅλοι ἔμπειροί καὶ γνώστες ὅλης τῆς χώρας. Ἡ διοίκηση καὶ ἡ φρουρὰ, ἀντιστοίχως, γιὰ τοὺς ἀρχόντες καὶ τοὺς φρουροὺς εἶναι διετής. Ὅπως ἂν τύχει νὰ κατανεμηθοῦν ἀρχικὰ τὰ μέρη, δηλαδὴ οἱ διαφορὲς περιοχῆς τῆς χώρας, οἱ φρουράρχοι, ἀλλάζοντας συνεχῶς τόπο θὰ διοικοῦν γιὰ κάθε μῆνα στὴν ἐπόμενη περιοχὴ κυκλικὰ μὲ κατεῦθυνση πρὸς τὰ δεξιὰ· τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ ἄς ἐννοηθεῖ τὸ πρὸς τὴν ἀνατολή. Ἀφοῦ περᾶσει τὸ πρῶτο ἔτος, κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος, προκειμένου οἱ περισσότεροι δυνατόν ἀπὸ τοὺς φρουροὺς νὰ μὴ ἀποκοτοῦν μόνον πείρα τῆς χώρας σὲ μίαν ἐποχὴ τοῦ ἔτους, ἀλλὰ συγχρόνως νὰ μαθαίνουν οἱ περισσότεροι δυνατόν γιὰ τὴν χώρα καὶ τὰ ὅσα γίνονται στὴν κάθε περιοχὴ σὲ κάθε ἐποχὴ τοῦ ἔτους, οἱ τότε

τὸ γινόμενον ὡς πλείστοι καταμάθωσιν, οἱ τότε ἠγοῦμενοι
 πάλιν ἀφηγεῖσθωσαν εἰς τὸν εὐώνυμον αἰεὶ μεταβάλλοντες τό-
 πον, ἕως ἂν τὸ δεύτερον διεξέλθωσιν ἔτος· τῷ τρίτῳ δὲ
 ἄλλους ἀγρονόμους αἰρεῖσθαι καὶ φρουράρχους τοὺς πέντε
 τῶν δώδεκα ἐπιμελητάς. Ἐν δὲ δὴ ταῖς διατριβαῖς τῷ τόπῳ
 ἐκάστῳ τὴν ἐπιμελείαν εἶναι τοιάνδε τινά· πρῶτον μὲν ὅπως
 εὐερεκῆς ἢ χώρα πρὸς τοὺς πολεμίους ὅτι μάλιστα ἔσται, τα-
 φρευόντάς τε ὅσα ἂν τούτου δέη καὶ ἀποσκάλπτοντας καὶ
 ἐνοικοδομήμασιν εἰς δύναμιν εἰργοντάς τοὺς ἐπιχειροῦντας
 ὅτιοδὴν τὴν χώραν καὶ τὰ κτήματα κακουργεῖν, χρωμένους δ'
 ὑποζυγίοις καὶ τοῖς οἰκέταις τοῖς ἐν τῷ τόπῳ ἐκάστῳ πρὸς
 ταῦτα, δι' ἐκείνων ποιοῦντας, ἐκείνοις ἐπιστατοῦντας, τῶν
 οἰκείων ἔργων αὐτῶν ἀργίας ὅτι μάλιστα ἐκλεγομένους. Δύ-
 σβατα δὲ δὴ πάντα ποιεῖν τοῖς ἔχθροῖς, τοῖς δὲ φίλοις ὅτι μάλ-
 ιστα εὐβάτα, ἀνθρώποις τε καὶ ὑποζυγίοις καὶ βοσκήμασιν,
 ὁδῶν τε ἐπιμελουμένους ὅπως ὡς ἡμερώταται ἕκασται γί-
 γνωνται, καὶ τῶν ἐκ Διὸς ὑδάτων, ἵνα τὴν χώραν μὴ κακουρ-
 γῆ, μᾶλλον δ' ὠφελῆ ῥέοντα ἐκ τῶν ὑψηλῶν εἰς τὰς ἐν τοῖς
 ὄρεσι νάπας ὅσαι κοῖλαι, τὰς ἐκροάς αὐτῶν εἰργοντάς οἰκο-
 δομήμασί τε καὶ ταφρευμασιν, ὅπως ἂν τὰ παρὰ τοῦ Διὸς
 ὕδατα καταδεχόμεναι καὶ πίνουσαι, τοῖς ὑποκάτιωθεν ἀγροῖς
 τε καὶ τόποις πᾶσιν νάματα καὶ κρήνας ποιοῦσαι, καὶ τοὺς
 αὐχμηροτάτους τόπους πολυῦδρους τε καὶ εὐῦδρους ἀπερ-
 γάζωνται· τὰ τε πηγαῖα ὕδατα, ἕαντε τις ποταμὸς ἕαντε καὶ
 κρήνη ἢ, κοσμοῦντες φυτεύμασί τε καὶ οἰκοδομήμασιν εὐτρε-
 πέστερα, καὶ συνάγοντες μεταλλείαις νάματα, πάντα ἄφθονα

ἠγήτορες θὰ τοὺς ὀδηγοῦν καὶ πάλι, ἀλλάζοντας συνεχῶς τό-
 πο, πρὸς τὴν ἀριστερῆ περιουχῆ, μέχρις ὅτου συμπληρώσωσιν
 τὸ δεύτερο ἔτος τῆς θητείας τους· τὸ τρίτο ἔτος θὰ πρέπει νὰ
 ἐκλέγονται ἄλλοι ἀγρονόμοι καὶ φρουράρχοι, δηλαδὴ οἱ πέ-
 ντε μὲ τοὺς δώδεκα (ὁ καθένας) ἐπόπτες. Κατὰ τὴν διάρκειαν
 τώρα τῆς παραμονῆς τους σὲ κάθε περιουχῆ, ἢ ἐποπτεία
 τους συνίσταται ὁ αὐτὸ ἐδῶ περίπου, πρῶτα στοῦ ὅτι γιὰ νὰ
 εἶναι ἡ χώρα κατὰ τὸ δυνατόν καλύτερα περιφραγμένη ἐνα-
 ντι τῶν ἐχθρῶν, θὰ πρέπει νὰ ἀνοίγουν τάφρους σὲ ὅσα ση-
 μεῖα τυχόν χρειάζεται, ὅσο καὶ νὰ ἀνεγείρουν κατὰ μήκος
 τῶν χαρακωμάτων ὄχυρά γιὰ νὰ ἐμποδίζουν κατὰ τὸ δυ-
 νατόν ἐκείνους ποὺ ἐπιχειροῦν νὰ βλάψουν μὲ ὀποιονδήποτε
 τρόπο τὴν χώρα καὶ τὰ ὑπάρχοντά της, στοῦ ὅτι θὰ πρέπει, ἐξ
 ἄλλου, νὰ χρησιμοποιοῦν γι' αὐτὰ (ἐνν. τὰ ἔργα) τὰ ὑποζύ-
 για καὶ τὸ ἐργατικὸ δυναμικὸ σὲ κάθε περιουχῆ, μὲ τὴ βοήθεια
 ἐκείνων νὰ τὰ ἐκτελοῦν καὶ ἀσκώντας ὁ αὐτὸ ἐποπτεία, ἐπι-
 λέγοντας ὅσο περισσότερο γίνεται τὸν χρόνο τῆς ἀνάπαυσης
 τους ἀπὸ τῆς ἰδιωτικῆς τους ἐργασίας. Νὰ κάμνουν δύσβατα
 ὅλα τὰ περάσματα γιὰ τοὺς ἔχθρους καὶ γιὰ τοὺς φίλους ὅσο
 γίνεται πιὸ εὐκολοδιάβατα, τόσο γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ὅσο
 καὶ γιὰ τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ κοπάδια, φροντίζοντας ὥστε ὄλοι
 οἱ δρόμοι νὰ εἶναι ὅσο γίνεται περισσότερο βατοὶ καὶ τὰ
 νερά ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὸν Δία νὰ μὴν καταστρέφουν τὴ
 χώρα, ἀλλὰ νὰ τὴν ὠφελοῦν μᾶλλον μὲ τὸ νὰ τὰ κάμνουν νὰ
 ρέουν ἀπὸ τὰ ὑψώματα στῆς κοιλάδες ὅσες στά ὄρη εἶναι βα-
 ρεῖες, ἐμποδίζοντας τὴν ἐκροή τους μὲ φράγματα καὶ χαντά-
 κια, ἔτσι ὥστε, δεχόμενες καὶ ἀπορροφώντας τὰ νερά τῆς
 βροχῆς, νὰ δημιουργοῦν στοὺς ἀπὸ κάτω ἀγροὺς καὶ στὰ χω-
 ράκια πηγὲς καὶ κρήνες καὶ νὰ κάμνουν ἀκόμη καὶ τοὺς πιὸ
 ξηροὺς τόπους πλούσιους σὲ πολλὰ καὶ καλὰ νερά· καὶ ὅσο
 γιὰ τὰ νερά τῶν πηγῶν, εἴτε συμβαίνει νὰ εἶναι κάποιος πο-
 ταμὸς εἴτε κρήνη, ἀφοῦ τὰ διακοσμήσωσιν μὲ φυτὰ καὶ τὰ κά-

ποιώσιν, ὕδρείαις τε καθ' ἑκάστας τὰς ὥρας, εἰ τί πού ἄλλος ἢ τέμενος περὶ ταῦτα ἀφειμένον ἦ, τὰ ρεύματα ἀφέντες εἰς αὐτὰ τὰ τῶν θεῶν ἱερά, κοσμῶσι. Πανταχῆ δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις γυμνάσια χρῆ κατασκευάζειν τοὺς νέους αὐτοῖς τε καὶ τοῖς γέρονσι γεροντικά λουτρά θερμὰ παρέχοντας, ὕλην παρατιθέντας αἶην καὶ ξηρὰν ἀφθονον, ἐπ' ὄνησει καμνόντων τε νόσοις καὶ πόνοις τετρυμένα γεωργικοῖς σώματα δεχόμενους εὐμενῶς, ἱατροῦ δέξιν μὴ πάνυ σοφοῦ βελτίονα συχνῶ.

Ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα κόσμος τε καὶ ὠφελία τοῖς τόποις γίγνεται ἂν μετὰ παιδείας οὐδαμῆ ἀχαρίτου σπουδῆ δὲ περὶ ταῦτα ἦδε ἔστω. Τοὺς ἐξήκοντα ἑκάστους τὸν αὐτῶν τόπον φυλάττειν, μὴ μόνον πολεμίων ἔνεκα ἀλλὰ καὶ τῶν φίλων φασκόντων εἶναι· γειτόνων δὲ καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν ἢν ἄλλος ἄλλον ἀδικῆ, δοῦλος ἢ ἐλευθερός, δικάζοντας τῷ ἀδικεῖσθαι φάσκοντι, τὰ μὲν σμικρὰ αὐτοὺς τοὺς πέντε ἄρχοντας, τὰ δὲ μείζονα μετὰ τῶν δώδεκα τοὺς ἑπτακαίδεκα δικάζειν μέχρι τριῶν μνῶν, ὅσα ἂν ἕτερος ἕτέρῳ ἐπικαλῆ. Δικαστὴν δὲ καὶ ἄρχοντα ἀνυπεύθυνον οὐδένα δικάζειν καὶ ἄρχειν δεῖ πλην τῶν τὸ τέλος ἐπιτιθέντων οἶον βασιλέων· καὶ ὅη καὶ τοὺς ἀγρονόμους τούτους, ἐὰν ὕβριζώσι τι περὶ τοὺς ὄν ἐπιμελοῦνται, προστάζεις τε προστάτιντας ἀνίσους καὶ

μουν ὠραιότερα μὲ κατασκευεὺς καὶ ἀφοῦ τὰ συγκεντρώσων μὲ ὑπόγειους δρόμους σὲ πηγὰς θὰ φέρουν παντοῦ τῆ γονιμότητα, μὲ ἀρδευσεις σὲ ὅλες τὶς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, καὶ ἂν κάπου ἐκεῖ τριγύρω ὑπάρχει κάποιον ἄλλος ἢ τέμενος ἀφιερωμένο, ρίχνοντας τὰ ρεύματα σ' αὐτὰ τὰ ἐξωραῖζουν. Παντοῦ σὲ δλους αὐτοὺς τοὺς χώρους πρέπει νὰ κατασκευάζουν γυμναστήρια τόσο γι' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους ὅσο καὶ γιὰ τοὺς γέροντες, ἐξασφαλίζοντας γεροντικά θερμὰ λουτρά, πού προμηθεύουν μὲ ἀφθονα στεγνὰ καὶ ξερὰ ξύλα πρὸς ὄφελος ἐκείνων πού πάσχουν ἀπὸ ἀρώστεις καὶ ἔχουν καταπονημένα ἀπὸ τὶς γεωργικὲς δουλειὰς τὰ σώματα, τοὺς ὁποίους ὑποδέχονται μὲ καλὴ διάθεση, ὑποδοχὴ κατὰ πολὺ ἀνώτερον ἀπὸ ἐκείνην ἐνὸς ἱατροῦ ὄχι καὶ πολὺ ἔμπειρον.

Αὐτὰ, λοιπόν, καὶ ὅλα τοῦ εἶδους αὐτοῦ τὰ ἔργα θὰ ἀποτελοῦσαν γιὰ τὶς διάφορες περιοχὰς ἀντικείμενο στολισμοῦ καὶ χρησιμότητας μὲ ψυχαγωγία κάθε ἄλλο παρὰ χωρὶς χάρι' ἢ σοβαρῆ ὥστόσο ἐνασχόληση μ' αὐτὰ, θὰ εἶναι αὐτὴ ἐδῶ. Ἡ κάθε ὁμάδα τῶν ἐξήκοντα ἀπὸ κάθε φυλῆ θὰ φυλάνε τὴν δική τους περιοχὴ ὄχι μόνο ἐξ αἰτίας τῶν ἐχθρῶν ἀλλὰ καὶ ἐκείνων πού διατείνονται ὅτι εἶναι φίλοι· ἂν τώρα ἀπὸ τοὺς γειτονες ἢ τοὺς ἄλλους πολῖτες ὁ ἕνας, δοῦλος ἢ ἐλεύθερος, ἀδικεῖ τὸν ἄλλον, θὰ ἀπονέμουν δικαιοσύνη σὲ αὐτὸν πού ἰσχυρίζεται ὅτι ἀδικεῖται γιὰ τὰ μικρὰ (ἐνν. ἀδικήματα) αὐτοῖ οἱ ἴδιοι οἱ πέντε ἄρχοντες, ἐνῶ τὰ μεγαλύτερα νὰ τὰ δικάζουν, μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν τριῶν μνῶν, γιὰ ὅσα τυχὸν ἕνας ἐγκαλεῖ ἕναν ἄλλον, οἱ (ἐνν. πέντε ἄρχοντες) μαζί μὲ τοὺς δώδεκα, δηλαδὴ οἱ δεκαεπτὰ. Κανένας τώρα ἀνεύθυνος δικαστῆς καὶ ἄρχοντας δὲν πρέπει, ἀντιστοίχως, νὰ δικάζει καὶ νὰ ἄρχει ἐκτός ἀπὸ ἐκείνους πού ἐκδίδουν τελεσίδικες ἀποφάσεις σὰν νὰ ἦσαν βασιλεῖς· καὶ προπάντων καὶ αὐτοῖ οἱ ἴδιοι οἱ ἀγρονόμοι, ἂν τυχὸν παρεκτρέπονται μὲ κάποιον τρόπο σὲ βάρος ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἔχουν ὑπὸ

ἐπιχειροῦντες λαμβάνειν τε καὶ φέρειν τῶν ἐν ταῖς γεωργί- 762a
 αἰς μὴ πείσαντες, καὶ ἐὰν δέχωνται τι κολακείας ἔνεκα διδόν-
 των, ἢ καὶ δίκας ἀδίκως διανέμωσι, ταῖς μὲν θωπείαις ὑπεί-
 κοντες ὄνειδη φερέσθωσαν ἐν πάσῃ τῇ πόλει, τῶν δὲ ἄλλων
 ἀδικημάτων ὅ τι ἂν ἀδικῶσι τοὺς ἐν τῷ τόπῳ, τῶν μέχρι μνάς
 ἐν τοῖς κωμήταις καὶ γείτοσιν ὑπεχέτωσαν ἐκόντες δίκας, τῶν
 δὲ μειζόνων ἐκάστοτε ἀδικημάτων ἢ καὶ τῶν ἐλαττόνων, ἐὰν b
 μὴ ἴθελωσιν ὑπέχειν, πιστεύοντες τῷ μεθίστασθαι κατὰ μήνας
 εἰς ἕτερον αἰεὶ τόπον φεύγοντες ἀποφευξείσθαι, τούτων περὶ
 λαγχάνειν μὲν ἐν ταῖς κοιναῖς δίκαις τὸν ἀδικούμενον, ἐὰν δ'
 ἔλῃ, τὴν διπλασίαν πραττέσθω τὸν ὑποφεύγοντα καὶ μὴ ἔθε-
 λήσαντα ὑποσχεῖν ἐκόντα τιμωρίαν.

Διαιτάσθων δὲ οἱ τε ἄρχοντες οἱ τ' ἀγρονόμοι τὰ δύο ἔτη
 τοῖόνδε τινὰ τρόπον· πρῶτον μὲν δὴ καθ' ἑκάστους τοὺς τό-
 πους εἶναι συσσίτια, ἐν οἷς κοινῇ τὴν διαίταν ποιητέον ἅπα- c
 σιν· ὁ δὲ ἀποσυσσιτήσας κἂν ἠντιναοῦν ἡμέραν, ἢ νύκτα ἀπο-
 κοιμηθεῖς, μὴ τῶν ἀρχόντων ταξάντων ἢ πάσης τινὸς ἀνάγκης
 ἐπιπεσοῦσης, ἐὰν ἀποφῆνωσιν αὐτὸν οἱ πέντε, καὶ γράψαντες
 θῶσιν ἐν ἀγορᾷ καταλελυκότα τὴν φρουράν, ὄνειδι τε ἔχεται
 τὴν πολιτείαν ὡς προδιδούς τὸ ἑαυτοῦ μέρος, κολάζεσθω τε
 πληγαῖς ὑπὸ τοῦ συντηγχανόντος καὶ ἐθέλοντος κολάζειν ἀτι- d
 μορήτως. Τῶν δὲ ἀρχόντων αὐτῶν ἐὰν τίς τι δρᾷ τοιοῦτον

τὴν ἐποπτεία τους, προστάζοντας ἄνισες προσταγὰς καὶ ἐπι-
 χειρώντας νὰ σφετερίζονται γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἐργα- 762a
 λεία, χωρὶς νὰ ἔχουν πείσει (ἐνν. τοὺς ἰδιοκτῆτες), καὶ ἂν
 συμβαίνει νὰ δέχονται κάτι ἀπὸ ἐκείνους ποὺ δίνουν μὲ πρό-
 θεση δωροδοκίας ἢ ἀκόμη καὶ ἂν ἀπονέμουν μὲ τρόπον ἀδικο
 τὸ δίκαιο, θὰ πρέπει γιὰ τὸ ὅτι ἐνέδωσαν στὰ καλοπιάσματα
 νὰ διαπομπεύονται σὲ ὅλη τὴν πόλη, ἐνῶ γιὰ τὰ ἄλλα ἀδικη-
 ματα, γιὰ ὅ,τι δηλαδὴ συμβαίνει νὰ ἀδικοῦν τοὺς συντοπίτες
 τους, θὰ πρέπει, μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς μᾶς μνάς, μὲ τὴ θέλησή
 τους νὰ παρουσιάζονται γιὰ νὰ δικασθῶν ἀπὸ τοὺς χωρια-
 νοὺς καὶ τοὺς γείτονές τους, γιὰ τὰ μεγαλύτερα ὁμως ἀδικη-
 ματα σὲ κάθε περίπτωση ἢ ἀκόμη καὶ γιὰ τὰ μικρότερα, ἐὰν b
 ὁμως δὲν θέλουν νὰ ὑποβληθῶν (ἐνν. στὴ διαδικασία αὐτῇ),
 πιστεύοντας ὅτι μὲ τὸ νὰ μετακινῶνται κάθε μῆνα, πηγαίνο-
 ντας πάντοτε σὲ ἄλλον τόπο, θὰ ἀποφύγουν τὴ δίωξη, τότε
 αὐτοὺς ποὺ ἀδικεῖται δικαιοῦται νὰ ἀσκήσει ἀγωγή στὰ κοινὰ
 δικαστήρια τῆς πόλεως, καὶ ἂν κερδίσει, θὰ μπορεῖ νὰ ζητήσῃ
 νὰ ἐπιβληθεῖ ἡ διπλάσια σ' αὐτὸν ποῦ φυγοδικεῖ καὶ ποῦ δὲν
 θέλησε νὰ ἀποδεχθεῖ ἀπὸ μόνος του τιμωρία.

*Ἄς διαβιοῦν τόσο οἱ ἄρχοντες ὅσο καὶ οἱ ἀγρονόμοι κατὰ
 τὰ δύο ἔτη μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο· ἐν πρῶτοις, σὲ καθέναν ἀπὸ
 τοὺς διάφορους τόπους τῆς χώρας ὑπάρχουν συσσίτια, στὰ c
 ὅποια πρέπει ὅλοι ἀπὸ κοινού νὰ διαιτῶνται· ὅποιος, ἔξ
 ἄλλου, ἀπέχει ἀπὸ τὰ συσσίτια ἑσὼ καὶ γιὰ μία μόνο μέρα, ἢ
 κοιμήθηκε ἔξω μία νύκτα, χωρὶς νὰ ἔχουν διατάξει οἱ ἀρχο-
 ντες ἢ χωρὶς νὰ παρουσιασθεῖ ξαφνικὰ μία ὁποιαδήποτε κά-
 τετείγουσα ἀνάγκη, ἂν οἱ πέντε ἄρχοντες συμβεῖ νὰ τὸν ἐπι-
 σημάνουν, καὶ ἀφοῦ γράψουν τὸ ὄνομά του τὸ ἐκθέσουν στὴν
 ἀγορὰ ὡς ἐκεῖνου ποὺ ἐγκατέλειπε τὴν φρουρά, θὰ δυσφημη-
 σθεῖ ὅτι πρόδωσε ἀπὸ τὴ μεριά του τὸ πολίτευμα, καὶ θὰ
 μπορεῖ νὰ τὸν ξυλοκοπάει ἀτιμώρητα ὅποιος τὸν συναντᾷ
 καὶ θέλει νὰ τὸν τιμωρεῖ. *Ἄν πάλι κάποιος ἀπὸ τοὺς ἰδιους d

αὐτός, ἐπιμελῆσθαι μὲν τοῦ τοιοῦτου πάντας τοὺς ἐξήκοντα
 χρεῶν, ὁ δὲ αἰσθόμενός τε καὶ πυθόμενος μὴ ἐπεξιῶν ἐν τοῖς
 αὐτοῖς ἐνεχέσθω νόμοις καὶ πλείονι τῶν νέων ζημιούσθω·
 περὶ τὰς τῶν νέων ἀρχὰς ἠτιμάσθω πάσας. Τούτων δὲ οἱ νο-
 μοφύλακες ἐπίσκοποι ἀκριβεῖς ἔστωσαν, ὅπως ἢ μὴ γίνηται
 τὴν ἀρχὴν ἢ γιγνόμενα τῆς ἀξίας δίκης τυγχάνη. Δεῖ δὴ πάν-
 τ' ἀνδρα διανοεῖσθαι περὶ ἀπάντων ἀνθρώπων ὡς ὁ μὴ δου-
 λεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου, καὶ καλλω-
 πίζεσθαι χρὴ τῷ καλῶς δουλεῦσαι μᾶλλον ἢ τῷ καλῶς ἄρξαι,
 πρῶτον μὲν τοῖς νόμοις, ὡς ταύτην τοῖς θεοῖς οὖσαν δουλεί-
 αν, ἔπειτ' αἰεὶ τοῖς πρεσβυτέροις τε καὶ ἐντίμως βεβιωκόοι
 τοὺς νέους. Μετὰ δὲ ταῦτα τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης δεῖ τῆς
 ταπεινῆς καὶ ἀπύρου γεγευμένου εἶναι τὰ δύο ἔτη ταῦτα τὸν
 τῶν ἀγρονόμων γεγονότα. Ἐπειδὴν γὰρ δὴ καταλεγῶσιν οἱ
 δώδεκα, συνελθόντες μετὰ τῶν πέντε, βουλευέσθωσαν ὡς
 οἴοντες οἰκέται οὐχ ἔξουσιν αὐτοῖς ἄλλους οἰκέτας τε καὶ 763a
 δούλους, οὐδ' ἐκ τῶν ἄλλων γεωργῶν τε καὶ κωμητῶν τοῖς
 ἐκείνων ἐπὶ τὰ ἴδια χρῆσονται ὑπηρετήματα διακόνους, ἀλλὰ
 μόνον ὅσα εἰς τὰ δημόσια· τὰ δ' ἄλλα αὐτοὶ δι' αὐτῶν δια-
 νοηθήτωσαν ὡς βιωσόμενοι διακονοῦντές τε καὶ διακονού-
 μενοι ἑαυτοῖς, πρὸς δὲ τούτοις πᾶσαν τὴν χώραν διεξερευ-

τοὺς ἀρχόντες συμβαίνει νὰ διαπράττει κάποιο ἀνάλογο πα-
 ράπτωμα, τότε ἔχουν χρέος νὰ ἐπιληφθῶν αὐτοῦ τοῦ παρα-
 πτώματος ὅλοι καὶ οἱ ἐξήντα (ἐνν. ἀγρονόμοι), ἐνῶ ἐκεῖνος
 ποὺ εἶδε ἢ πληροφορήθηκε καὶ δὲν διώκει, ἄς κρίνεται σύμ-
 φωνα μὲ τις ἴδιες αὐτὲς διατάξεις ἐνοχος καὶ ἄς τιμωρεῖται
 περισσότερο ἀπὸ τοὺς νέους· ἄς κρίνεται ἀνάξιος γιὰ ὅλα τὰ
 ἀξιώματα ποὺ σχετίζονται μὲ τοὺς νέους. Σχετικὰ μὲ αὐτὲς
 (ἐνν. τίς παραλείψεις) οἱ νομοφύλακες ἄς εἶναι ἔξαιρετικά
 προσεκτικοὶ ἢ γιὰ νὰ μὴ γίνεταὶ ἡ κακὴ ἀρχή, ἢ, ἂν γίνονται
 (ἐνν. παραβάσεις τέτοιες) νὰ εἶναι ἀντικείμενο τῆς ποινῆς
 ποὺ τοὺς ἀξίζει. Πρέπει, βέβαια, κάθε πολίτης νὰ ἔχει κατὰ
 νοῦν γιὰ ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς ἀνθρώπους ὅτι αὐτὸς ποὺ
 δὲν ὑπῆρξε ὑπηρετῆς, δὲν θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ γίνεαι
 ἄξιόπαι-
 νος κύριος, καὶ πρέπει συνεπῶς νὰ φιλοτιμεῖται περισσότε-
 ρο γιὰ τὸ ὅτι θὰ ὑπηρετεῖ καλὰ παρὰ γιὰ τὸ ὅτι θὰ ἄρχει κα-
 λά, πρῶτα ἀπ' ὅλα βέβαια τοὺς νόμους, ἀφοῦ αὐτὴ εἶναι ὑπε-
 ρεσία στοὺς θεοὺς, καὶ ὕστερα, προκειμένου γιὰ τοὺς νέους,
 (ἐνν. νὰ ὑπηρετοῦν) πάντοτε τόσο τοὺς πρεσβύτερους ὅσο
 καὶ ἐκεῖνους ποὺ ἔχουν ζῆσει ἔντιμα. Πέρα ἀπ' αὐτὰ, πρέπει
 ἐκεῖνος ποὺ ἐγίνε ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀγρονόμους νὰ ἔχει δοκιμά-
 σει κατὰ τὰ δύο αὐτὰ ἔτη τὸν τρόπο ζωῆς τῆς καθημερινῆς
 λιτῆς καὶ ἀνητης τροφῆς. Διότι ἀπὸ τῆς στιγμῆς, βέβαια, ποὺ
 θὰ ἐκλεγῶν οἱ δώδεκα, ἀφοῦ ἐνωθῶν μὲ τοὺς πέντε, ἄς τὸ
 πᾶρουν ἀπόφαση ὅτι, καθὼς ἀκριβῶς εἶναι οἱ ἴδιοι ὑπηρετές,
 δὲν θὰ ἔχουν ἄλλους ὑπηρετές ἢ δούλους γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς 763a
 τους, οὔτε θὰ χρησιμοποιοῦν ἄτομα ἀπὸ τὸ βοθητικὸ προ-
 σωπικὸ τῶν ἄλλων γεωργῶν καὶ χωρικῶν γιὰ τίς ἰδιωτικῆς
 τους δουλειῆς, ἀλλὰ μόνον γιὰ ὅσες ἔχουν νὰ κάμνουν μὲ τὸ
 δημόσιο· κατὰ τὰ ἄλλα, ἄς ἔχουν κατὰ νοῦν ὅτι θὰ ζήσουν
 τόσο ὑπηρετώντας ἄλλους ὅσο καὶ ὑπηρετώντας τοὺς ἑαυ-
 τοὺς τους, καὶ ἐπιπλέον ὅτι θὰ πρέπει νὰ ἐξερευνοῦν ὁλό-
 κληρῆ τὴν χώραν, χεμῶνᾶ καλοκαίρι, φέροντας τὰ ὄπλα τους,

νώμενοι θέρους και χειμῶνος σὺν τοῖς ὄπλοις φυλακῆς τε και
 γνωρίσεως ἕνεκα πάντων ἀεὶ τῶν τόπων. Κινδυνεύει γὰρ
 οὐδενὸς ἕλαττον μάθημα εἶναι δι' ἀκριβείας ἐπίστασθαι πά-
 ντας τὴν αὐτῶν χώραν· οὐ δὴ χάριν κυνηγεία και τὴν ἄλλην
 θήραν οὐχ ἦττον ἐπιτηδεύειν δεῖ τὸν ἡβῶντα ἢ τῆς ἄλλης
 ἡδονῆς ἅμα και ὠφελείας τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα γιγνομένης
 πᾶσιν. Τούτους οὖν, αὐτοὺς τε και τὸ ἐπιτήδευμα, εἴτε τις
 κρυπτοὺς εἴτε ἀγρονόμους εἶθ' ὃ τι καλῶν χεῖρει, τοῦτο προ-
 αγορεῶν, προθύμως πᾶς ἀνὴρ εἰς δύναμιν ἐπιτηδεύετω, ὅσοι
 μέλλουσι τὴν αὐτῶν πόλιν ἱκανῶς σφῆξιν.

Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἀρχόντων αἰρέσεως ἀγορανόμων πέρι
 και ἀστυνόμων ἦν ἡμῖν ἐπόμενον. Ἔποιντο δ' ἂν ἀγρονόμοις
 γε ἀστυνόμοι τρεῖς ἐξήκοντα ὄσιν, τριχῆ δώδεκα μέρη τῆς
 πόλεως διαλαβόντες, μιμούμενοι ἐκείνους τῶν τε ὁδῶν ἐπι-
 μελοῦμενοι τῶν κατὰ τὸ ἄστυ και τῶν ἐκ τῆς χώρας λεωφό-
 ρων εἰς τὴν πόλιν ἀεὶ τεταμένων και τῶν οἰκοδομῶν, ἵνα
 κατὰ νόμους γίνωνται πᾶσαι, και δὴ και τῶν ὑδάτων, ὅπου δ
 ἂν αὐτοῖς πέμπωσι και παραδιδῶσιν οἱ φρουροῦντες θετρα-
 πευμένα, ὅπως εἰς τὰς κρήνας ἱκανά και καθαρά πορευόμε-
 να, κοσμητὴ ἅμα και ὠφελῆ τὴν πόλιν. Δεῖ δὴ και τούτους δυ-
 νατοὺς τε εἶναι και σχολάζοντας τῶν κοινῶν ἐπιμελεῖσθαι·
 διὸ προβαλλέσθω μὲν πᾶς ἀνὴρ ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων

γὰ τὴ φύλαξη τῶν συνόρων και τῆ γνωριμία μὲ ὄλες πάντο-
 τε τις περιοχῆς. Τὸ νὰ γνωρίζουν, πράγματι, ὄλοι μὲ ἀκρι-
 βεια τὴν περιοχὴ τους εἶναι μία γνώση ποὺ δὲν ὕστερεῖ σὲ
 πρακτικὴ ἀξία ἀπὸ καμμίαν ἄλλη· πρέπει χάριν αὐτοῦ ὃ ἐφη-
 βοσ νὰ ἐξασκεῖται στὸ κυνήγι μὲ σκυλιὰ και σὲ κάθε ἄλλο
 εἶδος κυνηγιῶ ὄχι λιγότερο χάριν αὐτοῦ ἀπ' ὃ,τι ὀποιασθῆ-
 ποτε ἄλλης ἀπόλαυσης και ταυτόχρονα ὠφέλειας ποὺ προ-
 κύπτει ἀπὸ τέτοιες δραστηριότητες γὰ ὄλους. Ἐπὸ αὐτοὺς
 λοιπὸν τοὺς λειτουργοὺς, τόσο τοὺς ἴδιους ὄσο και τὸ ἔργο
 τους, εἴτε τοὺς ὄνομάζει κανεῖς κρυπτοὺς εἴτε ἀγρονόμους
 εἴτε ὄπως ἄλλιῶς τοῦ ἀρέσει, ἀποκαλώντας τους μὲ τὸ ὄνο-
 μα αὐτὸ, κάθε ἀνδρας ἄς ἀσκει πρόθυμα τὸ ἔργο του μὲ ὄλες
 του τις δυνάμεις, ὄσοι τοὺλάχιστον εἶναι ταγμένοι νὰ δια-
 φυλάσσουν ἀποτελεσματικὰ τὴν ἴδια τους τὴν πόλη.

Τὸ ἀμέσως ἐπόμενο βῆμα γὰ τὴν ἐκλογὴ τῶν ἀρχόντων
 εἶναι γὰ μᾶς τὸ σχετικὸ μὲ τὴν ἐκλογὴ τῶν ἀγορανόμων και
 τῶν ἀστυνόμων. Τὴν ἐκλογὴ τῶν ἀγρονόμων ποὺ εἶναι ἐξή-
 ντα, θὰ ἀκολουθοῦσε ἢ ἐκλογὴ τῶν τριῶν ἀστυνόμων, οἱ
 ὄποιοι ἀφοῦ χωρίζουν τὰ δώδεκα τμήματα τῆς πόλεως σὲ
 τρεῖς τομεῖς, ἀναλαμβάνοντας, κατὰ τὸ παράδειγμα ἐκείνων,
 τὴν ἐπιβλεψη τόσο τῶν δρόμων στὸ ἀστικὸ κεντρο και τῶν
 λεωφόρων ποὺ ἐκτείνονται ἀπὸ τὴν ὑπαίθρο μέρη τὴν πόλη,
 ὄσο και τῶν οἰκοδομημάτων, εἶσι ὄστε νὰ ἀνεγείρονται ὄλα
 σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους, καθὼς ἐπίσης και τῶν ὑδάτων ὄλα
 ὄσα τυχὸν θὰ τοὺς στέλνουν και θὰ τοὺς παραδίδουν οἱ ἐπι-
 φορτισμένοι μὲ τὴ φροσύρη, ἀφοῦ ἔχουν ἐξηγιανθεῖ, προ-
 κειμένου, διοχετευόμενα στὶς κρήνες ἀφθονα και καθαρά, ὄλα
 ποροῦν νὰ ὄμορφαίνουν και ταυτόχρονα νὰ ὄφελουν τὴν
 πόλη. Πρέπει τότε και αὐτοὶ νὰ εἶναι τόσο ἱκανοὶ ὄσο και
 ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ κάθε ἰδιωτικὴ ἀπασχόληση γὰ νὰ φρο-
 ντίζουν τὰ κοινὰ· γι' αὐτὸ ἄς προτείνει ὄς ἀστυνόμο και
 πολίτης ὄποιον τυχὸν θέλει μόνον ἀπὸ τὴν ἀνώτατη εἰσοδη-

ἀστυνόμον ὃν ἂν βούληται, διαχειροτονηθέντων δὲ καὶ ἀφικομένων εἰς ἕξ οἷς ἂν πλείσται γίνωνται, τοὺς τρεῖς ἀποκληρωσάντων οἷς τούτων ἐπιμελῆς, δοκιμασθέντες δὲ ἄρχοντων κατὰ τοὺς τεθέντας αὐτοῖς νόμους.

Ἄγορανόμους δ' ἕξις τούτοις αἰρεῖσθαι μὲν ἐκ τῶν δευτέρων καὶ πρώτων τιμημάτων πέντε, τὰ δ' ἄλλα αὐτῶν γίνεσθαι τὴν αἴρεσιν καθάπερ ἢ τῶν ἀστυνόμων· δέκα ἐκ τῶν ἄλλων χειροτονηθέντας τοὺς πέντε ἀποκληρωσάσαι, καὶ δοκιμασθέντας αὐτοὺς ἄρχοντας ἀποφῆσαι. Χειροτονεῖται δὲ πᾶς πάντα· ὁ δὲ μὴ ἠέλων, ἐὰν εἰσαγγελθῆ πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ζημιούσθω πενήκοντα δραχμαῖς πρὸς τῷ κακὸς εἶναι δοκεῖν. Ἔτω δ' εἰς ἐκκλησίαν καὶ τὸν κοινὸν σύλλογον ὁ βουλούμενος, ἐπάναγες δ' ἔστω τῷ τῶν δευτέρων καὶ πρώτων τιμημάτων, δέκα δραχμαῖς ζημιουμένῳ ἐὰν μὴ παρῶν ἐξετάζηται τοῖς συλλόγοις· τρίτῳ δὲ τιμῆματι καὶ τῷ τετάρτῳ μὴ ἐπάναγες, ἀλλὰ ἀζήμιος ἀφείσθω, ἐὰν μὴ τι παραγγέλωσιν οἱ ἄρχοντες πᾶσιν ἐκ τίνος ἀνάγκης συνιέναι. Τοὺς δὲ δὴ ἀγορανόμους τὸν περὶ τὴν ἀγορὰν κόσμον διαταχθέντα ὑπὸ νόμων φυλάτειν, καὶ ἱερῶν καὶ κρηνῶν ἐπιμελεῖσθαι τῶν κατ' ἀγορὰν, ὅπως μηδὲν ἀδικῆ μηδεῖς, τὸν ἀδικούντα δὲ κολάζειν, πληγαῖς μὲν καὶ δεσμοῖς δοῦλον καὶ ξένον, ἐὰν δ' ἐπιχώριος ὦν

ματικῆ τάξῃ, καὶ ὅταν θά ἔχουν ὑποδειχθεῖ μὲ ἀνάτασι τῶν χειρῶν καὶ φθάσει τοὺς ἕξι ἐκείνοι ὑπὲρ τῶν ὁποίων συμβαίνει νὰ εἶναι τὰ περισσότερα ἀνυψωμένα χέρια, ἄς κληρῶσιν αὐτοὶ στοὺς ὁποίους ἀνήκει ἡ φροντίδα τούτων (ἐνν. τῶν κληρῶσεων), τοὺς τρεῖς, καὶ ἀφοῦ αὐτοὶ δοκιμασθοῦν ὡς ἄρχοντες σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους ποὺ ἔχουν θεθεῖ γι' αὐτούς.

Ἀμέσως μετὰ ἀπὸ αὐτῶν θά ἐκλέγονται ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς πολῖτες τῆς δευτέρας καὶ τῆς πρώτης εἰσοδηματικῆς τάξης πέντε ἀγορανόμοι, καὶ ἡ ἐκλογή τους γίνεται κατὰ τὰ ἄλλα καθὼς ἀκριβῶς ἐκείνη τῶν ἀστυνόμων· ὅταν δηλαδὴ θά ἔχουν ἀναδειχθεῖ μὲ ἀνάτασι τῶν χειρῶν οἱ δέκα μεταξὺ ὧν τῶν ἄλλων, θά πρέπει νὰ κληρῶσιν τοὺς πέντε, καὶ ἀφοῦ δοκιμασθοῦν θά πρέπει αὐτοὶ νὰ ἀναγορευθοῦν ἄρχοντες. Ἄς ψηφίζει κάθε πολίτης σὲ κάθε ψηφοφορία· καὶ ὅποιος δὲν θέλει, ἂν καταγγελλεῖ στὶς ἀρχές, ἄς τιμωρεῖται, ἐπιπροσθέτως τοῦ ὅτι θά θεωρεῖται ὅτι εἶναι κακὸς πολίτης, μὲ πρόστιμο πενήντα δραχμῶν. Θά μπορεῖ νὰ προσέρχεται στὴν ἐκκλησία καὶ στὶς δημόσιες συνελεύσεις ὅποιος θέλει, ἐνῶ αὐτὸ θά εἶναι ὑποχρεωτικὸ γι' αὐτὸν ποῦ ἀνήκει στὴ δευτέρη καὶ τὴν πρώτη εἰσοδηματικῆ τάξῃ, ὁ ὅποιος θά τιμωρεῖται μὲ πρόστιμο δέκα δραχμῶν, ἂν ἐξακριβωθεῖ ὅτι δὲν εἶναι παρῶν στὶς συνελεύσεις· γι' αὐτὸν ποῦ ἀνήκει στὴν τρίτῃ καὶ τὴν τέταρτῃ εἰσοδηματικῆ τάξῃ δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὸ, ἀλλὰ ἄς μὲνει ἀτιμώρητος, ἂν οἱ ἄρχοντες δὲν παραγγελοῦν νὰ προσέλθουν λόγῳ κάποιας ἀνάγκης ὄλοι. Προκειμένου, λοιπὸν, γιὰ τοὺς ἀγορανόμους πρέπει νὰ φυλάττουν, σύμφωνα μὲ τὰ ὅσα ἔχουν ὀρισθεῖ ἀπὸ τοὺς νόμους, τὴν τάξῃ στὴν ἀγορὰ, καθὼς ἐπίσης καὶ νὰ ἐπιβλέπουν τὰ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἱερὰ καὶ τὶς κρήνες, ἔτσι ὥστε νὰ μὴν ἀδικεῖ κανεὶς σὲ τίποτα, καὶ νὰ τιμωροῦν αὐτὸν ποῦ ἀδικεῖ μὲ κτυπήματα καὶ δεσμά, ἂν πρόκειται γιὰ δοῦλο ἢ ξένο καὶ ἂν

τις περί τὰ τοιαῦτα ἄκοσμη, μέχρι μὲν ἑκατὸν δραχμῶν νομίσματος αὐτοὺς εἶναι κυρίους διαδικάζοντας, μέχρι δὲ διπλασίου τούτου κοινή μετὰ ἀστυνόμων ζημιῶν δικάζοντας τῷ ἄδικούντι. Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἀστυνόμοις ἔστω ζημιώματά τε καὶ κολάσεις ἐν τῇ ἑαυτῶν ἀρχῇ, μέχρι μὲν μνάς αὐτοὺς ζημιῶντας, τὴν διπλασίαν δὲ μετὰ ἀγορανόμων.

Μουσικῆς δὲ τὸ μετὰ τοῦτο καὶ γυμναστικῆς ἀρχοντας καθίστασθαι πρέπον ἂν εἴη, διττοὺς ἑκατέρων, τοὺς μὲν παιδείας αὐτῶν ἕνεκα, τοὺς δὲ ἀγωνιστικῆς. Παιδείας μὲν βούλεται λέγειν ὁ νόμος γυμνασίων καὶ διδασκαλείων ἐπιμελητὰς κόσμου καὶ παιδεύσεως ἅμα καὶ τῆς περὶ ταῦτα ἐπιμελείας τῶν φοιτησέων τε πέρι καὶ οἰκίσεων ἀρχόνων καὶ θηλειῶν κορῶν, ἀγωνίας δὲ, ἐν τε τοῖς γυμνικοῖς καὶ περὶ τὴν μουσικὴν ἀθλοθέτας ἀθληταῖς, διττοὺς αὐ τούτους, περὶ μουσικὴν μὲν ἑτέρους, περὶ ἀγωνίαν δ' ἄλλους. Ἀγωνιστικῆς μὲν οὖν ἀνθρώπων τε καὶ ἵππων τοὺς αὐτοὺς, μουσικῆς δὲ ἑτέρους μὲν τοὺς περὶ μονωδίας τε καὶ μμητικῆν, οἶον ῥαψωδῶν καὶ κιθαρωδῶν καὶ αὐλητῶν καὶ πάντων τῶν τουούτων ἀθλοθέτας ἑτέρους πρέπον ἂν εἴη γίγνεσθαι, τῶν δὲ περὶ χορωδίας ἄλλους. Πρῶτον δὴ περὶ τὴν τῶν χορῶν παιδιῶν τε καὶ ἀνδρῶν καὶ θηλειῶν κορῶν ἐν ὀρχήσει

εἶναι γηγενῆς αὐτὸς ὁ κάποιος πού συμβαίνει νὰ παρεκτρέπεται σχετικὰ μὲ αὐτὰ, θὰ ἔχουν (ἐνν. οἱ ἀγορανόμοι) τὴ δικαιοδοσία νὰ ἐπιβάλλουν ἀπὸ μόνου τοὺς πρόστιμο μέχρι ἑκατὸ δραχμῶν καὶ ἀπὸ κοινῶ μὲ τοὺς ἀστυνόμους νὰ διακάζουν αὐτὸν πού παρανομεῖ καὶ νὰ τὸν τιμωροῦν μέχρι τὸ διπλασίον αὐτοῦ τοῦ ποσοῦ. Τὰ ἴδια αὐτὰ πρόστιμα καὶ σωματικές ποινές θὰ εἶναι δυνατόν καὶ γιὰ τοὺς ἀστυνόμους νὰ ἐπιβάλλουν στὰ πλαίσια τῆς δικῆς τοὺς δικαιοδοσίας, δηλαδή νὰ μποροῦν νὰ τιμωροῦν ἀπὸ μόνου τοὺς μὲ πρόστιμο μέχρι μνάς μνάς καὶ μὲ διπλασίον μαζί μὲ τοὺς ἀγορανόμους.

Μετὰ ἀπὸ τοῦτο θὰ ἦταν σωστὸ νὰ ἐγκατασταθοῦν οἱ ἀρχές τῆς μουσικῆς καὶ τῆς γυμναστικῆς, δύο εἰδῶν γιὰ καθεμία, οἱ πρῶτες ἀπὸ αὐτές γιὰ τὴν παιδεία καὶ οἱ δευτέρες γιὰ τὴν ἀγωνιστικὴν τέχνη. Μὲ ἀρχές τῆς παιδείας ὁ νόμος θέλει νὰ πεῖ ἐπόπτες γυμναστηρίων καὶ σχολείων γιὰ τὴν εὐκοσμία καὶ τὴ διδασκαλία, καὶ ταυτόχρονα τόσο τῆς ἐπιμελοῦς φοίτησης σὲ δ,τι ἀφορᾷ αὐτὰ ὅσο καὶ τῶν σχετικῶν θεμάτων μὲ τίς κατοικίες τῶν παιδιῶν, ἀγοριῶν καὶ κοριτσιῶν, μὲ ἀρχές, ἐξ ἄλλου, ἀγῶνων, τόσο γιὰ τοὺς γυμνικοὺς ὅσο καὶ τοὺς σχετικοὺς μὲ τὴ μουσικὴ (ἐνν. ὁ νόμος ἔννοεῖ), τοὺς ἀθλοθέτες γιὰ τοὺς ἀθλητές, δύο εἰδῶν ἐπίσης καὶ αὐτοί, ἄλλοι δηλαδή γιὰ τὴ μουσικὴ καὶ ἄλλοι γιὰ τοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνες. Περὶ τῆς ἀγωνιστικῆς προκειμένου τέχνης (ἐνν. οἱ ἀθλοθέτες) εἶναι οἱ ἴδιοι τόσο γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ὅσο καὶ γιὰ τοὺς ἵππους, ἐνῶ τῆς μουσικῆς εἶναι ἄλλοι, γι' αὐτοὺς πού ἐκτελοῦν μονωδίες καὶ ἐπιδίδονται στὴ μμητικὴ τέχνη, ὅπως, γιὰ παράδειγμα, οἱ ραψωδοί, οἱ κιθαρωδοί, οἱ αὐλητές καὶ γιὰ ὄλους τοῦ εἶδους αὐτοῦ θὰ ἦταν σωστὸ νὰ ὑπάρχουν ἄλλοι ἀθλοθέτες καὶ ἄλλοι γιὰ ὄσους ἔχουν νὰ κάμνουν μὲ χορωδία. Πρῶτα, εἶναι ἀλήθεια, πρέπει μὲ κάποιον τρόπο νὰ ἐκλεγοῦν οἱ ἀρχές γιὰ τὸ ἀπολαυστικὸ παιχνίδι τῶν χορῶν ἀπὸ παιδιά, ἄνδρες καὶ νεαρά κορίτσια στὶς διαφορῆς χο-

καὶ τῇ τάξει τῇ ἀπάσῃ γιγνομένη μουσικῇ τοὺς ἄρχοντας αἰρεῖσθαι που χρεῶν· ἱκανὸς δὲ εἰς ἄρχων αὐτοῖς, μὴ ἔλαττον τετταράκοντα γεγονῶς ἑτῶν. Ἰκανὸς δὲ καὶ περὶ μονοψῆδιον 765a
 εἰς, μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα γεγονῶς ἑτῶν, εἰσαγωγεὺς τε εἶναι καὶ τοῖς ἀμύλλωμένοις τὴν διάκρισιν ἱκανὸς ἀποδιδούς. Τὸν δὴ χορῶν ἄρχοντα καὶ διαθετῆρα αἰρεῖσθαι χρὴ τοῖονδε τινὰ τρόπον. Ὅσοι μὲν φιλοφρόνως ἐσχίρασι περὶ τὰ τοιαῦτα, εἰς τὸν σύλλογον ἴτωσαν, ἐπιζήμιοι ἔάν μὴ ἴωσιν – τοῦτου δὲ οἱ νομοφύλακες κριταί– τοῖς δ' ἄλλοις, ἔάν μὴ βούλωνται, μὴδὲν ἐπάναγκες ἔστω. Καὶ τὴν προβολὴν δὴ τὸν αἰρούμενον b
 ἐκ τῶν ἐμπείρων ποιητέον, ἔν τε τῇ δοκιμασίᾳ κατηγορήματα ἐν τοῦτ' ἔστω καὶ ἀπηγόρημα, τῶν μὲν ὡς ἄπειρος ὁ λαχῶν, τῶν δ' ὡς ἐμπειρος· ὅς δ' ἂν εἰς ἐκ προχειροτονηθέντων δέκα λάχη, δοκιμασθεῖς, τὸν ἐνιαυτὸν τῶν χορῶν ἀρχέτω κατὰ νόμον. Κατὰ ταῦτα δὲ τοῦτοις καὶ ταύτῃ ὁ λαχῶν τὸν ἐνιαυτὸν ἐκείνων τῶν ἀφικομένων εἰς κρίσιν μονοψιδῶν τε καὶ συναυλιῶν ἀρχέτω, εἰς τοὺς κριτὰς ἀποδιδούς ὁ λαχῶν τὴν κρίσιν. c
 Μετὰ δὲ ταῦτα χρεῶν ἀγωνίας ἀθλοθέτας αἰρεῖσθαι τῆς περὶ τὰ γυμνάσια ἵππων τε καὶ ἀνθρώπων ἐκ τῶν τρίτων τε καὶ ἑτι τῶν δευτέρων τιμημάτων· εἰς δὲ τὴν αἴρεσιν ἔστω μὲν ἐπάναγκες τοῖς τρισὶ πορεύεσθαι τιμήμασι, τὸ σμικρότατον δὲ ἄζη-

ρευτικὸς ἐπιδείξεις καὶ στίς ἐν γένει μουσικῆς ἐκδηλώσει· εἶναι ἀρχετός γι' αὐτοὺς ἕνας ἄρχοντας, ὄχι κάτω τῶν σαράντα ἑτῶν συμπληρωμένων. Ἀρχετός θὰ εἶναι ὁμοίως 765a
 ἕνας ἄρχοντας προκειμένου καὶ γιὰ τὴν μονοψῆδιον, ὄχι κάτω τῶν τριάκοντα τοῦλάχιστον ἑτῶν συμπληρωμένων, γιὰ νὰ παρουσιάσει τοὺς διαγωνιζόμενους καὶ νὰ ἀπενέμει μὲ τρόπον φερέγγυον τὶς διακρίσεις. Ὁ ἄρχοντας καὶ ὄργανωτῆς τῶν χορῶν πρέπει νὰ ἐκλέγεται μ' ἕναν τέτοιο κάπως τρόπον. Ὅλοι ὅσοι διάκεινται φιλικὰ ἀναφορικὰ μὲ αὐτὰ (ἐνν. τὶς χορικῆς ἐκδηλώσεις), ἂς προσέρχονται στὴ συγκέντρωση, ἂν τυχόν δὲν προσέλθουν εἶναι ὑποκείμενοι σὲ πρόστιμο – ἀρμόδιοι νὰ κρίνουν γι' αὐτὸ εἶναι οἱ νομοφύλακες– ὅσο γιὰ τοὺς ἄλλους (ἐνν. τοὺς ἀδιάφορους), ἂν τυχόν δὲν θέλουν (ἐνν. νὰ προσέλθουν), δὲν θὰ ὑπάρξει κανεὶς καταναγκασμός. Καὶ τὴν πρόταση ὑποψηφιότητας ὁ ἐκλογεὺς πρέπει νὰ τὴν κάμνει γιὰ κάποιον ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς ἐμπειρους, στὰ πλαίσια ἐξ ἄλλου τῆς δοκιμασίας μία καὶ μόνο ἂς εἶναι ἢ κατηγορία ὅσο καὶ ἢ ἀπολογία, ἐκείνων δηλαδὴ ἀντιστοίχως, ὅτι ὁ τυχόν (ἐνν. ὑποψήφιος) εἶναι ἄπειρος, καὶ τῶν ἄλλων ὅτι εἶναι ἐμπειρος· ὁ ἕνας τώρα ποῦ θὰ κληρωθεῖ ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς δέκα, οἱ ὅποιοι ἔχουν προκριθεῖ μὲ ἀνάταση τῶν χειρῶν, ἀφοῦ δοκιμασθεῖ γιὰ τὸν τρέχοντα αὐτὸν χρόνον τῶν χορῶν, ἂς ἀρχεὶ σύμφωνα μὲ τὸν νόμον. Αὐτὸς πάλι ὁ ὅποιος ἔχει κατὰ τὸν ἴδιον τοῦτον τρόπον καὶ μὲ τὴν ἴδια διαδικασίᾳ κληρωθεῖ γιὰ τὴν χρονίᾳ ἐκείνην ἀπὸ ὄσους ἐφθασαν σὲ κρίση, ἂς διευθύνει τὶς μονοψιδῆς καὶ τὶς συναυλίες ἀφήνοντας τὴν κρίση στοὺς κριτῆς. Μετὰ καὶ ἀπὸ αὐτὸ πρέπει νὰ ἐκλέγονται οἱ ἀθλοθέτες γιὰ τὰ ἀγωνίσματα μὲ ἀσκήσεις ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ μέλη τῆς τρίτης καὶ ἀκόμη καὶ τῆς δευτέρας εἰσοδηματικῆς τάξης· στὴν ἐκλογὴ αὐτὴν, ἐξ ἄλλου, ἂς εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖο γιὰ τὶς τρεῖς (ἐνν. πρώτες) εἰσοδηματικῆς τάξεις νὰ προσέρχονται, ἢ

μον ἀφείσθω. Τρεῖς δ' ἔστωσαν οἱ λαχόντες, τῶν προχειρο-
 τονηθέντων μὲν εἴκοσι, λαχόντων δὲ ἐκ τῶν εἴκοσι τριῶν, οὓς
 ἂν καὶ ψήφος ἢ τῶν δοκιμαζόντων δοκιμάσῃ· ἔαν δὲ τις ἀπο-
 δοκιμασθῇ καθ' ἥντιναοῦν ἀρχῆς λῆξιν καὶ κρίσιν, ἄλλους
 ἀνθαιρεῖσθαι κατὰ ταῦτα καὶ τὴν δοκιμασίαν ὡσαύτως αὐτῶν
 πέρι ποιεῖσθαι.

Λοιπὸς δὲ ἄρχων περὶ τὰ προειρημένα ἡμῖν ὁ τῆς παιδεί-
 ας ἐπιμελητῆς πάσης θηλειῶν τε καὶ ἀρρένων. Εἷς μὲν δὴ καὶ
 ὁ τούτων ἄρξων ἔστω κατὰ νόμους, ἐτῶν μὲν γεγονῶς μὴ
 ἔλαττον ἢ πενήκοντα, παιδῶν δὲ γνησίων πατῆρ, μάλιστα
 μὲν ὑέων καὶ θυγατέρων, εἰ δὲ μὴ, θάτερα· διανοηθῆτω δὲ
 αὐτὸς τε ὁ προκριθεὶς καὶ ὁ προκρίνων ὡς οὖσαν ταύτην τὴν
 ἀρχὴν τῶν ἐν τῇ πόλει ἀκροτάτων ἀρχῶν πολὺ μεγίστην. Πα-
 ντὸς γάρ δὴ φυτοῦ ἢ πρῶτη βλάστη καλῶς ὀρμηθεῖσα, πρὸς
 ἀρετὴν τῆς αὐτοῦ φύσεως κυριωτάτη τέλος ἐπιθεῖναι τὸ πρό-
 σφορον, τῶν τε ἄλλων φυτῶν καὶ τῶν ζῶων ἡμέρων καὶ
 ἀγρίων καὶ ἀνθρώπων· ἀνθρώπος δὲ, ὡς φαμεν, ἡμερον, ὁμοῦ
 μὴν παιδείας μὲν ὀρθῆς τυχὸν καὶ φύσεως εὐτυχοῦς, θεϊότα-
 τον ἡμερώατον τε ζῶων γίνεσθαι φιλεῖ, μὴ ἴκανῶς δὲ ἢ μὴ
 καλῶς τραφῆν ἀγρώατον, ὅποσα φύει γῆ. Ὡν ἔνεκα οὐ δευ-
 τερον οὐδὲ πάρεργον δεῖ τὴν παιδῶν τροφὴν τὸν νομοθέτην
 ἔαν γίνεσθαι, πρῶτον δὲ ἄρξασθαι χρεῶν τὸν μέλλοντα

μικρότερη ὁμοῦ (ἐνν. ἢ τέταρτη) ἄς ἀφήνεται ἀτιμώρητη.
 Τρεῖς τῶρα ἄς εἶναι αὐτοὶ ποῦ κληρώθησαν, ὄντας δηλαδὴ
 εἴκοσι αὐτοὶ οἱ ὅποιοι προκρίθησαν μετ' ἀνάστασιν τῶν χειρῶν,
 οἱ τρεῖς ἀπὸ τούτων εἴκοσι ποῦ ἀνδείξει ὁ κληρὸς, τοὺς ὁποί-
 οὺς καὶ θά ἔχει ἐγκρίνει ἢ εὐνοῦκῃ ψήφος ἐκείνων ποῦ τοὺς
 ἐξετάζουν· ἂν, ἐξ ἄλλου, κάποιος ἀποδοκιμασθεῖ κατὰ τὴν
 ἀνάδειξιν σὲ ὁποιοδήποτε ἀξίωμα μετ' ἐκλογῆς διὰ κλήρου καὶ
 κρίσης, ἄς ἐκλέγονται στὴ θέση τοῦ ἄλλου σύμφωνα μετ' τὴν
 ἴδια διαδικασία καὶ νὰ διενεργεῖται ἢ σχετικὴ δοκιμασία
 τοὺς μετ' ἴδιον τρόπον.

Ὁ ἄρχοντας ποῦ μᾶς ὑπολείπεται τῶρα σχετικὰ μετ' τὰ ὅσα
 ἔγινε λόγος προηγουμένως εἶναι ὁ ἐπόπτης τῆς παιδείας, τό-
 σο τῶν θηλέων ὅσο καὶ τῶν ἀρρένων. Ἐνας, πράγματι, θὰ
 εἶναι αὐτὸς ποῦ θὰ διευθύνει σύμφωνα μετ' τοὺς νόμους καὶ
 αὐτούς, ἡλικίας ὄχι μικρότερης τῶν πενήντα ἐτῶν, πατέρας
 γνησίων τέκνων, ἂν μάλιστα εἶναι δυνατὸν ἀγοριῶν καὶ κο-
 ριτσιῶν, ἂν ὄχι, τοῦ ἐνός ἢ τοῦ ἄλλου φύλου· ἄς ἔχει, ἐξ
 ἄλλου, κατὰ νοῦν τόσο αὐτὸς ὁ ἴδιος ποῦ προκρίνεται ὅσο
 καὶ ἐκεῖνος ποῦ προκρίνει ὅτι αὐτὸ τὸ ἀξίωμα εἶναι κατὰ
 πολὺ τὸ πιὸ σημαντικό ἀπ' ὅλα τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα στὴν
 πόλη. Διότι, προκειμένου, πράγματι, γιὰ κάθε φυτὸ τὸ πρῶτον
 βλαστᾶρι, ἂν ἀναπτυχθεῖ καλὰ εἶναι ἢ κατ' ἔσοχὴν δύναμη
 γιὰ νὰ ἐπιφέρει τὸ ἀνάλογο πρὸς τὴ φυσικὴ του ἀρετὴ πρό-
 σφορο ἀποτελέσμα, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ φυτὰ (ἐνν. ἰσχύει αὐτὸ) καὶ
 γιὰ τὰ ζῶα, ἡμερα καὶ ἄγρια, καθὼς ἐπίσης καὶ γιὰ τοὺς
 ἀνθρώπους· καὶ βέβαια ὁ ἀνθρώπος, ὅπως διατεινόμαστε,
 εἶναι ἓνα ἡμερο ὄν, ἂν τύχει ὁμοῦ σωστῆς παιδείας καὶ δια-
 θέτει μίαν εὐτυχιμένην φύσιν μπορεῖ συνήθως νὰ γίνεταί τὸ
 πιὸ θεϊκὸ καὶ ἡμερο ζωντανὸ ὄν, ἐνῶ ἂν ἔχει ἀνατραφεῖ μετ'
 τρόπον ὄχι ἐπαρκῆ ἢ ὄχι καλὰ, εἶναι τὸ πιὸ ἀγριο ἀπ' ὅσα
 γεννᾶ ἢ γῆ. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτούς δὲν πρέπει ὁ νομοθέτης
 νὰ ἀφήνει τὴν ἀνατροφὴν τῶν παιδιῶν νὰ γίνεταί δευτερευόν

αὐτῶν ἐπιμελήσεσθαι καλῶς αἰρεθῆναι, τῶν ἐν τῇ πόλει δεσ ἄν
 ἄριστος εἰς πάντα ἦ, τοῦτον κατὰ δύναμιν ὅτι μάλιστα αὐτοῖς
 καθιστάντα προστάττειν ἐπιμελητῆν. Αἱ πᾶσαι τοίνυν ἀρχαὶ
 πλὴν βουλῆς καὶ πρυτάνεων εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν
 ἐλθοῦσαι φερόντων ψῆφον κρυβδῆν, τῶν νομοφυλάκων
 ὄντιν' ἂν ἕκαστος ἠγῆται κάλλιστ' ἂν τῶν περὶ παιδείαν
 ἄρξει γενομένων· ᾧ δ' ἂν πλείοσαι ψῆφοι συμβῶσιν, δοκιμα-
 σθεῖς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀρχόντων τῶν ἐλομένων, πλὴν νομο-
 φυλάκων, ἀρχέτω ἕτη πέντε, ἕκτω δὲ κατὰ ταῦτά ἄλλον ἐπὶ
 ταύτην τὴν ἀρχὴν αἰρεῖσθαι.

Ἐάν δὲ τις δημοσίαν ἀρχὴν ἄρχων ἀποθάνῃ πρὶν ἐξῆκειν
 αὐτῷ τὴν ἀρχὴν πλείον ἢ τριάκοντα ἐπιδεομένην ἡμερῶν, τὸν
 αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἄλλον καθιστάναί οἷς ἦν τοῦτο
 προσήκοντως μέλον. Καὶ ἐὰν ὄρφανῶν ἐπίτροπος τελευτήσῃ
 τις, οἱ προσήκοντες καὶ ἐπιδημιούντες πρὸς πατρός καὶ μη-
 τρός μέχρι ἀνεψιῶν παιδῶν ἄλλον καθιστάντων ἐντὸς δέκα
 ἡμερῶν, ἢ ζημιούσθων ἕκαστος δραχμῆ τῆς ἡμέρας, μέχρῃ τε
 ἂν τοῖς παισὶν καταστήσῃσι τὸν ἐπίτροπον.

Πᾶσα δὲ δήπου πόλις ἄπολις ἂν γίγνοιτο, ἐν ἣ δικαστήρια
 μὴ καθεστῶτα εἴη κατὰ τρόπον· ἄφωνος δ' αὖ δικαστῆς ἡμῖν
 καὶ μὴ πλείω τῶν ἀντιδίκων ἐν ταῖς ἀνακρίσεισι φθηγγόμενος,

(ἐνν. ἔργο) οὔτε πάρεργο, ἀλλὰ ἀντιθέτως, ἐπειδὴ εἶναι πρω-
 τερον θέμα, πρέπει νὰ ἀρχίσει (ἐνν. μὲ τὴ ρύθμιση) τοῦ νὰ
 ἐκλεχθεῖ σωστά ἐκείνος ὁ ὁποῖος θὰ ἀναλάβει τὴν ἐποπτεία
 τους, αὐτὸς δηλαδὴ ἀνάμεσα ἀπ' ὄλους στὴν πόλῃ ὁ ὁποῖος
 συμβαίνει νὰ εἶναι σὲ ὅλα ἄριστος, τοῦτος κατὰ τὸ δυνατόν,
 ἀφοῦ καταστῆ γι' αὐτὰ ἐπόπτης, νὰ ἔχει τὸ γενικὸ πρόσταγμα.
 Ὅλες γι' αὐτὸ οἱ ἀρχεῖς, ἐκτός ἀπὸ τὴ βουλή καὶ τοὺς πρυ-
 τάνεις, ἀφοῦ προσέλθουν στὸ ἱερὸ τοῦ Ἀπόλλωνος δίνουν τὴ
 μυστικὴ τους ψῆφο σὲ ὅποιον ἀπὸ τοὺς νομοφύλακες καθέ-
 νας θεωρεῖ ὅτι θὰ μπορεῖ νὰ διευθύνει μὲ τὸν καλύτερο δυ-
 νατόν τρόπο ὅλα ὅσα θ' ἀρχίσουν νὰ γίνονται γύρω ἀπὸ τὴν
 παιδεία· αὐτὸς στὸν ὅποιο θὰ συμπέσουν οἱ περισσότερες
 ψῆφοι, ἀφοῦ δοκιμασθεῖ ἀπὸ ὄλους τοὺς ἄλλους ἀρχοντες
 ποῦ τὸν ἐξέλεξαν, ἐκτός τῶν νομοφυλάκων, ἄς ἀσκεῖ τὰ κα-
 θήκοντά του γιὰ πέντε ἔτη, στὸν ἕκτο χρόνον νὰ ἐκλέγεται γιὰ
 τὸ ἄξίωμα αὐτὸ σύμφωνα μὲ τὴν ἴδια διαδικασία ἄλλος.

Ἄν τώρα συμβεῖ ἕνας ἐπικεφαλῆς δημοσίας ἀρχῆς νὰ πε-
 θάνει πρὶν ἀπὸ περισσότερες ἀπὸ τριάκοντα ἡμέρες ἀπὸ τὸν
 χρόνον ποῦ ὑπολείπεται γιὰ νὰ λήξει ἡ θητεία του μὲ τὸν ἴδιο
 τρόπο, αὐτοὶ στοὺς ὁποῖους ἦταν τοῦτο ἀρμοδίως ἀνατεθει-
 μένο, νὰ ὀρίζουν ἕναν ἄλλον ἐπικεφαλῆς τῆς ἀρχῆς. Καὶ ἂν
 τυχόν ἕνας ἐπίτροπος ὄρφανῶν πεθάνει, οἱ συγγενεῖς τοῦ
 στενοῦ οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντος ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ
 πατέρα καὶ τῆς μητέρας μέχρι τὰ παιδιά τῶν ἀνεψιῶν ἄς ὀρί-
 ζουν μέσα σὲ διάστημα δέκα ἡμερῶν ἄλλον, διαφορετικὰ θὰ
 τιμωρεῖται καθένας ἀπὸ αὐτοὺς μὲ χρηματικὸ πρόστιμο μίαις
 δραχμῆς γιὰ κάθε ἡμέρα, ἕως ὅτου νὰ ὀρίσουν τὸν ἐπίτροπο.

Κάθε πόλῃ, ὥστόσο, στὴν ὁποία δὲν θὰ εἶχαν συσταθεῖ δι-
 καστήρια μὲ τὸν σωστὸ τρόπο, δὲν θὰ ἦταν ἀσφαλῶς πραγ-
 ματικὴ πόλῃ· ἐξ ἄλλου, ἕνας βουβὸς δικαστῆς σὲ μᾶς καὶ ὁ
 ὁποῖος δὲν λέει περισσότερα ἀπ' ὅσα οἱ ἀντίδικοι στὶς προ-
 δικαστικὲς διαδικασίαις, ὅπως ἀκριβῶς στὶς ὑποθέσεις διαι-

καθάπερ ἐν ταῖς διαίταις, οὐκ ἂν ποτε ἱκανὸς γένοιτο περὶ τὴν τῶν δικαίων κρίσιν· ὧν ἕνεκα οὐτε πολλοὺς ὄντας ῥάδιον εὐδικάζειν οὐτε ὀλίγους φαύλους. Σαφὲς δὲ αἰεὶ τὸ ἀμφισβητούμενον χρεῶν γίνεσθαι παρ' ἑκατέρων, ὃ δὲ χρόνος ἅμα καὶ τὸ βραδύ τὸ τε πολλὰκίς ἀνακρίνειν πρὸς τὸ φανερὰν γίνεσθαι τὴν ἀμφισβήτησιν σύμφωρον. Ὡν ἕνεκα πρῶτον μὲν εἰς γείτονας λέναι χρὴ τοὺς ἐπικαλοῦντας ἀλλήλους καὶ τοὺς φίλους τε καὶ συνειδότας ὅτι μάλιστα τὰς ἀμφισβητούμενας πράξεις, ἐὰν δ' ἄρα μὴ ἐν τούτοις τις ἱκανὴν λαμβάνῃ, πρὸς ἄλλο δικαστήριον ἴτω· τὸ δὲ τρίτον, ἂν τὰ δύο δικαστήρια μὴ δύνηται διαλλάξαι, τέλος ἐπιθέτω τῇ δίκῃ.

Τρόπον δὲ τινα καὶ τῶν δικαστηρίων αἱ καταστάσεις ἀρχόντων εἰσὶν αἰρέσεις· πάντα μὲν γὰρ ἀρχοντα ἀναγκαῖον καὶ δικαστὴν εἶναι τινων, δικαστῆς δὲ οὐκ ἄρχων καὶ τινα τρόπον ἀρχων οὐ πᾶν φαῦλος γίνεσθαι τὴν τόθ' ἡμέραν ἤπερ ἂν κρίνων τὴν δίκην ἀποτελεῖ. Θέντες δὲ καὶ τοὺς δικαστὰς ὡς ἀρχοντας, λέγωμεν τίνες ἂν εἴεν πρέποντες καὶ τίνων ἄρα δικασταὶ καὶ πόσοι ἐφ' ἑκαστον. Κυριώτατον μὲν τοῖνυν ἔστω δικαστήριον ὅπερ ἂν αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀποφῆνωσιν ἑκαστοι, κοινῇ τινας ἐλόμενοι· δύο δὲ τῶν λοιπῶν ἔστω κριτήρια, τὸ μὲν ὅταν τίς τινα ἰδιώτην ἰδιώτης, ἐπαυτιώμενος ἀδικεῖν αὐτόν, ἄγων εἰς δίκην βούληται διακριθῆναι, τὸ δ' ὅποταν τὸ δημόσιον ὑπὸ τίνος τῶν πολιτῶν ἠγῆται τις ἀδικεῖσθαι

τησίας, δὲν θὰ γινόταν ποτὲ ἱκανὸς γιὰ τὴν ἀπονομὴ δικαιοσύνης· γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς οὐτε ἂν εἶναι πολλοὶ (ἐνν. δικαστῆς) εἶναι εὐκόλο νὰ δικάζουν καλά, οὐτε ἂν εἶναι ὀλίγοι κακοί. Αὐτὸ ὁμως ποὺ ἀμφισβητεῖται ἀπὸ τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνεσαι πάντοτε σαφές, καὶ ὁ χρόνος σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴ βραδύτητα (ἐνν. τῆς διαδικασίας) καὶ τὸ νὰ ἐξετάζει (ἐνν. τὸ δικαστήριον τοὺς ἀντίδικους) πολλὰς φορὰς ἀποτελοῦν σύμφωρον παράγοντα προκειμένου νὰ γίνῃ καταφανὴς ἢ ἀντιδικία. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς οἱ ἐγκαλοῦντες νὰ πηγαίνουν ἀμοιβαίως πρῶτα τόσο στους γείτονες καὶ τοὺς φίλους ὅσο καὶ σ' ἑκείνους ποὺ ἔχουν ὅσο γίνεται περισσότερο γνώση τῶν ἀμφισβητούμενων πράξεων καὶ ἂν τυχὸν κάποιος δὲν ἱκανοποιεῖται ἀπὸ αὐτοὺς, ἄς προσφεύγῃ σὲ ἄλλο δικαστήριον· ὡστόσο τὸ τρίτο, ἂν τὰ δύο προηγούμενα δικαστήρια δὲν ἦσαν σὲ θέσῃ νὰ τοὺς συμβιβάσουν, ἄς θέτῃ τέλος στὴ δίκῃ.

Κατὰ κάποιον τρόπο, βέβαια, καὶ τῶν δικαστηρίων οἱ συστάσεις ἀποτελοῦν ἕνα εἶδος ἐκλογῆς· διότι κάθε ἀρχοντας κατ' ἀνάγκη εἶναι καὶ δικαστῆς γιὰ ὀρισμένες ὑποθέσεις, ἐνῶ, ἐξ ἄλλου, ἕνας δικαστῆς ποὺ δὲν εἶναι ἀρχοντας γίνεσθαι κατὰ κάποιον τρόπο καὶ ἕνας διόλου εὐκαταφρόνητος ἀρχοντας τὴν ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία δικάζοντας θὰ ἐκδώσῃ τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἀπόφαση. Ἀφοῦ γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν θεωρήσουμε καὶ τοὺς δικαστῆς ὡς ἀρχοντες, νὰ ποῦμε ποιοὶ θὰ ἦσαν κατ'ἀλληλοὶ καὶ ποῖες ὑποθέσεις νὰ δικάζουν καὶ πόσοι γιὰ κάθε ὑπόθεση. Τὸ κατ' ἐξοχὴν ἔγκυρο λοιπὸν δικαστήριον ἄς εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο αὐτοὶ οἱ ἴδιοι (ἐνν. οἱ ἀντίδικοι) θὰ ὀρίσουν ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος, ἐκλέγοντας ἀπὸ κοινοῦ κάποιους ὡς πρὸς τὰ ἄλλα, ἄς ὑπάρχουν δύο κριτήρια, τὸ ἕνα ὅταν ἕνας ἰδιώτης ἐπιθυμῇ νὰ δικασθῆ, προσάγοντάς τον σὲ δίκην ἕνας ἄλλος ἰδιώτης, τὸν ὁποῖο κατηγορεῖ ὅτι τὸν ἀδικεῖ, καὶ τὸ ἄλλο ὅταν κάποιος θεωρεῖ ὅτι ζημιώνεται ἀπὸ κάποι-

καὶ βουλευθῆ τῷ κοινῷ βοηθεῖν. Λεκτέον δ' ὅποιοί τ' εἰσὶν καὶ
 τίνες οἱ κριταί. Πρῶτον δὲ δικαστήριον ἡμῖν γιγνέσθω κοινὸν
 ἅπασιν τοῖς τὸ τρίτον ἀμφισβητοῦσιν ἰδιώταις πρὸς ἀλλήλους,
 γενόμενον τῆδε πη. Πάσας δὴ τὰς ἀρχάς, ὅποσαι τε κατ' ἐπι-
 αὐτὸν καὶ ὅποσαι πλείω χρόνον ἄρχουσιν, ἐπειδὴν μέλλη νέ-
 ος ἐνιαυτὸς μετὰ θερινὰς τροπὰς τῷ ἐπιόντι μηνὶ γίνεσθαι,
 ταύτης τῆς ἡμέρας τῇ πρόσθεν πάντας χρῆ τοὺς ἄρχοντας συ-
 νελθεῖν εἰς ἐν ἱερὸν καὶ τὸν θεὸν ὁμόσαντας οἶον ἀπάρεξασθαι
 πάσης ἀρχῆς ἓνα δικαστήν, ὃς ἂν ἐν ἀρχῇ ἐκάστη ἄριστός τε
 εἶναι δόξη καὶ ἄριστ' ἂν καὶ ὀσιώτατα τὰς δίκας τοῖς πολί-
 ταις αὐτῷ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτὸν φαίνεται διακρίνειν. Τούτων
 δὲ αἰρεθέντων γίνεσθαι μὲν δοκιμασίαν ἐν τοῖς ἐλομένοις
 αὐτοῖς, ἐὰν δὲ ἀποδοκιμασθῆ τις, ἕτερον ἀνθαιρεῖσθαι κατὰ
 ταῦτά, τοὺς δὲ δοκιμασθέντας δικάζειν μὲν τοῖς τῶλλα δικα-
 στήρια φυγοῦσι, τὴν δὲ ψῆφον φανεράν φέρειν· ἐπικρούς δ'
 εἶναι καὶ θεατὰς τούτων τῶν δικῶν ἐξ ἀνάγκης μὲν βουλευτὰς
 καὶ τοὺς ἄλλους ἄρχοντας τοὺς ἐλομένους αὐτούς, τῶν δὲ
 ἄλλων τὸν βουλόμενον. Ἐὰν δὲ τις ἐπαιτιᾶται τινα ἐκόντα
 ἀδίκως κρῖναι τὴν δίκην, εἰς τοὺς νομοφύλακας ἰὼν κατηγο-
 ρεῖτω· ὃ δὲ ὀφλῶν τὴν τοιαύτην δίκην ὑπεχέτω μὲν τοῦ βλά-
 βους τῷ βλαφθέντι τὸ ἥμισυ τίνειν, ἐὰν δὲ μείζονος ἄξιός
 εἶναι δόξη ζημίας, προστιμᾶν τοὺς κρῖναντας τὴν δίκην ὃ τι

ον ἀπὸ τοὺς πολίτες τὸ δημόσιο καὶ τυχὸν θέλει νὰ ἔλθῃ σὲ
 βοηθεῖα τῆς κοινότητος. Πρέπει ὁμοῦ νὰ ποῦμε ποίως ποιό-
 τητας εἶναι καὶ ποῖοι συγκεκριμένα οἱ δικαστές. Πρῶτα ἅπ'
 ὅλα ἄς γίνῃ σὲ μᾶς ἓνα κοινὸν δικαστήριον γὰρ ὅλους τοὺς
 ἰδιώτες ποῦ ἀμφισβητοῦν κατὰ ἀμοιβαίως γὰρ τρίτη φορά, τὸ
 ὅποιο νὰ ἔχει συσταθεῖ μὲ αὐτὸν ἐδῶ περίπου τὸν τρόπο.
 Ὅλες οἱ ἀρχές, τόσοσιν αὐτὲς γὰρ τίς ὅποῖες ἡ θητεία εἶναι ἐτή-
 σια ὅσο καὶ ἐκεῖνες γὰρ τίς ὅποῖες εἶναι μεγαλύτερης διάρ-
 κειας, ἐπειδὴ τὸν ἐπόμενον μῆνα ἀπὸ τὸ θερινὸ ἡλιοστάσιο θ'
 ἀρχίζει τὸ νέο ἔτος, πρέπει τὴν προηγουμένη τῆς ἡμέρας
 αὐτῆς νὰ συνέλθουν ὅλοι οἱ ἄρχοντες σ' ἓνα ναὸ καί, ἀφοῦ
 δώσουν ὄρκον στὸν θεό, νὰ τοῦ προσφέρουν ὡς ἓνα εἶδος
 πρώτης καθιερώσεως ἓνα δικαστὴ ἀπὸ κάθε ἀρχῆ, αὐτὸν ὁ
 ὅποῖος θὰ ἐκτιμησούν ὅτι εἶναι ὁ καλύτερος σὲ κάθε ἀρχῆ
 καὶ ποῦ τυχὸν φαίνεται ὅτι θὰ εἶναι σὲ θέση νὰ κρῖνει τὸ ἐπό-
 μενο ἔτος μὲ τὸν πιὸ καλὸ καὶ εὐσεβῆ τρόπο τίς διαφορῆς
 τῶν συμπολιτῶν του. Μόλις αὐτοὶ ἐκλεγούσιν, ἡ δοκιμασία
 τοὺς νὰ γίνῃται ἐνώπιον τῶν ἰδίων αὐτῶν ποῦ τοὺς ἐκλέ-
 γουν, ἂν τώρα κάποιος ἀποδοκιμασθεῖ, νὰ ἐκλέγεται στὴ θέ-
 ση του κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἓνας ἄλλος, ὅσο γι' αὐτοὺς
 ποῦ ἔχουν περάσει μὲ ἐπιτυχία τὴν δοκιμασίαν νὰ δικάζουν
 ἐκείνους ποῦ ἔχουν ἀποφύγει τὰ ἄλλα δικαστήρια καὶ νὰ ψη-
 φίζουν φανερά· εἶναι, ἐξ ἄλλου, κατ' ἀνάγκην στίς δίκες
 αὐτῆς ἀκροατῆς καὶ θεατῆς οἱ βουλευτῆς καὶ οἱ ἄλλοι ἄρχο-
 ντες ποῦ τοὺς ἔχουν ἐκλέξει, καὶ ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους ὅποι-
 ος τὸ ἐπιθυμῆ. Ἄν τώρα κάποιος θεωρεῖ ὑπαίτιον ἓνα δικα-
 στὴ ὅτι ἔχει μὲ πρόθεση κρῖνει ἄδικα μία δικαστικὴ διαφορὰ,
 προσφεύγοντας στοὺς νομοφύλακας ἄς τὸν καταγγείλῃ·
 αὐτὸς (ἐνν. ὁ δικαστῆς) ποῦ ἔχασε μία τέτοια δίκη ἄς εὐθύ-
 νεται γὰρ τὴν καταβολὴ σ' ἐκεῖνον ποῦ ἐξημιώθη τοῦ μισοῦ
 τοῦλάχιστον τῆς ζημίας καὶ ἂν ἐκτιμηθεῖ ὅτι τοῦ ἀξίζει με-
 γάλυτερον ἐπιβάρυνση, οἱ δικαστῆς ποῦ ἐκδικασάν τὴν ὑπόθε-

χρή πρὸς τούτῳ παθεῖν αὐτόν ἢ ἀποτρίνειν τῷ κοινῷ καὶ τῷ τὴν δίκην δικασαμένῳ. Περί δὲ τῶν δημοσίων ἐγκλημάτων ἀναγκαῖον πρῶτον μὲν τῷ πλήθει μεταδιδόνα τῆς κρίσεως 768a
 —οἱ γὰρ ἀδικούμενοι πάντες εἰσίν, ὅποταν τις τὴν πόλιν ἀδικῆ, καὶ χαλεπῶς ἂν ἐν δίκῃ φέροιεν ἄμιοιροι γιγνόμενοι τῶν τοιούτων διακρίσεων —ἀλλ' ἀρχὴν τε εἶναι χρῆ τῆς τοιαύτης δίκης καὶ τελευτὴν εἰς τὸν δῆμον ἀποδιδομένην, τὴν δὲ βάσανον ἐν ταῖς μεγίσταις ἀρχαῖς τρισίν, ἅς ἂν ὁ τε φεύγων καὶ ὁ διώκων συνομολογήτον· ἐὰν δὲ μὴ δύνησθον κοινωῆσαι τῆς ὁμολογίας αὐτοί, τὴν βουλὴν ἐπικρίνειν αὐτῶν τὴν αἴρεσιν ἐκατέρου. Δεῖ δὲ καὶ τῶν ἰδίων δικῶν κοινωεῖν κατὰ δύναμιν ἅπαντας· ὁ γὰρ ἀκοινωνήτος ὢν ἐξουσίας τοῦ συνδικάζειν ἡγεῖται τὸ παράπαν τῆς πόλεως οὐ μέτοχος εἶναι. Διὰ ταῦτ' οὖν δὴ καὶ κατὰ φυλάς ἀναγκαῖον δικαστήριά τε γίγνεσθαι καὶ κλήρω δικαστὰς ἐκ τοῦ παραχρημα ἀδιαφθόρους ταῖς δεήσει δικάζειν, τὸ δὲ τέλος κρίνειν πάντων τῶν τοιούτων ἐκεῖνο τὸ δικαστήριον, ὃ φαμεν εἰς γε ἀνθρωπίνην δύναμιν ὡς οἶόν τε ἀδιαφθορότητα παρεσκευάσθαι τοῖς μὴ δυναμένοις μῆτε ἐν τοῖς γείτοσι μῆτε ἐν τοῖς φυλετικοῖς δικαστηρίοις ἀπαλλάττεσθαι.

Νῦν δὴ περὶ μὲν δικαστήρια ἡμῖν —ἀ δὴ φαμεν οὐθ' ὡς ἀρχὰς οὔτε ὡς μὴ ῥάδιον εἰπόντα ἀναμιφιοβητήτως εἰρηκέ-

ση νὰ ἐπιβάλουν ἐπιπροσθέτως ὅτι πρέπει αὐτὸς νὰ ὑποστῇ (ἐνν. μία ἐπιβάρυνση) ἐπὶ πλέον αὐτῆς ἢ νὰ πληρώσει πρόστιμο στοῦ δημοσίου καὶ σὲ αὐτόν ποῦ θὰ ἀσκήσει τὴν ἀγωγή. Ἐναφορικά τῶρα μὲ τὰ ἐγκλήματα κατὰ τοῦ δημοσίου εἶναι ἀπαραίτητο πρῶτα ἀπ' ὅλα νὰ πάρει μέρος στὴ δίκη ὅλος ὁ 768a λαός —διότι αὐτοὶ ποῦ ἀδικοῦνται εἶναι ὅλοι οἱ πολῖτες, ὅταν κάποιος ἀδικεῖ τὴν πόλη, καὶ θὰ τὸ ἐφεραν βαρέως μὲ τὸ δίκιο τους ἂν τοὺς ἐξαίρουσαν ἀπὸ τοῦ εἶδους αὐτοῦ τίς ἀποφάσεις— πλὴν ὁμῶς ἐνῶ ἡ ἐναρξὴ καὶ τὸ τέλος τῆς διαδικασίας καὶ ἡ ἐκδοση τῆς ἀπόφασης μιᾶς παρόμοιας δίκης πρέπει νὰ ἐναπόκειται στοῦ σύνολο τῶν πολιτῶν, ἐν τούτοις ἡ ἐρευνα τῆς ὑπόθεσης (ἐνν. πρέπει νὰ ἐναπόκειται) σὲ τρεῖς ἀπὸ τίς ἀνώτατες ἀρχές, τίς ὁποῖες θὰ πρέπει τόσοσ ὁ ἐνάγων όσο καὶ ὁ ἐναγόμενος νὰ ἀποδέχονται ἀμειοβαίως· ἂν τώρα δὲν θὰ εἶναι δυνατό νὰ εἶναι αὐτοὶ σύμφωνοι μὲ τὴν ἀποδοχὴ αὐτῆ, νὰ ἀποφασίζεῖ ἡ βουλὴ ὑπὲρ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἐνός ἢ τοῦ ἄλλου. Πρέπει, ἐξ ἄλλου, νὰ συμμετέχουν κατὰ τὸ δυνατόν ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ πολῖτες καὶ στίς ἰδιωτικές δίκης· διότι αὐτὸς ποῦ εἶναι ἀμέτοχος στὴν ἐξουσία τοῦ νὰ δικάζει μαζί μὲ τοὺς ἄλλους, θεωρεῖ ὅτι δὲν εἶναι στοῦ παραμικροῦ μέτοχος τῆς πόλεως. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς εἶναι, λοιπόν, ἀναγκαῖο νὰ συνιστῶνται καὶ δικαστήρια γιὰ κάθε φυλὴ καὶ νὰ ἐκλεγόνται μὲ κλήρω δικαστὲς γιὰ νὰ δικάζουν ἀμέσως ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ τίς παρακλήσεις, ὁμῶς τὴν τελικὴ κρίση σὲ ὅλες τοῦ εἶδους αὐτοῦ τίς ὑποθέσεις νὰ ἐκφέρει ἐκεῖνο τὸ δικαστήριο τὸ ὅποιο λέμε νὰ συγκροτηθεῖ, ὅσο εἶναι αὐτὸ ἀνθρωπίνως δυνατόν μὲ τὸν πιὸ ἀδιάφθορο τρόπο χάριν ἐκείνων οἱ ὅποιοι δὲν δύνανται νὰ ἀπαλλάσσονται μῆτε 768b στούς γείτονες μῆτε στὰ φυλετικά δικαστήρια.

Τώρα, εἶναι ἀλήθεια, ὅσον ἀφορᾷ στὰ δικαστήρια σὲ μᾶς —τὰ ὅποια, πράγματι, λέμε ὅτι δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι τὰ ἔχομε ἀναμιφιοβητὰ χαρακτηρισεῖ ἀρχές ἢ ὄχι—, ὅσον

ναι—περὶ μὲν ταῦτα οἷον περιγραφὴ τις ἐξῴθην περιγραφαι-
 μένη τὰ μὲν εἰρηκεν, τὰ δ' ἀπολείπει σχεδὸν πρὸς γὰρ τέλει
 νομοθεσίας ἢ δικῶν ἀκριβῆς νόμων θέσις ἅμα καὶ διαίρεσις
 ὀρθότατα γίνονται' ἂν μακρῶ. Ταύταις μὲν οὖν εἰρήσθω πρὸς
 τῷ τέλει περιμένειν ἡμᾶς· αἱ δὲ περὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς κατα-
 στάσεις σχεδὸν τὴν πλείστην εἰλήφασιν νομοθεσίαν, τὸ δὲ
 ὅλον καὶ ἀκριβές περὶ ἑνός τε καὶ πάντων τῶν κατὰ πόλιν καὶ
 πολιτικὴν πᾶσαν διοικήσεων οὐκ ἔστιν γενέσθαι σαφές, πρὶν
 ἂν ἡ διεξοδος ἀπ' ἀρχῆς τὰ τε δευτέρα καὶ τὰ μέσα καὶ πάντα
 μέρη τὰ ἑαυτῆς ἀπολαβοῦσα πρὸς τέλος ἀφίκηται. Νῦν μὴν ἐν
 τῷ παρόντι μέχρι τῆς τῶν ἀρχόντων αἰρέσεως γενομένης τε-
 λευτῆ μὲν τῶν ἐμπροσθεν αὐτῆ γίνονται' ἂν ἰκανή, νόμων δὲ
 θέσεως ἀρχὴ καὶ ἀναβολῶν ἅμα καὶ ὄκνων οὐδὲν ἔτι δεομένη.

ΚΑ. Πάντως μοι κατὰ νοῦν, ὦ ξένη, τὰ ἐμπροσθεν εἰρη-
 κῶς, τὴν ἀρχὴν νῦν τελευτῆ προσάψας περὶ τῶν τε εἰρημένων
 καὶ τῶν μελλόντων ῥηθῆσθεσθαι, ταῦτα ἔτι μάλλον ἐκείνων
 εἰρηκας φιλίως.

ΑΘ. Καλῶς τοίνυν ἂν ἡμῖν ἡ πρεσβυτῶν ἔμφρων παιδιὰ 769α
 μέχρι δευῆ' εἴη τὰ νῦν διαπειρασμένη.

ΚΑ. Καλὴν τὴν σπουδὴν ἔοικας δηλοῦν τῶν ἀνδρῶν.

ΑΘ. Εἰκός γε· τὸδε δ' ἐννοήσωμεν εἰ σοὶ δοκεῖ καθάπερ
 ἔμοι.

ἀφορὰ σὲ αὐτὰ, μία ὀρισμένη ὑποτυπώδης ἐξωτερικὴ κάπως
 περιγραφὴ σχετικὰ ἔχει κάμνει λόγῳ γιὰ ἓνα μέρος ἀπὸ αὐτὰ,
 πλὴν ὁμως ὀρισμένα ἄλλα τὰ ἔχει σχεδὸν παραλείψει· διότι
 πρὸς τὸ τέλος μᾶς νομοθεσίας θὰ μπορούσε νὰ γίνεαι μὲ τὸν
 κατὰ πολὺ πλέον ὀρθὸν τρόπον ἢ ἀκριβῆς νομοθέτηση καὶ
 ταυτοχρόνα διάκρισις τῶν δικῶν. Ἄς ποῦμε, λοιπόν, σ' αὐτὲς
 (ἐνν. τίς δίκες) νὰ μᾶς περιμένουν πρὸς τὸ τέλος· ἐνῶ οἱ ἐγκα-
 ταστάσεις τῶν ἄλλων ἀρχῶν ἔχουν ἤδη σχεδὸν λάβει τὸ μεγα-
 λύτερο μέρος τῆς νομοθεσίας ποῦ τίς ἀφοροῦν, ὥστόσο ἡ συ-
 νολικὴ στίς λεπτομέρειες καὶ ἀκριβῆς γνώση τόσο καθεμίας
 ὅσο καὶ τοῦ συνόλου τῶν στῆν ἔκτασις τῆς πόλεως καὶ συ-
 νεπῶς τὴν ἐν γένει πολιτικὴν ὀργάνωσις δημόσιων ὑπηρεσιῶν,
 δὲν εἶναι δυνατό νὰ εἶναι σαφῆς, προτοῦ ἢ σχετικῆ διεξοδικῆ
 ἔκθεσις νὰ φθάσει, ἀφοῦ μὲ ἀφετηρία τὰ πρῶτα ἐξασφαλίσαι
 διαδοχικὰ τὰ δευτέρα καὶ τὰ μεσαῖα καὶ ὅλα τὰ μέρη τῆς, σὲ
 τέλος τῆς. Τώρα ποῦ ἔτσι ἔχει σὲ σημεῖο αὐτὸ φθάσει μέχρι
 τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀρχόντων, θὰ μπορούσε νὰ ἀποτελεῖ αὐτὴ
 ἱκανοποιητικὴ ὀλοκλήρωσις τῶν προκαταρκτικῶν καὶ ἐναρξῆ
 τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου, τὸ ὅποιο δὲν ἔχει διόλου ἀνάγκη ἀπὸ
 ἐπιπρόσθετες ἀναβολῆς ὅσο καὶ δισταγμούς.

ΚΑ. Χωρὶς ἄλλο, φιλοξενούμενε, τὰ ὅσα προκαταρκτικὰ
 ἔχεις πεῖ, μὲ βρίσκουν ἀπολύτως συμφωνο, τὸ γεγονός τῶρα
 ὅτι συνέδεσες τὴν ἀρχὴν μὲ τὸ τέλος ἐκείνων, σχετικῶν μὲ ὅσα
 ἔχουν ἤδη εἰπωθεῖ καὶ μὲ ὅσα πρόκειται νὰ εἰπωθοῦν, αὐτὰ
 τὰ εἴπες ἀκόμη πιὸ φιλικὰ ἀπὸ ἐκεῖνα.

ΑΘ. Ὡραῖα, λοιπόν, θὰ μπορούσε νὰ θεωρηθεῖ ὅτι ἔχει 769α
 παιχθεῖ μέχρις ἐδῶ, ἔως τώρα, τὸ μυαλομένο παιγνίδι τῶν
 γερόντων.

ΚΑ. Φαίνεσαι νὰ ὑποδηλώνεις τὴν ὥραῖα σοβαρὴ ἀτασχό-
 λησι τῶν ἀνδρῶν.

ΑΘ. Εἶναι πολὺ φυσικό· θὰ πρέπει ὥστόσο αὐτὸ ἐδῶ νὰ
 κατανοήσωμε, ἂν σοῦ φαίνεται καθὼς ἀκριβῶς σὲ μένα.

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ καὶ περὶ τίνων;

ΑΘ. Οἶσθ' ὅτι καθάπερ ζωγράφων οὐδὲν πέρας ἔχουν ἢ πραγματεία δοκεῖ περὶ ἐκάστων τῶν ζῶων, ἀλλ' ἢ τοῦ χραίνειν ἢ ἀποχραίνειν, ἢ οἰδιήποτε καλοῦσι τὸ τοιοῦτον οἱ ζωγράφων παῖδες, οὐκ ἂν ποτε δοκεῖ παύσασθαι κοσμοῦσα, ὥστε ἐπίδοσιν μηκέτ' ἔχειν εἰς τὸ καλλίω τε καὶ φανερώτερα γίνεσθαι τὰ γεγραμμένα.

ΚΛ. Σχεδὸν ἔννοῶ ἀκούων καὶ αὐτὸς ταῦτα ἃ λέγεις, ἐπεὶ ἐντριβῆς γε οὐδαμῶς γέγονα τῇ τοιαύτῃ τέχνῃ.

ΑΘ. Καὶ οὐδέν γε ἐβλάβης. Χρησώμεθά γε μὴν τῷ νῦν παρατυχόντι περὶ αὐτῆς ἡμῖν λόγῳ τὸ τοιόνδε, ὡς εἰ ποτὲ τις ἐπινοήσειε γράψαι τε ὡς κάλλιστον ζῶον καὶ τοῦτ' αὐτὸ μὴδέποτε ἐπὶ φαυλότερον ἀλλ' ἐπὶ τὸ βέλτιον ἴσχειν τοῦ ἐπιόντος ἀεὶ χρόνου, συννοεῖς ὅτι θνητὸς ἂν, εἰ μὴ τίνα καταλείψει διάδοχον τοῦ ἐπανορθοῦν τε, ἔαν τι σφάλῃται τὸ ζῶον ὑπὸ χρόνων, καὶ τὸ παραλειφθὲν ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς ἑαυτοῦ πρὸς τὴν τέχνην οἷός τε εἰς τὸ πρόσθεν ἔσται φαιδρῶνων ποιεῖν ἐπιδίδοναι, σμικρὸν τίνα χρόνον αὐτῷ πόνος παραμενεῖ πάμπολυς;

ΚΛ. Ἄληθῆ.

ΑΘ. Τί οὖν; ἄρ' οὐ τοιοῦτον δοκεῖ σοι τὸ τοῦ νομοθέτου βούλημ' εἶναι; πρῶτον μὲν γράψαι τοὺς νόμους πρὸς τὴν ἀκρίβειαν κατὰ δύναμιν ἰκανῶς; ἔπειτα προϋόντος τοῦ χρόνου καὶ τῶν δοξάντων ἔργῳ πειρώμενον, ἄρ' οἶε τίνα οὕτως

ΚΛ. Γιά ποιούς καὶ τὸ ποῖο;

ΑΘ. Γνωρίζεις ὅτι, καθὼς συμβαίνει στοὺς ζωγράφους, δὲν φαίνεται νὰ ἔχει τελειωμὸ ἢ σπουδὴ γιὰ καθεμίᾳ ἀπὸ τίς ζωγραφίης, ἀλλὰ εἴτε πρόκειται γιὰ χρωματισμὸ εἴτε γιὰ ἀπόχρωση ἢ ὅπως ἄλλωθς ἀποκαλοῦν κάτι τέτοιο οἱ μαθητὲς τῶν ζωγράφων, δὲν φαίνεται ὅτι θὰ μποροῦσε νὰ παύσει ποτὲ ὁ καλλωπισμὸς, ἔτσι ὥστε νὰ μὴν ἐπιδέχεται (ἐνν. τὸ ἔργο) περαιτέρω ἐπεξεργασία πρὸς τὸ καλύτερο καὶ νὰ γίνονται πιστότερα τὰ ἀπεικονισμένα.

ΚΛ. Ἐννοῶ περίπου, ἔχοντας ἀκουσά κι ἐγὼ ὁ ἴδιος αὐτὰ ποὺ λές, καθότι δὲν διέτριψα, οὐδόλως σ' αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὴν τέχνη.

ΑΘ. Καὶ σὲ τίποτε βέβαια δὲν βλάβηθης. Μποροῦμε, ἂν μὴ τι ἄλλο, νὰ χρησιμοποιοῦσαμε τοῦτο δῶ τὸ παράδειγμα σχετικὰ μὲ αὐτὴν (ἐνν. ζωγραφικῆ), ποὺ ἦρθε τώρα τυχαῖα στὴ συζήτησή μας, ὥστε ἂν ποτὲ κανεῖς διανοεῖτο νὰ ζωγραφίσει ἓνα ζῶοντὸν πλάσμα ὅσο τὸ δυνατόν πιὸ ὁμορφο καὶ τοῦτο πάλι δὲν παγώνει, μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου, ποτὲ χειρότερα ἀλλὰ πάντοτε πρὸς τὸ καλύτερο, δὲν κατανοεῖς ἄραγε ὅτι, θνητὸς καθὼς εἶναι (ἐνν. ὁ ζωγράφος), ἂν δὲν ἀφήσει κάποιον διάδοχο γιὰ νὰ ἐπανορθῶναι ἂν τυχόν φθείρεται κάπως ἢ ζωγραφεῖ ἀπὸ τὰ χρόνια καὶ αὐτὸ ποὺ παραλήφθηκε ἀπὸ τὴν ἀνεπάρκεια τῆ δικῆ του ὡς πρὸς τὴν τέχνη καὶ ὁ ὅποιος θὰ εἶναι στὸ μέλλον σὲ θέση δίνοντάς της λάμψη νὰ τὴν κάμνει νὰ ἔχει βελτιωθεῖ, ὅτι γιὰ ἐλάχιστο χρονικὸ διάστημα θὰ διαρκέσει ὅλος ὁ κόπος του;

ΚΛ. Εἶναι ἀλήθεια.

ΑΘ. Τί λοιπόν; Δὲν σοῦ φαίνεται ἄραγε ὅτι κάτι τέτοιο εἶναι ὁ σκοπὸς καὶ τοῦ νομοθέτη; Πρῶτον νὰ διατυπώσει τοὺς νόμους ὡς πρὸς τὴν ἀκρίβεια μὲ τὸν ὅσο τὸ δυνατόν ἱκανοποιητικὸ τρόπον κατόπιν, μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου καὶ ἀφοῦ δοκιμάσει στὴν πράξῃ τίς ἀποφάσεις του, νομίζει

ἄφρονα γεγονέναι νομοθέτην, ὥστ' ἄγνωεῖν ὅτι πάμπολλα ἀνάγκη παραλείπεσθαι τοιαῦτα, ἃ δεῖ τινα συνεπόμενον ἐπανορθοῦν, ἵνα μηδαμῇ χειρῶν βελτίων δέ ἡ πολιτεία καὶ ὁ κόσμος αἰεὶ γίγνηται περὶ τὴν ἄκισμὴν αὐτῶ πόλιν;

ΚΛ. Εἰκὸς –πῶς γάρ οὐ;– βούλεσθαι πάντα ὄντινον τὸ τοιοῦτον.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ τίς τινα μηχανὴν ἔχει πρὸς τοῦτο, ἔργῳ καὶ λόγοις τίνα τρόπον διδάξειεν ἂν ἕτερον εἴτε μείζονα εἴτε ἐλάττω περὶ τοῦτ' ἔχειν ἔννοιαν, ὅπως χρῆ φυλάττειν καὶ ἐπανορθοῦν νόμους, οὐκ ἂν ποτε λέγων ἀπέλοι τὸ τοιοῦτον πρὶν ἐπὶ τέλος ἐλθεῖν;

ΚΛ. Πῶς γάρ ἄν;

770a

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν τῷ νῦν παρόντι ποιητέον ἔμοι καὶ σφῶν τοῦτο;

ΚΛ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ἐπειδὴ νομοθετεῖν μὲν μέλλομεν, ψιγνῆται δὲ ἡμῖν νομοφύλακες, ἡμεῖς δ' ἐν δυσμαῖς τοῦ βίου, οἱ δ' ὡς πρὸς ἡμᾶς νέοι, ἅμα μὲν, ὡς φαμεν, δεῖ νομοθετεῖν ἡμᾶς, ἅμα δὲ πειραῖσθαι ποιεῖν καὶ τούτους αὐτούς νομοθέτας τε καὶ νομοφύλακας εἰς τὸ δυνατόν.

ΚΛ. Τί μὴν; εἴπερ οἳοί τέ γ' ἐσμὲν ἰκανῶς.

b

ΑΘ. Ἄλλ' οὐδὲν πειρατέα γε καὶ προθυμητέα.

ΚΛ. Πῶς γάρ οὐ;

ΑΘ. Λέγομεν δὴ πρὸς αὐτούς· ὦ φίλοι σωτήρες νόμων, ἡμεῖς περὶ ἐκάστων ὧν τίθεμεν τοὺς νόμους πάμπολλα πα-

δοῖ εἶναι δυνατόν ἄραγε νὰ ὑπῆρξε ποτὲ ἓνας τόσο ἀνόητος νομοθέτης, ὥστε ν' ἄγνωεῖ ὅτι ἀναπόφευκτα παραλείπονται πολλές τέτοιες ἀποφάσεις, τίς ὁποῖες πρέπει, παρακολουθώντας κάποιους ἄλλους, νὰ ἐπανορθῶναι, γιὰ νὰ μὴ χειροτερεῖσθαι μὲ κανένα τρόπον ἀλλὰ νὰ βελτιώνονται συνεχῶς τὸ πολίτευμα καὶ ἡ ἔννομη τάξις ἐπὶ τὴν πόλιν ποὺ αὐτὸς ἔχει ἰδρύσει;

ΚΛ. Εἶναι φυσικὸ –πῶς ὄχι;– νὰ θέλει κάθε (ἐνν. νομοθέτης), ὅποιος κι ἂν εἶναι, κάτι τέτοιο.

ΑΘ. Ἄραγε, λοιπόν, ἂν κάποιος θὰ εἶχε ἓνα μέσο γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτόν, μὲ ποῖον τρόπον δηλαδή θὰ μποροῦσε νὰ διδάξει ἐμπρακτα καὶ μὲ λόγια ἓναν ἄλλον νὰ ἔχει γύρω ἀπὸ αὐτὸ τὸ θέμα σὲ μεγάλο ἢ μικρὸ βαθμὸ μίαν ἰδέα, γιὰ τὸ πῶς δηλαδή πρέπει νὰ τηρεῖ καὶ νὰ ἐπανορθῶναι τοὺς νόμους, δὲν (ἐνν. εἶναι ἀλήθεια) ὅτι δὲν θὰ μποροῦσε ποτὲ νὰ παρατηρηθεῖ ἀπὸ τοῦ νὰ ὁμλεῖ πρὶν φθάσει ἐπὶ τὸν σκοπὸ του;

ΚΛ. Πῶς θὰ ἦταν δυνατόν;

770a

ΑΘ. Ἄραγε, λοιπόν, δὲν εἶναι τοῦτο ποὺ πρέπει νὰ κάμνουμε τώρα, ἐπὶ τῆς παρούσης περιστάσεως, ἐγὼ καὶ σεῖς;

ΚΛ. Μὰ γιὰ ποῖο μιλάς;

ΑΘ. Νά, ἐπειδὴ ἡμεῖς πρόκειται νὰ νομοθετήσουμε καὶ ἔχουν ἐκλεγεί ἀπὸ μᾶς νομοφύλακες, καθὼς ὁμοῦς ἐμεῖς βρισκόμαστε ἐπὶ τῆς δύσεως τῆς ζωῆς μας, ἐνῶ αὐτοὶ εἶναι νέοι σὲ σύγκρισιν μὲ μᾶς, ἂν καὶ πρέπει βέβαια ἡμεῖς, ὅπως διατεινόμαστε, νὰ νομοθετοῦμε, πρέπει ὡστόσο συγχρόνως νὰ προσπαθοῦμε τὴν ἴδια στιγμή νὰ κάμνουμε κι αὐτοὺς τοὺς ἴδιους, ὅσον εἶναι αὐτὸ δυνατόν, νομοθέτες καὶ νομοφύλακες.

ΚΛ. Γιατί ὄχι; Ἄν βέβαια εἴμαστε καὶ ἀρχετὰ ἰκανοί.

b

ΑΘ. Ἄλλὰ, τότε, πρέπει νὰ προσπαθήσουμε καὶ νὰ δείξουμε ὅλη τὴν προθυμίαν μας.

ΚΛ. Πῶς ἀλλιῶς;

ΑΘ. Ἄς τοὺς ποῦμε τότε: «Φίλοι προστάτες τῶν νόμων, ἐμεῖς ὅσον ἀφορᾷ σὲ καθένα ἀπὸ ἐκεῖνα γιὰ τὰ ὁποῖα θέτομε

ραλείψομεν –ανάγκη γάρ– οὐ μὴν ἄλλ' ὅσα γε μὴ σμικρὰ καὶ τὸ ὄλον εἰς δύναμιν οὐκ ἀνήσομεν ἀπεριγύητον καθάπερ τινὶ περιγραφῇ· τοῦτο δὲ δεήσει συμπληροῦν ὑμᾶς τὸ περιγιγῆθην. Ὅσοι δὲ βλέποντες δρᾶσετε τὸ τοιοῦτον, ἀκούειν χρῆ. Μέργιλλος μὲν γάρ καὶ ἐγὼ καὶ Κλεινίας εἰρήκαμεν τε αὐτὰ ἀλλήλοισι οὐκ ὀλιγάκις, ὁμολογοῦμέν τε λέγεσθαι καλῶς· ὑμᾶς δὲ ἡμῖν βουλόμεθα συγγνώμονας τε ἅμα καὶ μαθητὰς γίνεσθαι, βλέποντας πρὸς ταῦτα εἰς ἅπερ ἡμεῖς συνεχωρήσαμεν ἀλλήλοισι τὸν νομοφύλακα τε καὶ νομοθέτην δεῖν βλέπειν. Ἐν δὲ ἡ συγχώρησις ἐν ἔχουσα κεφάλαιον, ὅπως ποτὲ ἀνήρ ἀγαθὸς γίγνοιτ' ἂν, τὴν ἀνθρώπων προσήκουσαν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς ἔχων ἕκ τινος ἐπιτηδεύματος ἢ τινος ἥθους ἢ παιδῶς κτήσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ δόξης ἢ μαθημάτων ποτὲ τινων, εἴτε ἄρῃην τις τῶν συνοικούντων οὐσα ἢ φύσις εἴτε θήλεια, νέων ἢ γερόντων, ὅπως εἰς ταῦτόν τοῦτο ὃ λέγομεν τεταμένη σπουδὴ πᾶσα ἔσται διὰ παντός τοῦ βίου, τῶν δ' ἄλλων ὅποσα ἐμπόδια τούτοις μὴδὲν προτιμῶν φανέται μὴδ' ὅτισσούν, τελευτῶν δὲ καὶ πόλεως, ἔαν ἀνάστατον ἀνάγκη φαίνεται γίνεσθαι πρὶν ἐθέλειν δούλειον ὑπομείνασα ζυγὸν ἄρῃεσθαι ὑπὸ χειρόνων, ἢ λείπειν φυγὴ τὴν πόλιν· ὡς πάντα τὰ τοιαῦτα

νόμους, θὰ παραλείψομε πάρα πολλὰ –καθότι ἀναγκαῖο–, πλην ὅμως ὅσα τοῦλάχιστον δὲν εἶναι μικρῆς σημασίας καὶ βέβαια τὸ ὄλο διάγραμμα δὲν θὰ τὸ ἀφήσομε, ὅσο τὸ δυνατόν, ἀνεξήγητο (ἐνν. ἀλλὰ θὰ τὸ ἐξηγήσομε), καθὼς ἀκριβῶς πρῶττομε γιὰ μίαν ὁποιαδήποτε περιγραφῇ· αὐτὸ ὅμως ποῦ ἔχει ἐξηγηθεῖ θὰ χρειασθεῖ ἐσεῖς νὰ τὸ συμπληρώσετε. Ποῦ τώρα ἀποβλέποντας θὰ κάμνετε κάτι τέτοιο πρέπει νὰ τὸ ἀκούσετε. Πράγματι, ὁ Μέργιλλος, ἐγὼ καὶ ὁ Κλεινίας τὸ ἔχομε περὶ αὐτὸ μεταξύ μας ὄχι ὀλίγες φορές καὶ εἴμαστε σύμφωνοι ὅτι καλῶς λέγεται αὐτὸ ἀπὸ μᾶς· θέλομε ὅμως νὰ εἰσαστε κι ἐσεῖς σύμφωνοι μαζί μας καὶ συγχρόνως νὰ γίνετε μαθητὲς μας, ἀποβλέποντας πρὸς αὐτὰ τὰ ὁποῖα κι ἐμεῖς συμφωνήσαμε μεταξύ μας ὅτι πρέπει νὰ ἀποβλέπει τόσο ὁ νομοφύλακας ὅσο καὶ ὁ νομοθέτης. Ἡ συμφωνία μας τώρα ἔχει νὰ κάμνει μ' ἕνα κεφαλαῖωδες ζήτημα, τὸ πῶς δηλαδὴ θὰ μπορούσε ποτὲ ἕνας ἄνθρωπος νὰ εἶναι ἐνάρετος, ὁ ὅποιος διαθέτει τὴν ψυχικὴ ἀρετὴ ποῦ ἀρμόζει στὸν ἄνθρωπο ἀπὸ κάποια ἀπασχόληση ἢ συνήθεια ἢ κάποια ιδιότητα τοῦ χαρακτῆρα ἢ ἐπιθυμία ἢ γνώμη ἢ τέλος ἀπὸ κάποια ἐνδεχομένως διδάγματα, εἴτε εἶναι γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ· κάποιοι ἀπὸ τοὺς συμπολίτες μας, μεταξύ τῶν νέων ἢ τῶν γερόντων, τὸ πῶς μὲ ἄλλα λόγια θὰ εἶναι στραμμένη ὅλη ἢ προσοχὴ του σὲ ὅλη του τὴ ζωὴ σ' αὐτὸ (ἐνν. τὸν σκοπὸ) ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο ποῦ λέμε, καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα, ὅλα ὅσα εἶναι ἐμπόδια σ' αὐτούς, ἂς φαίνεται ὅτι δὲν προτιμᾷ κανένα ἀπολύτως ὁποιοσδήποτε, καὶ σὲ τελευταία ἀνάληψη οὔτε κι αὐτὴν ἀκόμη τὴν πόλη, ἂν τυχὸν φαίνεται ὅτι εἶναι ἀναγκαῖο νὰ περιέρχεται σὲ κατάσταση ἐπανάστασης, πρὶν νὰ θέλει, μὲ τὸ νὰ ἀνέχεται τὸν ζυγὸ τῆς δουλείας, νὰ κυβερνᾶται ἀπὸ τοὺς χειρότερος, εἰδᾶλλως νὰ ἐγκαταλείπει τὴν πόλη μὲ τὴν φυγὴ· ὅλες τίς παρόμοιες καταστάσεις πρέπει ἄρα κατ' ἀνάγκη νὰ ὑπομείνουν οἱ ἄνθρωποι ποῦ

ἄρ' ἔσθ' ὑπομεντέον πάσχοντας πρὶν ἀλλάξασθαι πολιτείαν ἢ χειρόους ἀνθρώπους πέφυκε ποιεῖν. Ταῦτα ἡμεῖς τε ἐμπροσθεν συνωμολογησάμεθα, καὶ νῦν ἡμεῖς ἡμῶν εἰς ταῦτα ἐκότερα βλέποντες ἐπαίνετε καὶ ψέγετε τοὺς νόμους ὅσοι μὴ 771a ταῦτα δυνατοί, τοὺς δὲ δυνατοὺς ἀσπάξεσθε τε καὶ φιλοφρόνως δεχόμενοι ζῆτε ἐν αὐτοῖς· τὰ δ' ἄλλα ἐπιτηδεύματα καὶ πρὸς ἄλλα τείνοντα τῶν ἀγαθῶν λεγομένων χαίρειν χρῆ προσαγορεύειν.

Ἄρχῃ δὲ ἔστω τῶν μετὰ ταῦτα ἡμῖν νόμων ἦδε τις, ἀπ' ἱερῶν ἠργμένη. Τὸν ἀριθμὸν γὰρ δὴ δεῖ πρῶτον ἀναλαβεῖν ἡμᾶς τὸν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετταράκοντα, σσας εἶχεν b τε καὶ ἔχει τομάς προσφόρους ὃ τε ὅλος ἅμα καὶ ὁ κατὰ φυλάς, ὃ δὴ τοῦ παντός ἔθεμεν δωδεκατημόριον, ἐν καὶ εἰκοσιν εικοσάκις ὀρθότατα φύν. Ἔχει δὲ διανομάς δώδεκα μὲν ὁ πᾶς ἀριθμὸς ἡμῖν, δώδεκα δὲ καὶ ὁ τῆς φυλῆς· ἐκάστην δὴ τὴν μοῖραν διανοεῖσθαι χρεῶν ὡς οὖσαν ἱεράν, θεοῦ δῶρον, ἐπομένην τοῖς μῆσιν καὶ τῇ τοῦ παντός περιόδῳ. Διὸ καὶ πᾶσαν πόλιν ἄγει μὲν τὸ σύμφυτον ἱεροῦν αὐτάς, ἄλλοι δὲ ἄλλων ἴσως ὀρθότερον ἐνεμμαντό τε καὶ εὐτυχέστερον ἐθείωσαν τὴν c διανομὴν· ἡμεῖς δὲ οὖν νῦν φαμεν ὀρθότατα προηρησθαι τὸν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετταράκοντα ἀριθμὸν, ὃς πᾶσας τὰς διανομάς ἔχει μέχρι τῶν δώδεκα ἀπὸ μιᾶς ἀρξάμενος πλὴν ἐνδεκάδος – αὐτὴ δ' ἔχει σμικρότατον ἴαμα· ἐπὶ θάτερα γὰρ ὑγιῆς γίγνεται δυοῖν ἐστίαν ἀπονεμηθείσαιν – ὡς δ' ἐστὶν ταῦτα ἀληθῶς ὄντα, κατὰ σχολὴν οὐκ ἂν πολὺς ἐπιδειξείην

δὲν θέλουν τὸ πολίτευμα νὰ μεταβάλλεται σ' ἐκεῖνο ποὺ κάμνει χειρότερους τοὺς ἀνθρώπους. Αὐτὰ παραδεχθήκαμε ἡμεῖς πρωτύτερα, καὶ τώρα ἐσεῖς, ἀποβλέποντας στὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο ἀπὸ τὰ δύο, δὲν ἔχετε παρὰ νὰ ἐπαίνετε τοὺς νόμους μας ἢ νὰ κατακρίνετε ὅσους ἀπὸ αὐτοὺς δὲν εἶναι ἰκα- 771a νοὶ γι' αὐτὰ καὶ νὰ ἀσπάξεσθε τοὺς ἰκανοὺς, δεχόμενοι καλοπροαίρετα νὰ ζεῖτε σύμφωνα μὲ αὐτοὺς· ὅσον ἀφορᾷ τώρα στὶς ἄλλες δραστηριότητες, οἱ ὁποῖες καὶ τείνουν σὲ ἄλλα ἀπὸ τὰ λεγόμενα ἀγαθὰ, πρέπει νὰ τὶς ἀποχαιρετήσετε γιὰ πάντα.

Ἄρχῃ τῶν νόμων ὅς εἶναι, μετὰ ἀπὸ αὐτά, σὲ μᾶς αὐτὴ ἐδῶ, αὐτὴ δηλαδή ποὺ ἔχει ξεκινήσει ἀπὸ τὰ ἱερά. Πρέπει δηλαδή κατ' ἀρχὴν νὰ καταπιαστοῦμε ξανά μὲ τὸν ἀριθμὸ πέντε χιλιάδες σαράντα, μὲ ὅλες ὄσες εἶχε καὶ ἔχει πρόσφορες ὑποδιαίρεσεις, ὁλόκληρος ὅσο ταυτόχρονα καὶ κατὰ φυλές, b ὁ ὁποῖος ἔχομε πει ὅτι εἶναι τὸ δωδέκατο τοῦ ὅλου, τὸ ὅποιο εἶναι τὸ γινόμενο τοῦ εἰκοσι φορὲς τὸ εἰκοσιένα ἐπὶ δώδεκα. Ὁ ὅλος τώρα ἀριθμὸς ἔχει δώδεκα μέρη, δώδεκα ὁμοῦς ἔχει καὶ ἐκεῖνος τῆς κάθε φυλῆς· κάθε μέρος τότε πρέπει νὰ ἔχουμε κατὰ νοῦν ὅτι εἶναι ἱερό, δῶρο θεοῦ, γιὰ τὸν λόγο ὅτι ἀντιστοιχεῖ στοὺς μῆνες καὶ στὴν ἐτήσια περιφορὰ τοῦ σύμπαντος. Γι' αὐτὸ καὶ κάθε πόλη τὴν ὀδηγεῖ τὸ ἔμφυτο θεοῦ αἶσθημα νὰ καθαγιαίνει αὐτὰ τὰ μέρη, ὥστόσο ἄλλοι ἴσως διένεμμαν σωστότερα ἀπὸ ἄλλους καὶ καθιέρωσαν μὲ περισσότερο εὐτυχῆ τρόπο τὴν διανομὴ· ἡμεῖς πάντως τώρα διατεινόμαστε ὅτι ὀρθότατα ἐπιλέξαμε τὸν ἀριθμὸ τῶν πέντε χιλιάδων σαράντα, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει ὅλες τὶς διανομές, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τὸ ἕνα μέχρι τὸ δώδεκα ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐνδεκάδα – ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ὁμοῦς ἐπιδέχεται πάρα πολὺ εὐκολη γιαιρεία· ἀφοῦ καθίσταται ὑγιῆς καὶ ἀπὸ τὶς δύο πλευρῆς, ἂν ἤθελε ἀφαιρεθοῦν δυο ἐστῖες – ὅτι συμβαίνει τώρα αὐτὸ νὰ ἐκφράζει τὴν ἀλήθεια θὰ μπορούσε κανεὶς ἄνετα καὶ c

μῦθος. Πιστεύσαντες δὴ τὰ νῦν τῇ παρουσίᾳ φήμη καὶ λόγῳ, d
 νείμωμέν τε ταύτην, καὶ ἐκάστη μοῖρα θεῶν ἢ θεῶν παῖδα ἐπι-
 φημίσαντες, βωμούς τε καὶ τὰ τούτοις προσήκοντα ἀποδό-
 ντες, θυσῶν περὶ συνόδου ἐπ' αὐτοῖς ποιῶμεθα δύο τοῦ μη-
 νόσ, δώδεκα μὲν τῇ τῆς φυλῆς διανομῇ, δώδεκα δὲ αὐτῷ τῷ
 τῆς πόλεως διαμερισμῷ, θεῶν μὲν δὴ πρῶτον χάριτος ἕνεκα
 καὶ τῶν περὶ θεοῦ, δεύτερον δὲ ἡμῶν αὐτῶν οἰκειότητός τε
 περὶ καὶ γνωρίσεως ἀλλήλων, ὡς φαίμεν ἄν, καὶ ὁμιλίας ἕνε-
 κα πάσης. Πρὸς γὰρ δὴ τὴν τῶν γάμων κοινωνίαν καὶ σύμ- e
 μειξιν ἀναγκαίως ἔχει τὴν ἄγνοιαν ἐξαιρεῖν παρ' ὧν τέ τις
 ἄγεται καὶ ἃ καὶ οἷς ἐκδίδωσι, περὶ παντός ποιούμενον ὅτι
 μάλιστα τὸ μὴ σφάλλεσθαι μηδαμῶς ἐν τοῖς τοιοῦτοις κατὰ
 τὸ δυνατόν. Τῆς οὖν τοιαύτης σπουδῆς ἕνεκα χρῆ καὶ τὰς παι- 772a
 διάς ποιεῖσθαι χορευόντάς τε καὶ χορευούσας κόρους καὶ κό-
 ρας, καὶ ἅμα δὴ θεωροῦντάς τε καὶ θεωρουμένους μετὰ λόγου
 τε καὶ ἡλικίας τινὸς ἐχοῦσης εἰκυίας προφάσεις, γυμνοὺς καὶ
 γυμνάς μέχριτερ αἰδοῦς σῶφρονος ἐκάστων. Τούτων δ' ἐπι-
 μελητάς πάντων καὶ κοσμητάς τοὺς τῶν χορῶν ἄρχοντας γί-
 γνεσθαι καὶ νομοθέτας, μετὰ τῶν νομοφύλακων ὅσον ἂν
 ἡμεῖς ἐκλείπωμεν τάττοντας· ἀναγκαῖον δέ, ὅπερ εἴπομεν,
 περὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ὅσα σμικρὰ καὶ πολλὰ νομοθέτη μὲν b
 ἐκλείπειν, τοὺς δ' ἐμπείρους ἀεὶ κατ' ἐνιαυτὸν γιγνομένων
 αὐτῶν, ἀπὸ τῆς χρείας μανθάνοντας, τάττεσθαι καὶ ἐπανορ-
 θουμένους κινεῖν κατ' ἐνιαυτὸν, ἕως ἂν ὄρος ἰκανὸς δόξῃ τῶν

χωρὶς πολλὰ λόγια νὰ τὸ ἀποδείξει. Ἐφοῦ δώσουμε τότε πί- d
 στη, τώρα μὲ τῇ θεόπνευστῇ αὐτῇ γνώμῃ καὶ μὲ τὸν διαλογι-
 σμὸ ὃς τὴν κατανείμουμε αὐτήν, καὶ ἀφοῦ δώσουμε σὲ κάθε
 μέρος τὸ ὄνομα ἐνὸς θεοῦ ἢ ἐνὸς τέκνου κάποιου ἀπὸ τοὺς
 θεοῦς καὶ ἀφιερῶσουμε σὲ αὐτοὺς βωμούς καὶ ὅσα ἄλλα τοὺς
 ἀρμόζουν, νὰ κάμνουμε ἀναφορικά μὲ τίς θυσίαις κοντὰ σ'
 αὐτοὺς δύο συνόδους κάθε μῆνα, δώδεκα ὡς πρὸς τὴν κατα-
 νομὴν σὲ φυλὰς καὶ δώδεκα ὡς πρὸς αὐτὴ τὴν ἴδια τὴ διαίρε-
 ση τῆς πόλεως, κατὰ πρῶτον λόγο γιὰ τὴ χάρι τῶν θεῶν καὶ
 ὧλων τῶν περὶ τοὺς θεοῦς, καὶ κατὰ δεύτερον γιὰ νὰ ἐξοικει-
 ωθοῦμε ἡμεῖς οἱ ἴδιοι μεταξὺ μας καὶ νὰ γνωρίσουμε ὁ ἕνας
 τὸν ἄλλον, ὅπως θὰ λέγαμε, καὶ χάριν τῆς ὄλης ἐν γένει ἐπι-
 κοινωνίας μας. Ἐν ὄψει τότε, πράγματι, τῆς σύναψης γάμου
 καὶ τοῦ κάθε εἶδους δεσμοῦ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξαλειφεται κά- e
 θε ἄγνοια τόσο γιὰ τὴν οἰκογένεια ἀπὸ τὴν ὁποία παίρνουν
 γυναικα καὶ γιὰ τὴν ἴδια αὐτὴν ὅσα καὶ γιὰ ἐκείνους στοὺς
 ὁποίους τὴν δίνουν, κάμνοντας ὅ,τι περνάει ἀπὸ τὸ χεῖρι του
 ὁ καθένας γιὰ νὰ μὴ διαρῶξει, ὅσο αὐτὸ εἶναι δυνατόν, σὲ
 τέτοιαις περιπτώσεσι, τὸ παραμικρὸ λάθος. Λόγῳ, λοιπόν,
 τῆς σοβαρότητος αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ πρέπει νὰ διοργανώ-
 νται καὶ οἱ παιδιές, ὅπου θὰ μποροῦν νὰ χορευοῦν ἀγόρια 772a
 καὶ κοπέλλες καὶ τὴν ἴδια ἀκριβῶς στιγμὴ νὰ παρατηροῦν
 καὶ νὰ παρατηροῦνται γιὰ ἕνα σοβαρὸ λόγῳ καὶ σὲ μιὰν ἡλι-
 κία ἢ ὁποῖα προσφέρει εὐλογεῖς εὐκαιρίες, γυμνοὶ καὶ γυμνῆς
 μέχρι ἀκριβῶς τοῦ σημείου ποῦ τὸ ἐπιτρέπει ἢ φυσικὴ αἰδη-
 μούση τοῦ καθένα. Γιὰ ὅλα αὐτὰ ἐπόπτες καὶ ἐπιθεωρητές
 νὰ εἶναι οἱ ἄρχοντες τῶν χορῶν καὶ οἱ νομοθέτες, ρυθμίζο-
 ντας μαζί μὲ τοὺς νομοφύλακες, ὅσα τυχόν παραλείπομε
 ἡμεῖς· εἶναι ἄλλωστε ἀνασῶφρευκτο, ὅπως εἴπαμε, ὁ νομοθέ-
 τῆς νὰ παραλείπει νὰ ρυθμίσει ὅλα τὰ παρόμοια θέματα ὅσα b
 εἶναι μικρῆς σημασίας καὶ πολλὰ, καὶ εἶναι οἱ ἀρμόδιοι πάν-
 ντοτε, αὐτοὶ δηλαδὴ ποῦ ἂνὰ ἔτος γίνονται διαχειριστές

τοιούτων νομίμων καὶ ἐπιτηδευμάτων γεγενῆσθαι. Χρόνος μὲν οὖν μέτριος ὅμα καὶ ἱκανὸς γίγνεται ἂν τῆς ἐμπειρίας δεκαετηρῆς θυσῶν τε καὶ χορειῶν, ἐπὶ πάντα καὶ ἕκαστα ταχθεὶς, ζῶντος μὲν τοῦ τάξαντος νομοθέτου κοινῇ, τέλος δὲ σχόντος, αὐτὰς ἐκάστας τὰς ἀρχὰς εἰς τοὺς νομοφύλακας εἰσφερούσας τὸ παραλειπόμενον τῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἐπανορθοῦσθαι, μέχρι περ ἂν τέλος ἔχειν ἕκαστον δόξη τοῦ καλῶς ἐξεργάσθαι, τότε δὲ ἀκίνητα θεμένους, ἤδη χρῆσθαι μετὰ τῶν ἄλλων νόμων οὐδ' ἔταξε κατ' ἀρχὰς ὁ θεὸς αὐτοῖς νομοθέτης ὧν πέρι κινεῖν μὲν ἐχόντας μηδέποτε μηδὲν, εἰ δὲ τις ἀνάγκη δόξῃε ποτε καταλαβεῖν, πάσας μὲν τὰς ἀρχὰς χρῆ συμβούλους, πάντα δὲ τὸν δῆμον καὶ πάσας θεῶν μαντείας ἐπελθόντας, ἕαν συμφωνῶσι πάντες, οὕτω κινεῖν, ἄλλως δὲ μηδέποτε μηδαμῶς, ἀλλὰ τὸν κωλύοντα αἰεὶ κατὰ νόμον κρατεῖν.

Ὅποθεν τις οὖν καὶ ὀπνηῖκα τῶν πέντε καὶ εἴκοσι γεγνότων ἔτη, σκοπῶν καὶ σκοπούμενος ὑπ' ἄλλων, κατὰ νοῦν ἑαυτῷ καὶ πρέποντα εἰς παίδων κοινωνίαν καὶ γένεσιν ἐξηρηκνέαι πιστεύει, γαμείτω μὲν πᾶς ἐντὸς τῶν πέντε καὶ τριάκοντα ἔτων, τὸ δὲ πρῶτον καὶ τὸ ἀρμόττον ὡς χρῆ ζῆται,

αὐτῶν, μαθαίνοντας ἀπὸ τὴν πράξει καὶ τὰ ρυθμίζον καὶ νὰ τὰ τροποποιῶν, διορθώνοντας τα ἅνα ἔτος, ἕως ὅτου ἤθελε θεωρηθεῖ ὅτι παρόμοια νομοθετήματα καὶ πρακτικὰς ἔχον καταστὰε τυπικὸ δίκαιο. Ἡ σύμφωνη, ἐξ ἄλλου, μὲ τὸ ὀρθὸ μέτρο ὅσο καὶ ἀρκητὴ χρονικὴ περιόδοε εφαρμογῆε τῆε ἐμπειρικῆε ρύθμισε πού θὰ ὀριζόταν γιά ὄλεε καὶ γιά καθεμία ἀπό τῆε θυσῆε καὶ τῆε χορειεε θὰ μποροῦσε νὰ εἶναι δεκαετηε, καὶ ἐφόσον ὁ νομοθέτηε πού τῆε ἔχει ρυθμίσει εἶναι ἐν ζῶῃ, ἀπό κοινού μὲ αὐτόν, ἂν ὄμως ἔχει ἀποβίωσει τότε καθεμία ἀπό τῆε ἀρχεε αὐτέε, ἀφοῦ ἀναφέρεε στοῦε νομοφύλακεε αὐτό πού παραλείπεται στη δικῆ τῆε ἀρχῆ, θὰ μπορεῖ νὰ τὸ διορθῶναι ἀπό μόνη τῆε, ἕωε ὄτου ἤθελε θεωρηθεῖ ὅτι κάθε παραλείψη ἔχει πάρεε τέλος μὲ τὸ νὰ ἔχει καλῶε ἀποτελειωθεῖ, ὀπότε, ἀφοῦ ἔθεσαν ἀμετάβλητουε κανόνεε, θὰ πρέπει πλέον νὰ τοῦε χρησιμοποιοῦν μαζί μὲ τοῦε ἄλλουε κανόνεε δικαίου τοῦε ὀποίουε ἔθεσε ἀπό τὴν ἀρχῆ γι' αὐτοῦε ὁ νομοθέτηε πού θέσπισε τὰ ἀξιωματὰ τοῦε ἀναφορικά μὲ τοῦε ὀποίουε δὲν θὰ μπορεῖ κανεῖε ποτέ αὐτόβουλα τίποτε νὰ μεταβάλεε, καὶ ἂν παρίστατο ποτέ ἀνάγκη νὰ συμβεῖ κάτι τέτοιο, χρειαζέται συμβούλουε ὄλεε τῆε ἀρχεε, τὸ σύνολο τῶν πολιτῶν καὶ ὄλεε τῆε χρησιμοδοτήσεε τῶν θεῶν πού ἔχουν ἐμφανισθεῖ, ἂν τυχόν συμφωνοῦν ὄλοε, ἔτσι νὰ μεταβάλεε, ἄλλιῶε ποτέ μὲ κανένα τρόπο, ἀλλὰ αὐτόε πού ἐμποδίζει πάντοτε σύμφωνα μὲ τὸν νόμο νὰ ἐπικρατεῖ.

Ἀπό ὀποιανδήποτε οἰκογένεια, λοιπόν, ἕναε ἀνθρωποε καὶ γιά ὀποιοῦν λόγο, ὁ ὀποίουε ἔχει συμπληρώσει τὸ εἰκοστὸ πέμπτο ἔτοε τῆε ἡλικίαε του πιστεύει, ἐξετάζονταε καὶ ἐξεταζόμενοε ὁ ἴδιοε ἀπό τοῦε ἄλλουε, ὅτι ἔχει βρεῖ ἕνα ταίρι σύμφωνα μὲ αὐτό πού ἔχει στοῦν νοῦ του καὶ αὐτό πού πρέπει γιά ἔνωση καὶ γέννηση παιδιῶν, ἂε συνάπτει γάμο καθέναε ἀνεξαρτέτωε πρὶν κλείσει τὰ τριανταπέντε χρόνια, πλὴν ὄμως εἶναι ἀνάγκη πρῶτα ν' ἀκούσει πῶε πρέπει νὰ ἀναζη-

πρώτον ἑπακουσάτω· δεῖ γάρ, ὡς φησιν Κλεινίας, ἔμπροσθεν τοῦ νόμου προοίμιον οἰκεῖον ἐκάστω προτιθέσθαι.

ΚΛ. Κάλλιστα, ὃ ξένη, διεμνημόνευσας, ἑλαβές τε τοῦ λόγου καιρὸν καὶ μάλ' ἐμοὶ δοκοῦντ' εἶναι σύμμετρον.

ΑΘ. Εὖ λέγεις. Ὡ παῖ, τοίνυν φῶμεν ἀγαθὸν πατέρων φύντι, τοὺς παρὰ τοῖς ἔμφροσιν εὐδόξους γάμους χρῆ γαμῆν, οἳ σοι παραινοῖεν ἂν μὴ φεύγειν τὸν τῶν πενήτων μηδὲν τὸν τῶν πλουσίων διώκειν διαφερόντως γάμον, ἀλλ' ἔαν τᾶλλα ἰσάζῃ, τὸν ὑποδεέστερον ἀεὶ τιμῶντα εἰς τὴν κοινωνίαν συνιέναι. Τῇ τε γάρ πόλει σύμφρονον ἂν εἴη ταῦτη ταῖς τε συνιούσας ἐστίαις· τὸ γάρ ὁμαλὸν καὶ σύμμετρον ἄκρατον μυρίον διαφέρει πρὸς ἀρετὴν. Κοσμίῳν τε πατέρων χρῆ προθυμῆσθαι γίγνεσθαι κηδεστὴν τὸν αὐτῷ συνειδότα ἰταμώτερον ἅμα καὶ θάττον τοῦ δέοντος πρὸς πάσας τὰς πράξεις φερόμενον· τὸν δ' ἐναντίως πεφνκότα ἐπὶ τᾶναντία χρῆ κηδεύματα πορευέσθαι. Καὶ κατὰ παντὸς εἰς ἕστω μῦθος γάμου· τὸν γάρ τῇ πόλει δεῖ συμφέροντα μνηστεύειν γάμον ἕκαστον, οὐ τὸν ἴδιον αὐτῷ. Φέρεται δέ πως πᾶς ἀεὶ κατὰ φύσιν πρὸς τὸν ὁμοιότατον αὐτῷ, ὅθεν ἀνώμαλος ἢ πόλις ὅλη γίγνεται χρημασίῳν τε καὶ τρόπων ἥθεσιν· ἐξ ὧν ἂ μὴ βουλόμεθα συμβαίνειν ἡμῖν, καὶ μάλιστα συμβαίνει ταῖς πλείσταις πόλεσι.

τεῖ τὸ κατάλληλον καὶ ταιριαστὸ ταίρι· διότι πρέπει, ὅπως διατείνεται ὁ Κλεινίας, πρῖν ἀπὸ τὸ κείμενον τοῦ νόμου νὰ ἐκτίθεται τὸ οἰκεῖο γιὰ κάθε νόμο προοίμιον.

ΚΛ. Ἀπολύτως δικαιολογημένα, φιλοξενούμενε, τὸ ἔπενθύμισες καὶ ἔδραξες τὴν εὐκαιρία τῆς συζήτησής μας, ποὺ μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι καὶ πάρα πολὺ ἐνδεδειγμένη.

ΑΘ. Καλὰ λές. Παιδί μου, ἄς ποῦμε λοιπόν, σ' ἓνα γόνον ἐνάρετων πατέρων, πρέπει οἱ νέοι νὰ συνάπτουν τὰ συνοικέσια ποὺ εἶναι γιὰ τοὺς μυαλωμένους ἀνθρώπους εὐδόκιμα, οἱ ὅποιοι θὰ σὲ συμβούλευαν νὰ μὴ ἀποφεύγεις τὸν γάμον πτωχῶν οἰκογενειῶν μήτε νὰ ἐπιδιώκεις ἐπίμονα τὸν γάμον (ἐνν. μὲ κόρες) πλουσίων, ἀλλὰ ὅταν συμβαίνει ὅλα τὰ ἄλλα νὰ εἶναι ἴσα, νὰ προτιμάς πάντοτε νὰ ἔρχεσαι σὲ γάμου κοινωνία μὲ τὸν οικονομικὰ ὑποδεέστερο. Μία τέτοια στάση θὰ ἦταν, πράγματι, ἔπωφελῆς καὶ γιὰ τὴν πόλιν καὶ γιὰ τὰ νοικοκυριά ποὺ τὴν ἀποτελοῦν· διότι τὸ ἰσόρροπο καὶ σύμμετρο ὑπερτερεῖ σὲ μέγιστο βαθμὸ ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς ἀρετῆς τοῦ ἀκράτου καὶ ἀμιγθοῦς. Καὶ πρέπει νὰ δείχνει προθυμία νὰ γίνῃ γαμβρὸς πρῶτων γονέων αὐτοῦ ποὺ ἀναγνωρίζει μέσα του ὅτι συμπεριφέρεται σὲ σχέση μὲ ὅλες τῖς ἐνέργειές του μὲ τρόπο πῶ παρατόλμο καὶ ταυτόχρονα πῶ βιαστικὸ ἀπ' ὅ,τι πρέπει· ἐνῶ αὐτὸς ποὺ ἔχει ἀπὸ τὴ φύση του τὸν ἀντίθετο χαρακτηρισμὸν πρέπει νὰ κατευθύνεται πρὸς τῖς ἀντιθέτες ἐξ ἀγκιστείας σχέσεις. Καὶ γιὰ κάθε ἐν γένει γάμο ἄς ἰσχυρῆ μία μόνον συμβουλὴ· ὅτι κάθε πολίτης πρέπει νὰ συνάπτει τὸν γάμο ποὺ συμφέρει στὴν πόλιν, ὄχι τὸν πῶ εὐχάριστο γιὰ τὸν ἴδιο. Κάθε ἀνθρώπος κλίνει ὁμως κατὰ κάποιον τρόπο πάντοτε σύμφωνα μὲ τὴ φύση πρὸς τὸν πλέον ὁμοίῳ του, λόγῳ γιὰ τὸν ὁποῖο ἡ πόλιν στὸ σύνολο τῆς γίνεται ἀπὸ τὴν ἀποψη τόσο τοῦ πλοῦτου ὅσο καὶ τοῦ ἥθους ἄνιση· (ἐνν. πάσχει ἔτσι) ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ δὲν θέλομε νὰ συμβαίνουν σὲ μᾶς, καὶ συμβαίνουν σὲ μεγάλο βαθμὸ στῖς περισσότερες πόλεις. Αὐτὰ, βέβαια, τὸ

Ταῦτα δὴ διὰ λόγου μὲν νόμῳ προστάττει, μὴ γαμῖν πλοῦσιον πλουσίου, μηδὲ πολλά δυνάμενον πράττειν ἄλλου τοιούτου, θάττους δὲ ἦθεσι πρὸς βραδυτέρους καὶ βραδυτέρους πρὸς θάττους ἀναγκάζειν τῆ τῶν γάμων κοινωνία πορευέσθαι, πρὸς τῷ γελοῖα εἶναι θυμῶν ἂν ἐγειραὶ πολλοῖς· οὐ γὰρ ῥάδιον ἔννοεῖν ὅτι πόλιν εἶναι δεῖ δικὴν κρατῆρος κεκραμένην, οὐ μαινόμενος μὲν οἶνος ἐγκεχυμένος ζεῖ, κολαζόμενος δὲ ὑπὸ νήφροντος ἐτέρου θεοῦ καλὴν κοινωνίαν λαβῶν ἀγαθὸν πῶμα καὶ μέτριον ἀπεργάζεται. Τοῦτ' ἂν γιγνώμενον ἐν τῇ τῶν παιδῶν μείξει διορᾶν ὡς ἔπος εἰπεῖν δυνατὸς οὐδεὶς· τούτων δὴ χάριν ἔαν μὲν νόμῳ τὰ τοιαῦτα ἀναγκαῖον, ἐπάδοντα δὲ πείθειν πειρᾶσθαι τὴν τῶν παιδῶν ὁμαλότητα αὐτῶν αὐτοῖς τῆς τῶν γάμων ἰσότητος ἀπλήστου χρημάτων οὐσης περὶ πλείονος ἕκαστον ποιεῖσθαι, καὶ δι' ὀνειδους ἀποτρέπειν τὸν περὶ τὰ χρήματα ἐν τοῖς γάμοις ἐσπουδακότα, ἀλλὰ μὴ γραπτῷ νόμῳ βιαζόμενον.

Περὶ γάμων δὴ ταῦτ' ἔστω παραμῦθια λεγόμενα, καὶ δὴ καὶ τὰ ἐμπροσθε τούτων ῥηθέντα, ὡς χρῆ τῆς αἰγενοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι τῷ παῖδας παίδων καταλείποντα αἰεὶ τῷ θεῷ ὑπηρετάς ἂνθ' αὐτοῦ παραδιδόναι. Πάντα οὖν ταῦτα καὶ ἐπιπλείω τις ἂν εἴποι περὶ γάμων, ὡς χρῆ γαμῖν, προοιμαζό-

νὰ τὰ ρυθμίσει κανεῖς, μετὰ ἀπὸ σκέψῃ μὲ νόμο, τὸ νὰ μὴ συνάπτει δηλαδὴ πλοῦσιον γάμο μὲ πλούσιον, οὔτε κάποιος ἰσχυρὸς μὲ ἄλλον τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἢ, ἀντιθέτως, νὰ ἐξαναγκάζει ἀνθρώπους ζωηροὺς νὰ θέλουν μὲ τὰ δεσμὰ τοῦ γάμου νὰ συγγενέψουν μὲ ἀνθρώπους νωθροὺς, καὶ νωθροὺς μὲ ζωηροὺς, ἐπὶ πλεόν τοῦ ὅτι εἶναι (ἐνν. αὐτὲς οἱ ρυθμίσεις) γελοῖες, θὰ μποροῦσαν νὰ προκαλέσουν σὲ πολλοὺς ὀργῇ· διότι δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ ἔννοήσει κανεῖς ὅτι ἡ πόλις πρέπει νὰ εἶναι σάν μέσα σὲ κρατῆρα ἀναμεμιγμένη, ὅπου ὁ οἶνος ποῦ χύνεται μέσα σ' αὐτὸν κοχλάζει κυριευμένος σάν ἀπὸ μανία, ὅταν ὁμως μετριασθεῖ ἀπὸ ἕνα ἄλλο νηφάλιο θεῶ (ἐνν. τὸ νερό), ἀφοῦ πάρει δηλαδὴ καλὴ ἐπικοινωνία μὲ αὐτόν, γίνεται ἕνα ἀφέλιμον καὶ μέτριον ποτό. Τὸ ὅτι αὐτό, λοιπόν, γίνεται στὴν ἔνωσις γιὰ τεκνοποιία, κανένας δὲν εἶναι σὲ θέσι, ποῦ λέει ὁ λόγος, νὰ τὸ διαβλέψει· γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς εἶναι ἀναγκαῖο γιὰ τὸν νόμο νὰ ἀφήνει (ἐνν. ἀρρυθμιστα) αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὰ θέματα, ἀλλὰ γοητεύοντας νὰ προσπαθεῖ νὰ πείθει ὅτι κάθε ἀνθρώπος πρέπει νὰ ἔχει πολὺ περισσότερο περὶ πολλοῦ τὴν ἰσορροπία τῶν παιδιῶν τοῦ χάριν τῶν ἰδίων αὐτῶν ἀπ' ὅ,τι τὴν ἰσότητα τῶν γάμων, ἢ ὅποια χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἀπληστία γιὰ τὰ πλούτη, καὶ νὰ ἀποτρέπει μὲ τὴν ἔκφρασις μομφῆς ἐκεῖνον ὁ ὅποιος ἐπιδιώκει μὲ πάθος στὸν γάμο τὰ πλούτη, ὅχι ὁμως ἐξαναγκάζοντάς τον μὲ γραπτὸ νόμο.

Σχετικὰ μὲ τὸν γάμο αὐτὲς τότε ἄς εἶναι οἱ παρααινέσεις ποῦ γίνονται, καὶ προπάντων καὶ ἐκεῖνες ποῦ μνημονεῖσθαι καὶ πρὸ ἀπὸ αὐτῆς, ὅτι δηλαδὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ συνεισφέρει κανεῖς στὴ συνεχὴ ἀναγέννησις τῆς φύσεως, μὲ τὸ νὰ ἀφήνει ὁ καθένας μας πίσω του τὰ παιδιὰ τῶν παιδιῶν του, καὶ νὰ δίνει πάντοτε στὴ θέσι τοῦ ὑπηρετῆς στὸν θεῶ. Ὅλα, πόν, αὐτὰ καὶ ἀκόμη περισσότερα θὰ μποροῦσε νὰ εἶπαι καὶ γιὰ τοὺς γάμους, κυρίως γιὰ τὸ ὅτι πρέπει νὰ συνάπτο-

μενος ὀρθῶς· ἂν δ' ἄρα τις μὴ πείθεται ἐκὼν, ἀλλότριον δὲ αὐτὸν καὶ ἀκοινώνητον ἐν τῇ πόλει ἔχη καὶ ἀγαμος ὢν γένηται πεντεκαιτριακοντούτης, ζημιούσθω κατ' ἑνιαυτὸν ἑκαστον, ὁ μέγιστον μὲν τίμημα κεκτημένος ἑκατὸν δραχμαῖς, ὁ δὲ τὸ δεύτερον ἑβδομήκοντα, τρίτον δὲ ἑξήκοντα, ὁ δὲ τὸ τέταρτον τριάκοντα. Τοῦτο δ' ἔστω τῆς Ἡρας ἱερὸν. Ὁ δὲ μὴ ἐκτίνων κατ' ἑνιαυτὸν δεκαπλάσιον ὀφειλέτω· πραττέσθω δὲ ὁ ταμίης τῆς θεοῦ, μὴ ἐκπράξας δὲ αὐτὸς ὀφειλέτω καὶ ἐν ταῖς εὐθύναις τοῦ τοιοῦτου λόγον ὑπεχέτω πᾶς. Εἰς μὲν οὖν χρήματα ὁ μὴ θέλων γαμεῖν ταῦτα ζημιούσθω, τιμῆς δὲ παρὰ τῶν νεωτέρων ἄτιμος πάσης ἔστω, καὶ μηδεὶς ὑπακουέτω μηδὲν αὐτῷ ἐκὼν τῶν νέων· ἐὰν δὲ κολάζειν τινὰ ἐπιχειρῇ, πᾶς τῷ ἀδικουμένῳ βοηθεῖτω καὶ ἀμυνέτω, μὴ βοηθῶν δὲ ὁ παραγενόμενος δειλὸς τε ἅμα καὶ κακὸς ὑπὸ τοῦ νόμου πολίτης εἶναι λεγέσθω.

Περὶ δὲ προικός εἰρηται μὲν καὶ πρότερον, εἰρήσθω δὲ πάλιν ὡς ἴσα ἀντι ἴσων ἔστιν τὸ μῆτε λαμβάνοντι μῆτ' ἐκιδδόντι διὰ χρημάτων ἀπορίαν γηράσκειν τοὺς πένητας· τὰ γὰρ ἀναγκαῖα ὑπάρχοντά ἐστι πᾶσι τῶν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, ὕβρις δὲ ἥττον γυναιξὶ καὶ δουλεία ταπεινὴ καὶ ἀνελεύθερος διὰ χρήματα τοῖς γήμασι γίνονται ἂν. Καὶ ὁ μὲν πειθόμενος ἐν

νται προτάσσοντας (ἐνν. τοῦ νόμου) ἕνα σωστὸ προοίμιον· ἂν τώρα συμβαίνει νὰ μὴν πείθεται κάποιος μὲ τὴ θέλησίν του καὶ νὰ θεωρεῖ τὸν ἑαυτοῦ του ξένο καὶ ἀμέτοχο στοὺς κόλπους τῆς πόλεως καὶ ὄντας ἀγαμος νὰ γίνεαι τριάντα πέντε ἔτων, ἂς τιμωρεῖται γιὰ κάθε ἔτος (ἐνν. ἀγαμίας), αὐτὸς ποὺ ἔχει στὴν κατοχὴ του τὸ πῶ ἡνθλο εἰσόδημα μὲ χρηματικὸ πρόστιμο ἑκατὸ δραχμῶν, ὁ δεύτερος μὲ ἑβδομήντα, ὁ τρίτος μὲ ἑξήντα καὶ ὁ τέταρτος μὲ τριάντα. Τὸ χρηματικὸ, ἐξ ἄλλου, αὐτὸ ποσοθ' ἀνήκει στοθ ἱερὸ τῆς Ἡρας. Αὐτὸς πάλι ὁ ὁποῖος δὲν ἐξοφλεῖ κάθε ἔτος αὐτὸ, ἂς ὀφείλει τὸ δεκαπλάσιο αὐτὸ τώρα τὸ χρόνος θὰ τὸ ἐκτελεῖ ὁ ταμίης τῆς θεᾶς, ἂν δὲν τὸ εἰσπράξει ἂς τὸ ὀφείλει ὁ ἴδιος καὶ κατὰ τὴν ἀπόδοση τέτοιων εὐθυνῶν ἂς εἶναι ὑπόλογος κάθε ὑπεύθυνος. Σὲ χρήματα, λοιπὸν, ἐνῶ αὐτὰ εἶναι τὰ ποσὰ μὲ τὰ ὁποῖα ἂς τιμωρεῖται αὐτὸς ποὺ δὲν θέλει νὰ συνάπτει γάμο, στοθ ζήτημα τῆς τιμῆς ἂς εἶναι γιὰ ὄλους τοὺς νεότερους ἀνυπόληπτος, καὶ συνεπῶς κανένας ἀπὸ τοὺς νέους ἂς μὴν ὑπακοῦει στοθ παρμικρὸ πρόθυμα σ' αὐτόν· καὶ ἂν τυχὸν ἐπιχειρεῖ νὰ τιμωρηθεῖ κάποιον κάθε πολίτης ἂς προστρέξει σὲ βοήθεια καὶ ἂς ὑπερασπίζεται αὐτόν ποὺ ἀδικεῖται, ἂν τώρα ὁ παρευρισκόμενος δὲν βοηθᾷ, ἂς χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸν νόμο δειλὸς καὶ ταυτόχρονα κακὸς πολίτης.

Γιὰ τὸ θέμα τώρα τῆς προίκας εἰπῶθηκε καὶ πρωτύτερα, καὶ ἂς εἰπωθεῖ καὶ πάλι, ὅτι ἴσα δικαιώματα ἀπέναντι σὲ ἴσα δικαιώματα σημαίνει (ἐνν. νὰ μὴ κινδυνεύουν) νὰ γηράσκουν ἐλλείψει χρημάτων οἱ πτωχοὶ, μῆτε λαμβάνοντας μῆτε δίνοντας (ἐνν. νύμφη)· διότι ὑπάρχουν γιὰ ὄλους σ' αὐτὴν τὴν πόλιν τὰ ἀναγκαῖα περιουσιακὰ στοιχεῖα, καὶ θὰ ὑπῆρχε ἔτσι λιγότερη αὐθάδεια ἀνάμεσα στῖς γυναῖκες καὶ ἀναξιοπρεπῆς καὶ ἀνάξια ἐλευθέρου πολίτη δουλικὴτητα ἀνάμεσα σ' ἐκείνους ποὺ θὰ τῖς νυμφεύονταν γιὰ τὰ χρήματα. Καὶ αὐτὸς βέβαια ὁ ὁποῖος ὑπακοῦει, θὰ ἔκαμνε ἐκεῖ μὲ τοῦτο ἕνα ἀπὸ τὰ

τῶν καλῶν δρώη τοῦτ' ἄν· ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἢ διδοῦς ἢ λαμβάνων πλέον ἢ πενήτηντα ἄξια δραχμῶν ἐσθῆτος χάριν, ὁ δὲ μνάς, ὁ δὲ τριῶν ἡμιμναίων, ὁ δὲ δυοῖν μναίων, ὁ τὸ μέγιστον τίμημα κεκτημένος, ὀφειλέτω μὲν τῷ δημοσίῳ τοσοῦτον ἔτερον, τὸ δὲ δοθὲν ἢ ληφθὲν ἰερῶν ἔστω τῆς Ἡρας τε καὶ τοῦ Διός, πρᾶτόντων δὲ οἱ ταμίαι τούτων τοῖν θεοῖν, καθάπερ ἐρρήθη τῶν μὴ γαμουμένων περὶ τοὺς ταμίαις ἐκπράττειν ἐκάστοτε τοὺς τῆς Ἡρας ἢ παρ' αὐτῶν ἐκάστους τὴν ζημίαν ἐκτίνειν.

Ἐγγύην δὲ εἶναι κυρίαν πατρὸς μὲν πρῶτον, δευτέραν πάππου, τρίτην δὲ ἀδελφῶν ὀμοπατρίων, ἐὰν δὲ μὴδὲ εἷς ἢ τούτων, τὴν πρὸς μητρὸς μετὰ τοῦτο εἶναι κυρίαν ὡσαύτως· ἐὰν δ' ἄρα τύχη τις ἀθήης συμβαίη, τοὺς ἐγγύτατα γένους αἰεὶ κυρίους εἶναι μετὰ τῶν ἐπιτρόπων.

Ἔοσα δὲ προτέλεια γάμων ἢ τις ἄλλη περὶ τὰ τοιαῦτα ἰερούργια μελλόντων ἢ γιγνομένων ἢ γεγονότων προσήκουσα 775a ἔστιν τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς ἐρωτῶντα χρῆ καὶ πειθόμενον ἐκείνους ἕκαστον ἠγεῖσθαι πάντα ἑαυτῷ μετρίως γίγνεσθαι.

Περὶ δὲ τῶν ἐστιάσεων, φίλους μὲν χρῆ καὶ φίλας μὴ πλείους πέντε ἑκατέρων συγκαλεῖν, συγγενῶν δὲ καὶ οἰκείων ὡσαύτως τοσοῦτους ἄλλους ἑκατέρων· ἀνάλωμα δὲ μὴ γίγνεσθαι πλέον ἢ κατὰ τὴν οὐσίαν μηδενί, τῷ μὲν εἰς χρήματα με-

ῶραϊα πράγματα· ἐνῷ αὐτὸς ὁ ὁποῖος δὲν συμμορφώνεται, εἴτε δίνοντας εἴτε λαμβάνοντας πράγματα μεγαλύτερης ἄξιας ἀπὸ πενήντα δραχμῆς γιὰ ρουχισμό ἢ μία μνά ἢ τρία μισὰ τῆς μνάς ἢ, αὐτὸς ποῦ διαθέτει τὸ μεγαλύτερο εἰσοδήμα ἀπ' ὄλους, δύο μνάς, ἃς ὀφείλει νὰ καταβάλλει στὸ δημόσιο ταμεῖο ἄλλα τόσα, ἐνῷ αὐτὸ ποῦ δόθηκε ἢ ἐλήφθη (ἐνν. ὡς προῖκα) θ' ἀνήκει στὸ ἱερὸ τῆς Ἡρας καὶ τοῦ Δία, τῶν ὁποίων δύο αὐτῶν θεῶν οἱ ταμίαις ἐνεργοῦν, καθὼς ἀκριβῶς εἰπῶθη ὅτι εἰσπράττουν γιὰ τοὺς ἄγαμους ἄνδρες οἱ ἐκάστοτε ταμίαις τῆς Ἡρας, διαφορετικὰ νὰ πληρῶνει καθένας ἀπὸ αὐτοὺς ἐξ ἰδίων τὸ πρόστιμο.

Ἐγκυρος τῶρα ἀραβάνος εἶναι βέβαια πρῶτα τοῦ πατέρος, δευτέρως τοῦ παπποῦ, τρίτος τῶν ἀδελφῶν ἀπὸ τὸν ἴδιο πατέρα, ἂν τυχὸν δὲν ὑπάρχει οὔτε ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς, ἔγκυρος εἶναι ἐκεῖνος μετὰ ἀπὸ τοῦτο (ἐνν. τὴν πατρικὴ γραμμὴ) ποῦ γίνεται ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τῆς μητέρας μὲ τὴν ἴδια σειρά· ἂν τῶρα τυχὸν συντρέχει μία ἀσυνήθιστη συγκυρία, ἱκανοὶ γιὰ νὰ δώσουν κύρος στὸν ἀραβῶνα εἶναι σὲ κάθε περιπτώσει οἱ ἐγγύτεροι συγγενεῖς μαζί μὲ τοὺς ἐπιτρόπους.

Ἔοσα προγαμιαῖα τελετουργικά ἢ κάποια ἄλλη σχετικὴ μὲ τὰ τοῦ εἶδους αὐτοῦ μελλοντικῶν ἢ παρόντων ἢ παρελθόντων (ἐνν. γάμων) ἱεροτελεστία ἐνδείκνυται νὰ τελεῖται, καθένας πρέπει νὰ ἐρωτᾷ τοὺς ἐρμηνευτὰς καὶ ὑπακούοντας σ' ἐκεῖνους νὰ θεωρεῖ ὅτι ὅλα γίνονται στὴ δικὴ του περιπτώσει στὸ σωστὸ μέτρο.

Προκειμένου πάλι γιὰ τὶς συνεστιάσεις, δὲν πρέπει νὰ προσκαλοῦνται πάνω ἀπὸ πέντε φίλοι καὶ φίλες ἀπὸ κάθε πλευρὰ, ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς οἰκείους, ἄλλοι τόσοι ὁμοίως ἀπὸ κάθε πλευρὰ· δὲν πρέπει νὰ γίνονται, ἐξ ἄλλου, ἀπὸ κανένα μεγαλύτερες δαπάνες ἀπ' ὅτι δικαιολογεῖ ἡ περιουσία τους, δηλαδὴ σὲ χρήματα περισσότερα ἀπὸ μία μνά γιὰ τὸν πιὸ πλούσιον, ἀπὸ τὸ μισὸ τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ γιὰ τὸν

γίστω μᾶν, τῷ δ' ἤμισυ τοῦ τοσοῦτου, τῷ δ' ἐφεξῆς οὕτω, καθάπερ ὑποβέβηκεν ἐκάστω τὸ τίμημα. Καὶ τὸν μὲν παιθόμενον τῷ νόμῳ ἐπαινεῖν χρῆ πάντας, τὸν δὲ ἀπειθοῦντα κολαζόντων οἱ νομοφύλακες ὡς ἀπειροκόalon τε ὄντα καὶ ἀπαίδευτον τῶν περὶ τὰς νυμφικὰς Μούσας νόμων. Πίνειν δὲ εἰς μέθην οὔτε ἄλλοθὶ που πρέπει, πλὴν ἐν ταῖς τοῦ τὸν οἶνον δόantos θεοῦ ἐορταῖς, οὐδ' ἀσφαλές, οὐτ' οὖν δὴ περὶ γάμου ἐσπουδακότα, ἐν οἷς ἐμφρονα μάλιστα εἶναι πρέπει νύμφην καὶ νυμφίον μεταβολὴν οὐ σμικρὰν βίου μεταλλάττοντας, ἅμα δὲ καὶ τὸ γεννώμενον ὅπως ἐπιμύσει μάλιστα ἐξ ἐμφρόνων ἀεὶ γίγνηται· σχεδὸν γὰρ ἄδηλον ὅποια νῦξ ἢ φῶς αὐτὸ γεννήσει μετὰ θεοῦ. Καὶ πρὸς τούτοις δεῖ μὴ τῶν σωμάτων διακεχυμένων ὑπὸ μέθης γίνεσθαι τὴν παιδουργίαν, ἀλλ' εὐπαγές ἀπλανές ἡσυχαιὸν τε ἐν μοίρᾳ συνίστασθαι τὸ φυόμενον. Ὁ δὲ διωνυμὸς αὐτὸς τε φέρεται πάντη καὶ φέρει, λυττῶν κατὰ τε σῶμα καὶ ψυχὴν· σπειρεῖν οὖν παράφορος ἅμα καὶ κακὸς ὁ μεθύων, ὥστ' ἀνώμαλα καὶ ἄπιστα καὶ οὐδὲν εὐθύπορον ἦθος οὐδὲ σῶμα ἐκ τῶν εἰκότων γεννῶν ποτ' ἄν. Διὸ μᾶλλον μὲν ὄλον τὸν ἐνιαυτὸν καὶ βίον χρῆ, μάλιστα δὲ ὅποσον ἂν γεννᾷ

ἀμέσως λιγότερο πλοῦσιο καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς, σὸ μέτρο ποῦ κατεβαίνει στὴν πλὴν κάτω κλίμακα γιὰ καθένα τὸ εἰσόδημά του. Κι αὐτὸν βέβαια ποῦ ὑπακοῦει στὸν νόμο πρέπει νὰ τὸν ἐπαινοῦν ὅλοι, ἀντίθετα αὐτὸν ποῦ δὲν ὑπακοῦει νὰ τὸν τιμωροῦν οἱ νομοφύλακες τόσο γιὰ τὸν λόγο ὅτι εἶναι ἀκαλαίσθητος ὅσο καὶ γιὰ τὸν λόγο ὅτι εἶναι ἀπαίδευτος σὸ θέμα τῶν κανόνων γιὰ τὶς Μούσες τοῦ γάμου. Τὸ νὰ πίνει, ἐξ ἄλλου, κανεὶς μέχρι μῆθης οὔτε ποθεν ἄλλοῦ εἶναι ἔρεπον, μ' ἐξαιρέση στὶς ἐορτὲς τοῦ θεοῦ ποῦ δίνει τὸν οἶνο, καὶ ἄλλωστε οὔτε καὶ ἀσφαλές, οὔτε προπάντων ἐδῶ, στὴν περίπτωσι δηλαδὴ ἐκεῖνου ποῦ ἀσχολεῖται σοβαρὰ μὲ τὸν γάμου, ὅπου ἀκριβῶς πρέπει νὰ εἶναι ὅσο γίνεται περισσότερο προσεκτικοὶ ἢ νύμφη καὶ ὁ γαμβρός, δεδομένου ὅτι ἡ ἀλλαγὴ τῆς ἀγαμῆς μὲ τὴν ἐγγαμῆ κατάστασι δὲν εἶναι μικρῆς σημασίας γιὰ τὴ ζωὴ τους, καὶ συγχρόνως γιὰ τὸ παιδί ποῦ πρόκειται νὰ γεννηθῆ, πὼς θὰ γεννιέται δηλαδὴ σὲ κάθε περίπτωσι ὅσο γίνεται περισσότερο ἀπὸ γονεῖς νηφάλιους, διότι εἶναι σχεδὸν ἀγνωστο ποῖα νόχα ἢ μέρα, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ θεοῦ, θὰ συλληφθῆ τὸ νεογέννητο. Καὶ ἐπὶ πλέον αὐτῶν, πρέπει νὰ μὴ γίνεται ἡ παιδοποιία ὅταν τὰ σῶματα εἶναι διαλυμένα ἀπὸ τὴ μέθη, ἀλλὰ νὰ σχηματίζεται τὸ ἔμβρυο μέσα στὴ μήτρα συμπαγές, σταθερὸ καὶ ἡσυχ. Ἀντίθετα, αὐτὸς ποῦ εἶναι διαποτισμένος ἀπὸ τὸν οἶνο, κι αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀγεται καὶ ἐπιφέρεται καὶ παντοιοτρόπως φέρει (ἐνν. ἀναστάσι), λυσομανῶντας σωματικὰ ὅσο καὶ ψυχικὰ· αὐτὸς, λοιπὸν, ποῦ μεθὰ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ σπέρνει παιδιὰ ζαλισμένους καὶ ἀδέξιους, ἔτσι ὥστε δὲν θὰ μποροῦσε παρὰ νὰ γεννᾷ κατὰ πάσα πιθανότητα παιδιὰ ἀνώμαλα καὶ ἄπιστα καὶ χωρὶς σὸ ἐλάχιστο εὐθὺ χαρακτῆρα καὶ εὐθυτενές σῶμα. Γι' αὐτὸ πρέπει κανεὶς στὴ διάρκειαι μᾶλλον ὄλου τοῦ ἔτους καὶ σὲ ὅλη του τὴ ζωὴ, καὶ ἰδίως ὅσο τὸ δυνατόν κατὰ τὸν χρόνον ποῦ συμβαίνει νὰ γεννᾷ, νὰ προσέχει ὥστε νὰ μὴ διαπράττει

χρόνον, εὐλαβείσθαι καὶ μὴ πράττειν μήτε ὅσα νοσώδη ἐκό-
ντα εἶναι μήτε ὅσα ὕβρεως ἢ ἀδικίας ἐχόμενα –εἰς γὰρ τὰς
τῶν γεννωμένων ψυχὰς καὶ σώματα ἀναγκαῖον ἐξομοργγύ-
μενον ἐκτυποῦσθαι καὶ τίκτειν ἀντή φαυλότερα– διαφερό-
ντως δὲ ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ἀπέχεσθαι τῶν περὶ τὰ
τοιαῦτα· ἀρχὴ γὰρ καὶ θεὸς ἐν ἀνθρώποις ἰδρυμένη σῶζει πά-
ντα, τιμῆς ἐὰν τῆς προσορκούσης αὐτῆ παρ' ἐκάστου τῶν χρω-
μάτων λαγῆνῃ.

Νομίσαντα δ' εἶναι χρῆ τὸν γαμοῦντα ταῖν οἰκίαιν ταῖν ἐν
τῷ κλήρῳ τὴν ἐτέραν οἶον νεοττῶν ἐγγέννησιν καὶ τροφήν, 776a
χωρισθέντα ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς τὸν γάμον ἐκεῖ ποιεῖσθαι
καὶ τὴν οἰκισιν καὶ τὴν τροφήν αὐτοῦ καὶ τῶν τέκνων. Ἐν
γὰρ ταῖς φιλίαις ἐὰν μὲν πόθος ἐνῆ τις, κολλᾷ καὶ συνδεῖ πά-
ντα ἦθη· κατακορῆς δὲ συνουσία καὶ οὐκ ἴσχυουσα τὸν διὰ
χρόνου πόθον ἀπορρεῖν ἀλλήλων ποιεῖ ὑπερβολαῖς πλη-
σιονῆς. Ὡν δὴ χάριν μητρὶ καὶ πατρὶ καὶ τοῖς τῆς γυναικὸς
οἰκείοις παρέντας χρῆ τὰς αὐτῶν οἰκίσεις, οἶον εἰς ἀποικίαν
ἀφικομένους, αὐτοὺς ἐπισκοποῦντάς τε ἅμα καὶ ἐπισκοπου-
μένους οἰκεῖν, γεννῶντάς τε καὶ ἐκτρέφοντας παῖδας, καθά-
περ λαμπάδα τὸν βίον παραδιδόντας ἄλλοις ἐξ ἄλλων, θερα-
πεύοντας αἰεὶ θεοὺς κατὰ νόμους.

μὲ τὴ θέλησή του τίποτα ἀπ' ὅσα εἶναι νοσηρὰ μήτε ἀπ' ὅσα
ἔχουν νὰ κάμνουν μὲ αὐθάδη συμπεριφορὰ ἢ ἀδικία –διότι
εἶναι ἀναπόφευκτο, μὲ τὸ νὰ εἶναι μεταδοτικό, νὰ ἀποτυπώ-
νεται αὐτὸ στὶς ψυχὰς καὶ στὰ σώματα τῶν μελλογέννητων
καὶ νὰ φέρνει ἐτσι αὐτοὺς στὸν κόσμο πλάσματα ἀπὸ κάθε
ἄποψη ποταπότερα– ὅπως δὲ ἰδιαίτερος κατὰ τὴν ἡμέρα καὶ
τὴ νύκτα ἐκείνην νὰ ἀπέχει ἀπὸ τὶς ἐνέργειες ποὺ ἔχουν νὰ
κάμνουν μὲ τέτοια σφάλματα· διότι ἡ ἀρχή, ἕνας θεός, ἐγκα-
θιδρυμένη μέσα στοὺς ἀνθρώπους, σῶζει τὰ πάντα, ἀν τυχόν
ἀπολαμβάνει ἀπὸ καθέναν ἀπὸ ἐκείνους ποὺ τὴν χρησιμο-
ποιοῦν τὴν τιμὴ ποὺ τῆς ἀρμόζει.

Αὐτὸς ὁ ὁποῖος συνάπτει γάμο πρέπει, ἔχοντας θεωρήσει
ὅτι ἡ μία ἀπὸ τὶς δύο οἰκίες τοῦ κλήρου εἶναι ὁ κατάλληλος 776a
τόπος γιὰ τὴ γέννηση καὶ διατροφή νεογνῶν, ἀφοῦ ἀποχωρή-
σει ἀπὸ τὴν οἰκία τοῦ πατέρα του καὶ τῆς μητέρας του, νὰ κά-
μνει ἐκεῖ τὸν ἐγγαμο βίον του καὶ αὐτὴν τόπο κατοικίας καὶ
διαβίωσης τοῦ ἴδιου καὶ τῶν παιδιῶν του. Διότι ἂν στὶς σχέ-
σεις ἀγάπης τυχόν ἐμφιλοχωρήσει καὶ κάποια ἑλληνική τοῦ
ἐνός γιὰ τὸν ἄλλο, συμβαίνει αὐτὴ νὰ συγκολλᾷ καὶ συνεπῶς
συνδέει ὅλες τὶς διαθέσεις· ἐνῶ, ἀντιθέτως, ἡ ὑπερβολικὴ
συμβίωση ἢ ὁποῖα λόγῳ αὐτοῦ δὲν ἔχει τὸ στοιχεῖο τῆς ἑλλη-
νης ποὺ προκαλεῖ ὁ χρόνος ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ ἀποκό-
πεται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο γιὰ τὸν λόγο τοῦ σὲ ὑπερβολικὸ
βαθμὸ κορεσμοῦ. Γι' αὐτοὺς λοιπὸν τοὺς λόγους πρέπει (ἐνν.
οἱ νέονυμοι), ἀφῆνοντας κατοικίες στὸν πατέρα καὶ στὴν
μητέρα, καθὼς καὶ στοὺς οἰκεῖους τῆς γυναίκας, κάμνοντάς
τους ἐπισκέψεις καὶ δεχόμενοι τὶς δικές τους ἐπισκέψεις σὰν
νὰ ἔχουν φθάσει σὲ ἀποικία, νὰ κατοικοῦν στὸ δικὸ τους
σπίτι, ὅπου καὶ νὰ γεννοῦν καὶ νὰ ἀνατρέφουν τὰ παιδιά
τους, παραδίδοντας καθὼς μία λαμπάδα τὴ ζωὴ ἀπὸ τὴ μία
γενιὰ στὴν ἄλλη, λατρεύοντας συνεχῶς τοὺς θεοὺς σύμφωνα
μὲ τοὺς νόμους.

Κτήματα δὲ τὸ μετὰ τοῦτο ποῖα ἂν τις κεκτημένος ἐμμε-
 λεστάτην οὐσίαν κεκτήτο; τὰ μὲν οὖν πολλά οὔτε νοῆσαι χα-
 λεπὸν οὔτε κήσασθαι, τὰ δὲ δὴ τῶν οἰκετῶν χαλεπὰ πάντη. c
 Τὸ δ' αἴτιον, οὐκ ὀρθῶς πως καὶ τινα τρόπον ὀρθῶς περὶ
 αὐτῶν λέγομεν· ἐναντία γὰρ ταῖς χρεῖαις, καὶ κατὰ τὰς χρεῖ-
 ας αὐτῶν ποιούμεθα περὶ δούλων καὶ τὰ λεγόμενα.

ΜΕ. Πῶς δ' αὐτὸ τοῦτο λέγομεν; οὐ γὰρ πῶ μανθάνομεν, ὡς
 ξένη, ὃ τι τὰ νῦν φράζεις.

ΑΘ. Καὶ μάλα γε, ὦ Μέγιλλε, εἰκότως· σχεδὸν γὰρ πάντων
 τῶν Ἑλλήνων ἢ Λακεδαιμονίων εἰλωτεία πλείστην ἀπορίαν
 παράσχοιτ' ἂν καὶ ἔριν τοῖς μὲν ὡς εὐ, τοῖς δ' ὡς οὐκ εὐ γε-
 γονυῖά ἐστιν –ἐλάττω δὲ ἦ τε Ἡρακλειωτῶν δουλεία τῆς τῶν d
 Μαριανδυνῶν καταδουλώσεως ἔριν ἂν ἔχοι, τὸ Θετταλῶν τ'
 αὐτῶν πενεστικῶν ἔθνος– εἰς ἃ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα βλέψαντας
 ἡμᾶς τί χρῆ ποιεῖν περὶ κτήσεως οἰκετῶν; ὃ δὴ παριῶν τῶ
 λόγῳ ἔτυχον εἰπῶν, καὶ σὺ με εἰκότως τί ποτε φράζοιμι ἠρώ-
 τησας, τόδε ἐστίν. Ἴσμεν ὅτι πού πάντες εἰποῖμεν ἂν ὡς χρῆ
 δούλους ὡς εὐμενεστάτους ἐκτῆσθαι καὶ ἀρίστους· πολλοὶ
 γὰρ ἀδελφῶν ἤδη δοῦλοι καὶ ἕων τισὶν κρείττους πρὸς

Ἵσον ἀφορᾷ, μετὰ ἀπὸ τοῦτο, στὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα,
 ποῖα ἂν θὰ εἶχε κάποιος στὴν κατοχὴ του, θὰ κατεῖχε τὴν πιὸ
 ἐνδεδειγμένην περουσία; Καὶ γιὰ τὰ πιὸ πολλά βέβαια δὲν
 εἶναι δύσκολο οὔτε νὰ κατανοῆσει κανεὶς (ἐνν. τὸ ποῖα εἶναι) c
 οὔτε νὰ τὰ ἀποκτῆσει, ἐνῶ γιὰ τοὺς οἰκιακούς βοηθούς τὰ
 πράγματα εἶναι ἀπὸ κάθε ἀποψη δύσκολα. Καὶ ἡ αἰτία εἶναι c
 ὅτι μιλάμε γι' αὐτοὺς κάπως ὄχι σωστά καὶ κατὰ κάποιον
 τρόπο σωστά· παριστάνομε δηλαδὴ καὶ τὰ ὅσα λέγονται γιὰ
 τοὺς δούλους ἀντίθετα μὲ τὴ χρησιμότητά τους καὶ ἄλλοτε
 πάλι σύμφωνα μὲ τὴ χρησιμότητά τους.

ΜΕ. Καὶ μὲ ποῖον τρόπο τὸ λέμε αὐτό; Διότι δὲν ἔχομε
 ἀκόμα καταλάβει, φιλοξενούμενε, αὐτὸ πού τώρα μάς λές.

ΑΘ. Καὶ πολὺ δικαιολογημένα χωρὶς ἄλλο, Μέγιλλε· διότι
 γιὰ ὅλους σχεδὸν τοὺς Ἑλλήνες, ἡ δουλεία μὲ τὴ μορφὴ τῶν
 εἰλωτῶν στοὺς Λακεδαιμόνιους θὰ μπορούσε νὰ δώσει τὴν
 ἀφορμὴν γιὰ τὴν πιὸ μεγάλη ἀπορία καὶ ἀντιγωνία μεταξὺ
 αὐτῶν γιὰ τοὺς ὁποίους καλῶς ἔχει αὐτὴ θεοσιθεῖ καὶ ἐκεί-
 νων γιὰ τοὺς ὁποίους δὲν ἔχει καλῶς θεοσιθεῖ –λιγότερο
 ἔντονη ἀντιγωνία θὰ προκαλοῦσε ὥστόσο ἡ δουλεία τῶν d
 Ἡρακλειωτῶν ἀπὸ τὴν ὑποδούλωση τῶν Μαριανδυνῶν,
 καθὼς ἐπίσης καὶ ἐκείνη ἀπὸ τοὺς Θεσσαλοὺς τοῦ πενεστι-
 κοῦ γένους–, σὲ αὐτὰ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα τοῦ εἶδους αὐτοῦ ἀπο-
 βλέποντας εμεῖς τί πρέπει νὰ κάμνομε σχετικὰ μὲ τὸ θέμα
 τῆς ἰδιοκτησίας οἰκετῶν; Ἐκείνο τότε, πού ἐν τῇ ρῆμῃ τοῦ
 λόγου εἶπα παρεμπιπτόντως, καὶ σὺ με τὸ δίκιο σου μ' ἐρώ-
 τησες τί ἐνδεχομένως ἤθελα νὰ πῶ, εἶναι τοῦτο. Γνωρίζομε
 ὅτι ὅλοι λίγο πολὺ θὰ μπορούσαμε νὰ παραδεχθῶμε ὅτι
 πρέπει νὰ ἔχομε στὴν κατοχὴ μας δούλους ὅσο τὸ δυνατόν
 πιὸ ἐθνικὰ διατιθέμενους ἀπέναντί μας καὶ τοὺς καλύτε-
 ρους δυνατούς· καὶ αὐτό, ἐπειδὴ πολλοὶ δοῦλοι, οἱ ὅποιοι
 ὑπῆρξαν στὸ παρελθὸν πολὺ ἀνώτεροι ἀπὸ κάθε ἀποψη σὲ
 ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν ἀρετὴ ἀπὸ ἀδελφούς καὶ γιουούς, ἔχουν σω-

ἀρετὴν πᾶσαν γενόμενοι, σεσώκασιν δεσπότης καὶ κτήματα e
 τὰς τε οἰκῆσεις αὐτῶν ὅλας. Ταῦτα γὰρ ἴσμεν που περὶ δού-
 λων λεγόμενα.

ΜΕ. Τί μὴν;

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τοῦναντίον, ὡς ὑγιᾶς οὐδὲν ψυχῆς δού-
 λης, οὐδὲ πιστεῦειν οὐδέποτε' οὐδὲν τῷ γενεῖ δεῖ τὸν νοῦν κη-
 κτημένον; ὁ δὲ σοφώτατος ἡμῖν τῶν ποιητῶν καὶ ἀπεφῆνато,
 ὑπὲρ τοῦ Διὸς ἀγορευῶν, ὡς

ἡμῖσι γάρ τε νόου, φησὶν, ἀπαμείρεται εὐρύοπα Ζεὺς 777a
 ἀνδρῶν, οὗς ἂν δὴ κατὰ δούλιον ἡμαρ ἔλθοι.

Ταῦτα δὴ διαλαβόντες ἕκαστοι τοῖς διανοήμασιν οἱ μὲν
 πιστεῦουσὶ τε οὐδὲν γενεῖ οἰκετῶν, κατὰ δὲ θηρίων φύσιν
 κέντροις καὶ μαστίξιιν οὐ τρεῖς μόνον ἀλλὰ πολλάκις ἀπεργά-
 ζονται δούλας τὰς ψυχὰς τῶν οἰκετῶν· οἱ δ' αὖ τάναντία τού-
 των δρῶσι πάντα.

ΜΕ. Τί μὴν;

ΚΑ. Τί οὖν δὴ χρῆ ποιεῖν, τούτων, ὧ ξένη, διαφορομένων b
 οὕτω, περὶ τῆς ἡμετέρας αὐ χῶρας ἡμᾶς, τῆς τε κτήσεως ἅμα
 καὶ κολάσεως τῶν δούλων πέρι;

ΑΘ. Τί δ', ὦ Κλεινία; δῆλον ὡς ἐπειδὴ δύσκολόν ἐστι τὸ
 θρέμμα ἄνθρωπος, καὶ πρὸς τὴν ἀναγκαίαν διόρισιν, τὸ
 δούλόν τε ἐργῶ διορίζεσθαι καὶ ἐλευθερον καὶ δεσπότην,
 οὐδαμῶς εὐχρηστον ἐθέλειν εἶναι τε καὶ γίγνεσθαι φαίνεται,

σει τοὺς κυρίους τους καὶ τὶς περιουσίας τους καὶ ὀλόκληρα e
 τὰ νοικοκυριά τους. Διότι ὅλοι λίγο πολὺ γνωρίζομε ὅτι λέ-
 γονται αὐτὰ γιὰ δούλους.

ΜΕ. Πῶς ὄχι;

ΑΘ. Δὲν εἶναι ὁμοῦς ἀλήθεια καὶ τὸ ἀντίθετο, ὅτι τίποτε τὸ
 ὑγιεῖν δὲν ὑπάρχει σὲ μία δούλη ψυχὴ καὶ ὅτι δὲν πρέπει
 ἕνας ἄνθρωπος ποὺ ἔχει μυαλό οὔτε καὶ νὰ ἐμπιστεύεται
 ποτὲ γιὰ τὸ παραμικρὸ τὸ εἶδος αὐτὸ ἀνθρώπων; Ὁ πιὸ
 σοφὸς μάλιστα ἀπὸ τοὺς ποιητῆς μας ἐφθασε στὸ σημεῖο,
 ἀναφερόμενος στὸν Δία, νὰ δηλώσει ρητὰ ὅτι

τὸ μισὸ δηλαδὴ καὶ ἀπὸ τὸ μυαλό τους, λένε, στερεῖ ὁ Ζεὺς, 777a
 [τοῦ ὁποῖου τὸ βλέμμα φθάνει μακρὰ
 στοὺς ἀνθρώπους γιὰ τοὺς ὁποῖους ἤρθε ἡ μέρα νὰ θεοῦν
 [κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸ τῆς δουλείας

Ἄφοῦ ἔτσι ἐπεξεργασθοῦν οἱ διάφοροι ἄνθρωποι αὐτὰ, μὲ τὸ
 δικὸ του ὁ καθένας μυαλό, ἕνα μέρος δὲν ἐμπιστεύεται οὔτε
 γιὰ τὸ παραμικρὸ τὴν κατηγορία τῶν οἰκετῶν, καὶ σὺν νὰ
 εἶχαν νὰ κάμνουν μὲ τὴ φύση ἄγριων θηρίων, καθιστοῦν μὲ
 βουκνέτρα καὶ μαστίγια ὄχι μόνον τρεῖς ἀλλὰ πολλὲς φορὲς
 δουλικῆς τὶς ψυχῆς τῶν οἰκετῶν· ἕνα ἄλλο πάλι μέρος ὁμοῦ
 συμβαίνει νὰ πράττουν ἐντελῶς ἀντίθετα ἀπὸ αὐτὰ.

ΜΕ. Πῶς ὄχι;

ΚΑ. Τί πρέπει, λοιπόν, τότε νὰ κάμνουμε ἐμεῖς, φιλοξε- b
 νοῦμε, ὅταν ἔτσι διίστανται οἱ ἀπόψεις, γιὰ τὴ δικὴ μας
 πάλι χῶρα, τόσο γιὰ τὴν ἰδιοκτησία ὅσο ταυτόχρονα καὶ γιὰ
 τὴν τιμωρία τῶν δούλων;

ΑΘ. Ἐ καὶ τί, Κλεινία; Εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι ἀφοῦ εἶναι
 δύσκολο τὸ πλάσμα ἄνθρωπος, εἶναι ἐπόμενο, καὶ ὡς πρὸς
 τὸν ἀναγκαῖο προσδιορισμό, ὅτι τὸ τί εἶναι στὴν πράξη
 δούλος καὶ ἐλεύθερος καὶ κύριος, δὲν φαίνεται νὰ μπορεῖ νὰ
 εἶναι ἢ νὰ γίνεταί μὲ κανένα τρόπο ἕνα εὐκολομεταχειρίστο

χαλεπὸν δὴ τὸ κτήμα· ἔργῳ γάρ πολλακις ἐπιδέδεικται περὶ c
 τὰς Μεσσηνίων συχνὰς εἰσθυίας ἀποστάσεις γίνεσθαι, καὶ
 περὶ γε τὰς τῶν ἐκ μιᾶς φωνῆς πολλοὺς οἰκέτας κτώμενων
 πόλεις, ὅσα κακὰ συμβαίνει, καὶ ἔτι τὰ τῶν λεγομένων περι-
 δίνων τῶν περὶ τὴν Ἰταλίαν γιγνομένων παντοδαπὰ κλωπῶν
 ἔργα τε καὶ παθήματα. Πρὸς ἃ τις ἂν πάντα βλέψας διαπο-
 ρῆσει τί χρῆ ὄραν περὶ ἀπάντων τῶν τοιούτων. Δύο δὴ λεί-
 πεσθον μόνω μηχανά, μήτε πατριώτας ἀλλήλων εἶναι τοὺς
 μέλλοντας ῥῆον δουλεύσειν, ἀσυμφώνους τε εἰς δύναμιν δι-
 μάλιστα, τρέφειν δ' αὐτοὺς ὀρθῶς, μὴ μόνον ἐκείνων ἔνεκα,
 πλέον δὲ αὐτῶν προτιμώντας· ἡ δὲ τροφή τῶν τοιούτων μήτε
 τινὰ ὕβριν ὑβρίζειν εἰς τοὺς οἰκέτας, ἦττον δέ, εἰ δυνατόν,
 ἀδικεῖν ἢ τοὺς ἕξ Ἰσοῦ. Διάδηλος γάρ ὁ φύσει καὶ μὴ πλαστῶς
 σέβων τὴν δίκην, μισῶν δὲ ὄντως τὸ ἄδικον, ἐν τοῦτοις τῶν
 ἀνθρώπων ἐν οἷς αὐτῶ ῥᾶδιον ἀδικεῖν· ὁ περὶ τὰ τῶν δούλων
 οὐκ ἦθη καὶ πράξεις γιγνόμενός τις ἀμείαντος τοῦ τε ἀνοσίου
 πέρι καὶ ἀδίκου, σπείρειν εἰς ἀρετῆς ἐκφυσιν ἰκανώτατος ἂν
 εἴη, ταυτὸν δ' ἔστ' εἰπεῖν τοῦτο ὀρθῶς ἅμα λέγοντα ἐπὶ τε δε-
 σπότη καὶ τυράνῳ καὶ πᾶσαν δυναστείαν δυναστεύοντι πρὸς

θέμα, εἶναι δύσκολο χωρὶς ἄλλο αὐτὴ ἡ ἰδιοκτησία· ἔχει πολ-
 λές φορὲς αὐτὸ πράγματι ἀποδειχθεῖ στὴν πράξει σχετικὰ μὲ
 τὶς ἀποστασίες ποὺ συνηθίζονται νὰ γίνονται συχνὰ στοὺς c
 κόλπους τῶν Μεσσηνίων, καὶ ἀσφαλῶς, σχετικὰ μὲ τὶς πό-
 λεις ποὺ ἀποκοτῶν πολλοὺς οἰκέτες τῆς ἴδιας γλώσσας, τὰ
 πόσα κακὰ γίνονται, καθὼς ἐπίσης καὶ σχετικὰ μὲ τὶς κάθε
 εἰδους ληστρικὲς ἐπιχειρήσεις ὅσο καὶ ὑφιστάμενες συμφο-
 ρές, αὐτῶν ποὺ λέγονται περιπλανώμενοι ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ κεῖ
 καὶ ὄρουν γύρω ἀπὸ τὴν Ἰταλία. Ἄν ἤθελε κάποιος νὰ δεῖ
 ὅλα αὐτὰ, θὰ βρισκόταν σὲ μεγάλη ἀμηχανία σχετικὰ μὲ τὸ τί
 πρέπει νὰ κάμνει γιὰ ὅλα ἀνεξαιρέτως τοῦ εἰδους αὐτοῦ τὰ
 ζητήματα. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι θὰ ἀπέμεναν δύο μόνο μέσα,
 νὰ μὴ εἶναι οὔτε συμπατριῶτες μεταξὺ τους αὐτοὶ ποὺ πρό-
 κειται νὰ ὑπηρετήσουν ἀγόγγυστα ὡς δοῦλοι, καὶ μάλιστα εἰ
 δυνατόν νὰ εἶναι ὅσο γίνεται πῶ ἀταίριαστοι καὶ νὰ τοὺς με-
 ταχειρίζονται σωστά, ὄχι μόνω χάριν ἐκείνων, ἀλλὰ πολὺ πε-
 ρισσότερο ἐπειδὴ ἐνδιαφέρονται αὐτοὶ γιὰ τὸ δικὸ τους συμ-
 φέρον· ἡ (ἐνν. σωστῇ) μεταχειρίσι, ἕξ ἄλλου, αὐτῶν τῶν
 ἀνθρώπων συνίσταται συγκεκριμένα στὸ νὰ μὴ προσβάλλ-
 λουν μὲ κάποια κακοποίηση τοὺς ὑπηρετές, καὶ εἰ δυνατόν
 νὰ εἶναι λιγότερο ἄδικο ἀπέναντι τους ἂπ' ὅτι στοὺς Ἰσους
 τους. Διότι ἐκείνους ποὺ σέβεται ἀπὸ τὴ φύση του καὶ ὄχι ἐπι-
 πλαστα τὴ δικαιοσύνη καὶ μισεῖ πραγματικὰ τὸ ἄδικο, εἶναι
 κατάδηλος στὴν περίπτωσι ἀκριβῶς αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων
 ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων εἶναι γι' αὐτὸν εὐκόλο νὰ διαπράττει
 ἀδικίες· ὁποιος, λοιπὸν, ὡς πρὸς τὶς συνήθειες καὶ τὶς ἐνέ-
 γχειές του πρὸς τοὺς δούλους εἶναι ἀμόλυντος τόσον ἀπὸ τὸ
 ἀνόσιο ὅσο καὶ τὸ ἄδικο, θὰ ἦταν ὁ πῶ ἰκανὸς νὰ σπείρει γιὰ
 φύτρωμα ἀρετῆς, καὶ μπορεῖ νὰ πει κανεὶς καὶ σωστὰ θὰ ἔλε-
 γε, ὅτι τὸ ἴδιο αὐτὸ ἰσχύει γιὰ ἕναν οἰκογενειάρχην, γιὰ ἕναν
 τύραννο καὶ γιὰ κάθε ἀπόλυτη ἐξουσία ποὺ ἀσκειται κυρίαρχ-
 χα ἀπὸ ἕναν ἐξουσιαστὴ ὁ ἕναν ἀσθενέστερο ἀπὸ τὸν ἴδιο.

ἀσθενέστερον ἑαυτοῦ. Κολάζειν γε μὴν ἐν δίκῃ δούλους δεῖ, καὶ μὴ νουθετοῦντας ὡς ἐλευθέρους θρούπτεσθαι ποιεῖν· τὴν δὲ οἰκέτου πρόσρῃσιν χρῆ σχεδὸν ἐπίταξιν πᾶσαν γίνεσθαι, 778a
μὴ προσπαίζοντας μηδαμῆ μηδαμῶς οἰκέταις, μήτ' οὖν θη-
λειαῖς μήτε ἄρρεσιν, ἃ δὴ πρὸς δούλους φιλοῦσι πολλοὶ σφό-
δρα ἀνοήτως θρούπτοντες χαλεπώτερον ἀπεργάζεσθαι τὸν
βίον ἐκείνοις τε ἄρχεσθαι καὶ ἑαυτοῖς ἄρχειν.

ΚΛ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτε τις οἰκέταις κατεσκευασμένοις εἰς δύνα-
μιν εἴη πλήθει καὶ ἐπιτηδειότητι πρὸς ἐκάστας τὰς τῶν ἔργων
παραβοηθείας, τὸ δὴ μετὰ τοῦτο οἰκήσεις χρῆ διαγράφειν τῷ
λόγῳ;

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ συμπάσης γε ὡς ἔπος εἰπεῖν ἔοικεν τῆς οἰκοδο-
μικῆς πέρι τὴν γε δὴ νέαν καὶ ἀοίκητον ἐν τῷ πρόσθεν πόλιν
ἐπιμελητέον εἶναι, τίνα τρόπον ἕκαστα ἔξει τούτων περὶ τε
ἱερά καὶ τεῖχη. Γάμων δ' ἦν ἐμπροσθεν ταῦτα, ὧ Κλεινία, νῦν
δ' ἔπειτα λόγῳ γίνεται, καὶ μάλ' ἐγχωρεῖ ταῦτα γίνεσθαι
τὰ νῦν ἔργῳ μὴν ὅταν γίνηται, ταῦτ' ἐμπροσθεν τῶν γάμων,
ἕαν θεὸς ἐθέλῃ, ποιήσαντες, ἐκεῖνα ἦδη τότε ἐπὶ πᾶσιν τοῖς
τοιούτοις ἀποτελοῦμεν. Νῦν δὲ μόνον ὅσον τινὰ τύπον αὐτῶν
δι' ὀλίγων ἐπεξέλθωμεν.

Πρέπει, ὥστόσο, νὰ τιμωροῦν οἱ κύριοι μὲ δικαιοσύνη τοὺς
δούλους, καὶ μὴ νουθετώντας τοὺς σάν νὰ ἦσαν ἐλεύθεροι νὰ
τοὺς κάμνουν κοινῶς νὰ «σπάνε»: εἶναι σχεδὸν ἀνάγκη κάθε
κάλεσμα τοῦ ὑπῆρέτη νὰ εἶναι διαταγή, σὲ καμμία περίπτω- 778a
ση καὶ μὲ κανένα τρόπο νὰ χωρατεῦουν μὲ τοὺς ὑπῆρέτες,
οὔτε μὲ θηλυκοὺς οὔτε μὲ ἄρσενικοὺς, τὰ ὅποια (ἐνν. χω-
ρατὰ) ἄρῆσει σὲ πολλοὺς πολὺ ἀνόητα νὰ κάμνουν μὲ δού-
λους, μὲ ἀποτελεσμα, θραύοντας (ἐνν. τὴν πειθαρχία), νὰ κά-
μνουν δυσκολότερη τὴ ζωὴ ἐκείνων ὡς πρὸς τὸ νὰ ἄρχονται
καὶ τὴ δική τους ὡς πρὸς τὸ νὰ ἄρχουν.

ΚΛ. Σωστά μιλάς.

ΑΘ. Ἔτσι, λοιπόν, ὅταν κάποιος ἔχει στὴ διάθεσή του, στὸ
μέτρο τοῦ δυνατοῦ, ὑπῆρέτες σὲ μέγαλον ἀριθμὸ καὶ μὲ ἰκα-
νότητα γιὰ κάθε εἶδους βοήθεια στίς ἐργασίες του, μήπως
μετὰ ἀπὸ τοῦτο πρέπει νὰ περάσουμε, στὴ συζήτησή μας,
στὴν περιγραφή τῶν κατοικιῶν;

ΚΛ. Βεβαίωτατα.

ΑΘ. Καί, ἀπ' ὅτι φαίνεται, πρέπει, προκειμένου γιὰ μία
πόλη καὶ μέχρι πρόσφατα ἀκατοίκητη, νὰ ληφθεῖ μέριμνα γιὰ
τὴν ὄλη, πού λείει ὁ λόγος, οἰκοδομικὴ δραστηριότητα, πὼς
δηλαδὴ θὰ ἔχει καθένα ἀπὸ αὐτὰ (ἐνν. τὰ κτίσματα τὸ ἕνα σὲ
σχέση μὲ τὸ ἄλλο) καὶ ἰδιαίτερα μὲ τοὺς ναοὺς καὶ τὰ τεῖχη.
Αὐτὰ ὁμως στὴν πραγματικότητα, Κλεινία, προγοῦνται τῶν
γάμων, ὥστόσο, ἀφοῦ τώρα πλέον (ἐνν. ἡ πόλη) γίνεται στά
λόγια, ἐπιτρέπεται καὶ πολὺ μάλιστα νὰ γίνεται στὴν παρού-
σα συζήτησή μας μὲ τοῦτο τὸν τρόπο· ὅταν βέβαια ἔλθει ἡ
ἔρα νὰ γίνῃ στὴν πραγματικότητα, ἀφοῦ κάμνουμε, ἂν θέλει
ὁ θεός, αὐτὰ (ἐνν. τὰ οἰκοδομήματα) πρὶν ἀπὸ τοὺς γάμους,
τότε ἀποτελειώνομε ἐπὶ τέλους ἐκεῖνα (ἐνν. τὰ τῶν γάμων)
μετὰ ἀπ' ὅλα τοῦ εἶδους αὐτοῦ τὰ πράγματα. Τώρα ὁμως ἄς
διεξέλθωμε μὲ λίγα λόγια, ὅσο μόνο (ἐνν. χρειάζεται) ἕνα σύ-
ντομο περίγραμμα γι' αὐτὰ.

ΚΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τὰ μὲν τοῖνυν ἱερά πάσαν περίξ τήν τε ἀγοράν χρη κατασκευάζειν καὶ τήν πόλιν ὅλην ἐν κύκλῳ πρὸς τοὺς ὑψηλοῖς τῶν τόπων, εὐεργείας τε καὶ καθαρότητος χάριν· πρὸς δὲ αὐτοῖς οἰκῆσεις τε ἀρχόντων καὶ δικαστηρίων, ἐν οἷς τὰς δίκας ὡς ἱερωτάτους οὖσιν λήφονται τε καὶ δώσουσι, τὰ μὲν ὡς ὁσίων πέρι, τὰ δὲ καὶ τοιοῦτων θεῶν ἰδρύματα, καὶ ἐν τούτοις δικαστήρια, ἐν οἷς αἶ τε τῶν φόνων πρέπουσαι δίκαι γίνονται· ἂν καὶ ὅσα θανάτων ἄξια ἀδικήματα. Περί δὲ τευχῶν, ὧ Μέγιλλε, ἔγωγ' ἂν τῇ Σπάρτῃ συμφεροίμην τὸ καθεῦδεν ἔαν ἐν τῇ γῇ κατακείμενα τὰ τεῖχη καὶ μὴ ἐπανιστάναι, τῶνδε εἴνεκα. Καλῶς μὲν καὶ ὁ ποιητικὸς ὑπὲρ αὐτῶν λόγος ὑμνεῖται, τὸ χαλκᾶ καὶ σιδηρᾶ δεῖν εἶναι τὰ τεῖχη μᾶλλον ἢ γήινα· τὸ δ' ἡμέτερον ἐτι πρὸς τούτοις γέλωτ' ἂν δικαίως πάμπολυν ὄφλοι, τὸ κατ' ἐνιαυτὸν μὲν ἐκπέμπειν εἰς τὴν χώραν τοὺς νέους, τὰ μὲν σκάψοντας, τὰ δὲ ταφρεύοντας, τὰ δὲ καὶ διὰ τινων οἰκοδομήσεων εἰρξοντας τοὺς πολεμίους, ὡς δὴ τῶν ὄρων τῆς χώρας οὐκ ἔασοντας τοὺς πολεμίους, ὡς δὴ τῶν ὄρων τῆς χώρας οὐκ ἔασοντας ἐπιβαίνειν, τεῖχος δὲ περιβαλοίμεθα, ὃ πρῶτον μὲν πρὸς ὑγίειαν ταῖς πόλεσιν οὐδαμῶς συμφέροι, πρὸς δὲ τινα μαλθακὴν ἔξιν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἐνοικούντων εἴωθε ποιεῖν, προκαλούμενον εἰς αὐτὸ καταφεύγοντας μὴ ἀμύνεσθαι τοὺς πολεμίους, μηδὲ τῷ φρουρεῖν αἰετὶ νῆας ἐν αὐτῇ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, τούτῳ τῆς σωτηρίας

ΚΛ. Βεβαίωτατα.

ΑΘ. Τοὺς ναοὺς πρέπει λοιπὸν νὰ τοὺς κτίζουμε ὀλόγουρα στὴν ἀγορὰ καὶ τὴν πόλη ὅλη σὲ κύκλο ἀπέναντι στὰ ψηλά σημεῖα τῶν τοποθεσιῶν γιὰ λόγους ἀσφάλειας καὶ καθαριότητος· καὶ ἀπέναντι σ' αὐτοὺς τὰ κτίρια τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν δικαστηρίων, στὰ ὁποῖα καθὼς εἶναι οἱ πιὸ ἱεροὶ τόποι θὰ λαμβάνονται καὶ θὰ ἀπαγγέλλονται οἱ δικαστικὲς ἀποφάσεις, τὰ μὲν καθὼς πρόκειται περὶ ὁσίων καὶ τὰ δὲ καθὼς καὶ τὰ ἰδρύματα τῶν τέτοιων θεῶν καὶ ἀνάμεσα σ' αὐτὰ καὶ τὰ δικαστήρια, στὰ ὁποῖα θὰ μπορούσαν νὰ διεξάγονται οἱ σωστὲς δίκες γιὰ τοὺς φόνους καὶ γιὰ ὅσα ἀδικήματα εἶναι ἄξια θανάτου. Ὅσο τώρα γιὰ τὰ τεῖχη ἐγώ, Μέγιλλε, θὰ συμφωνοῦσα μὲ τῇ Σπάρτῃ νὰ τ' ἀφήσουμε νὰ κοιμῶνται ξαπλωμένα στὸ ἔδαφος καὶ νὰ μὴ τὰ ξανασηκῶσουμε, γι' αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς λόγους. Δικαιολογημένα, ἂν μὴν τί ἄλλο, ἀναφέρεται συχνὰ ὁ ποιητικὸς λόγος ὑπὲρ αὐτῶν, ὅτι πρέπει δηλαδὴ τὰ τεῖχη νὰ εἶναι μᾶλλον χάλκινα καὶ σιδηρένια παρὰ πέτρινα· ἀντίθετα, τὸ δικό μας (ἐνν. σχέδιο) κοντὰ σ' αὐτὰ, δίκαια, θὰ προκαλοῦσε πάρα πολὺ γέλιο, τὸ νὰ ἐξαποστελλοῦμε δηλαδὴ κάθε χρόνο τοὺς νέους στὴν ὑπαιθρο πότε γιὰ νὰ σκάψουν, πότε γιὰ ν' ἀνοίξουν τάφρους καὶ πότε γιὰ νὰ ἐμποδίσουν μὲ ὀριζομένα οἰκοδομήματα τὴν προοπτέλαση τῶν ἐχθρῶν, διότι ἔτσι τάχα δὲν θὰ τοὺς ἐπιτρέψουν νὰ διαβοῦν τὰ σύνορα τῆς χώρας, γιατί ἔτσι θὰ περιβαλλόμεσταν ἀπὸ ἓνα τεῖχος, τὸ ὁποῖο πρῶτα ἀπ' ὅλα δὲν εἶναι καθόλου ὀφελίμο ὅσον ἀφορᾷ στὴν ὑγεία τῆς πόλεως, ἀλλὰ, κατὰ πῶς συμβαίνει συνήθως, γεννᾷ ἀντίθετα στὴς ψυχὰς αὐτῶν ποὺ κατοικοῦν μέσα στὰ τεῖχη μία διάθεση μαλθακῆ μὲ τὸ νὰ τοὺς προσκαλεῖ, καταφεύγοντας σὲ αὐτό, νὰ μὴν προβάλλουν ἄμυνα στοὺς ἐχθροὺς καὶ γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν νὰ μὴ εἶναι ὀρισμένοι ἀπὸ αὐτοὺς συνεχῶς φρουροὶ μέσα στὴν πόλη, νύκτα καὶ μέρα, ὥστε νὰ ἐξασφαλίζουν μὲ τὸν τρόπον

τυγχάνειν, τείχεισι δὲ καὶ πύλαις διανοεῖσθαι φραγθέντας τε καὶ καθεύδοντας σωτηρίας ὄντως ἔξειν μηχανάς, ὡς ἐπὶ τὸ μὴ πονεῖν γεγονότας, ἀγνοοῦντας δ' αὖ τὴν ῥαστώνην ὡς ὄντως ἐστὶν ἐκ τῶν πόνων· ἐκ ῥαστώνης δέ γε, οἶμαι, τῆς αἰσχρᾶς οἰ πόνοι καὶ ῥαθυμίας πεφύκασι γίγνεσθαι πάλιν. Ἄλλ' εἰ δὴ τείχος γέ τι χρεῶν ἀνθρώποις εἶναι, τὰς οἰκοδομίας χρῆ τὰς
 b τῶν ἰδίων οἰκήσεων οὕτως ἔξ ἀρχῆς βάλλεσθαι, ὅπως ἂν ἢ πᾶσα ἢ πόλις ἐν τείχος, ὁμαλότητί τε καὶ ὁμοίωσιν εἰς τὰς ὁδοὺς πασῶν τῶν οἰκήσεων ἔχουσῶν εὐέρεκειαν, ἰδεῖν τε οὐκ ἀηδὲς μᾶς οἰκίας σχῆμα ἐχούσης αὐτῆς, εἰς τε τὴν τῆς φυλακῆς ῥαστώνην ὅλων καὶ παντὶ πρὸς σωτηρίαν γίγνουι' ἂν διάφορος. Τοῦτων δέ, ὡς ἂν μένη τὰ κατ' ἀρχὰς οἰκοδομηθέντα, μέλειν μὲν μάλιστα τοῖς ἐνοικοῦσι πρέπον ἂν εἴη, τοὺς δὲ ἀστυνόμους ἐπιμελεῖσθαι καὶ προσαναγκάζοντας τὸν ὀλιγοφρονῶντα ζημιῶντας, καὶ πάντων δὴ τῶν κατὰ τὸ ἄστυ καθαρότητος τ' ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ὅπως ἰδιώτης μηδεὶς μηδὲν τῶν τῆς πόλεως μῆτε οἰκοδομήμασι μῆτε οὖν ὀρύγμασιν ἐπιλήψεται. Καὶ δὴ καὶ ὑδάτων τῶν ἐκ Διὸς εὐροίας τούτους ἐπιμελεῖσθαι χρεῶν, καὶ ὅσα ἐντὸς πόλεως ἢ ὅποσα ἔξω πρέπον ἂν οἰκεῖν εἴη· ταῦτα δὲ πάντα συνιδόντες ταῖς χρεῖαις οἱ νομοφύλακες ἐπινομοθετοῦντων καὶ τῶν ἄλλων ὅποσα ἂν ὁ νόμος ἐκλείπη δι' ἀπορίαν. Ὅτε δὲ ταῦτά τε καὶ τὰ περὶ ἀγορᾶν

αὐτὸν τῆ σωτηρία τους, ἀλλὰ νὰ φαντάζονται ὅτι, ἀσφαλισμένοι μὲ τὰ τεῖχη καὶ τὶς πύλες, ἀκόμη κι ὅταν κοιμοῦνται, θὰ ἔχουν στὴν πραγματικότητα τὰ μέσα τῆς σωτηρίας τους, λὲς καὶ γεννήθηκαν γιὰ νὰ μὴν καταπονοῦνται, ἀγνοώντας ὅτι, ἀντιθέτως, ἡ ἀνάπαυση γεννιέται στὴν πραγματικότητα ἀπὸ τοὺς κόπους· καὶ μάλιστα, νομίζω, εἶναι φυσικὸ ἀπὸ τὴν ἀξιοκατάκριτη ἀνεμελιά κι ἀπὸ τὴν ὀκνηρία νὰ γεννιοῦνται πάλι νέοι κόποι. Ἄλλὰ ἂν, ὥστόσο, χρειάζεται νὰ ὑπάρχει γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ἓνα τεῖχος, πρέπει ἔτσι νὰ θεμελιώνονται ἀπὸ τὴν ἀρχὴ οἱ οἰκοδομῆς τῶν ἰδιοκατοικιῶν, ὥστε ὀλόκληρη ἢ πόλη νὰ εἶναι ἓνα τεῖχος, διότι ἂν μὲ τὴ συμμετρία καὶ τὴν ὁμοιότητα ὅλων τῶν κατοικιῶν κατὰ μήκος τῶν ὁδῶν ἔχουν αὐτὲς ἀσφάλεια, δὲν εἶναι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ καὶ ἀποκρουστικὸ τὸ θέαμα μιᾶς πόλεως ποὺ ἔχει τὸ σχῆμα μιᾶς οἰκίας, ἐνῶ, ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς διευκόλυνσης τῆς φύλαξῆς τῆς θὰ ἦταν γιὰ τὴ διάσωση ὀλόκληρης τῆς πόλεως καὶ καθενὸς ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς ἀνώτερη. Γιὰ ὅλα τὰ ῥα αὐτὰ, ὥστε νὰ παραμένουν ὡς ἔχουν τὰ ὅσα οἰκοδομήθηκαν ἀρχικὰ, θὰ ἦταν σωστὸ νὰ φροντίζουν πρωτίστως αὐτοὶ ποὺ κατοικοῦν σὲ αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀστυνόμοι (ἐνν. θὰ πρέπει) τόσο νὰ μεριμνοῦν καὶ αὐτοὶ, ἐξαναγκάζοντας ἐκεῖνον ποὺ παραμελεῖ τὸ καθήκον του, μὲ τὸ νὰ ἐπιβάλλουν χρηματικὰ πρόστιμα, ὅσο καὶ νὰ μεριμνοῦν σὲ ὅλη τὴν ἔκταση τοῦ ἀστικού κέντρου γιὰ τὴν καθαριότητα καὶ κανεὶς νὰ μὴν καταλαμβάνει τίποτα ἀπὸ τὰ τῆς πόλεως εἶτε μὲ οἰκοδομήματα εἶτε ἀκόμη καὶ μὲ ὀρύγματα. Θὰ πρέπει ἐπίσης αὐτοὶ νὰ μεριμνοῦν καὶ γιὰ τὴν καλὴ ροῆ τῶν ἀπὸ τὸν Δία ὀμβριῶν ὑδάτων καὶ (ἐνν. νὰ καθορίζουν) πόσα ἀπ' αὐτὰ θὰ ἦταν σωστὸ νὰ παραμένουν μέσα στὴν πόλη ἢ πόσα ἔξω γιὰ ὅλα αὐτὰ καὶ ὅσα ἀπὸ τὰ ἄλλα τυχόν ὁ νόμος ἀφήνει ἀπὸ ἀδυναμία ἀρρῦθμισια, ἔχοντας συνείδηση τῶν ἀναγκῶν, νομοθετοῦν συμπληρωματικὰ οἱ νομοφύλακες. Ὅταν τὰ ὅλα αὐτὲς (ἐνν.

οικοδομήματα και τὰ περὶ τὰ γυμνάσια και πάντα ὅσα διδασκαλεῖα κατεσκευασμένα περιμένει τοὺς φοιτητὰς και θεατὰς θέατρα, πορευόμεθα ἐπὶ τὰ μετὰ τοὺς γάμους, τῆς νομοθεσίας ἐξῆς ἐχόμενοι.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Γάμοι μὲν τοῖνυν ἡμῖν ἔστωσαν γεγονότες, ὦ Κλεινία· δαίαιτα δὲ πρὸ παιδογονίας οὐκ ἐλάττων ἐνιαυσίας γίγνοιτ' ἂν τὸ μετὰ τοῦτο, ἦν δὴ τίνα τρόπον χρῆ ζῆν νυμφίον και νύμφην ἐν πόλει διαφοροῦση τῶν πολλῶν ἐσομένη—τὸ δὴ τῶν νῦν εἰρημένων ἐχόμενον—εἰπεῖν οὐ πάντων εὐκολώτατον, ἀλλὰ ὄντων οὐκ ὀλίγων τῶν ἐμπροσθεν τοιούτων, τοῦτο ἔτι ἐκείνων τῶν πολλῶν δυσχερέστερον ἀποδέχεσθαι τῷ πλήθει. Τὸ γε μὴν δοκοῦν ὀρθὸν και ἀληθές εἶναι πάντως ῥητέον, ὦ Κλεινία.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ὅστις δὴ διανοεῖται πόλεσιν ἀποφαίνεσθαι νόμους, 780a πῆ τὰ δημόσια και κοινὰ αὐτοὺς χρῆ ζῆν πρᾶττοντας, τῶν δὲ ἰδίων ὅσον ἀνάγκη μὴδὲ οἶεται δεῖν, ἐξουσίαν δὲ ἐκάστοις εἶναι τὴν ἡμέραν ζῆν ὅπως ἂν ἐθέλη, και μὴ πάντα διὰ τάξεως δεῖν γίνεσθαι, προέμενος δὲ τὰ ἴδια ἀνομοθέτητα, ἠγεῖται τὰ γε κοινὰ και δημόσια ἐθελήσειν αὐτοὺς ζῆν διὰ νόμων, οὐκ ὀρθῶς διανοεῖται. Τίνος δὴ χάριν ταῦτα εἰρηται; τοῦδε, ὅτι

οἱ κατασκευεῖς) και τὰ γύρω ἀπὸ τὴν ἀγορὰ οἰκοδομήματα και τὰ γυμναστήρια, καθὼς ἐπίσης και ὅλα τὰ διδασκαλεῖα, ποὺ ἔχουν ἤδη κατασκευασθεῖ, περιμένουν τοὺς μαθητές, και τὰ θέατρα τοὺς θεατές, σημαίνει ὅτι μοροῦμε να προχωρήσουμε ἐμεῖς στὰ μετὰ τοὺς γάμους, παρακολουθώντας στὸ ἐξῆς ἀπὸ κοντὰ τὴ νομοθεσία.

ΚΑ. Βεβαίωτατα.

ΑΘ. Ἔστω, λοιπόν, Κλεινία, ὅτι οἱ γάμοι ἔχουν γίνεσθαι καθὼς ἡ ζωὴ πρὶν ἀπὸ τὴν τεκνοποίηση θὰ ἦταν ὄχι μικρότερης διάρκειας ἀπὸ ἓνα ἔτος, τὸ να ποῦμε με ποῖον τρόπο πρέπει να ζοῦν ὁ γαμβρός και ἡ νύμφη σὲ μία πόλη ποὺ εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ πολλές ἄλλες—τὸ ζήτημα αὐτὸ ἀποτελεῖ συνέχεια ἄλλωστε αὐτῶν ποὺ εἶπαμε λίγο πρὶν—δὲν εἶναι τὸ εὐκολότερο τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ ἐπειδὴ δὲν εἶναι λίγα τὰ προηγούμενα ζητήματα αὐτοῦ τοῦ εἶδους, αὐτὸ ἐδῶ εἶναι ἀκόμη, ὡς πρὸς τὰ πιὸ πολλὰ ἀπὸ ἐκεῖνα, πιὸ δύσκολο να γίνεται ἀποδεκτὸ ἀπὸ τὸν πολλὸ κόσμο. Πλήν ὁμως αὐτὸ ποὺ φαίνεται, Κλεινία, ὅτι εἶναι σωστὸ και ἀληθινὸ πρέπει ἐξάπαντος να λέγεται ῥητὰ.

ΚΑ. Βεβαίωτατα.

ΑΘ. Ὅποιος τότε ὑπολογίζει να γίνων νόμοι για τίς πόλεις, γὰ τὸ πὼς χρειάζεται να ζοῦν (ἐνν. οἱ πολίτες) όταν ἀσκοῦν τὰ δημόσια και κοινὰ καθήκοντὰ τους, και δὲν θεωρεῖ ὅτι πρέπει (ἐνν. να ρυθμίζονται), ὅσον εἶναι ἀνάγκη, και οἱ ἰδιωτικὲς συμπεριφορές, ἀλλὰ ὅτι εἶναι στὴν εὐχέρεια καθενὸς να περνᾶ τὴν ἡμέρα του ὅπως τυχὸν θέλει, και συνεπὼς ὅτι δὲν πρέπει τὰ πάντα να διεπονται ἀπὸ τὴν ἐννομη τάξη, και νομίζει ὅτι, ἀφῆνοντας τίς ἰδιωτικὲς συμπεριφορές χωρὶς νομοθετικὴ ρύθμιση, θὰ εἶχαν αὐτοὶ (ἐνν. οἱ πολίτες) τὴν καλὴ θέληση να ζοῦν ὡς μέλη τοῦλάχιστον τῆς κοινωνίας και τῆς πολιτείας κατὰ τοὺς νόμους, δὲν ὑπολογίζει σωστὰ. Για χάρις τίνος εἰπάθησαν ὁμως αὐτὰ; Γι' αὐτὸ ἐδῶ, ἐπειδὴ

φήσομεν δεῖν ἡμῖν τοὺς νυμφίους μὴδὲν διαφερόντως μὴδὲ
 ἦττον ἐν συσσιτίοις τὴν διαίταν ποιεῖσθαι τοῦ πρὸ τῶν γάμων
 χρόνου γενομένου. Καὶ τοῦτο μὲν δὴ θαυμαστὸν ὄν, ὅτε κατ'
 ἀρχὰς πρῶτον ἐγένετο ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν τόποις, πολέμου
 τινὸς αὐτό, ὡς γ' εἰκόσ, νομοθετήσαντος ἢ τινος ἐτέρου τὴν
 αὐτὴν δύναμιν ἔχοντος πράγματος ἐν ὀλιγαρχωπλίαις ὑπὸ
 πολλῆς ἀπορίας ἐχομένοις, γευσασμένοις δὲ καὶ ἀναγκα-
 σθεῖσιν χρήσασθαι τοῖς συσσιτίοις ἔδοξεν μέγα διαφέρειν εἰς
 σωτηρίαν τὸ νόμιμον, καὶ κατέστη δὴ τρόπῳ τινὶ τοιοῦτῳ τὸ
 ἐπιτήδευμα ἡμῖν τὸ τῶν συσσιτίων.

ΚΛ. Ἔοικε γοῦν.

ΑΘ. Ὁ δὴ ἔλεγον, ὅτι θαυμαστὸν ὄν τοῦτο ποτε καὶ φο-
 βερὸν ἐπιτάξει τισίν, νῦν οὐχ ὁμοίως τῷ προστάττοντι δυ-
 σχερὲς ἂν εἴη νομοθετεῖν αὐτό· τὸ δ' ἐξῆς τούτῳ πεφυκὸς τε
 ὀρθῶς ἂν γίνεσθαι γιγνόμενον, νῦν τε οὐδαμῇ γιγνόμενον,
 ὀλίγου τε ποιοῦν τὸν νομοθέτην, τὸ τῶν παιζόντων, εἰς πῦρ
 ξαίνειν καὶ μυρία ἕτερα τοιαῦτα ἀνήνυτα ποιοῦντα δρᾶν, οὐ
 ῥᾶδιον οὐτ' εἰπεῖν οὐτ' εἰπόντα ἀποτελεῖν.

ΚΛ. Τί δὴ τοῦτο, ὃ ἔξενε, ἐπιχειρῶν λέγειν ἔοικας σφόδρα
 ἀποκνεῖν;

ΑΘ. Ἀκούοιτ' ἂν, ἵνα μὴ πολλὴ διατριβὴ γίγηται περὶ
 τοῦτ' αὐτὸ μάτην. Πᾶν μὲν γάρ, ὅτιπερ ἂν τάξεως καὶ νόμου
 μετέχον ἐν πόλει γίγηται, πάντα ἀγαθὰ ἀπεργάζεται, τῶν δὲ
 ἀτάκτων ἢ τῶν κακῶς ταχθέντων λύει τὰ πολλὰ τῶν εἰς τε-

θὰ ὑποτηρῆξομε ὅτι πρέπει ὁ νεόνυμφός μας νὰ διατρέφεται
 στὰ συσσίτια μὲ τρόπο ποῦ δὲν διαφέρει σὲ τίποτα οὔτε λι-
 γότερο ἀπὸ τὸν πρὸ τοῦ γάμου χρόνο. Καὶ ἐνῶ τοῦτο, προ-
 κάλεσε βέβαια κατάπληξη στὴν ἀρχὴ ὅταν ἔγινε γιὰ πρώτη
 φορὰ στοὺς τόπους σας, τὸ ὁποῖο αὐτὸ νομοθετήθηκε ἔνεκα
 κάποιου πολέμου ὅπως εἶναι φυσικὸ ἢ κάποιου ἄλλου γεγο-
 νότος ποῦ ἔχει τὴν ἴδια βαρῦτητα προκειμένου γιὰ ὀλιγαρχί-
 μους πληθυσμοὺς οἱ ὅποιοι ἀντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκο-
 λίες, ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ τὰ δοκίμασαν καὶ ἀναγκάστηκαν νὰ
 κάμνουν χρῆση τῶν συσσιτίων, φάνηκε ὅτι τὸ καθιερωμένο
 ἔθιμο προσφέρει τὰ μέγιστα στὴ σωτηρία (ἐνν. τῆς πόλεως),
 καὶ μ' ἓνα τέτοιον τρόπον ἔγινε σὲ σὰς κατάσταση τὸ ἔθιμο
 τῶν συσσιτίων.

ΚΛ. Ἔτσι φαίνεται χωρὶς ἄλλο.

ΑΘ. Αὐτὸ βέβαια τὸ ὁποῖο ἔλεγα, ὅτι τοῦτο προκάλεσε κά-
 ποτε κατάπληξη καὶ ὅτι ἦταν φοβερὸ τὸ νὰ τὸ ἐπιβάλλει κανεὶς,
 σὲ ὀρισμένους σήμερα δὲν θὰ ἦταν τὸ ἴδιο δύσκολο γι'
 αὐτὸν ποῦ τὸ ἐπιτάσσει νὰ τὸ νομοθετεῖ· ὅμως τὸ ἐκ φύσεως
 ἐπακόλουθον αὐτοῦ, προορισμένο, ὅταν ἐφαρμόζεται, νὰ
 ἐφαρμόζεται σωστά, ἐπειδὴ σήμερα δὲν ἐφαρμόζεται πουθε-
 νά, λίγο θὰ ἔλλειπε νὰ κάμνει τὸν νομοθέτη κατὰ τὸ λογο-
 παίγνιο, νὰ ξαίνει μαλὶ στὴ φωτιά καὶ κάμνοντας μύρια
 ἄλλα τέτοια ἀπραγματοποίητα, νὰ δραστηριοποιεῖται, αὐτὸ
 δὲν εἶναι εὐκόλο οὔτε νὰ τὸ πεῖ κανεὶς, οὔτε ἀφοῦ τὸ πεῖ νὰ
 τὸ ἐκπληρώσει.

ΚΛ. Τί εἶναι τέλος πάντων αὐτό, φιλοξενούμενε, ποῦ προ-
 σπαθώντας νὰ τὸ πεῖς, φαίνεσαι τόσο πολὺ νὰ διστάξεις;

ΑΘ. Θὰ τὸ ἀκούσετε, γιὰ νὰ μὴ χρονοτριβοῦμε γύρω ἀπὸ
 τὸ ἴδιο αὐτὸ θέμα. Ὅτιδῆποτε, πράγματι, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ
 μέρος τῆς τάξης καὶ τοῦ νόμου, συμβαίνει τυχόν μέσα στὴν
 πόλη, φέρνει ὅλα τὰ καλὰ, ἐνῶ, ἀντιθέτως, ἐκείνο ἀπὸ τὰ
 ἄρρυθμιστα ἢ ἀπὸ αὐτὰ ποῦ ἔχουν κακὰ ρυθμισθεῖ, καταλύει

ταγμένον ἄλλα ἕτερα. Οὐ δὴ καὶ νῦν ἐφέστηκεν περὶ τὸ λεγόμενον. Ὑμῖν γάρ, ὦ Κλεινία καὶ Μέγιλλε, τὰ μὲν περὶ τοὺς ἄνδρας συσσίτια καλῶς ἅμα καί, ὅπερ εἶπον, θαυμαστῶς καθέστηκεν ἐκ θείας τινὸς ἀνάγκης, τὸ δὲ περὶ τὰς γυναῖκας οὐδαμῶς ὀρθῶς ἀνομοθέτητον μεθεῖτε καὶ οὐκ εἰς τὸ φῶς ἦκται τὸ τῆς συσσιτίας αὐτῶν ἐπιτήδευμα, ἀλλ' ὁ καὶ ἄλλος γένος ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων λαθραιότερον μᾶλλον καὶ ἐπικλοπώτερον ἔφην, τὸ θῆλυ, διὰ τὸ ἀσθενές, οὐκ ὀρθῶς τοῦτο εἷξαντος τοῦ νομοθέτου δύστακτον ὃν ἀφείθη. Διὰ δὲ τούτου μεθειμένου πολλὰ ὑμῖν παρέρρει, πολὺ ἄμεινον ἂν ἔχοντα, εἰ νόμον ἔτυχεν, ἢ τὰ νῦν· οὐ γάρ ἡμῖς μόνον ἐστίν, ὡς δόξειεν ἂν, τὸ περὶ τὰς γυναῖκας ἄκοσμητῶς περιορῶμενον, ὅσῳ δὲ ἡ θῆλεια ἡμῖν φύσις ἐστὶ πρὸς ἀρετὴν χείρων τῆς τῶν ἀρρέων, τοσοῦτ' διαφέρει πρὸς τὸ πλεόν ἢ διπλάσιον εἶναι. Τοῦτ' οὖν ἐπαναλαβεῖν καὶ ἐπανορθώσασθαι καὶ πάντα συντάξασθαι κοινῇ γυναιξί τε καὶ ἀνδράσιν ἐπιτηδεύματα βέλτιον πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν· νῦν δὲ οὕτως ἦκται τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὐδαμῶς εἰς τοῦτο εὐτυχῶς, ὥστε οὐδὲ μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ ἐν ἄλλοις γ' ἐστὶν τόποις καὶ πόλεσιν νοῦν ἔχοντος, ὅπου μὴδὲ συσσίτια ὑπάρχει τὸ παράπαν δεδογμένα κατὰ πόλιν εἶναι. Πόθεν δὴ τίς γε ἔργῳ μὴ καταγελάστως ἐπι-

τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἄλλα ἐκεῖνα ποῦ ἔχουν καλὰ ρυθμισθεῖ. Αὐτοῦ τοῦ ὁποίου ἀποτελεῖ, ἄλλωστε, ἓνα παράδειγμα καὶ τὸ θέμα ποῦ ἐτέθη, γιὰ τὸ ὅποιο τώρα ὁ λόγος. Διότι σὲ σᾶς, Κλεινία καὶ Μέγιλλε, τὰ σχετικά βέβαια μὲ τοὺς ἄνδρες συσσίτια δικαιολογημένα, ὅσο, ὅπως εἶπα, καὶ μὲ τρόπο τοῦ προκαλέσει κατὰ πλῆξιν συστήθηκαν ἀπὸ μίᾳ κάποιᾳ θεϊκῇ ἀνάγκῃ, ἐνῶ προκειμένου γιὰ τίς γυναῖκες τὸ θέμα ἔχει μὲ τρόπο ποῦ τίποτε δὲν τὸ δικαιολογεῖ παραμένει ἀνομοθέτητο καὶ δὲν ἦρθε ποτέ στὸ φῶς ἢ πρακτικῆ τῆς συσσίτισης τους, ἀλλὰ, ἀντιθέτως, αὐτὸ κατὰ τ' ἄλλα τὸ γένος ἀνάμεσα σὲ μᾶς τοὺς ἀνθρώπους, τὸ ὅποιο ἄλλωστε καὶ εἶναι ἀπὸ τῆ φύση του μᾶλλον πιὸ κρυφίνου καὶ πιὸ πανοῦργο, τὸ θηλυκό, λόγῳ τῆς ἀδυναμίας του, καθόλου σωστά, ἐπειδὴ ἐνέδωκε ὁ νομοθέτης ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι δύσκολα τίθεται σὲ τάξιν, ἀφῆθηκε στὴν τύχη του. Λόγῳ τοῦ ὅτι ὁμοῦ αὐτὸ ἀφῆθηκε νομοθετικὰ ἀρρυθμιστο, σᾶς διέφυγαν πολλὰ πράγματα, τὰ ὅποια θὰ ἦσαν πολὺ καλύτερα ἀπ' ὅ,τι εἶναι τώρα, ἂν τυχόν ἔχαν ρυθμισθεῖ νομοθετικὰ· διότι δὲν εἶναι μόνο τὸ μῖσθ (ἐνν. κακὸ), ὅπως θὰ μπορούσε νὰ θεωρηθεῖ, τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ θέμα (ἐνν. τῶν συσσιτίων) τῶν γυναικῶν παραβλέπεται ἀντικανονικὰ ἀλλὰ ὅσο, ἀντιθέτως, ἡ θηλυκὴ φύση εἶναι σὲ μᾶς χειρότερη ὡς πρὸς τὴν ἀρετὴ ἀπὸ ἐκεῖνην τῶν ἀρσενικῶν, τόσο ὑπερτερεῖ πρὸς τὴν κατεύθυνση τοῦ νὰ εἶναι περισσότερο ἀπὸ διπλάσιο (ἐνν. τὸ κακὸ). Θὰ ἦταν, λοιπόν, προτιμότερο γιὰ τὴν εὐτυχία τῆς πόλεως νὰ ἀναθεωρήσουμε τὸ θέμα αὐτὸ καὶ νὰ ἐπανορθώσουμε ὅλες ἀπὸ κοινῶν τίς συνήθειες γιὰ γυναῖκες καὶ ἄνδρες· σήμερα, ὥστόσο, τὸ ἀνθρώπινο γένος ἔχει φθάσει μ' ἓναν τρόπο κάθε ἄλλο παρὰ εὐτυχῇ σὲ τοῦτο, ὥστε οὔτε κἀν μνεῖα νοεῖται νὰ κάμνει σχετικά μὲ τὸ θέμα τοῦτο ἓνας ἀνθρώπος ποῦ ἔχει μυαλὸ σὲ τόπους καὶ πόλεις ἰδίως, ὅπου δὲν ὑπάρχει τὸ παραμικρὸ εἶδος συσσιτίων, τὰ ὅποια νὰ εἶναι ἀναγνωρισμένα σὲ ὀλόκληρη τὴν πό-

χειρήσει γυναίκας προσβιάζεσθαι τὴν σίτων καὶ ποτῶν ἀνάλωσιν φανεράν θεωρεῖσθαι; τοῦτου γὰρ οὐκ ἔστιν ὃ τι χαλεπώτερον ἂν ὑπομείνειεν τοῦτο τὸ γένος· εἰθισμένον γὰρ δεδυκὸς καὶ σκοτεινὸν ζῆν, ἀγόμενον δ' εἰς φῶς βίᾳ πᾶσαν ἀντίτασιν ἀντιτείνον, πολὺ κρατήσει τοῦ νομοθέτου. Τοῦτ' οὖν ἄλλοθι μὲν, ὅτιπερ εἶπον, οὐδ' ἂν τὸν λόγον ὑπομείνει τὸν ὀρθὸν ῥηθέντα ἄνευ πάσης βοῆς, ἐνθάδε δὲ ἴσως ἂν. Εἰ δὲ δοκεῖ λόγου γ' ἔνεκα μὴ ἀτυχῆ τὸν περὶ πάσης τῆς πολιτείας γενέσθαι λόγον, ἐθέλω λέγειν ὡς ἀγαθὸν ἔστι καὶ πρέπον, εἰ καὶ σφῶν συνδοκεῖ ἀκούειν, εἰ δὲ μὴ, ἔαν.

ΚΛ. Ἄλλ', ὃ ἔξενε, θαυμαστώσ τὸ γε ἀκούσαι νῦν πάντως ποῦ συνδοκεῖ.

ΑΘ. Ἀκούωμεν δὴ. Θαυμάσητε δὲ μηδὲν ἔαν ὑμῖν ἄνωθ' ἐπιχειρεῖν δόξω· σχολῆς γὰρ ἀπολαύομεν καὶ οὐδὲν ἡμᾶς ἔστι τὸ κατεπεῖγον τὸ μὴ πάντη πάντως σκοπεῖν τὰ περὶ τοὺς νόμους.

ΚΛ. Ὅρθως εἰρηκας.

ΑΘ. Πάλιν τοίνυν ἐπὶ τὰ πρῶτα ἐπαναχωρήσωμεν λεχθέντα. Εὖ γὰρ δὴ τὸ γε τοσοῦτον χρῆ πάντ' ἄνδρα συννοεῖν, ὡς ἢ τὸν ἀνθρώπων γένεσις ἢ τὸ παρὰπαν ἀρχὴν οὐδεμίαν εἴλη· 782a
χεν οὐδ' ἔξει ποτὲ γε τελευτήν, ἀλλ' ἦν τε αἰεὶ καὶ ἔσται πάντως, ἢ μῆκός τι τῆς ἀρχῆς ἀφ' οὗ γέγονεν ἀμήχανον ἂν χρό-

λη. Πῶς εἶναι τότε δυνατόν να ἐπιχειρήσει κανεὶς στὴν πράξη, χωρὶς νὰ γίνεη καταγέλαστος, νὰ ἐξαναγκάσει τις γυναῖκες ὡστε ἡ κατανάλωση τροφῆς καὶ ποτοῦ νὰ εἶναι φανερῆ, ἔτσι ποῦ νὰ μπορεῖ ὃ καθέννας νὰ τὴν βλέπει; Διότι δὲν ὑπάρχει τίποτε ἐξω ἀπὸ αὐτὸ ποῦ θὰ μποροῦσε νὰ ὑπομείνει πιὸ δύσκολα τοῦτο τὸ φύλο· συνηθισμένο, πράγματι, νὰ ζεῖ στὴν ἀφάνεια καὶ στὸ σκοτάδι, ὅταν ὀδηγεῖται μὲ τὴ βία στὸ φῶς, ἀντιτείνοντας κάθε εἶδους ἀντίσταση, θὰ ἀποδειχθεῖ κατὰ πολὺ ἰσχυρότερο ἀπὸ τὸν νομοθέτη. Τοῦτο, λοιπὸν, ἄλλοθι βέβαια, ὅπως ἀκριβῶς εἶπα, οὔτε καν θὰ ἀνεχόταν νὰ ἀκούσει νὰ προφέρεται ἡ ὀρθὴ αὐτὴ γνώμη χωρὶς νὰ βάλεη τις φωνές, ἐδῶ ὅμως ἴσως θὰ τὸ ἀνεχόταν. Ἄν, λοιπὸν, σὰς φαίνεται ὅτι ἡ γιὰ χάρη τοῦλάχιστον τῆς συζήτησης ἐπιχειρηματολογία γιὰ τὸ ὅλο θέμα τοῦ πολιτεύματος δὲν ὑπῆρξε ἀτυχῆς, εἶμαι πρόθυμος νὰ σὰς πῶ τὸ πόσο καλὸ καὶ εὐπρεπὲς εἶναι, ἂν βέβαια εἰσαστε καὶ σεῖς οἱ δύο σύμφωνοι νὰ μὲ ἀκούσετε, εἰδάλλως, ἄς τὸ παρατήσουμε.

ΚΛ. Μὰ καὶ βέβαια, φιλοξενούμενε, εἴμαστε σύμφωνοι καὶ οἱ δύο μας νὰ σὲ ἀκούσουμε ἐξάπαντος.

ΑΘ. Νὰ ἀκούομε τότε. Ὡστόσο μὴ ἐκπλαγεῖτε καθόλου, ἂν σὰς φανῶ ὅτι ἐπιλαμβάνομαι τοῦ θέματος ἀπὸ κάποιο σημεῖο πιὸ πάνω· διότι ἔχομε ἄνεση χρόνον καὶ δὲν ὑπάρχει τίποτε σὲ μᾶς τὸ κατεπεῖγον, ὡστε νὰ μὴ ἐξετάσουμε παντοιοτρόπως ὅλα ἐξάπαντος τὰ σχετικὰ μὲ τοὺς νόμους.

ΚΛ. Σωστά τὸ εἶπες.

ΑΘ. Ἄς ἐπανέλθομε λοιπὸν πάλι σ' αὐτὰ ποῦ εἰπώθηκαμ πρῶτα. Κάθε ἄνθρωπος πρέπει, πράγματι, χωρὶς ἄλλο νὰ ἔχει σαφῆ τοῦλάχιστον ἀντίληψη αὐτοῦ, ὅτι δηλαδὴ ἡ γέννηση τῶν ἀνθρώπων ἢ δὲν εἶχε καμμίαν ἀπολύτως ἀρχή, οὔτε 782a
θὰ ἔχει ποτὲ ἀσφαλῶς τέλος, ἀλλὰ ὑπῆρχε πάντοτε καὶ θὰ ὑπάρχει ἐξάπαντος, ἢ ἂν ὑπῆρξε κάποιο μῆκος τῆς ἀρχῆς ἀπ' ὅπου ἔγινε (ἐνν. τὸ ἀνθρώπινο γένος), θὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ

νον δσον γεγονός ἂν εἶη.

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Τί οὖν; πόλεων συστάσεις καὶ φθοράς, καὶ ἐπιτηδεύματα παντοῖα τάξεώς τε καὶ ἀταξίας, καὶ βρώσεως καὶ πομάτων τε ἅμα καὶ βρωμάτων ἐπιθυμήματα παντοδαπά, πάντως καὶ περὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἄρ' οὐκ οἰόμεθα γεγονέναι, καὶ στροφάς ὡρῶν παντοίας, ἐν αἷς τὰ ζῶα μεταβάλλειν αὐτῶν παμπληθεῖς μεταβολάς εἰκόσ;

ΚΛ. Πῶς γάρ οὐδ;

ΑΘ. Τί οὖν; πιστεύομεν ἀμπέλους τε φανῆναι πού ποτε πρότερον οὐκ οὕσας; ὡσαύτως δὲ καὶ ἐλάας καὶ τὰ Δήμητρος τε καὶ Κόρης δῶρα; Τριπτόλεμόν τέ τινα τῶν τοιούτων γενέσθαι διάκονον; ἐν ᾧ δὲ μὴ ταῦτα ἦν τῷ χρόνῳ, μῶν οὐκ οἰόμεθα τὰ ζῶα, καθάπερ νῦν, ἐπὶ τὴν ἀλλήλων ἐδωδὴν τρέπεσθαι;

ΚΛ. Τί μήν;

ΑΘ. Τὸ δὲ μὴν θύειν ἀνθρώπους ἀλλήλους ἔτι καὶ νῦν παραμένον ὀρῶμεν πολλοῖς· καὶ τοῦναντίον ἀκούομεν ἐν ἄλλοις, ὅτε οὐδὲ βοὸς ἐτολμῶμεν γεύεσθαι, θύματά τε οὐκ ἦν τοῖς θεοῖσι ζῶα, πέλανοι δὲ καὶ μέλιτι καρποὶ δεδευμένοι καὶ τοιαῦτα ἄλλα ἀγνά θύματα, σαρκῶν δ' ἀπειχόντο ὡς οὐχ ὄσιοι δν ἐσθίειν οὐδὲ τοὺς τῶν θεῶν βωμοὺς αἵματι μιαίνειν, ἀλλὰ Ὀρφικοὶ τινες λεγόμενοι βίοι ἐγίγνοντο ἡμῶν τοῖς τότε, ἀψύχων μὲν ἐχόμενοι πάντων, ἐμψύχων δὲ τοῦναντίον πά-

πεῖ κανεῖς πόσο χρόνο θά χρειαζόταν γιὰ νὰ γίνει.

ΚΛ. Πῶς θὰ μποροῦσε νὰ ἦταν ἄλλιως;

ΑΘ. Ἐ καὶ τί λοιπόν; Δὲν νομίζομε ἄραγε ὅτι ἔχουν ἐξάπαντος γίνει ἀπὸ ἐδῶ κι ἀπὸ ἐκεῖ σὲ ὅλη τὴ γῆ συστάσεις καὶ καταστροφές πόλεων, καὶ κάθε εἶδους καταστάσεις τάξης ὄσο καὶ ἀταξίας καὶ συνθήεις διατροφῆς, καὶ κάθε εἶδους ἐπιθυμίες σχετικῆς τόσο μὲ τὰ ποτὰ ὄσο συνάμα καὶ τὰ φαγητά, καθὼς ἐπίσης κάθε εἶδους μεταστροφές ἐποχῶν, στὴ διάρκεια τῶν ὁποίων οἱ ζωντανοὶ ὄργανισμοὶ εἶναι φυσικό νὰ μεταλλάσσονται στὰ πλαίσια ἐνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ μεταβολῶν;

ΚΛ. Πῶς νὰ μὴν τὸ νομίζομε;

ΑΘ. Ἐ καὶ τί λοιπόν; Πιστεύομε ἀκόμη ἄραγε ὅτι τὰ ἀμπέλια ἐφανίσθηκαν κάποτε κάπου, ἐνῶ πρωτύτερα δὲν ὑπῆρχαν; Καὶ ὅτι τὸ ἴδιο (ἐνν. συνέβη) καὶ μὲ τίς ἐλιές καὶ τὰ δῶρα τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Κόρης; Καὶ ὅτι τάχα ἓνας κάποιος Τριπτόλεμος ἔγινε ὑπηρετῆς αὐτοῦ τοῦ εἶδους τῶν πραγμάτων; Καὶ δὲν νομίζομε μήπως ἐμεῖς ὅτι, στὸ διάστημα ἐκεῖνο πού δὲν ὑπῆρχαν αὐτά, τὰ ζῶα στράφηκαν πρὸς τὴν ἀλληλοφαγία, καθὼς ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ σήμερα;

ΚΛ. Πῶς ὄχι;

ΑΘ. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πάλι, βλέπομε ὅτι τὸ νὰ θυσιάζει ὁ ἓνας ἀνθρώπος τὸν ἄλλο παραμένει ἀκόμη καὶ σήμερα σὲ πολλοὺς (ἐνν. τόπους)· καὶ ἀντιθέτως ἀκοῦμε ὅτι σὲ ἄλλους τόπους, ἄλλοτε, οὔτε βοδινοῦ κρέας δὲν θὰ τολμούσαμε νὰ φάμε, καὶ οἱ θυσίες στοὺς θεοὺς δὲν ἦσαν ζῶα, ἀλλὰ ζυμαρικά καὶ καρποὶ βουτηγμένοι στὸ μέλι ἢ ἄλλες αὐτοῦ τοῦ εἶδους προσφορές, καὶ ἀπείχαν ἀπὸ τὸ κρέας ὡς ὄντας μὴν ὄσιοι τὸ νὰ τὸ τρῶνε, οὔτε νὰ μολύνουν τοὺς βωμοὺς τῶν θεῶν μὲ αἷμα, ἀλλὰ ἦσαν σὲ χρῆση στοὺς τότε ἀπὸ μᾶς ἀνθρώπους ὀρισμένοι λεγόμενοι ὄρφικοὶ τρόποι διαβίωσης, ἐνῶ δηλαδὴ ἦσαν προσηλωμένοι σὲ ὅλα τὰ ἄψυχα προϊόντα, ἀπῆχαν ἀντιθέ-

ντων ἀπεχόμενοι.

ΚΛ. Καί σφόδρα λεγόμεν' ἄττ' εἰρηκας καὶ πιστεῦσθαί
πιθανά.

ΑΘ. Πρὸς οὖν δὴ τί ταῦτα, εἶποι τις ἄν, ὑμῖν πάντ' ἐρρή-
θη τὰ νῦν;

ΚΛ. Ὅρθως ὑπέλαβες, ὦ ξένε.

ΑΘ. Καὶ τοίνυν, ἔαν δύνωμαι, τὰ τοῦτοις ἐξῆς, ὦ Κλεινία,
πειράσομαι φράζειν.

ΚΛ. Λέγοις ἄν.

ΑΘ. Ὅρῳ πάντα τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τριττῆς χρείας καὶ
ἐπιθυμίας ἠρτημένα, δι' ὧν ἀρετὴ τε αὐτοῖς ἀγομένοις ὀρθῶς e
καὶ τούναντιον ἀποβαίνει κακῶς ἀχθεῖσιν. Ταῦτα δ' ἐστὶν
ἐδωδὴ μὲν καὶ πόσις εὐθύς γενομένοις, ἦν περὶ ἅπασαν πᾶν
ζῶον ἔμφυτον ἔρωτα ἔχον, μεστόν οἴστρου τέ ἐστὶν καὶ ἀνη-
κουστίας τοῦ λέγοντος ἄλλο τι δεῖν πράττειν πλὴν τὰς
ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τὰς περὶ ἅπαντα ταῦτα ἀποπληροῦντα,
λύπης τῆς ἀπάσης αἰε δεῖν σφᾶς ἀπαλλάττειν· τρίτη δὲ ἡμῖν 783a
καὶ μεγίστη χρεία καὶ ἔρωσ ὀξύτατος ἕστατος μὲν ὀρμάται,
διαπυρωτάτους δὲ τοὺς ἀνθρώπους μανίας ἀπεργάζεται πάν-
τως, ὁ περὶ τὴν τοῦ γένους σποράν ὕβρι πλείστη καόμενος.
Ἄ δὴ δεῖ τρία νοσήματα, τρέποντα εἰς τὸ βέλτεστον παρὰ τὸ
λεγόμενον ἡδιστον, τρισὶ μὲν τοῖς μεγίστοις πειρασθῆαι κατέ-
χειν, φόβῳ καὶ νόμῳ καὶ τῷ ἀληθεῖ λόγῳ, προσχωρούμενος μέ-

τως ἀπὸ κάθε τι τὸ ἔμφυχο.

ΚΛ. Τὰ δσα εἶπες εἶναι πράγματα καὶ ποῦ λέγονται πάρα
πολὺ καὶ ἀξιόπιστα.

ΑΘ. Γὰρ ποῖον σκοπὸ, λοιπόν, τότε, θὰ μοροῦσε νὰ διε-
ρωτηθεῖ κάποιος, εἰπώθησαν τώρα δλα αὐτὰ σὲ σᾶς;

ΚΛ. Σωστά τὸ ὑπέθεσες, φιλοξενούμενε.

ΑΘ. Καὶ συνεπῶς, θὰ προσπαθῶσω, Κλεινία, ἂν μοροῶ,
νὰ ἐκφράσω τὴ σκέψη μου γὰ τὰ δσα ἐπακολουθοῦν.

ΚΛ. Θὰ μοροῦσες νὰ μιλήσεις.

ΑΘ. Βλέπω ὅτι δλα τὰ πράγματα στοὺς ἀνθρώπους ἐξα-
τῶνται ἀπὸ μία τριπλὴ ἀνάγκη καὶ ἐπιθυμία, μέσα ἀπὸ τὶς
ὁποῖες γίνεται ἡ ἀρετὴ, ἂν αὐτὲς κατευθύνονται σωστά, καὶ
τὸ ἀντίθετο, ἂν θὰ κατευθύνονταν κακά. Αὐτὲς τώρα (ἐνν.
οἱ ἀνάγκες) εἶναι τὸ νὰ τρώει κανεὶς καὶ νὰ πίνει, ποῦ δη-
μιουργήθηκαν εὐθύς ἀμέσως, γὰ κάθε μία ἀνεξαιρέτως ἀπὸ
τὶς ὁποῖες κάθε ζωντανὸς ὄργανισμὸς ἔχοντας ἕναν ἔμφυτο
ἔρωτα εἶναι γεμάτος ἀπὸ ἕνα παράφορο πάθος καὶ ἀπὸ
μίαν ἀπόλυτη διάθεση ἀπειθείας σὲ αὐτόν ποῦ λέει ὅτι πρέ-
πει νὰ κάμνει κανεὶς κάτι ἄλλο ἐκτός ἀπὸ τὸ νὰ ἱκανοποιεῖ
μέχρι κορεσμοῦ τὶς ἀπολαύσεις καὶ τὶς ἐπιθυμίες του σχε-
τικὰ μὲ δλα ἀνεξαιρέτως τὰ πράγματα καὶ ὅτι πρέπει κανεὶς
νὰ ἀπαλλάσσει τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ἄπ' ὄλες τὶς λύπες του· ἡ τρί-
τη τώρα καὶ πιὸ μεγάλη γὰ μᾶς ἀνάγκη καὶ συνεπῶς ἡ πιὸ 783a
ἔντονη ἐπιθυμία, ἂν καὶ ἐφορμὰ τελευταία, παρασκευάζει
μὲ τὶς μανίες τὸ δίχως ἄλλο ἀνθρώπους παράφορους στὸν
ὑπέριστα βαθμὸ (ἐνν. εἶναι ἡ ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ὁποία δια-
κατέχεται) αὐτὸς ὁ ὁποῖος καταφλέγεται μὲ τὸν πιὸ ἀσυ-
γκράτητο τρόπο γι' ἀπογόνους τῆς οἰκογένειας. Τὰ τρία
αὐτὰ νοσήματα πρέπει, στρέφοντάς τα πρὸς τὸ καλύτερο
δυνατὸν παρὰ πρὸς ἐκεῖνο ποῦ λέγεται ὡς τὸ πιὸ εὐχάρι-
στον ἄπ' ὄλα, νὰ προσπαθοῦν νὰ τὰ σταματοῦν μὲ τὰ τρία
πιὸ δραστικά μέσα, τὸν φόβο, τὸν νόμο καὶ τὸν ἀληθῆ λόγο

ντοι Μούσαις τε καὶ ἀγωνίοισι θεοῖς σβεννύναι τὴν αὔξην τε καὶ ἐπιρροήν. b

Παίδων δὲ δὴ γένεσιν μετὰ τοὺς γάμους θάμην, καὶ μετὰ γένεσιν τροφὴν καὶ παιδείαν· καὶ τάχ' ἂν οὕτω προϊόντων τῶν λόγων δ τε νόμος ἡμῖν ἕκαστος περαίνοιτο ὡς τοῦμπροσθεν ἐπὶ συσσίτια ἤνικα ἀφικόμεθα – τὰς τοιαύτας κοινωνίας εἴτε ἄρα γυναικῶν εἴτε ἀνδρῶν δεῖ μόνων γίγνεσθαι, προσμειξάντες αὐτοῖς ἐγγύθεν ἴσως μᾶλλον κατοψόμεθα – τὰ τε ἐπίπροσθεν αὐτῶν, ἔτι νῦν ὄντα ἀνομοθέτητα, τάξαντες αὐτὰ ἐπίπροσθεν ποιησόμεθα, καὶ ὅπερ ἐρρήθη νυνδὴ, κατοψόμεθά τε αὐτὰ ἀκριβέστερον, μᾶλλον τε τοὺς προσήκοντας αὐτοῖς καὶ πρέποντας νόμους ἂν θείημεν. c

ΚΛ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Φυλάξωμεν τοίνυν τὴ μνήμη τὰ νυνδὴ λεχθέντα· ἴσως γὰρ χρεῖαν ποτ' αὐτῶν πάντων ἔξομεν.

ΚΛ. Τὰ ποῖα δὴ διακελεύη;

ΑΘ. Ἐὰ τοῖς τρισὶ διωριζόμεθα ῥήμασι· βρῶσιν μὲν ἐλεγόμεν που, καὶ δεύτερον πόσιν, καὶ ἀφροδισίαν δὲ τίνα διαπτόησιν τρίτον. d

ΚΛ. Πάντως, ὧ ξένη, μεμνησόμεθά που ἅπτα νῦν διακελεύη.

ΑΘ. Καλῶς. Ἐλθωμεν δ' ἐπὶ τὰ νυμφικά, διδάξοντές τε αὐτοὺς πῶς χρῆ καὶ τίνα τρόπον τοὺς παῖδας ποιῆσθαι, καὶ ἂν ἄρα μὴ πείθωμεν, ἀπειλήσοντές τιον νόμοις.

καὶ μετὴν ἐπιπρόσθετη, ἐννοεῖται, βοήθεια τῶν Μουσῶν καὶ τῶν θεῶν τῶν ἀγῶνων νὰ καταπαύουν τὴν αὔξηση καὶ τὴν ἐπίδρυσή τους. b

Τὴ γέννηση τῶρα τῶν παιδιῶν θὰ πρέπει φυσικὰ νὰ τὴν τοποθετήσουμε μετὰ τοὺς γάμους, καὶ μετὰ ἀπὸ τὴ γέννηση, τὴν ἀνατροφή καὶ τὴν ἐκπαίδευσή· καὶ ἴσως, ἔτσι προχωρώντας ἢ συζητήσῃ μας, ὁ κάθε νόμος μας θὰ διεκπεραιωνόταν, ὅπως πρὶό μπροστά, ὅταν φθάσαμε στὰ συσσίτια – ἂν πρέπει δηλαδή τοῦ εἶδους αὐτοῦ οἱ συνεστιάσεις νὰ εἶναι καὶ γιὰ τίς γυναῖκες ἢ μόνο γιὰ τοὺς ἀνδρες, θὰ τὸ δοῦμε ἴσως μᾶλλον καλύτερα, ἂν θὰ πλησιάζαμε πρὶό κοντὰ σ' αὐτοὺς (ἐνν. τοὺς νεόνυμφους)– καὶ τὰ ἐπιπρόσθετα αὐτῶν, τὰ ὅποια εἶναι ἀκόμα τῶρα ἀνομοθέτητα, ἀφοῦ τὰ κατατάξουμε αὐτὰ στὰ ἐπιπρόσθετα, θὰ τὰ ρυθμίσουμε νομοθετικά, καὶ ὅπως εἶπα τῶρα δὰ μόλις, θὰ τὰ δοῦμε καὶ αὐτὰ μετὰ μεγαλύτερη ἀκριβεία καὶ θὰ μπορέσουμε ἔτσι νὰ συντάξουμε γι' αὐτὰ (ἐνν. τὰ συσσίτια) τοὺς νόμους ποὺ τοὺς ταιριάζουν περισσότερο καὶ συνεπῶς τοὺς πρὶό ἐνδεειγμένους. c

ΚΛ. Μιλᾶς ἀπολύτως σωστά.

ΑΘ. Ἐ, τότε λοιπόν, ἔς κρατήσουμε στὴ μνήμη μας αὐτὰ ποὺ μόλις τῶρα δὰ εἰπώθησαν, διότι ἴσως σὲ κάποια στιγμή θὰ μᾶς χρειασθοῦν ὅλα αὐτὰ.

ΚΛ. Τὰ ποῖα ἀκριβῶς τυχόν παραγγέλλεις;

ΑΘ. Αὐτὰ τὰ ὅποια διακρίναμε μετὰ τρεῖς λέξεις· λέγαμε σὲ κάποιο σημεῖο γιὰ βρώση, καὶ δεύτερο γιὰ πόση καὶ τρίτο γιὰ μιὰν ὀρισμένη σφοδρὴ ἐπιθυμία γιὰ τίς σαρκικές ἡδονές. d

ΚΛ. Θὰ κρατήσουμε χωρὶς ἄλλο κάπου στὴ μνήμη μας, φιλοξενούμενε, ὅλα αὐτὰ ποὺ τῶρα θέλεις νὰ μᾶς παροτρύνεις.

ΑΘ. Ὁραῖα. Ἐς ἐπανεέλθουμε τότε στὸ θέμα τῶν νεονύμφων, γιὰ νὰ τοὺς μάθουμε πῶς καὶ μετὰ ποῖο φέροσμο πρέπει νὰ κάμνουν τὰ παιδιά, καὶ ἂν τυχόν δὲν θέλουν νὰ ὑπακού-

ΚΛ. Πῶς;

ΑΘ. Νύμφην χρῆ διανοεῖσθαι καὶ νυμφίον ὥς ὅτι καλλίστους καὶ ἀρίστους εἰς δύναμιν ἀποδειξομένους παῖδας τῆ πόλει. Πάντες δ' ἄνθρωποι κοινωνοὶ πάσης πράξεως, ἥνικα μὲν ἂν προσέχωσιν αὐτοῖς τε καὶ τῆ πράξει τὸν νοῦν, πάντα καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀπεργάζονται, μὴ προσέχοντες δὲ ἢ μὴ ἔχοντες νοῦν, τὰναντία. Προσεχέτω δὴ καὶ ὁ νυμφίος τῆ τε νύμφῃ καὶ τῆ παιδοποιῷ τὸν νοῦν, κατὰ ταῦτά δὲ καὶ ἡ νύμφη, τοῦτον τὸν χρόνον διαφερόντως ὃν ἂν μήπω παῖδες αὐτοῖς ᾧσιν γεγονότες. Ἐπίσκοποι δ' ἔστωσαν τούτων ἅς εἰλόμεθα γυναῖκες, πλείους εἴτ' ἐλάττους, τοῖς ἄρχουσιν ὁπόσας ἂν δοκῆ προστάττειν τε καὶ ὁπόταν, πρὸς τὸ τῆς Εἰλειθυίας ἱερὸν ἐκάστης ἡμέρας συλλεγόμενα μέχρι τρίτου μέρους ὥρας, οἳ δὴ συλλεχθεῖσαι διαγγελλόντων ἀλλήλαις εἰ τίς τινα ὄρᾳ πρὸς ἄλλ' ἢ ἄττα βλέποντα ἄνδρα ἢ καὶ γυναῖκα τῶν παιδοποιουμένων ἢ πρὸς τὰ τεταγμένα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς γάμοις θυσῶν τε καὶ ἱερῶν γενομένων. Ἡ δὲ παιδοποιία καὶ φυλακὴ τῶν παιδοποιουμένων δεκάτις ἔστω, μὴ πλείω δὲ χρόνον, ὅταν εὐροια ἦ τῆς γενέσεως· ἂν δὲ ἄγονοι τινες εἰς τοῦτον γίνωνται τὸν χρόνον, μετὰ τῶν οἰκειῶν καὶ ἀρχουσῶν γυναικῶν διαξέγνησθαι κοινῇ βουλευομένους εἰς τὰ πρόσφορα ἐκατέροις. Ἐὰν δ' ἀμφισβήτησῃς τις γίγνηται περὶ τῶν ἐκατέροις πρεπόντων καὶ προσφῶρων, δέκα τῶν νο-

σων, γιὰ νὰ τοὺς ἀπειλήσουμε μὲ ὀρισμένους νόμους.

ΚΛ. Πῶς;

ΑΘ. Ἡ νύμφη καὶ ὁ γαμβρὸς πρέπει νὰ ἔχουν καλὰ στὸν νοῦ τους τὸ πῶς θὰ προσφέρουν στὴν πόλη ὅσο τὸ δυνατόν τὰ πιὸ ὠραῖα καὶ πιὸ ἐνάρετα παιδιά. Ὅλοι, ἔξ ἄλλου, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι συμμετέχουν σ' ἓνα ὁποιοδήποτε ἔργο, ὅταν συμβαίνει νὰ εἶναι προσηλωμένοι στοὺς ἑαυτοὺς τους ὅσο καὶ στὸ ἔργο, θὰ τὰ κάμνουν ὅλα καλὰ καὶ ὠραῖα, ἂν δὲν εἶναι προσηλωμένοι ἢ δὲν ἔχουν τὸν νοῦ τους, τ' ἀντίθετα (ἐνν. θὰ κάμνουν). Ἄς προσηλῶνεται τότε ὁ γαμβρὸς τόσο στὴ νύμφη ὅσο καὶ στὴν τεκνοποίηση, καὶ τὸ ἴδιο νὰ κάμνει ὡς πρὸς αὐτὰ καὶ ἡ νύμφη, προπάντων κατὰ τὴ χρονικὴ περίοδον ὅπου δὲν ἔχουν ἀκόμα γεννηθεῖ σ' αὐτοὺς παιδιά. Ἄς εἶναι τώρα ἐπόπτριες γι' αὐτοὺς οἱ γυναῖκες τίς ὁποῖες ἐκλέξαμε, πολλές ἢ λίγες, ὅσες καὶ ὅποτε θὰ φανεῖ σκόπιμο στοὺς ἀρμόδιους ἄρχοντες νὰ ὀρίσουν, οἱ ὁποῖες συνέρχονται κάθε μέρα μπροστὰ στὸ ἱερὸ τῆς Εἰλειθυίας τὸ πολὺ γιὰ ἓνα τρίτο τοῦ εἰκοσιτετραῶρου, ὅπου, ἀφοῦ συνέλθουν ἔχουν ὅσο ἔργο νὰ καταγγέλλουν μεταξὺ τους ἂν κάποια βλέπει ἓνα ἄνδρα ἢ μία γυναῖκα, ἀπὸ ἐκεῖνους ποὺ ἔχουν τὴν ἡλικία γιὰ νὰ τεκνοποιοῦν, νὰ ἀποβλέπει σὲ ἄλλα πράγματα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἔχουν ὀρισθεῖ γιὰ τίς θυσίες καὶ τίς ἱεροτελεστίες ποὺ γίνονται στοὺς γάμους. Ἡ περίοδος τώρα γιὰ τεκνοποίηση καὶ ἐπιβλεψὴ τῶν ἱκανῶν νὰ τεκνοποιοῦν ἅς εἶναι δέκα ἔτη, καὶ ὄχι περισσότερο χρόνο, ὅταν συμβαίνει νὰ ὑπάρχει μεγάλη ῥοῆ γεννήσεων· ἂν τυχὸν τώρα κάποιοι εἶναι ἄγονοι στὴ διάρκεια αὐτοῦ τοῦ χρόνου, ἀποφασίζουν ἀπὸ κοινῶν μὲ τοὺς οἰκείους τους καὶ τὴν ἀρμόδια γυναῖκα ἀρχὴ νὰ χωρίζουν μὲ τὸν πιὸ πρόσφορο τρόπο γιὰ τὸν καθένα. Ἄν τυχὸν πάλι ὑπάρχει κάποια ἀμφισβήτηση σχετικὰ μὲ τὸ τί εἶναι πρέπον καὶ πρόσφορο γιὰ τὸν καθένα ἀπὸ τοὺς δύο, ἀφοῦ ἐκλέξουν (ἐνν. οἱ ἐνδιαφερόμενοι) δέκα ἀπὸ τοὺς νομοφύλα-

μοφυλάκων ἐλομένους, οἷς ἂν ἐπιτρέψωσιν οἱ δὲ τάξωσι, τοῦτοις ἐμμένειν. Εἰσιοῦσαι δ' εἰς τὰς οἰκίας τῶν νέων αἱ γυναῖκες, τὰ μὲν νουθετοῦσαι, τὰ δὲ καὶ ἀπειλοῦσαι, πανούτων αὐτοῦς τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀμαθίας· ἐὰν δ' ἀδυνατῶσι, πρὸς τοὺς νομοφυλάκας ἰοῦσαι φραζόντων, οἱ δ' εἰργόντων. Ἄν δὲ καὶ ἐκεῖνοι πως ἀδυνατήσωσι, πρὸς τὸ δημόσιον ἀποφηνάντων, ἀναγράψαντές τε καὶ ὁμόσαντες ἢ μὴν ἀδυνατεῖν τὸν καὶ τὸν βελτίω ποιεῖν. Ὅ δὲ ἀναγραφεῖς ἀτιμος ἔστω, μὴ ἔλῳν ἐν δικαστηρίῳ τοὺς ἐγγράψαντας, τῶνδε· μήτε γὰρ εἰς γάμους ἴτω μήτε εἰς τὰς τῶν παίδων ἐπιτελειώσεις, ἂν δὲ ἴη, πληγαῖς ὁ βουλευθεὶς ἀθῆρος αὐτὸν κολαζέτω. Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ γυναικὸς ἔστω νόμιμα· τῶν ἐξόδων γὰρ τῶν γυναικείων καὶ τιμῶν καὶ τῶν εἰς τοὺς γάμους καὶ γενέθλια παίδων φοιτήσεων μὴ μετεχέτω, ἐὰν ἀκοσμοῦσα ὡσαύτως ἀναγραφῆ καὶ μὴ ἔλῳ τὴν δίκην. Ὅταν δὲ δὴ παῖδας γεννήσονται κατὰ νόμους, ἐὰν ἀλλοτριὰ τις περὶ τὰ τοιαῦτα κοινωῇ γυναικὶ ἢ γυνὴ ἀνδρὶ, ἐὰν μὲν παιδοποιουμένοις ἔτι, τὰ αὐτὰ ἐπιζήμια αὐτοῖς ἔστω καθάπερ τοῖς ἔτι γεννωμένοις εἰρηται· μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν σωφρονῶν καὶ σωφρονοῦσα εἰς τὰ τοιαῦτα ἔστω πάντα εὐδόκιμος, ὁ δὲ τοῦναντίον ἐναντίως τιμάσθω, μᾶλλον δὲ ἀτιμαζέσθω. Καὶ μετρίαζόντων μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα τῶν 785a πλειόνων ἀνομοθέτητα σιγῇ κείσθω, ἀκοσμοῦντων δὲ νομο-

κες, στοὺς ὁποίους θ' ἀναθέσουν καὶ αὐτοὶ θά διευθετήσουν (ἐνν. τὴ διαφορά τους), καὶ νά μένουν (ἐνν. οἱ διάδικοι) πιστοὶ σέ αὐτούς. Οἱ γυναῖκες (ἐνν. ἐπόπτριες) θά εἰσέρχονται στίς οἰκίαι τῶν νέων, ἀφ' ἐνός, νουθετώντας ἀλλά καί, ἀφ' ἑτέρου, ἀπειλώντας, ἀποτρέποντας αὐτοὺς ἀπὸ τῶν παράπτωμα καὶ τὴν ἀμάθια· ἂν τυχὸν ἀδυνατοῦν, προσερχόμενες στοὺς νομοφυλάκας ἄς ἀναφέρουν τὸ γεγονός, καὶ αὐτοὶ ἄς τοὺς ἐμποδίσουν. Ἄν τυχὸν πάλι καὶ ἐκεῖνοι θά ἀδυνατοῦν κάπως ἄς δηλώσουν ἀφοῦ ἀναγράψουν δημόσια καὶ ὀρκισθοῦν ὅτι ἦταν πραγματικά ἀδύνατο νά κάμνουν καλύτερο τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλο. Αὐτὸς τοῦ ὁποίου ἀναγράφεται τὸ ὄνομα, ἂν δὲν νικά στὸ δικαστήριον αὐτοὺς ποῦ τὸ κατέγραψαν, ἄς στερεῖται τὰ ἀκόλουθα δικαιώματα· δὲν θά μπορεῖ νὰ παρευρίσκειται οὔτε στοὺς γάμους οὔτε στίς εὐχαριστήριαις θυσίαις γιὰ τὴ γέννηση τῶν παιδιῶν, καὶ ἂν τυχὸν πάει, ὅποιος θελήσει θά μπορεῖ ἀτιμώρητος νά τὸν ξυλοκοπᾷ. Οἱ ἴδιοι αὐτοὶ κανόνες δικαίου ἄς ἰσχύουν καὶ γιὰ μιὰ γυναῖκα· δὲν θά μετεχει δηλαδή στίς γυναικείαις ἐξόδους καὶ στίς τιμῆς καὶ στίς ἐπισκέψεις σὲ περιπτώσεις γάμων καὶ γενεθλίων παιδιῶν, ἂν συμβεῖ, ἐπειδὴ ὁμοίως παρεκτρέπεται, ν' ἀναγραφεῖ τὸ ὄνομά της καὶ νά μὴ κερδίσει τὴ δίκην. Ὅταν τώρα γεννηθοῦν νόμιμα παιδιὰ, ἂν ἕνας ἀνδρας τυχὸν συνευρίσκειται μὲ γυναῖκα ἄλλου ἢ γυναῖκα μὲ ἄνδρα, τιμωροῦνται, ἂν εἶναι ἀκόμα ἱκανοὶ νά τεκνοποιοῦν, καθὼς ἀκριβῶς ἔχει ἐπιρωθεῖ γιὰ ἐκείνους ποῦ γεννοῦν ἀκόμα παιδιὰ· μετὰ πάλι ἀπ' αὐτὰ ἐκεῖνος καὶ ἐκεῖνη ποῦ φέρονται φρόνιμα στοῦ εἶδους αὐτοῦ τὰ θέματα, ἄς εἶναι εὐνυπόληπτος ἀπὸ κάθε ἄποψη, ἐνῶ ὁ (ἐνν. φερόμενος) μὲ τὸν ἀντίθετο τρόπο, ἄς ἐκτιμᾶται κατ' ἀντίθετην ἔννοια καὶ μᾶλλον ἄς κρίνεται ἀνάξιος. Καὶ ἂν βέβαια οἱ περισσότεροι φέρονται μὲ μετριοπάθεια σὲ παρόμοια θέματα ἀνομοθέτητα ἄς τηρεῖται σιγῇ, ἂν παρεκτρέπονται, ἀφοῦ ρυθμισθοῦν νομοθετικά, ἄς τιμωροῦνται 785a

θετηθέντα ταῦτη πραττέσθω κατὰ τοὺς τότε τεθέντας νόμους. Βίου μὲν ἀρχὴ τοῦ παντός ἐκάστοις ὁ πρῶτος ἐνιαυτός· ὃν γεγράφθαι χρεῶν ἐν ἱεροῖσι πατρῷοις ζωῆς ἀρχὴ κόρη καὶ κόρη. Παραγεγράφθω δ' ἐν τοίχῳ λελευκωμένῳ ἐν πάσῃ φρατρία τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπὶ τοῖς ἔτεσιν ἀριθμουμένων· τῆς δὲ φρατρίας ἀεὶ τοὺς ζῶντας μὲν γεγράφθαι πλησίον, τοὺς δ' ὑπεκχωροῦντας τοῦ βίου ἐξαλείφειν. Γάμου δὲ ὄρον εἶναι κόρη μὲν ἀπὸ ἐκαταίδεκα ἐτῶν εἰς εἴκοσι, τὸν μακρότατον χρόνον ἀφωρισμένον, κόρη δὲ ἀπὸ τριάκοντα μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα· εἰς δὲ ἀρχάς γυναικὶ μὲν τεταράκοντα, ἀνδρὶ δὲ τριάκοντα ἔτη· πρὸς πόλεμον δὲ ἀνδρὶ μὲν εἴκοσι μέχρι τῶν ἐξήκοντα ἐτῶν· γυναικὶ δέ, ἢν ἂν δοκῆ χρεῖαν δεῖν χρῆσθαι πρὸς τὰ πολεμικά, ἔπειδ' ἀν παῖδας γεννήσῃ, τὸ δυνατόν καὶ πρέπον ἐκάσταις προστάτειν μέχρι τῶν πενήκοντα ἐτῶν.

σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους ποὺ τέθηκαν τότε σὲ ἰσχύ. Ἀρχὴ τοῦ ὅλου βίου γιὰ κάθε ἄνθρωπο εἶναι τὸ πρῶτον ἔτος τὸ ὁποῖο πρέπει ν' ἀναγράφεται στὰ πατρογονικά ἱερά ὡς ζωῆς ἀρχὴ γιὰ τὸ ἀγόρι ἢ τὸ κορίτσι. Δίπλα ἄς ἀναγράφεται σὲ κάθε φατρία σ' ἕναν ἀσπρισμένο τοῖχο ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀρχόντων οἱ ὁποῖοι ἀπαριθμοῦνται γιὰ (ἐνν. νὰ ὑποδεικνύουν) τὰ ἔτη· τὰ ὀνόματα τῶν μελῶν τῆς φρατρίας πάντοτε ἐν ζωῇ ν' ἀναγράφονται τὸ ἕνα κοντὰ στὸ ἄλλο, ἐνῶ αὐτὰ ἐκείνων ποὺ ἀπέρχονται ἀπὸ τῆ ζωῆ νὰ ἐξαλείφονται. Τὰ ὄρια τῆς ἡλικίας γάμου πρέπει νὰ εἶναι γιὰ τίς κοπέλλες ἀπὸ δεκαῆξι ἕως εἴκοσι ἐτῶν, τὸ ἀνώτατο ὄριο καθορισμένο, καὶ γιὰ τοὺς ἀνδρες ἀπὸ τριάντα ἕως τριανταπέντε· γιὰ τὴν ἀνάδειξη ὡστόσο σὲ δημόσια ἀξιώματα γιὰ τὴ γυναῖκα νὰ εἶναι τὰ σαράντα καὶ γιὰ τὸν ἄνδρα τὰ τριάντα· γιὰ τὸν πόλεμο (ἐνν. τὰ ὄρια) γιὰ τὸν ἄνδρα εἶναι ἀπὸ εἴκοσι μέχρι ἐξήντα ἐτῶν· γιὰ τὴ γυναῖκα πάλι, ἢ ὁποῖα τυχὸν κρίνεται ὅτι ἢ ἀνάγκη ἐπιβάλλει νὰ χρησιμοποιηθεῖ γιὰ πολεμικοὺς σκοποὺς, ἀφοῦ τυχὸν γεννήσει παιδιὰ, πρέπει νὰ ὀρίζεται γιὰ κάθε μία χωριστὰ τὸ δυνατόν καὶ πρέπον μέχρι τὴν ἡλικία τῶν πενήκοντα ἐτῶν.